

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL TASARIM VE DÖNÜŞÜM ANABİLİMDALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KENTSEL DÖNÜŞÜMLE DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYATIN
RİTİMANALİZİ: SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI
ÖRNEĞİ**

ÖZGE KARAMAN

ŞUBAT 2021

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL TASARIM VE DÖNÜŞÜM ANABİLİMDALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL DÖNÜŞÜMLE DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYATIN
RİTİMANALİZİ: SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI
ÖRNEĞİ

ÖZGE KARAMAN

ŞUBAT 2021

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmalarım sırasında bana kıymetli zamanını ayırıp bilgi, birikim tecrübeleri ile yardımlarını esirgemen bana yol gösterici ve destekleyici olan kendisi ile her Şeyi rahatlıkla paylaőabildiđim sevgili danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Deniz ALTAY KAYA'ya teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tezimin gelişimine yapıcı katkıları bulunan, yöntem ve kaynak açısından beni sürekli besleyen, yol gösteren, tez süreci boyunca bana destek olup, hep yanımda olan çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Haldun İLKDOĞAN'a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Ne kadar teşekkür etsem az kalacağı diğer üniversite hocalarıma, hayatım boyunca kazandırdığı her Şey için teker teker teőekkürlerimi sunuyorum. Son olarak beni bugünlere getiren, bu hayattaki en büyük Őansım olan aileme, desteklerini hiç esirgemedikleri için sonsuz teőekkürlerimi borç bilirim.

Şubat 2021

Özge KARAMAN

ÖZET

KENTSEL DÖNÜŞÜMLE DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYATIN RİTİMANALİZİ: SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI ÖRNEĞİ

KARAMAN, Özge
Yüksek Lisans Tezi
Kentsel Tasarım ve Dönüşüm Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Deniz ALTAY KAYA

Şubat 2021, 228 sayfa

Kentlerin, kullanıcıların gündelik hayatları karşısında, günlük beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli olarak bir dönüşüm içinde olması gerekmektedir. Yani kentsel mekânlar, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre şekillenirken, aynı zamanda kullanıcıları etkileyerek sürekli bir dönüşümün temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden de gündelik hayatın içinde ritimler; zamansal, mekânsal ve toplumsal olarak birçok katmanlılık oluşturmaktadır. Toplumsal yaşamın ve gündelik yaşamın içinde var olan, geçici ve kalıcı ritimler, mekânın kullanılabilirliğini içermektedir. Bu doğrultuda da kentsel dönüşümün etkisiyle değişen mekânsal yaşam koşullarının, kentlilere alışkın oldukları ritimler yerine yeni ritimler dayatması ya

da oluşturması çok boyutlu sorun ve olanaklar meydana getirmektedir. Bu yüzden de çalışma boyunca kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında, kentlilerin var olan gündelik ritimlerinin nasıl değiştiği ve kentlilerin bu değişime nasıl uyum sağladıkları gibi sorulara cevap aranmaktadır.

Bu çalışmada kentsel dönüşüm kavramı ile Lefebvre (2017)'nin ortaya koyduğu "Ritimanaliz" kavramını birleştirerek, kentsel dönüşüm projelerinin gündelik hayata ne gibi etkiler bıraktığını anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Kentsel dönüşüm ile değişen gündelik hayatın ritimanalizinin temel amacı; ise kentsel dönüşüm sonucunda kentlerde yaşayanların gündelik hayatında değişen ritimsel değerlerin neler olduğunu, bu değişimlerin sonucunda ne gibi etkiler ortaya çıktığını tespit etmektir. Bu çerçevede kentsel dönüşüm ile değişen ritimsel hareketliliklere bakarak, kullanıcılarının gündelik hayatlarında değişen değerler açıklanmaktadır. Çalışma, katılımcılar ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda deneyimledikleri alanların, haritalandırılması yapılmış ve somut analiz verilerine (derinlemesine görüşmede katılımcıların verdiklere cevaplara) dayalı olarak incelenmiştir. Seçilen 11 katılımcının gündelik yaşantılarında meydana gelen değişiklikler, kiracı- ev sahipliği ya da kadın- erkek kriterlerine göre değişiklik göstermektedir. Bunun sonucunda ise genel olarak kullanıcıların deneyimledikleri mekânları ve sosyal ilişkilerin azaldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak ise toplu olarak yapılan eylemlerin yerine daha çok bireysel olarak yapılacak eylemlere yer verilmektedir. Bu yüzden kentsel dönüşüm öncesinde, kullanıcılar için var olan mekânsal ve zamansal değerleri ölçmek, kentsel dönüşüm sonrasına yönelik yeni mekânların tasarlanmasına ve bu mekânlara sosyal ilişkilerin aktarılmasına önemli katkılar sunacaktır. Bu sayede, değişen ritimsel değerler üzerinden kentsel dönüşüm projelerine farklı bir bakış açısı kazandırılmış olunacaktır. Bu alışma, öte yandan kentsel dönüşüm alanlarında kullanıcıların gündelik hayatları içerisindeki, zamansal ve mekânsal deneyimlerine dair tespit edilen bulgular üzerinden, kentsel dönüşüm projelerinde karar verme sürecine dair önemli politika girdilerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ritimanaliz, Ritim, Kentsel dönüşüm, Gündelik hayat, Kentsel dönüşüm ile değişen ritimler

ABSTRACT

RHYTHM ANALYSIS OF EVERYDAY LIFE CHANGING WITH URBAN TRANSFORMATION: SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE URBAN TRANSFORMATION ON AREA EXAMPLE

KARAMAN, Özge
Master Thesis
Department of Urban Design and Transformation

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Deniz ALTAY KAYA

February 2021, 228 pages

Cities must constantly be in a transformation in order to meet the daily expectations and needs of the users in the face of their daily lives. In other words, while urban spaces are shaped according to the needs of the users, they also constitute the basis of a continuous transformation by affecting the users. Therefore, rhythms in daily life creates many stratification in terms of time, spatial and social. Temporary and permanent rhythms that exist in social and daily life include the usability of the space. In this direction, the spatial living conditions that change with the effect of urban transformation, imposing or creating new rhythms instead of the rhythms that they are accustomed to, create multi-dimensional problems and

opportunities. Therefore, throughout the study, before and after urban transformation, answers are sought to questions such as how the existing daily rhythms of the urbanites change and how the citizens adapt to this change.

In this study, BY combining the concept of urban transformation with the concept of "Ritimanalysis" introduced by Lefebvre (2017), the effects of urban transformation projects are aimed to be understood. The main purpose of the rhythm analysis of daily life that changes with urban transformation is to determine the rhythmical values that change in the daily life of people living in cities as a result of urban transformation, and what effects occur as a result of these changes. In this framework, the changing values of urban transformation on the daily lives of its users are explained by looking at the changing rhythmical movements with urban transformation. The study was analyzed that based on concrete analysis data by mapping the areas they experienced as a result of in-depth interviews with the participants. Changes in the daily life of the 11 selected participants vary according to the tenant-owner or male-female criteria. As a result, it has been determined that the places and social relations experienced by the users in general decrease. As a result, rather than collective actions, actions to be taken individually are included. Therefore, measuring the spatial and temporal values that exist for the users before urban transformation will contribute significantly to the design of new spaces for the post-urban transformation and the transfer of social relations to these spaces. In this way, a different perspective will be gained to urban transformation projects through changing rhythmic values. On the other hand, this study will contribute to important policy inputs regarding the decision-making process in urban transformation projects, based on the findings of the users' daily life, temporal and spatial experiences in urban transformation areas.

Keywords: Rhythm analysis, Rhythm, Urban transformation, Daily life, Changing rhythms with urban transformation

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ	xxi
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
1.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI.....	5
BÖLÜM 2.....	11
KENTSEL DÖNÜŞÜMDE GÜNDELİK HAYAT VE RİTİMANALİZ	11
2.1. RİTİM	11
2.1.1. Ritimde Tekrar ve Fark	11
2.1.2. Ritimi Tanımlayıcı Kavramlar	18
2.1.3. Ritimde Gündelik Hayat.....	20
2.2. KENTSEL DÖNÜŞÜM	22
2.2.1. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi ve Yöntemleri	24
2.2.2. Kentsel Dönüşümünün Etkileri.....	28
2.2.3. Kentsel Dönüşüm Sürecinin Oluşturduğu Geçiş Dönemi	35
2.2.4. Kentsel Dönüşümde Ritim.....	37
BÖLÜM 3.....	40
KENTSEL MEKÂN VE DEĞİŞEN MEKÂNIN BİÇİMLENDİRDİĞİ	
GÜNDELİK HAYATIN RİTİMANALİZİ.....	40
3.1. KENTSEL MEKÂN KULLANIMI	40
3.2. Kentsel Ritim	43
3.2.1. Kentsel Ritim Yaklaşımları	47
3.2.2. Kentsel Mekânda Ritimlerin Faaliyetlere Göre Sınıflandırılması	58
3.3. DEĞİŞEN MEKÂNIN BİÇİMLENDİRDİĞİ GÜNDELİK HAYAT	59
BÖLÜM 4.....	62
RİTİMLERİ GÖZLEMELİK VE BELGELENDİRMEK	62
4.1. KENTSEL MEKÂNDA ALAN KULLANIMLARIN ÖLÇÜLMESİ VE HARİTALAMA.....	65

4.2. KENTSEL MEKÂNDAN RİTİMLERİN ÖLÇÜTLENDİRİLMESİ	70
4.2.1. Ritimleri Tespit Etme ve Ayırıştırma	70
4.2.2. Ritimlerin Kesişimi	73
4.2.3. Ritimlerin Etkisi	73
5. BÖLÜM.....	77
ÇALIŞMANIN YÖNTEM KULLANIMI.....	77
5.1. ÇALIŞMANIN ALAN SEÇİMİ	77
5.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	77
5.3. ÇALIŞMANIN KISITLARI	82
BÖLÜM 6.....	83
ALAN ÇALIŞMASI: SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI	83
6.1. SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANININ GENEL BİLGİSİ	83
6.1.1. Konumu	86
6.1.2. Riskli Alan İlan Süreci	86
6.1.3. Yapı Bilgileri	88
6.1.4. Hak Sahipliliği	89
6.1.5. Bölgenin Emlak Endeksi	91
6.2. 1/1000 ÖLÇEKLİ I. ETAP SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE RİSKLİ ALANI KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMA İMAR PLANI.....	94
6.2.1. Mimari Projesi	97
BÖLÜM 7.....	99
SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI DERİNLEMESİNE GÖRÜŞMELERİN SONUÇLARI	99
7.1. KATILIMCILARININ GENEL BİLGİLERİ.....	99
7.2. KATILIMCILARIN KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASI YAŞAM HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ.....	104
7.3. KATILIMCILARIN DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYATLARININ RİTİMANALİZİ	109
7.3.1. Birinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	109
7.3.2. İkinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	115
7.3.3. Üçüncü Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	122
7.3.4. Dördüncü Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	127
7.3.5. Beşinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	133
7.3.6. Altıncı Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	139
7.3.7. Yedinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	145
7.3.8. Sekizinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	150
7.3.9. Dokuzuncu Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi.....	156
7.3.10. Onuncu Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	161
7.3.11. On Birinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi	166
7.4. KATILIMCILARIN KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASI YAŞADIKLARI MEKÂNLARIN ANALİZİ	171

7.4.1. Alanların Eğitimi.....	171
7.4.2. Alanların Yol Durumu.....	172
7.4.3. Alanların Konut Tipolojisi.....	173
7.4.4. Alanların Sosyal Dokusu.....	174
7.4.5. Alanların Etkinlik Bölgesi.....	175
7.4.6. Alanların Deneyimlenmesi.....	176
7.5. SONUÇ: KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASINDA KATILIMCILARIN DENEYİMLERİN DEĞERLENDİRMESİ.....	178
BÖLÜM 8.....	189
SONUÇ.....	189
KAYNAKÇA.....	195
EKLER.....	201
EK 1: Etik Kurul Raporu.....	201
EK 2: Aydınlatılmış Onay Formu.....	202
EK 3: Sütluce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Görüşme Soruları.....	203
EK 4: Özgeçmiş.....	206
EK 5: İntihal Raporu.....	208

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Kentsel Dönüşüm Aktörlerinin Sürece Yaklaşımları (Dükkancı, 2013'ten geliştirilmiştir)	36
Tablo 2: İncelenen Çalışmaların Yöntemsel Olarak Gruplandırılması.....	55
Tablo 3: İncelenen Çalışmaların Çalışma Alanları- Mekânları Olarak Gruplandırılması.....	56
Tablo 4: İncelenen Çalışmaların, Çalışma Konuları Olarak Gruplandırılması	57
Tablo 5: İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama Çalışmalarında Yer Alan Çalışmaların Haritalama Özellikleri	67
Tablo 6: İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama Çalışmalarında Yer Alan Çalışmaların Ürünü.....	68
Tablo 7: Sütlüce- Örnektepe Hak Sahipleri Dağılımı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi) .	89
Tablo 8: Sütlüce- Örnektepe Mülkiyet Alanları Dağılımı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	90
Tablo 9: Hanehalkı Sayısı ve Hanehalkında Çalışan Sayısının Durumu.....	101
Tablo 10: Mülkiyet Durumuna Göre Aylık Gelir Durumu	103
Tablo 11: Kentsel Dönüşümün Mülk Sahipliğine Göre Avantajları ve Dezavantajları	105
Tablo 12: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahalleli ile Görüşme Sıklığı	106
Tablo 13: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahalleli ile Yerleri.....	107
Tablo 14: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Çocukların En Çok Zaman Geçirdikleri Yer	108
Tablo 15: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Katılımcıların En Çok Zaman Geçirdikleri Yer	109
Tablo 16: Katılımcıların Özelliklerine Göre Gerçekleştirdikleri Eylem ve Kullanılan Mekân Sayıları.....	180
Tablo 17: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Değişen Ritimsel Farklılıkların Sınıflandırılması	182
Tablo 18: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Sosyal ve Mekânsal İlişkilerin Karşılaştırılması.....	183
Tablo 19: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Var Olan Ritimlerin Ritimsel Kavramlar Çerçevesinde Değerlendirilmesi	184
Tablo 20: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Kentsel Mekânda Ritimlerin Faaliyetlere Göre Sınıflandırılması.....	186

Tablo 21: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mekânsal Durumların Karşılaştırılması.....187

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Doğrusal Tekrar ve Döngüsel Tekrar.....	14
Şekil 2: Duchamp'ın "Merdiveni İnen Nü, No.2" Çalışması, 1912 (Göre, 2017)	16
Şekil 3: Şekil 1 deki Çalışmanın Fotoğrafik Pozlama ile Duchamp Tarafından Canlandırması, 1952 (Göre, 2017)	17
Şekil 4: Kentsel Dönüşümünün Etkisel Boyutları	28
Şekil 5: 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanununa Göre Alanların Tespitinin Akış Şeması.....	33
Şekil 6: 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanununa Göre Riskli Yapıların Yıkım Kararı ve Planlanmasının Akış Şeması	33
Şekil 7: 5393 Sayılı Belediye Kanununun 73. Maddesinin Akış Şeması	34
Şekil 8: Kentsel Mekân, Mimari Mekân ve Doğal Mekân Ayrımı (Usta, 1995)	41
Şekil 9: Faaliyet Noktası Deseni (Schönfelder, 2006).....	42
Şekil 10: Kentsel Alan İlişkileri (Koch 2007 yapımından geliştirilmiştir)	46
Şekil 11: Çeşitli Ritimlerin Şematik Gösterimi (Muliček, Osman, & Seidenglanz, 2015).	49
Şekil 12: Kentsel Mekânlarda Var Olan Ritimsel Hareketlilikler	49
Şekil 13: Çokgen Yaklaşımı.....	68
Şekil 14: Etkinlik Merkez Yaklaşımlar.....	69
Şekil 15: Parametrik Olmayan Yaklaşımlar (Worton, 1987).....	70
Şekil 16: Gökçe (2019)'nin hazırladığı 2018 yılındaki günlük İstanbul'un kentsel ritim çarkı	72
Şekil 17: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Değişen Ritimsel Hareketlilikleri Analizsel Olarak Sınıflandırılması	81
Şekil 18: Sütlüce-Örnektepe Mahallelerinin Bölgedeki Konumu (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	85
Şekil 19: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı.....	86
Şekil 20: Sütlüce- Örnektepe Proje Alan Sınırı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	87
Şekil 21: Sütlüce- Örnektepe Riskli Alan Sınırı İçine Giren Parseller (Beyoğlu Belediye, Arşivi).....	87
Şekil 22: 2014 yılı Sütlüce-Örnektepe Dönüşüm Alanının Görünümü (Çakırer-Özservet, 2019).....	88

Şekil 23: Örnektepe- Sütlüce Kentsel Dönüşüm Alanının Yıkım Öncesi Görüntüsü	88
Şekil 24: Sütlüce- Örnektepe Yapıların Konum Haritası (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	89
Şekil 25: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Mülkiyet Durum Haritası (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	90
Şekil 26: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Anlaşma ve Tahliye Haritası	91
Şekil 27: Sütlüce Mahallesinin Yıllara Göre Konut Satış Fiyatı (Url-1)	92
Şekil 28: Sütlüce Mahallesinin Yıllara Göre Konut Kiralama Fiyatı (Url-1)	92
Şekil 29: Örnektepe Mahallesinin Yıllara Göre Konut Satış Fiyatı (Url-1)	93
Şekil 30: Örnektepe Mahallesinin Yıllara Göre Konut Kiralama Fiyatı (Url-1)	93
Şekil 31: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Etap Sınırları (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	94
Şekil 32: 1/1000 Ölçekli 1.Etap Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Uygulama İmar Planı (Beyoğlu Belediye, Arşivi)	95
Şekil 33: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Planı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	96
Şekil 34: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanın 2020 Yılına Ait Uydu Görüntüsü	97
Şekil 35: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Projesinde Yer Alan Yapıların Görünüş ve Kesitleri (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	98
Şekil 36: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Yapı Örneği(Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)	98
Şekil 37: Katılımcıların yaş ve cinsiyet durumu	99
Şekil 38: Katılımcıların mesleki durumu	100
Şekil 39: Katılımcıların Kentsel Dönüşümden Sonra Taşındıkları Yerler	100
Şekil 40: Hanehalkında Bulunan Çocuk Sayısı ve Bakılan Yaşlı Sayısı	101
Şekil 41: Katılımcıların Araç ve Konut Sahipliği	102
Şekil 42: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Konut Sahiplik Durumu	102
Şekil 43: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Konuttaki Oda Sayısı	103
Şekil 44: Mahalleye Taşınma Yılları ve Evi Yapma Durumları	104
Şekil 45: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahallelerde Haber Alma Kanal Durumu	105
Şekil 46: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahallelerin Memnuniyet Durumu	108
Şekil 47: Birinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği	110
Şekil 48: Birinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi	111
Şekil 49: Birinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri	112
Şekil 50: Birinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri	113
Şekil 51: Birinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar	114

Şekil 52: İkinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	116
Şekil 53: İkinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	117
Şekil 54: İkinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	118
Şekil 55: İkinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri..	119
Şekil 56: İkinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	121
Şekil 57: Üçüncü Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	122
Şekil 58: Üçüncü Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	123
Şekil 59: Üçüncü Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	124
Şekil 60: Üçüncü Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri.....	125
Şekil 61: Üçüncü Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	126
Şekil 62: Dördüncü Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	128
Şekil 63: Dördüncü Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	129
Şekil 64: Dördüncü Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	130
Şekil 65: Dördüncü Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri.....	131
Şekil 66: Dördüncü Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	132
Şekil 67: Beşinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	134
Şekil 68: Beşinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	135
Şekil 69: Beşinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	136
Şekil 70: Beşinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri.....	137
Şekil 71: Beşinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	138
Şekil 72: Altıncı Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	140
Şekil 73: Altıncı Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	141
Şekil 74: Altıncı Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	141
Şekil 75: Altıncı Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri	142
Şekil 76: Altıncı Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	144
Şekil 77: Yedinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	145
Şekil 78: Yedinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	146

Şekil 79: Yedinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	147
Şekil 80: Yedinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri	148
Şekil 81: Yedinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	149
Şekil 82: Sekizinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	151
Şekil 83: Sekizinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	152
Şekil 84: Sekizinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	152
Şekil 85: Sekizinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri	153
Şekil 86: Sekizinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar	155
Şekil 87: Dokuzuncu Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	156
Şekil 88: Dokuzuncu Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi	157
Şekil 89: Dokuzuncu Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	158
Şekil 90: Dokuzuncu Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri.....	159
Şekil 91: Dokuzuncu Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	160
Şekil 92: Onuncu Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	161
Şekil 93: Onuncu Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	162
Şekil 94: Onuncu Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	163
Şekil 95: Onuncu Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri	164
Şekil 96: Onuncu Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	165
Şekil 97: On Birinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	166
Şekil 98: On Birinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi.....	167
Şekil 99: On Birinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri.....	168
Şekil 100: On Birinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri.....	169
Şekil 101: On Birinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar.....	170
Şekil 102: Sütlüce - Örnektepe Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Taşınan Alanların Eğim Durumu.....	171
Şekil 103: Sütlüce - Örnektepe Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mekânların Yol Durumu	172

Şekil 104: Katılımcıların Kentsel Dönüşüm Öncesi, Proje Alanı ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Taşındıkları Mekânlarına Örnek Yapı Görüntüsü.....	174
Şekil 105: Kentsel Dönüşüm Öncesi Etkinlik Alanlarına Ait Örnek Görüntü	176
Şekil 106: Katılımcıların Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı İçerisinde En Çok Kullandıkları ve Deneyimledikleri Mekânların Haritası	177
Şekil 107: Ev Hanımlarının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği.....	179

KISALTMALAR LİSTESİ

Simgeler

m² :Metrekare

Kısaltmalar

İBB :İstanbul Büyükşehir Belediyesi

TOKİ :Toplu Konut İdare Başkanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Her şey gündelik hayatın içinde var olan ritimde gizlidir.

(Lefebvre 2017)

Kentsel dönüşümle beraber günümüz kentleri sosyal ve fiziksel olarak aynılaşıma sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle gecekondularında gerçekleşen dönüşümün, doğrudan ya da dolaylı yerinden edilme ve soylulaştırma süreçleri ile sonuçlanması Türkiye'de kentsel dönüşüm süreçlerinin yürütülmesindeki eksikliklerin ve yetersizliklerin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Kentsel dönüşüm süreçlerinde, gecekondularında yaşayanlar, mevcut yaşam biçimlerini bırakarak, toplu konut alanları gibi kendileri için yeni ve farklı yaşam çevrelerine ve bu çevrelerin dayattığı yeni yaşam koşullarına ayak uydurmak zorunda kalmaktadır. Değişen yaşam standartlarıyla, yeni yaşam çevresi ve yaşam biçimlerine uyum sağlamakta çelişkiye düştükleri, var olan kentsel dönüşüm örneklerinde kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum Erman (2004)'ün yapmış olduğu gecekondular çalışmalarında; gecekondularında yaşayanların, kendilerine has olgu ve ilişki tarzı geliştirdikleri kanısına varılması, kentsel dönüşüm müdahalesiyle gündelik hayatın değişime uğrayacağı, kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak İstanbul'da önemli bir gecekondular bölgesi olan Ayazma'da 2004 yılında gerçekleştirilen kentsel dönüşüm sürecinde; yaşayan sakinlerin yerinden edilerek 'TOKİ Blokları'na taşındıktan sonra adapte olamamaları ve mekânları kendine göre şekillendirmek istedikleri için dışlanmaları, yaşanan zorlukların bir göstergesi olarak sayılabilir (Baysal, 2010) .

Kentler, kullanıcıların gündelik hayatları karşısında, günlük beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli olarak bir dönüşüm içinde olmasını gerektirmektedir. Yani kentsel mekânlar, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre şekillenirken aynı zamanda kullanıcıları etkileyerek sürekli bir dönüşümün temelini oluşturmaktadır. Kentler, mekân-zaman ve kullanıcılar arasındaki ilişkiden ortaya çıkan ve aralarındaki etkileşimin ürünü olan ritimleri barındırmaktadır. Bu yüzden de gündelik hayatın içinde ritimler; zamansal, mekânsal ve toplumsal olarak çok katmanlılık oluşturmaktadır.

Toplumsal yaşam ve gündelik yaşamın içinde var olan, geçici ve kalıcı kentsel ritimleri, mekânın kullanılabilirliğini oluşturmaktadır. Bu yüzden de kentsel dönüşümün etkisiyle değişen yaşam koşullarının, kentlilere alışkın oldukları ritimler dayatılması, çok boyutlu sorun ve olanaklar doğurmaktadır. Bu çalışma kentsel dönüşüm sürecinde, gecekondü sakinlerinin yaşamlarındaki değişimi ve bunun etkilerini ritimanaliz yöntemiyle araştırarak; bu değişen değerler (ritimler) karşısında gündelik hayatlarının nasıl şekillendiğini, var olan değerler yerine nasıl değerlere yer vererek kullandıklarını karşılaştırmayı hedeflemektedir. Kentsel dönüşüm sonucunda var olan gündelik yaşantıların değişmesi, kentsel dönüşümün kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıktığı herkes tarafından bilinen bir sonudur. Fakat çalışmanın özgünlüğü kentsel dönüşüm ile değişen ritimlerin, yerini nasıl bir ritimlere bıraktığını ve bu ritimlerin gündelik hayata ne kadar etki ettiğini, başka pratikler oluşturmak zorunda bırakıldığını göstermek için araç olarak ritimanalizin kullanılmasıdır.

Henri Lefebvre (2017)'nin ortaya koyduğu "Ritimanaliz" kavramı kentin gücünü, nabzını (hareketliliğinin) ve gündelik hayatı, kentlerde var olan zıtlıkların oluşturduğu gerilimi açıklamaktadır. Müzikte basit notaların bir araya gelerek farklı kombinasyonlar oluşturarak, karmaşık bir bütünü meydana getirmesi gibi, kentlerde farklı günlük deneyimlerin kombinasyonlar oluşturması bir yoğunluğu ve bütünü ifade etmektedir. Yani müziğin ritim konusu, değişim ve tekrarlardan, özdeşlik ve fark, tezat ve süreklilik meselelerini ortaya koymaktadır (Lefebvre, 2017). Fakat ritim kentsel yaşamda, gözlem ve katılımcı yaklaşımları ile deneyimlenmesi ve yorumlanmasına karşılık karmaşık bir yapıyı barındırmaktadır (Koch & Sand, 2009).

Gerçekliğin çok karmaşık olması belirsizlikleri ortaya koymaktadır. Belirsizlikleri ortadan kaldırmak için belirli bir gösteriye takılmak ve bu gösteriyi açıklığa kavuşturmak yani bir senaryo kurgusunu analiz etmek için var olan bir sahneye oyuncu olarak katılmayı gerektirmektedir. Bu yüzden ritimler, tekrarları içerdiği kadar farklılığı, döngüsellikleri içerdiği kadarda doğrusal bir ardışıklığı barındıran zıt bir yapıda olmaktadır. Aynı zamanda sürekli bir uyum hali (öritmi) kadar ayırt edilebilirliği ve düzensizliği (aritmi) de barındırmaktadır (Lefebvre, 2017). Bu da ritimlerin, soyut sistemlerin mekanik ve kontrol altındaki aynışmış işlevlerinden öte, nasıl daimi bir farklılık üretimi gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Lefebvre (2017) aslında ritimlerin analizinde, gündelik hayatın kavranmasını; biyolojik, psikolojik ve sosyal nitelikteki şeylerin, mekân ve zaman arasındaki ilişki ile ortaya koymaktadır. Aynı zamanda ritmi zaman anlayışından, tekrar olgusundan ayırmadan, toplumsal veya bedensel zaman ölçümlerinin, oluşturduğu ritimlerinin birbiriyle çakıştığı noktada (Lefebvre, 2017), gündelik hayatı kavrayış yani ritimlerin analizini başlatmaktadır. Lefebvre'nın Gizli Bahçeleri olarak kaldığı ritimanaliz çalışmasını daha iyi anlamak adına Gündelik Hayatın Eleştirisi projesiyle ilişkilendirip, bağ kurmayı gerektirmektedir. Çünkü Lefebvre 1968 yılında tamamladığı Gündelik Hayatın Eleştirisi 3 çalışmasında, gündelik hayatta içerisindeki değişimleri ele alırken, bir yandan da gündelik hayatın içinde var olan soyutluğu da ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda bunları yaparken modernite (yaşam alanlarının tamamındaki dönüşüm ya da değişim) ile gündelik hayat arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin nasıl değiştiğini, bu değişimin gündelik hayata nasıl negatif etkileri olabileceğini incelemiştir. Bu yüzden soyut olan zaman ve mekânın iç içe olması, kentteki gündelik hayatın dönüşümün (devrimin) yeri olmaktadır. Bu da soyut ile somutun, gündelik olanın süreksizliği ve sürekliliğiyle vs. anlamlandırmaktan geçmektedir.

Ritimanaliz, bedenindeki ritimlerle beraber insanı çevreleyen bütün ritimlerin birlikteliğinden yararlanarak biraradılığı inceleyen bir analiz yöntemidir. Bu yüzden ilk önce gündelik hayatı kavrayabilmek için Lefebvre'nin ritimler ve tekrarlar üzerinde olan çalışmalarını, mekân ve zamanı farklı bir şekilde düşünmeyi ve birlikte düşünmeyi, özümsemeyi gerektirecektir. Hegel ve Marx'dan farklı olarak Lefebvre

zamanı hesap edebilecek, yaşanmış olarak anlaşılması gerekebilecek bir kavram olarak ele alması, zamanın ölçümü (saati) indirgeyici bir kavrayışa sokmaktadır (Lefebvre, 2017). Doğrudan kentteki mevcut durumu anlamak, geliştirmek, üretmek için öncelikle ritimleri anlamak ve değişme koşullarını, stratejik etkileşimleri kentsel bağlamda yorumlamak gerekmektedir. Bu yüzden de bu çalışma, odak noktası olarak kentlilerin gündelik yaşam ritimlerini ele almaktadır.

Uygulanan bazı dönüşüm projelerinin kenti oluşturan tüm etkenler çerçevesinde bütünlüğünü sağlamadan, yalnızca fiziksel mekân değiştirilmesi olarak karşımıza çıkarken, fiziksel, ekonomik ve sosyal yapılaşmada da olumsuzluklar oluşturmaktadır. Kentlerin, beton ağırlıklı olarak çok katlı konut tipi yapılaşmaları ve araçların kullanımı odaklı kentsel ulaşım sistemlerin gelişmesi, insanları doğadan ayırmakta, gündelik rutin alışkanlıklarını değiştirmektedir. Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanı da bunlardan bir tanesidir. Gerçekleştirilmekte olan dönüşüm projesinin amacı bölge kültürünü geliştirip; daha iyi yaşanılabilir bir bölge haline getirmektir. Fakat bu amaçlarla yola çıkıp göz ardı ettikleri birçok etkenler olduğu da aşikârdır. Bu doğrultuda kentlilerin, kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası sürdürdükleri ritimler, değişen mekân (yapılı çevre), yaşam koşullarındaki zaman dilimleri ve mekânsal pratikler ile ilişkilendirilerek incelenecektir.

Yapılan çalışma tek taraflı bir sokağı, insanı ya da kentteki diğer canlıların temaslarındaki üretimi incelemek değil, bütün etmenlerin çeşitli aşamalarda sürece devam eden üretimlerinin, paylaşımlarını ve değişimlerini incelemektir. Kentsel dönüşümle birlikte, tanıdık insanların gündelik karşılaşmalarının, azalmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda ise ilk taşındıklarında yabancılaşma çekmişler ve daha sonra zaman içerisinde alışarak benimseme duygusunu kazanmışlardır. Bu yüzden de kentlere yaşayan kullanıcıların gözünden bakarak algılamak, kentsel mekânlarda değişen yaşayanların gündelik deneyimlerini incelemek gerekmektedir. Kentsel dönüşümlerin hızla gerçekleştiği günümüz kentlerinde, kullanıcıların algılarındaki ve mekânlarındaki değişimlerin yansıttığı etkilerin incelenmesi, yeni kentsel dönüşüm projeleri için önemli katkılar sunmaktadır.

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Çalışmanın konusu "Kentsel Dönüşüm Sonrasında Değişen Gündelik Hayatın Ritimanalizi" dir. Gündelik hayatın içinde var olan ritimler; zamansal, mekânsal ve toplumsal olarak çok katmanlı bir yapıyı oluşturmaktadır. Bu yüzden kentliler, kentsel dönüşümle değişen gündelik hayatın karmaşası içinde dayatılan zoraki ritimlere uyum sağlamakta çelişkiye düşmekte ve ya kendilerine yeni bir ritim oluşturmaktadır. Bu zoraki ritimlerin ve çelişkilerin oluşturduğu etkileri incelemek ve çözümlenmek ise çalışmanın genel kaygısını içermektedir. Bundan dolayı kentsel dönüşümü ritimanaliz yöntemiyle ele alınması çalışmamızın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca ritimler üzerinden var olan değişimlere ve dönüşümlere başka bir bakışın geliştirilmesini, kentsel dönüşüm çalışmalarının, ritim aracılığıyla ele alınmasının öncü niteliğini oluşturmaktadır.

Kentsel dönüşüm projeleriyle, asıl amacımız olan neyin, niçin, kim için yapıldığı unutulmuş olarak geri dönüşü olmayan mekânsal değişikliklere neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise değişen gündelik hayatın getirdiği, sorunlar ya da değişik çözümler ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden yapılacak ritimanaliz çalışması kapsamı boyunca, gündelik hayat üzerinden toplumsal ilişkilerin açıklanması, toplumun ihtiyaçların anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Böylelikle ritim üzerinden anlaşılmaya çalışılan insan yaşamı, fiziksel mekânın oluşumuyla sürekli etkileşim içinde olması, gündelik hayatın somut ve soyut izlerini keşfettirmekte yardımcı olurken günlük yaşamın (sosyal ve fiziksel yapısını) potansiyellerini tartışma fırsatı haline getirmektedir.

Ritimlerin çözümlenebilmesi için öncelikle ritimlerin ne olduğunun açıklanması, daha sonra ise ritimlerin kapsam ve niteliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu yüzden Lefebvre'nin aylık ve yıllık doğal ritimler ile sabit ve geçici rasyonel ritimlerini yani zamansal dilimleri, günlük deneyimlerle somutlaştırarak karşımıza çıkarmaktadır. Böylelikle Lefebvre'nin öncülük ettiği ritimanaliz çalışması, Lefebvre'den sonrada başka konular içinde ele alınmış ve işlevliğini sürdürmüştür. Ritimler üzerinde incelenen bazı konulara 3. Bölümde Kentsel ritim yaklaşımları başlığı altında yer verilmiştir.

Çalışmamızda ilk öncelikle Kentsel dönüşüm, ritim ve gündelik hayat anlatılmaktadır. Daha sonra asıl konumuz olan Kentsel mekân ve değişen mekânın biçimlendirdiği gündelik hayatın ritimanalizi başlığı altında; kentsel mekân kullanımı ve değişen mekânın biçimlendirdiği gündelik hayat anlatılacaktır. Ritimleri gözlemek ve belgelendirmek başlığı altında ritimleri nasıl haritalandıracağımız gibi konulara yer vererek kentsel dönüşümle değişen mekânın, gündelik hayattaki ritimleri nasıl etkilediğini ve bu ritimleri nasıl ele alıp inceleyeceğine yer verilmiştir. Son olarak da seçilen Örnektepe kentsel dönüşüm alanında, derinlemesine mülakatlar eşliğinde deneyimlenen alanların haritalanması metoduyla inceleme yapılarak değişen mekânın biçimlendirdiği ritimleri analiz edilmesi sağlanacaktır.

Kentsel mekân sadece mekânsal formlardan ve unsurlardan meydana gelmez aynı zamanda sosyal uygulamalar tarafından da şekillenmektedir. Bu yüzden bu çalışmanın farkı; kentlerde var olan sorunlara, görünüşte basit çözümler gibi gözükken çözüm odaklı kentsel dönüşüm projelerinin uygulanmasından doğan başka sorunlar ve başka pratiklerin meydana getirilmesinin, ritimler aracılığıyla incelenmesidir. Kentsel dönüşümle var olan kullanıcıların gündelik hayatları üzerinde baskın (zorlayıcı) ritimlerin oluşması, çelişkiye düşmelerine neden olurken aynı zamanda başka ritimlerin ve pratiklerin oluşumuna da neden olmaktadır. Oluşan çelişkilerin altında yatan, potansiyellerini (aidiyet duygusu, komşuluk ilişkileri, aile bağları, mekân algısı vs.) göstermek için ritimler araç olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle ritimanaliz çalışmasında, ritmik akışları etkileyen önemli stratejilere göre belli kırılma noktalarına odaklanılmıştır. Bu durumda da ritimler üç adım altında tarif edip, incelenmektedir.

1. Ritimleri tespit etmek- ayırtırmak
2. Ritimlerin kesişimi
3. Ritimlerin etkisi

Bu adımların üçü de birbiriyle iç içe olup, gerçek yaşantıların anlaşılabilmesi için gerekli olan yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kentsel dönüşüm sonucunda, kentlilerin gündelik hayatlarında meydana gelen değişimleri, bu üç adım altında gözlemleyerek ele alınacaktır. Bu sebeple araştırma, nitel araştırma ve katılımcıların

deneyimlerini yöntem olarak kullanarak, çalışmanın güçlü ve zayıf yönleri dikkatlice ele alarak, bir analitik çerçeve geliştirecektir.

Tezin hipotezi aşağıdaki gibidir;

Sorunsal: Kentlilerin, kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında değişen gündelik hayatlarındaki ritimler

Araştırma Sorusu: Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında, kentlilerin var olan gündelik ritimleri nasıl değişmekte ve kentliler bu değişime nasıl uyum sağlamaktadır?

Hipotez: "Kentsel dönüşüm projeleriyle, kentlilerin değişen gündelik hayatlarında var olan ritimler yerine başka ritimler dayatılmaktadır. Değişen bu ritimsel döngüler, kentlileri gündelik hayatlarında çelişkiye düşürmekte ve başka pratikler oluşturmak zorunda bırakmaktadır."

Bu çalışmanın ana araştırma soruları aşağıdaki gibi şekillenmiştir;

- Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânların, ritimsel hareketlilikleri nelerdir?
- Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında var olan gündelik pratikler, yerini nasıl pratiklere bırakmıştır?
- Kentsel dönüşüm ile değişen mekânın, gündelik hayata etkileri nelerdir?
- Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında var olan ritimsel değişikliklerin, avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Bu çalışmanın beklenen sonucu:

- Kentsel dönüşüm sonrasında tasarlanan kentsel mekânlarda, var olan ritimlerin altını çizmek.
- Kentsel dönüşüm sonrasında var olan pratikler, yerini başka nasıl pratiklere bıraktı,
- Kentsel dönüşüm süreçlerinde baskılanan ritimlerin tartışılması,

- Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen ritimleri, yakalamak ve belgelendirmek,
- Kentsel dönüşüm sürecinin yerel dinamiklere ve ilkelere uygun olup olmamasının tartışılması,

Çalışmanın birinci kısmında çalışmaya genel bir giriş yapılarak çalışmanın yönteminden, çalışmanın amaç ve kapsamı anlatılmaktadır. İkinci kısmında ise araştırmanın temel kavramları olan kentsel dönüşüm ile gündelik hayatı açıklanırken, araştırmamızda araç olarak kullanacağız ritim anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde kentsel ölçekte ritimlerin gündelik hayatı nasıl biçimlendirdiğini ve değişen değerlerle beraber ritimlerin yasalar yoluyla nasıl sınırlar koyup, yerini nasıl başka pratiklere (ritimlere) bıraktığını ele almaktadır. Ayrıca ritimler üzerinde yapılmış 3 ana farklı kentsel ritim yaklaşımlarını ve bunlar üzerinde yapılmış çalışmalar anlatılmaktadır. Bunun sebebi ise ritimi kentsel alanda nasıl ele alındığını göstermektir.

Bu teorik çerçevenin oluşturulması, asıl hedefimiz olan dördüncü bölümdeki kentsel dönüşüm projeleriyle değişen ritimlerin nasıl incelenerek, belgelendirileceğini anlatılacak sürece yer vermektir. Bu süreç ritimlerini nasıl ele alacağımızı ve ritimleri nasıl ortaya koyulacağı bakımından önemli bir aşamadır. Bu aşamada iki bölümden oluşmaktadır. Birincisi kentsel mekânda alan kullanımların ölçülmesi ve haritalama ile kentsel mekânda var olan ritimleri nasıl haritalandırılması gerektiğine dair haritalama yöntemleri yer almaktadır. İkincisi ise kentsel mekânda ritimlerin ölçütlenmesi başlığı altında ritimleri tespit etmek ve ayırtmak, ritimlerin kesişimi ve ritimlerin etkisi ile ritimsel değişimleri anlaşılır bir şekilde sınıfsal kategorizesi oluşturulmaktadır.

Bu veriler toplamında 5.bölümde çalışmanın yöntem kullanım kısmı oluşturulmuştur. Çalışmanın yöntem kullanım bölümünde çalışmanın alan seçimlerinin hangi kriterlere göre belirlendiği ve seçilmekte olduğu yer verilmiştir. Aynı zamanda çalışmanın yöntemsel olarak deneyimlenen alanların haritalandırılması ve derinlemesine görüşmeler yapılarak analiz edildiği ve süreçlerin

nasıl olduğundan bahsedilmektedir. Son olarak ise her çalışmada olduğu gibi bu çalışmayı etkileyen kısıtlardan bahsedilmiştir.

Altıncı bölümde, Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanın yapısal olarak genel bilgileri ve Uygulama İmar Planları anlatılmıştır. Yedinci bölümde Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanında yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda ulaşılan bilgiler ile katılımcıların genel bilgileri, kentsel dönüşüm hakkındaki değerlendirmeleri, ritimsel değerlendirmeleri ve yaşadıkları mekânsal analizi olarak dört başlık altında bilgiler toplanarak değerlendirilmiştir. Son olarak ise tüm bilgiler kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında katılımcıların deneyimlerin değerlendirilmesi kısmında toplanarak, analizden çıkan genel sonuçlardan bahsedilmiştir. Çalışmalar sırasında oluşacak olumsuzluklar en aza indirgenerek, kentsel dönüşümün etkilerini, ritimsel bir boyutta okunacak bir sonuç ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışma kentsel dönüşüm projeleri üzerinden gündelik hayatın değişen değerlerini ritimanaliz yöntemiyle okunması ve incelenmesi bakımından özgün bir çalışma olmaktadır. Aynı zamanda kentsel dönüşüm projesi bitmediği için kentsel dönüşümün geçiş döneminin oluşturduğu değişim etkilerin incelenmesi bakımından da ilk çalışmalardan olmaktadır. Bu doğrultuda kentsel dönüşüm projelerin uygulanması sonucunda zorla bir başka ritim dayatılması ya da mevcut ritimlerden vazgeçilmesine sebep olmaktadır. Bu da oluşabilecek başka ritimler tahmin edilerek, kentsel dönüşüm projelerinin daha detaylı kurgulanmasını ve neyi, kim için yaptığımızı tekrardan düşündürülmesi bakımından örnek teşkil etmektedir.

Ritimanaliz yöntemi, kentsel dönüşüm projeleriyle birlikte aynılaştan mekânlar ile aynılaştan yaşam biçimlerinin, gündelik yaşantılarda oluşturdukları çelişkileri ve değişen ritimleri araştırılmaktadır. Bu yüzden katılımcı deneyim yöntemleri içeren, kentsel dönüşüm projeleriyle beraber kişilerin değişen gündelik hayatlarındaki bilgiyi elde etmek adına, kodlama, depolama ve hatırlamalarını sağlayan, zihinsel temsili ortaya koyan, derinlemesine mülakatlar eşliğinde deneyimlenen alanların haritalama metodu (Durgun, 2018) kullanılmaktadır.

İlk olarak derinlemesine mülakatlarda (görüşmelerde) birebir görüşülerek katılımcıların duygu, bilgi, tecrübe ve gözlemlerine sorular yardımıyla ulaşım

sağlanmaktadır. Çünkü bu katılımcılara, kendilerini ifade edebilme şansı verirken, aynı zamanda çalışma kapsamında görüşmeler sayesinde kişilerin anlam ve algı dünyalarına, içinde buldukları imkânı anlama fırsatı sunmaktadır (McCracken 1988).

İkinci olarak katılımcıların derinlemesine mülakat sonuçları ve bahsetmiş oldukları konular ile mahallede deneyimledikleri yerlerin/ mekânların haritasını oluşturulmaktadır. Her katılımcı için ayrı ayrı yapılmış haritalandırma üst üste çakıştırıldığında ise mahalle genelinde en çok kullanılan alanların genel olarak haritası çıkarılmış olacaktır. Aslında başlangıç hedeflerimizin arasında bilişsel harita yöntemi kullanarak harita oluşturmak vardı. Fakat araştırma çalışmasına başlandığında Sütluçe-Örnektepe Kentsel Dönüşüm Proje Alanının daha bitmediğini hak sahiplerine teslim edilmedikleri öğrenilmiştir. Bu yüzden de çalışma yaklaşımımızı değiştirerek deneyimledikleri mekân üzerinden haritalandırması yapılacak yapılacaktır. Belirlenen sosyal zamanlar, çalışmaya dâhil edilip mekânlarda var olan hareketlilik üzerindeki ritim değişikliği de incelenmiştir.

Yöntemlerin olumsuz yönü olan yanlış bilgi edinme (Durgun, 2018) durumunun en aza indirgenmesi için katılımcıların homojen bir şekilde seçerek haritalarının oluşturulması sağlanacaktır. Çalışmanın yöntemleri, kişilerin kentsel dönüşümle değişen gündelik hayatlarında, yaşamsal süreçleri içinde karar vermede ki; etkilerini, sebepleri ve nedensel düşüncelerini sistematik bir şekilde ortaya çıkarmayı ve tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada derinlemesine mülakatla görüşme yapılan kişilerin yaşadıkları gündelik aktiviteleri, olay ve mekânların bütün yönüyle anlaşılması sağlanırken haritalama yöntemiyle görsel anlatım teknikleri kullanılmaktadır. Çünkü haritalar yardımıyla genel ritmin mekânsal dağılımı belirlenen döngüsel ve sosyal zamana göre incelenmiştir. Bu yüzden de kentsel mekânı anlatarak var olan ritimsel haritaları çıkartılmış ve oluşturulan haritalardan yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda, kentsel dönüşüm süreçleriyle kentlilerin değişen ritimlerle, gündelik hayatlarına zoraki dayatılan ritimlerin çelişki oluşması ve kentlilerin bunlara dair getirdikleri çözümler görünür kılınacaktır.

BÖLÜM 2

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE GÜNDELİK HAYAT VE RİTİMANALİZ

2.1. RİTİM

Ritim bir nesneyi ifade etmemekle birlikte tek başına bir terim olarak da kabul edilmemektedir. Ritim bir etkileşimin ürünüdür. Bu yüzden de kendi içinde, kuralları ve yasası vardır. Bu yasa ona mekân ile zaman arasındaki ilişkiden gelmektedir. Çünkü enerji tüketilen her yerde, ritimin varlığından söz edilebilmektedir (Lefebvre, 2014). Bu yüzden insana dair, yaşamsal ve dünyevi olan ritimlerden yola çıkarak, hayatsal üretimi anlamak ve anlamlandırmak için ritimleri bir analiz yöntemi olarak anlamlandırmak gerekmektedir.

2.1.1. Ritimde Tekrar ve Fark

Ritim, bir nesnenin örneğin makinenin devinimiyle, hızıyla ve bir dizi hareketliliklerle karıştırılmaktadır. Ritimlerin organik yanını hep kenara atıp, mekanik görünümüyle ele alıyoruz; oysaki ritim, kalbin atışı ile "tekrar"ı ifade ettiği kadar, heyecanlandığı durumda tekrar ile "farklılaşmış" bir dizi oluşumunu da meydana getirmektedir (Lefebvre, 2014). Tam bu noktada ise tekrar ve fark arasındaki ilişki ortaya çıkmaktadır. Tekrar, gündelik olanı ifade ederken, fark ise tekrara nüfuz eden beklenmedik bir şeyleri ifade etmektedir.

Ritimde oluşan tekrar, aynılığın üretimi değil gündelik hayatın ritimlerinde her defasında yeniden kendini kurgulamasıdır (Lefebvre, 2014). Örneğin her gün ortalama aynı saatlerde uyanmak, aynı saatlerde kahvaltı yapmak bir tekrardır, fakat her uyanış, yeni bir gün ve bir önceki günden farklıdır. Kısaca günler aslında, tekrar içindeki farklılıktan doğmaktadır. Böylelikle gündelik olan tekrarlar, zaman ve mekânın üretiminde gizli olan temsilleri ifşa etmeye yardımcı olmaktadır. Çünkü her şey gündelik hayatın içinde var olan ritimde gizlidir.

Tekrarlanan özdeşler, farklı olanın üretimine sebep olmakta ve ürettiği farklılıklar zaman çizgisini oluşturmaktadır. Deleuze (1994)'in de dediği gibi tekrar, aynı olanın dönüşümünden öte, çeşitliliğin yeniden üretimini ifade etmektedir. Yani farkın tekrarının ilkesini oluşturmaktadır. Ritim bu manada, tekrarın kurallarıyla aynı düzende seyreden bütünündeki uyum kurgusudur. Buradaki bütündeki uyum mekân algısındaki, hareketler ile pratiklerin oluşturduğu tekrar eden örüntüleri barındırmaktadır. Bu yüzden ritimdeki tekrar aynılığın üretimi demek değil, her seferinde "yeni" olarak kendini kurgulamasıdır. Ritimdeki tekrar salt ardışıklık değil, sürekli olarak farklılık üreten bir olgunun varlığıdır. Hiçbir ritimsel an birbiriyle aynı değildir ve Colebrook (2002)'un da belirttiği gibi yaşamın gücü de burada var olan fark ve tekrardan yani farkın "sonsuzluğunun dönüşümü"nden meydana gelmektedir. Fakat aynı zamanda buradaki farklılığı oluşturan, mekâna özgü değişimlerden öte, beden ve gündelik pratiklerin, mekândaki ritimlerin üretiminde yer almasıdır.

Lefebvre tekrarları daha iyi analiz edebilmek için soyut ve üretken tekrar olarak ikiye ayırmaktadır.

- Soyut tekrar; Soyut(mantıksal) ile somut (matematiksel) düşüncenin, özdeşlik suretine sahip kurmacasından ibarettir. Örneğin bir eşittir bir ($1=1$) diye değil özdeş diye okunur. İkinci bir, ikinci olma haliyle farklıdır.
- Üreten tekrar; Tekrar farklılıkları dışlamadığı gibi onları üretir. Tekrar er ya da geç tekrarlarla üretilen olaylarla karşılaşır. Bir başka deyişle farkların üretimidir. (Lefebvre, 2017)

Bireyin gündelik hayatında yaptığı pratikler hep aynı eylemleri içerirken her yaptığı gündelik pratik dün, bugün ve yarınla farklılaşmaktadır. Bu yüzden gündelik

pratikler aynı şeyleri içerse de birbirleriyle eşit değil, hep bugün olma farkıyla birbirlerinden farklılaşmaktadır. Bu tıpkı aynı bireyin aynı açıdan aynı mekâna farklı zaman aralıklarıyla bakıp orada farklı bir şeyle karşılaşması, farklı hislere kapılması ve eylem gerçekleştirmesi gibidir. Yani mekân değişmese de tekrar içindeki farklılıktan dolayı onları algılayışımız oluşan eylemlere göre değişiklik göstermektedir.

Mekâna katılan ve onu yeniden düzenleyen kişi her tekrarla birlikte gelişen farklılık üretimi, bedeni üzerinde belirli bir etki yansıtmaktadır (Bergson, 2015). Algılar ve pratiklerle, sürekli yeniden üretime girmek var olan fiziksel mekânı olduğundan farklı kıldırmaktadır. Bu yüzden farklılıklar, bu üretim süreçlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

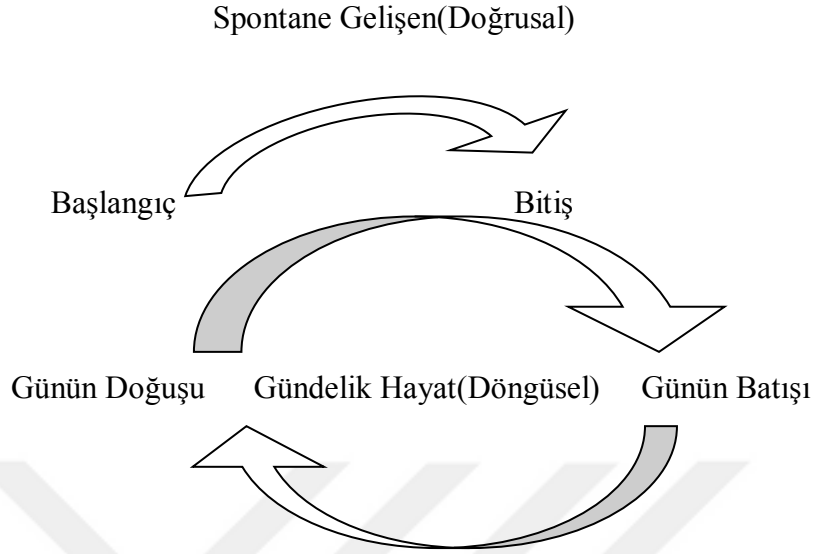
Ritimleri algılamak; var olan karmaşıklığı yalnızca zaman içinde parçalara ayırmak, daha sonra tekrardan parçaları bir araya getirip, analizler yapmakla mümkün olmaktadır. Çünkü bakış açısı ve akıl gerçekliğinin, anlamca zengin olması var olan kimi yönleri doğrudan algılatamazken, kimi yönleri özellikle gündelik olanı algılayıp içine dâhil olmamızı sağlamaktadır.

Tekrar eden öğelerin aynılığı ve farklılığı aynı anda barındırması bir çeşitliliği oluştururken, ritmin hem ilerleyen hem de geçmişe dönen bir hareketliliğin göstergesi olmaktadır. Bu yüzden de ritim hem lineer hem de döngüsel hareketleri içinde barındırmaktadır. Bunlara ek olarak döngüsel tekrar ve doğrusal tekrar, analizde birbirlerinden ayrışırken, yaşantıda yani gündelik olanda sürekli olarak birbirlerine müdahale etmektedir.

- Döngüsel tekrar; Doğal olarak gerçekleşen, var olan; günler, aylar, mevsimler vs.
- Doğrusal tekrar; Toplumsal pratiklerden gündelik yaşantılardan gelir, monotonluğa dayanır.

Genel olarak ele alacak olursak, bu oluşumların hepsi doğrusal tekrarlar üzerine döngüsel tekrarları içermekte ve ayrılmaz bir karşılıklı ilişki oluşturmaktadır. Açlık-tokluk, uyanmak-uyumak vs. bedenin döngüsel ritimlerini içermektedir. Ama

aynı zamanda bazı eylemlerimiz yürümek, konuşmak vs. doğrusal ritimler ifade etmektedir. Şekil 1'de ise basit bir şema ile ifade edilmiştir.

Şekil 1: Doğrusal Tekrar ve Döngüsel Tekrar

Doğrusal akışının varlığında, olayların hep bir başlangıç ve bir son noktası vardır. Bu işlem ve eylemlerin başlangıç ve bitiş noktaları her zaman belirlidir. Oysa döngüsel ritim başlangıç ve son içermez, her yeni döngü bir öncekinden doğmakta ve tekrarlarla bağlanmaktadır. Bu nedenle ritimanaliz, önce çevresini ve dünyayı anlamlandırmaya kendi bedeninden başlamaktadır. Ve kendi bedenini diğer ritimleri anlamak için bir referans noktası olarak göstermektedir.

Ritmi tanımlamak için ortaya çıkan esas kavramlardan birisi olan "ölçü" tam olarak burada ortaya çıkmaktadır. Zamanın bir başka deyişle ritimlerin ölçüsüne izin veren, bu doğrusallık ve döngüsellik arasındaki ilişki kendilerini birbirine göre ölçmekte ve her "ölçülen" bir "ölçen" haline gelmektedir. Çünkü ritimlerin hesaplanmış, öngörülen yükümlülükleri ve tasarımı vardır (Lefebvre, 2017). Bu yüzden de ölçüsü olmayan bir ritmin varlığından söz etmekte imkânsızdır. Saatteki döngüsellik ve doğrusallık ilişkisi aslında var olan ölçünün, var olmasının bir sonucudur. Ölçü kavramı üzerine bir çok sorular sorulmakta, (zamanın kendisini ölçen şey ne?, zamanın ölçülmesinin ön koşulu? vs.) ve bunlara açıklık getirilmeye çalışılmaktadır (Lefebvre, 2017).

Ölçü, görünüşte açık ama anlaması zor bir kavramdır. Çünkü ölçü, neye ve kime göre sürekli olarak değişiklik göstermektedir. Bu yüzden ölçüyü gösterecek ve anlatacak en iyi yöntem "kıyaslama"dır. Ritmin yavaş mı hızlı mı olduğunu en iyi başka ritimlerle kıyaslayarak ulaşılmaktadır. Çoğunlukla kendimize ait ritimleri referans alarak kıyaslama yapılmaktadır. Çünkü her ritmin kendine ait frekansları ve hızı vardır. Bundan dolayı herkes kendi kalp hızını, çalışma saatini, uyku saatini vs. referans göstererek kendi tercihlerini ölçülendirmektedir. Örneğin başkasına tiz gelen bir böceğin sesi, bir uçan kuşa bas gelebilir ya da kendisini referans alan biri tiz gelen bir insanın sessinden rahatsız olurken başka biri o sestten rahatsız olmayabilir. Çünkü buradaki ana sonuç analiz ederken referans aldığımız noktaya kendimizi alarak çevreyi incelememiz keşfetmemiz ve ölçülendirmemizde saklıdır.

Ritimlerin incelenmesi ve analiz edilmesi, hareket halindeki ama belirlenmemiş bir karmaşıklığı anlamlandırmaya çalışmaktır. Ritimler; varoluşu, anlam dolu bir toplulukla birleştirmekte ve onları farklı şeyler yerine farklı süreçlere dönüştürmektedir (Lefebvre, 2017). Analiz aşamasında ritimi zamanı, somut çevreyi bir müzik dinler gibi dinleyerek, bedenin ritimlerini referans noktası belirlemektedir. Bu sayede değişen ve dönüşen değişimlere odaklanmakta, her türlü üretimde tekrarlar bulunarak okunmaktadır. Böylece bedenlerin her türlü zihinsel (soyut), fiziksel (somut) eylemi, gündelik pratiklerle oluşan dünyevi oluşumunun ritimanalizini yapmaktadır.

Somit deneyimlerin hareketliliği, kolayca okunabilir işaretlere indirgenmektedir (Coleman, 2015). Buda gündelik yaşamsal ritimlerin yönlendirilmesi (şekillendirilmesi) ve otomatığe bağlanmış (spontane gelişen/kendiliğinden gelişen) tekrarlar dizisini istemsiz bir şekilde oluşturmaktadır. Bu şöyle ki; zaman, kol saati içinde hiçbir diğlerinden farklı bir şeyi ifade etmeyen, sonsuz tik- tak'ı kasetmekte ve homojenleşmektedir. Bu zaman gibi, mekânsal-bedensel pratiklerde de homojenleşmektedir. Sabit bir ritimler ile meydana gelen mekân- zaman ilişkisi, dikte edilmiş ya da izin verilmiş bir durum yaratmaktadır. Bu ortamda gerçekleşmiş eylemlerin, bir sonraki basamağı tahmin edilebilir bir doğrusallığa tabi tutulmaktadır. Fakat gündelik hayatın ve deneyimlerin, ne kadarı

tümden organize edilmiş olursa olsun, var olan bilgiler ile yaşanan gerçeklikler arasında sürekli olarak kapatılamamış bir aralık kalınacaktır (Göre, 2017).

Fiziksel mekânda daimi olarak, dikte edilmiş ritimler bulunmaktadır. Bununla birlikte yaşanan hayatları kontrol altında tutulmaya çalışılan insanların; kendi mekânlarını işaretlemeye, hem sembolik hem pratik izler bırakmaya asla ara vermedikleri ve hayal etmekten asla vazgeçmedikleri görülmektedir (Lefebvre, 2014). Bu yüzden bedeninin gündelik pratikleri ve ritimlerinden yansıttığı nitelermeleri, mekânı işgal etmektedir. Böylelikle de mekânsal belirlenimler yaşanan mekânı oluşturmakta ve algılatmaktadır.

Şekil 2: Duchamp'ın "Merdiveni İnen Nü, No.2" Çalışması, 1912 (Göre, 2017)

Duchamp'nın şekil 2'de yaptığı ilk çalışmasında merdivenden inen bir insanın hareketindeki değişikliği izleyen bu çalışmasında zamansal değişimleri betimleyerek göstermektedir. Fakat şekil 3'te yaptığı çalışmasında bedenin zihinsel ve fiziksel her eylemin belirli bir ritimin mevcut olduğunu üst üste çakıştırarak göstermektedir. Bu çalışmada görülen ve algılanan, bütün fizyolojik ve algısal olaylar bedende birbirinin ardına gerçekleştiği için mekânı ya da tabloyu zamanda hareket eden, kayan gözlerle okumamızı sağlamaktadır (Jencks, 2013).

Şekil 3: Şekil 1 deki Çalışmanın Fotoğrafik Pozlama ile Duchamp Tarafından Canlandırması, 1952 (Göre, 2017)

Duchamp'ın yaptığı bu çalışmalarda açık bir şekilde görüldüğü gibi yaşamsal ve sürekli olarak yaptığımız her şeyde bir ritimin varlığından söz edilmektedir. Bu çalışmada mekânın kavranışına dair oluşan gündelik hayatının ritimleri yürüyüşe, bakışa vs. eylemlere karşıda devamlı bir farklılaşmış durum olarak işlendiği net bir şekilde görünmektedir. Bu yüzden beden hareketlerin oluşturduğu gündelik pratikler ve ritimlerin yansıttığı nitelermeler ile mekân işgal edilmektedir. Beden, mekânda sembolik ve pratik izleri birbirinden ayırmadan anlamlar yüklemektedir.

Mekân ve zaman hep kendisini yineleme olgusu içindedir. Zaman anların tekrarından meydana gelmektedir. Bunların birleşiminden bağımsız ardışık anları birbiri ile ilişkilendirildiğinde yaşanmış veya yaşanmakta olan şimdiyi meydana getirmektedir (Deleuze, 1994). Kısaca şimdi, geçmiş (birleşimden önce gelen anlar) ve geleceği (birleşimdeki beklentiyi) oluşturmaktadır. Böylece zaman, mekânların içindeki doğrusal ardışıklığı göstermektedir.

Mekân algıladığımız hareketleri, tekrar eden örüntüleri içermektedir. Bu da ritimlerdeki tekrarın özdeş ve aynı kurallarla aynı düzende seyreden bütünündeki kendiliğinden oluşan "uyum" kurgusunu oluşturmaktadır. Uyum niteliksel (bütünlükleri oluşturan ve bütünlükten ortaya çıkan) ve niceliksel (zaman ve mekânı

birbirinden ayıran) özellikleri ve unsurları birleştirmektedir (Lefebvre, 2017). Böylelikle iki ritim kavramı ortaya çıkmaktadır.

- Rasyonel ritim; Sayısal, niceliksel ve niteliksel
- Doğal ritim; Solunum, kalp atışı, açlık vs.

Ritimler hem rasyonel hem doğaldırlar ve doğal ritimler toplumsal ve zihinsel(düşünsel) işlevlerin ritimleriyle iç içedir. Örneğin yürüyüş ritime sahiptir fakat düşünen bir çalışanın yürüyüşü iki kavramın bütünlüğünü anlatmaktadır.

Ritim, monotonluğun içinde tekrarların ve farklılıkların üretimi olan, süreklilik içerisinde etkileşimli ilişkileri barındırmaktadır. Tekrarlar burada kurallara uygun, ölçülü soyuttan somuta her deneyimi kapsayan bir kavramdır (Elden, 2004). Bu doğrultuda ritim, hem soyut düşüncenin mekânına hem de somut olan gündelik pratiklerin mekânda oluşturduğu örüntüye ait bir özelliktir. Oluşmuş olan karmaşık birliktelikler ancak ritimlerin kesişmelerindeki ilişkiselliklerin çözümlenmesi ile açıklığa kavuşabilmektedir (Göre, 2017).

Ritim, bir biçim (form) olduğu kadar biçimsiz (formsuz), uyum (simetri) olduğu kadar uyumsuz (asimetri), tekrar kadar da farklılaşmayı (yani zıtlıkları) içeren bir örüntüyü ve bunların birlikteliklerinden oluşan diyalektik bir karaktere sahiptir. Kısaca ritim, anlaşılabilirlik tekrarlar ile farklılıklar arasında oluşan örüntüleri, okunabilir kılmakla birlikte, statik ve dinamik değişimleri de aynı anda bünyesinde barındırmaktadır. Ritim, soyut bir kavramı içermekle birlikte mantıksal olanla diyalektik ilişki içine girmesi gerekmektedir. Bu diyalektik ilişki hep özdeş olanla çelişkili olanın ilişkisini içermektedir (Lefebvre, 2017).

2.1.2. Ritimi Tanımlayıcı Kavramlar

Lefebvre'nin ritim kavramını tamamlayıcı bazı terimlerin de bilinmesini gerektirmektedir.

- Poliritmi; iki ya da daha fazla ritimlerin, çatışmaları ve ahenksiz olması durumunda bile bir arada olması

- Öritmi; sağlıklı bir beden de var olan iki ya da daha fazla ritimlerin etkileşimi
- Aritmi; sağlıksız bir bedende var olan iki ya da daha fazla ritimlerin arasındaki çatışma ve ahenksizlik
- İzoritmi; ritimler arasında görülen tekrar, ölçü ve frekans denkleğinin birlikteliğidir.

Poliritmi kavramak için kişinin kendi bedenine bakması yeterlidir. Çünkü kendi kendisini analiz etmektedir. Aynı anda ritimlerin çokluğu ve benzersizliği keşfetmemize de yardımcı olmaktadır. Tam bu noktada ritimanaliz çok farklı pratikleri ile bilgi türünü bir araya getiren, sistematik bir yöntem ve teori olarak adlandırılmaktadır. Marx ve Hegel'in açıklık getirdiği diyalektik analizde; çatışma ve ittifak halindeki etkileşimlerden, şartlara göre değışiklik gösteren üçlemeli terimleri oluşturmaktadır. Örneğın Marx'ın "ekonomik, toplumsal, politik", Hegel'in "tez, antitez, sentez" ve sonrasında gelen "zaman, mekân, enerji", "melodi, armoni, ritim" gibi her birinin birbirinden ayrılmaksızın oluşan üçlü analizleri, üç terimi oluşturmakta (Lefebvre, 2017) ve böylelikle belki hiç var olmayacak "yasaların varlığı" nı hissettirmektedir.

Ritimlerde sınırlar ve algılanmamış soruların cevapları yatmaktadır. Toplumsal olaylar birbirinden farklı ve çelişkili imkânları ortaya çıkartmaktadır. Geçmişin tekrar ortaya çıkması ve aniden yeni bir içerik eklenmesi, toplumun biçimini değıştiren dönüşümleri içermektedir. Nesnel olarak bir değışim olabilmesi için, bir grubun güç kullanarak üstü kapalı ya da açık bir şekilde, ritmin yasalarıyla müdahale etmesidir. Buradaki müdahale bir silahlı olarak kendisini dayatması değıl, oluşan eylemlerin uzun zaman sonra yeniliklerin içine dâhil ettirilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Eylemlerin (durumların) içindeyken var olan yeniliklerin, hızlı bir şekilde pratiklere dökülmesi, bunu kültürlerde de hissetmemizi sağlamaktadır.

Ritimler ve ritimlerin analizi, düşünceyi keşfettirmektedir. Bu keşfediş ise pek çok beklenmedik sürprizlerle dolu olup etrafımızda var olan perspektif bakışını değıştirmektedir. Çünkü kavrayış ve hissedilebilirlik değışecektir. Lefebvre (2017)'in de değındiğı gibi dünyada durağan halde bulunan hiçbir şey yoktur sadece "gizli

ritim"ler de saklı olmaktadır. Bu ritimleri, kavradığımız perspektiflere göre şöyle sınıflandırılmaktadır;

1. Gizli ritim; söylenmiş ve söylenmemiş olan anı, bellek gibi fizyolojik ve psikolojik ritimler
2. Umumi(Toplumsal) ritim; kişinin ya da toplumun ilan ettiği, sergilediği şeyler
3. Kurmaca ritim; sözlü ritimler aynı zamanda imgesel olan, sahteliğinin sınırlarını içerir
4. Hükmeden ve hükmedilen ritim; her şeyi planlanmış olan, gündelik ya da uzun süreli etkiyi hedef alan ritimlerdir.

Ritimleri incelemeyen önce somut olana geri dönelim, bilinçli olan bir kişinin benliğinin bulunduğu yerden sokağın sonuna baktığında anlaşılır olan banklar, belediye binası, bina, park vs. gibi tasvirler; kendini gösteren enerjileri, mekân ve zamanın bağlantılarını, yani ritimleri görmezden gelmektedir. Bu yüzden ritimanaliz, belli ritimleri ayrı yerde tutarak, kendisine doğrudan gelen uzanımları ve hatta sofistike (karmaşık, yanıltıcı) olanları anlamaya çalışmaktır. Buda yaşanmış olan, yaşamakta olanı bilmeden değiştirdiği ve başkalaştırdığı gerçeğini değiştirmemektedir (Lefebvre, 2017).

2.1.3. Ritimde Gündelik Hayat

Ritim, bedensel işleyişin gündelik pratikler üzerinde, zaman ve mekândaki izdüşümü olduğu kadar farklı bir mekânsallığın kuralı olarak görülür. Gündelik hayat, beden varlığı ve mevcudiyetin oluşturduğu zaman etrafında düzenlenmiştir (Berger ve Luckmann, 2008). Bu durum bireyi mekânlara bağımlı kılarken, gündelik hayatı da zamanlara bağımlı kılmaktadır. Çünkü birey bir mekân içinde zamana bağlı olarak gündelik hayatın da var olan eylemleri gerçekleştirmektedir.

Lefebvre ve Regulier (2005), gündelik hayat ile günlük hayatın, farklı şeyleri ifade ettiğini vurgulayarak bunları ayırmaktadır. Gündelik hayat yani gündelik yaşama hali, günlük yaşam eylemleri arasında bir yığın işleri kapsayan, aralarında bağlantıyı kuran, aynı zamanda gözden kaçan aynı ve tekrarlamalı zaman dilimlerini

ifade etmektedir (Lefebvre ve Regulier, 2005). Fakat bu zaman dilimleri, onların rastgele geçip gitmesini ifade etmemektedir. Bunların ard arda dizilimleri, aritmetiksel tekrarın oluşturduğu karşılaşmalı seçimlerin, eylemler üzerindeki ölçme işlevine sahip olan ritimlerin oluşumunun bir sonucudur. Dasein'e göre gündelik olma hali, günlerini yaşayıp durmasının nasıldır (İlkdoğan, 2018). Yani gündelik hayatın her günkü tekrarlamayı nasıl ele aldığı açıklanmasıdır (Heidegger, 2011). Her sabah 8'de kalkan birisi bir sabah 9'da kalktığında ya da her gün kahvaltı yapan birisi bir gün arkadaşlarıyla kahvaltı yapması, gündelik olarak tekrarlamayı gerçekleştirse de hangi zaman diliminde, nasıl ele alınacağı hep bireye ait olarak kalmaktadır.

Ritimlerin yapısına karışmış olan zaman, yönergelerin bir göstergesidir. Bu yüzden zaman, bireyleri denetim altında tutan, eylemler üzerinde hükmedici bir üstünlük kurmuş bir kimliktir. Bireyler kendilerini hep zamanın biçimlendirdiği kurallara göre ayarlamaktadır. Bu kendilerine ait, özgür oldukları bir zaman diliminin olmadığı anlamına gelmekte, kendine ayıt sandığı zaman üzerinden bir sınırlama koyması anlamına gelmektedir. Bir bireyin çalışma saatleri içerisinde iş dışında başka bir şey yapmaması zaman kavramı içinde denetim altında tutulmasının bir göstergesiyken, bireyin ders çalışması için kendisine iki saat vermesi zamanın özgürlük içinde sınırlamacı bir üstünlük kurduğunun göstergesidir.

Lefebvre (2017)'ye göre gündelik olan kentsel ritmi kavramak için öncelikli olarak hassas bir ayarda göz, kulak, kalp ve hafıza gibi analiz birimleri gerekmektedir. Bu nedenle, diyalektik ritimleri doğrudan takip edin, ritim ve aritminin mekânsal özelliklerini daha iyi yansıtan toplumsal ve bireysel hareketleri; sabit ritimler ve geçici ritimlerle anlatmaktadır.

- Sabit ritimler; baskın sosyal pratiklerdir (yaya hareketi)
- Geçici ritimler; belirlenmiş kullanımlarla çelişen ancak halen devam etmekte olan faaliyetlerle (durma, bekleme)

Gündelik olarak her daim yaptığımız eylemler sabit ritimleri oluştururken aynı zamanda bir mekânda toplumsal olarak sürekli olarak aynı hareketin yapılmasını da içermektedir. Gün içinde spontane (kendiliğinden) gelişen fakat

yaptığımız veya yapmakta olduğumuz plansız eylemler geçici ritimleri oluşturmaktadır. Her gün yürüyerek işe gitmek bir sabit ritim, fakat her gün yürüyerek işe giden kişinin yol kenarında oturmuş gitarını çalan bir çocuğun güzel sesini dinlemek için durması ve izlemesi geçici ritimleri içermektedir. Çünkü dilenen müzik bittiğinde gündelik yaşantının kalman yerinden, kaldığı şekilde devam edilmektedir.

Gündelik hayat içinde aynı zamanda farkına varmadan ritimler yakalanmaya çalışılmaktadır. Çünkü her bireyin kendisine ait bir zaman dilimi, gündelik hayatı vardır. Zaman dilinde, kendilerine ait gündelik hayatlarında, başka bir bireyle karşılaştıklarında artık karşısındakinin zaman kavramı içerisinde birleşerek ortak bir sentez oluşmaktadır. Tamda bu noktada karşısındakinin ritmini yakalayarak ayak uydurmaktadır. Ritmi yakalamaya çalışmanın somut örneğini Berger ve Luckmann'ın (2008) bilincin kaybetmiş bir kişinin kendine geldikten sonra yaptığı ilk eylemi saate bakması olarak ifade etmesinde net bir şekilde görünmektedir. Bunun nedeni ise zamanı kavramaya ve anlamlandırmaya çalışmak için, kendini zaman içinde konumlandırma isteğinden gelmektedir. Bu yüzden bilinçsizlik anında kişinin, zaman yani ritmin oluşumundaki, algılamada oluşmuş olan boşluk korkuya kapılmasına sebep olacaktır. Bu tıpkı yaşadığı şehirden 6 aylık ayrılıp, belli bir zaman sonra tekrar geriye gelen birinin yaşadığı yerdeki hızlı kentleşmenin veya kentsel dönüşüm projelerinin bir ürünü olarak, değişen çevrenin oluşturduğu bilinç kaybıyla, kendini birden adapte edemeyip bir yabancılık hissi duyması ve ardından alışma sürecine kendisini dâhil etmesi gibidir.

2.2. KENTSEL DÖNÜŞÜM

Kentler nüfus artışı, teknolojik gelişme, yeni iş alanları açılması ve kentsel planlama ve mimarideki yeni yaklaşımlara bağlı olarak mekânsal, ekonomik, toplumsal, kültürel açıdan sürekli bir değişim ve gelişim süreci içindedir. Bununla beraber eskiyen kentsel dokusunun yenilenmesi, tarihi kültürel ve mimari değerlerin korunması, altyapı, ulaşım, otopark gibi güncel kentsel sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla kentsel dönüşüm projeleri uygulanmaktadır.

Türkiye’de kentsel rantın yüksek olduğu ve taleplerin fazla bulunduğu alanlarda kentsel kullanımı arttıran planlar ve işlev değişikliği öngören planların ve kentsel dönüşüm projeler yapılmaktadır. Bu sebeple de kentler hızlı bir şekilde çok katlı beton ağırlıklı alanlar haline getirmektedir. Bunun sonucunda ise kentsel alanların kimliklerin aynılaştığı, birbirine benzeri kentlerin üretildiği, kentsel mekânlar meydana gelmektedir. Bu bağlamda, kentsel dönüşümün iki temel amaca hizmet ettiği söylenebilmektedir.

1. Tarihi kentlerde var olan eski sosyal, kültürel ve ekonomik olarak önemlerini yitirmiş olan yerleşim mekânlarının tekrardan kent hayatına kazandırılmasıdır (Nalkaya, 2006).
2. Büyük göç alan kentlerin kenar çeper kısımlarında daha çok kayıt dışı yapılaşmaların gerçekleştiği, niteliksiz ve yasadışı yapıların yani gecekonduların, kanunlar kapsamında sağlıklı yaşam standartlarına kavuşturulmasıdır (Nalkaya, 2006).

Kentsel dönüşüm, bir yandan modern (iyileştirilmiş ya da dönüştürülmüş yaşam tarzlarının) kent yaşantısının gerektirdiği yeni isteklere ve taleplere, öte yandan kontrol dışı gelişmenin etkisiyle, ekonomik yapısını ve güncelliğini kaybetmiş, yasa dışı yapılaşmalarının olduğu yerleşim bölgelerinin iyileştirilmiş yaşam standartlara kavuşturulmasına ilişkin bir kavramdır. Bu doğrultuda gecekonduların kimilerine göre bir yandan sorulu alanları bir yandan da toplumsal ilişkilerin koruduğu alanlar şeklinde değerlendirilmektedir. Bu yüzden gecekonduların, dayanışma bağları içinde yaşayanların kendini güvende hissettiği ve benimseme duygularının olduğu belirli mekânsal dokuyu oluşturmuş kendine has kültürü, gündelik hayatları olan gecekonduların, kentsel dönüşümle değişen ve yapılan tahrifatların ritimanaliz yöntemiyle ele alınacaktır.

Dönüşümlerin de giderek arttığı günümüzde, ulus devletlerin yapısal bir değişikliğe uğradığı da bilinmektedir. Günümüz kentlerinin hızla değişmesi ve yenilenmesinin bir sonucunda mekânsal pratiklerde meydana gelen değişiklikler, alışık olmadıkları ritimlerle karşılaşmalarına neden olmaktadır. Kentsel dönüşümle mekânsal pratiklerin kullanım biçimi değişmesi, mekânların tahribini toplumsal değerleri olan gündelik pratiklerindeki özgürlüğü de kaybetmesi demektir. Zaman

içerisinde sosyal ve mekânsal pratikler, kent mekânındaki izlerin silinmesi, ritimlerin üzerinde oluşturdukları baskının bir göstergesidir. Bu yüzden bu çalışma iyileştirilmiş yaşam tarzları (modernleşme anlayışının) birçok başka yaşam pratiğine yasaklar getirmek değil, kültürlerinden ve pratiklerden vazgeçmek yerine, değişik kültürlerden oluşmuş gruplar arasında ortak bir dil ve anlayış oluşturmaya yönelik projeler geliştirilmesi gerektiğine dair bir çalışma niteliğindedir.

2.2.1. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi ve Yöntemleri

Türkiye'de 1950'lerde başlayarak devam eden kentsel dönüşüm kavramı sürekli geliştirilerek ve değişerek uygulanmaya devam etmektedir. Bu değişimler bazen yerel koşullardan, bazen de küresel akımlardan etkilenmiştir (Ataöv ve Osmay 2007). Kentsel dönüşüm yöntemleri zaman içerisinde mekâna fiziksel müdahaleden çok sosyo-ekonomik boyutları da ele alacak çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Ülkemizde kentsel dönüşüm yöntemleri politik müdahaleden çok toplumun ve piyasa koşullarının sorunlarına anlık çözümler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel dönüşümün yıllar içerisinde değişen yaklaşımlarını analiz etmek, pratiksel ve süreçsel olarak değişen değerleri ortaya çıkartacaktır. Yıllar içerisinde ki değişimleri (Şahin, 2006);

1950'de ekonomide liberalleşme siyasalların uygulamaya başlanmıştır. Kentler hızlı bir göç alarak nüfus artışına sebep olmuştur (Şahin, 2006). Bunun sonucunda ise yapsatçı konut, toplu konut ve kısıtlı sayıda kooperatiflerin olması konut ihtiyaçlarını karşılayamamış ve gecekonduların oluşmasını sağlamıştır. Gecekondu bölgelerini sağlıklılaştırmak, yeniden yapılandırılmasını sağlamak ile ilgili birçok kentsel dönüşüm yöntemleri kapsamında uygulanmıştır (Ataöv ve Osmay 2007). Bu dönemde yeni imar hareketleri olan halk arasında Menderes İmarı olarak bilinen kentsel doku ile beraber tarihi yapıları da yıkarak, piyasa işbirliği içerisinde mekânı değiştirmek benimsenmiştir. 1970'lerde kentsel dönüşüm, yalnızca fiziksel yapılar için değil sosyal yapılar içinde gerçekleşmeye başlanmıştır.

1980'lerde gelindiğinde batıya uygun sosyal içerikli projelerin yapılmaya başlanması, neredeyse sorgulanmadan kabul edilen proje fikirleri bulunmaktadır (Şahin, 2006). Ekonominin dışa açılması ile küresel ve yerel boyutta ekonomik

politikalar görülmektedir. Kentsel alanlarda nüfus artışı devam ederken metropol kentlerde doğurganlık oranı azalmaya başlamıştır. Ruhsatlı ve ruhsatsız yapılaşmalar devam ettiği bir dönemdir. Düşük gelir grupları kent merkezinde ve çevre mahallelerde yer seçmesi yeni yönetim anlayışları olan yerelleşme ortaya çıkarmıştır. Yerel ilçe belediyelerine planlama yetkisi verilmeye başlanmıştır. Bu sayede çok merkezli metropoliten kentler oluşarak ruhsatsız yapılaşmanın yasallaşmasının önü açılmıştır. Yaşam kalitesi düşüm ve riskli alanlara yenileme, ıslah-imar uygulama çalışmaları, tarihi değerleri olan alanların korunması ve soylulaştırılması gibi kentsel dönüşüm uygulamaları benimsenmiştir (Ataöv ve Osmay 2007).. 1990larda yerel yönetimlere ayrılan kaynakların ve imkânların yetersizliğin ortaya çıkmış olması, mülkiyet sorunları ile beraber yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm faaliyetlerini gerçekleştirmesi, başarısız sonuçları meydana getirmiştir.

2000'lı yıllarda kentsel dönüşüm, merkezi hükümetler tarafında uygulanan siyasal işlerin bir arada uygulandığı, tek tip projelerin yaygınlaştığı bir dönem haline gelmiştir (Şahin, 2006). Özelleştirmenin yapılmaya başlandığı ve AB ilişkilerinin arttığı bir ekonomik politika benimsenmiştir. Doğudan batıya göçlerin hızla devam etti bir dönemdir. Belediye toplu konut kooperatifiği, siteler, tarihi konutlar, deprem riski olan alanlarda devlet kredisi alım gücü sunulmuştur. Yüksek gelir grupları kent dışında yer seçmeye başlamış, gecekonduların istihdam yapısına göre konut biçim ve standartları değişmeye başlamıştır. Büyükşehir belediyelerinin yetkisi genişletilmiş, stratejik planlama ile katılımlı planlama uygulamaları başlatılmıştır. Bölgesel yayılmalar başlanmış ve merkezler farklılaşarak yeni ilişki ağları kurulmuştur. Kentsel alanlarda yenileme, apartman yaşamının iyileştirilmesi, site yerleşimi, soylulaştırılma gibi kentsel dönüşüm uygulamaları bu dönemde uygulanmıştır (Ataöv ve Osmay 2007).

Günümüzde sürdürülebilirlik kavramlarının ortaya çıkması ve yerel unsurlarının öneminin anlaşılması, kentsel dönüşüm projelerinde yerel yönetimlerin de söz sahibi olmasına neden olmaktadır. Çok aktörlerin ve çok sektörlü işbirliklerine bağlı, yeni kurumsallaşmanın oluşturulduğu; aynı zamanda kentlerin var olan tarihi yapılarını ve kültürel miraslarını ön plana çıkaran imajların (markaların) oluşturulduğu, kentsel dönüşümün projelerinin ön plana çıktığı

görülmektedir. Dünyada kentsel dönüşüm yöntemleri hem ülkeden ülkeye hem de bir ülkelerin tarihsel süreçlerine göre değişimler göstermektedir. Bu yüzden de birçok kentsel dönüşüm yöntemleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları;

- Kentsel Canlandırma: İşlevlerini yerine getiremeyen, eski canlılıklarını yitirmiş kentsel mekânların, sosyal boyutlarda düşünülerek kentlere canlılık kazanılmasını sağlayacak çalışmalar yapılmasıdır.
- Sağlıklaştırma: Eski kentsel alanların ve kullanılmaz halindeki alanların kısmi yenileme yapılarak kullanımlara açılması üzerine yapılan çalışmalardır (Şahin, 2003; Ertaş, 2011).
- Kentsel Soylulaştırma/Sosyal Islah: Üst ve orta sınıftan oluşmuş konut sahiplerinin, kentin var olan belirli mekânlarına yeniden yerleşmesidir. Bu tür eylemlerin asıl amacı fiziksel çevrenin yeniden yapılması değil çevrenin iyileştirilmesi önem taşımaktadır. Bu yöntem fiziksel dönüşümlerden daha çok nüfus dönüşümlerinin gerçekleşmesi ile büyük önem taşımaktadır. Soylulaştırma, kentlerin eskiyen parçalarında yer seçmesi alanın değerlerinde artışlara neden olmaktadır. Bu artış sonucunda yoksulların yerlerini değiştirmesine ve yerlerinden edinilmesine neden olmaktadır. Yeniden düzenlenerek ve daha üst ve orta sınıflara hitap edecek mahallelere dönüştürülmektedir (Özden, 2008).
- Kalitenin Yükseltilmesi: Alanda kullanıcıları tarafından sosyo ekonomik boyutta ve yaşam standartları açısından önemli boyutlarda değişiklikler olmaksızın fiziksel çevrelerini iyileştirilmeyi hedefleyen bir yöntemdir (Ertaş, 2011). Fiziksel çevrenin kalitesi yükseltilirken, alanda yaşayanların sosyal ve ekonomik durumlarında değişiklik görülmez, fiziksel çevreye yapılan yatırımlar semt sakinlerinin huzur ve güvenlerini artırmaktadır. Soylulaştırma ile kalitenin yükseltilmesi arasında; soylulaştırmada hem mekânsal değişim, hem de semt sakinlerinin değişimi söz konusu iken, kalitenin yükseltilmesinde sadece mekânın kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir.
- Kentsel Koruma: Toplumların geçmişten günümüze gelen sosyo ekonomik şartlarını, kültürel boyuttaki değerlerini oluşturan, fiziksel unsurlar zaman içinde gelişim ve değişime bağlı olarak yok olmasını engellemek için

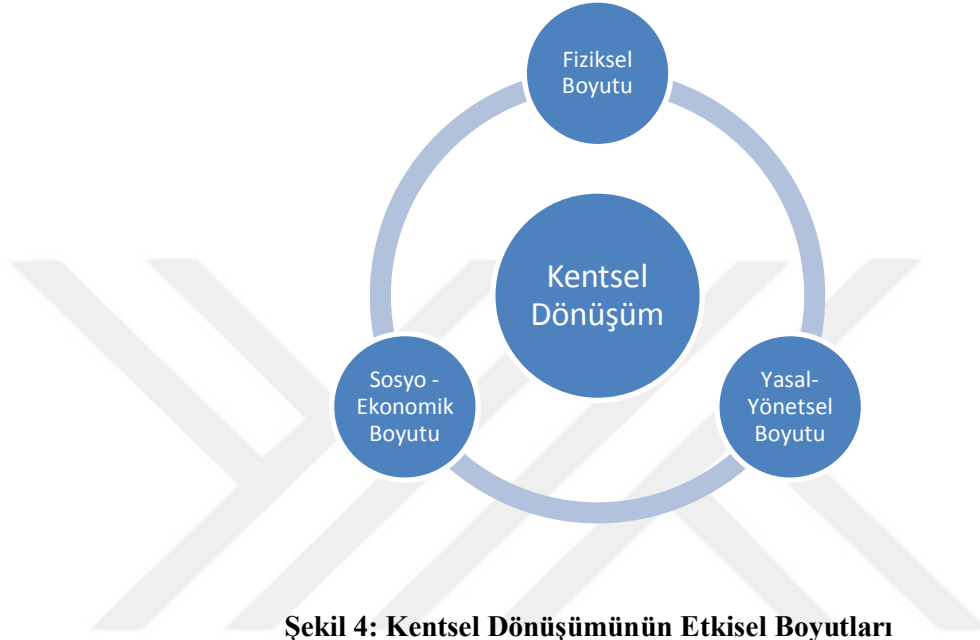
kullanılan bir yöntemdir. Tarihi ve kültürel varlıkların restore edilerek ve işlevsellik kazandırılarak yaşatılması, kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleştirilmesidir (Ertaş, 2011).

- Kentsel Yeniden Geliştirme: 1980'lerdeki yenileme projelerinin birçoğu kamu-özel sektör işbirlikleriyle gerçekleştirilen kentsel yenileme projelerinin odağında, atıl (boş) ve çöküntü alanı halindeki mekânların, ekonomik açıdan canlandırmayı sağlamaktadır (Akkar, 2006). Mevcuta var olan kullanımları ve nüfus dağılımlarını elden geçirme ve değiştirme olayı olarak da tanımlanmaktadır. Topluma maliyetinin yüksek olmasının yanında kentsel yenilemede sıkça başvurulan yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir.
- Kentsel Temizleme: Fiziksel dokunun tümüyle yıkılarak alanın temizlenmesi sonucunda yeni mekânların üretilmesi ve yeni bir doku oluşturulmasıdır.
- Kentsel Yeniden Üretim: Yok olmuş, çöküntüye uğramış ve bozulmuş alanlar üzerinde yeniden bir dokunun oluşturulması anlamında kullanılmaktadır. Yeni dokunun oluşturulması esnasında düzenlenecek alanların iyileştirilmesi ve yeni dokuyla bütünleştirilmesi, yeniden oluşum sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Özden, 2008).
- Kentsel Yeniden Doğuş: Kentsel yenileme yöntemleri zamanla terk edilmesiyle, sosyal ve ekonomik gelişimi de dikkate alan, yöre sakinlerinin buldukları alanda yaşama garantisi sağlayan, uzlaşmaya dayanan, halk katılımını sağlayan yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de var olan kentsel dönüşüm sorunlarından doğan çözümler, belirli bir plandan oluşmuş programlar dâhilinde, siyasal etkilerden çok, piyasa koşullarına uygun, toplumların gerçekleştirdiği tepkileri dikkate alarak geliştirilmektedir. Merkez ve yerel yönetimlerin karşılıklı iş birliklerine dayanılarak verilmektedir. Oysaki her mekânın ve toplumun/yerelliğin kendine özgü sorun ve potansiyelleri tespit edilerek; merkezi yönetimlerin ve yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm alanlarında yapılacak planlar için gerekli olan ilke ve belirli ölçüleri içeren detaylı çalışmaların hazırlanması gerekmektedir.

2.2.2. Kentsel Dönüşümün Etkileri

Kentsel dönüşüm, farklı bir sürü dinamikleri yani farklı insan topluluklarını içinde barındıran; alanın sadece fiziksel mekânını konu edinmeyen, aynı zamanda mekânı kullanan nüfusun sosyo ekonomik durumu, kültürel yapısını oluşturan etkenler ve yasal-yönetmelik yapılarını da içeren çok boyutlu bir kavramdır.

Belirtilen şekil 4'te sosyo-ekonomik, fiziksel ve yasal-yönetmelik boyutların bir arada düşünülerek kentsel dönüşümün projelerinin önemlilik sırasının oluşturulması, kentsel dönüşüm süreçlerin başarılı olmasını sağlayacaktır. Bundan dolayı kentsel dönüşüm projelerinin uygulandığı alandaki yerel dinamikler ve yasal koşullar ile öncelik sırasının değişmesi doğrudan ilişkilidir.

2.2.2.1. Fiziksel Boyutu

Kentsel dönüşümün fiziksel boyutları, kentlerin temel altyapısını oluşturan, konut stokunu yani yapılı çevre konuları ile ilgilidir. Kentlerin fiziksel yapılı çevresi ve çevresel kalitesi, alandaki güven ve huzur düzeyini yani topluluğunun yaşam kalitesini gösteren bir göstergedir.

Kentsel dönüşümde mevcut yapılı çevrenin özelliğinin yanında alanın çevresel koşullarının da değer vermesi gerekmektedir. Bu yüzden fiziksel boyutlar çok geniş kapsamlı bir yapıyı oluşturmaktadır. Bu fiziksel boyutları (Kambur, 2019);

- Yapı çevre,
- Boş ve dolu arazi/ parseller,
- Açık alanlar,
- Donatı ve hizmet alanları,
- Ulaşım ve altyapı,
- Çevre kalitesi

2.2.2.2. Sosyal Boyutu

Şikago kent sosyolojisi okulunun sunmuş olduğu görüşlerine göre kentleşmeler iki farklı bölümden oluşmaktadır. İlk etap; kentsel nüfusun artmaya başlaması ile gerçekleşmektedir. İkinci etap da; kente var olan kültürel değerleri taşıyan kenti ve kentli oluşturma çabası ile kentin gelişen biçimsel yapısında (makroformunda) meydana gelen değişimler bütünüdür (Artuç, 2016). Bu farklılaşmanın gerçekleşmesinde, stratejik plan çerçevesinde bütüncül bir planlamayı gerekmektedir.

Kentsel dönüşüm süreçlerine kiracılar, mülkünde oturan ev sahipleri vs. gibi doğrudan sosyal açıdan söz sahipleri olurken, farklı sektörlerde çalışan vs. gibi dolaylı olarak da sosyal açıdan söz sahipliği olan kesimleri oluşturmaktadır (Özden, 2002). Alanda yaşayanların nüfus gelir durumları, sağlık- eğitim durumları, nüfus bilgileri ve kültürel yapıları ele alınarak var olan sorunlar ve beklentiler belirlenen ölçütlere göre göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Sosyal yapıları düşünülerek planlamaların oluşturulmasın mağdur edilen kent kullanıcılarını azaltacaktır. Çünkü bütüncül olarak planlanmayan, birbirinden kopuk yapılan, dönüşüm alanları olarak ilan edilen alanların sosyal yapısı araştırılmadan yapılan bütün planlar sosyal mekânlarda farklı yansımaları olacaktır. Hatta kentsel dönüşümünde sosyal boyutlar düşünülmeden planlamaların oluşturulması kentlerde suç oranların artmasına, toplum ilişkilerinin azalmasına ve bireyselliğin artmasına sebep olmaktadır. Sosyo-ekonomik boyutlar (Roberts ve Skyes, 2000);

- Mülkiyet durumu,
- Toplumsal yapı,
- Kültürel özellikler,
- Örf ve adetler, gelenek ve görenekler,
- Ekonomik durumu,
- Toplumsal gereksinimler,
- Eğitim durumu,

Kentsel dönüşüm projeleri sadece ekonomik boyutlarla ölçülmemeli, meydana gelebilecek sosyal sorunlarında düşülmesi gerekmektedir. Taleplerin yüksek olduğu alanlarda dönüşüm daha hızlı gerçekleşmekte, bunun sonucunda ise mekânlar arası eşitsizlik, yerlerinden edilen kullanıcılar, soylulaştırma çalışmaları ile mekânsal ve sınıfsal ayrımlara neden olmaktadır. Bu sebeple kentsel dönüşüm projeleri ile kullanıcıların yıllardır var oldukları mekânlardan zorla taşınmalarına sebep olmaları, hem sosyal boyutta hem de ekonomik boyutta mağduriyetlerine yol açmaktadır.

Kentsel dönüşümde sosyal yapıyı oluşturan kriterler bakımından incelendiğinde iki başlık altında toplanması mümkündür (Ertaş, 2011);

Alanın analiz aşamasında toplumsal verilerin tespit edilmesi: Kentsel dönüşüm alanlarında; kültürel yapısı, eğitim ve sağlık düzeyi, demografik yapı, mülk durumu, örf adetleri, bilinçlilik seviyesi vs. gibi toplumsal verileri içeren bilgiler ön çalışma ile tespit edilmektedir. Daha sonraki süreçlerde planlama ve uygulama aşamalarında toplanan bilgiler ele alınmalıdır. Aynı zamanda elde edilen verilerin yanı sıra toplumun var olan gereksinimleri ve isteklerin belirlenmesi, uygulama süreçlerinde kullanıcıların katılımının sağlanması kentsel dönüşümün sosyal yapısını oluşturmaktadır. Kentsel dönüşüm süreçlerinde yapılan çeşitli anket uygulamaları, gönüllü kuruluşlar işbirliği, şehir toplantılarının düzenlenerek birlikte hareket etmesi ve katılımlarının sağlanması sosyal yapının kentsel dönüşüme entegre edilmesinin yöntemlerindedir.

Tespit edilen bilgilere göre sosyal hedeflerin belirlenmesi: Sosyal yapıyı analiz ederek var olan toplumsal sorunlara çözüm aranırken ve toplumsal

gereksinimlere de bağı olarak hedefler ve tasarım ilkeleri belirlenmektedir. Bu ilkelere göre toplumsal düzeyde olması gereken değişikliklerin, fiziksel düzeyde projeye dönüşmesi için gerekli olan kentsel dönüşüm yöntemlerinin nasıl olacağını belirlenmesidir.

2.2.2.3. Yasal Boyutu

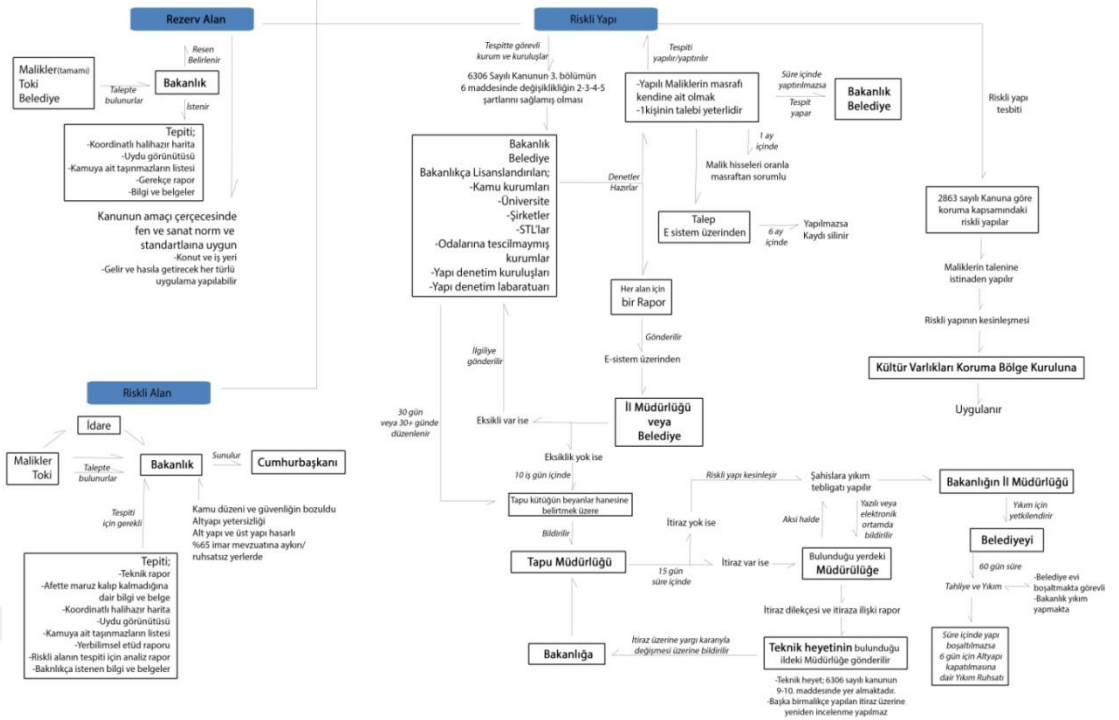
I. Dünya Savaşından sonra büyük yıkıntı ve harabe bölgesine haline gelen Avrupa'daki kent mekânlarının iyileştirilmesi için çözüm önerileri düşünmüşlerdir. Aynı zamanda Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da kötüleşmiş yaşam standartlarını iyileştirmek ve sağlıklılaştırmak için kentsel dönüşüm projeleri geliştirmeye başlamışlardır. Türkiye'de kentsel dönüşümlerin başlangıçları Osmanlı devletine kadar gitmektedir. Osmanlı zamanında ilk olarak mülkiyet ilişkilerinin düzenlenmesi için mülk topraklarının kişilere devredilmesi amaçları doğrultusunda 1838 yılında Ticaret Anlaşması, 1839 yılında Tanzimat Fermanı, 1858 yılında Arazi Kanunu ve 1859 yılında Islahat Fermanı çıkartılmıştır (Seydioğulları, 2016).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte sanayileşmelerin artması, kentlere kontrolsüz göçlerin meydana gelmesi bir yandan yasa dışı yapılaşmaları oluştururken bir yandan da atıl ve çöküntü alanlarının oluşması başlamıştır. 1980 sonrasında kentlerin yapısal olarak değişmeye başlaması sonucunda kentsel dönüşüm süreçlerinin belirli kriterler içerisinde yasal düzenlemelerin oluşturulması için adımlar atılmıştır. 1983 yılında 2942 sayılı Kamulaştırma Kanun, 1984 yılında 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeler Kanunu, 1984 yılında Toplu Konut Kanunu ve son olarak 1985 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu düzenlenerek yürürlüğe girmiştir (Ataöv ve Osman, 2007). Avrupa Birliğinin uyum süreci etkisinde, 2000'li yıllarda Türkiye kentsel dönüşümler için yeni yasal değişiklikler yapmıştır. Kentsel dönüşümü doğrudan ilgilendiren yasal düzenlemelerin en önemli görülen kanunlar ve amaçları (Ataöv ve Osman, 2007);

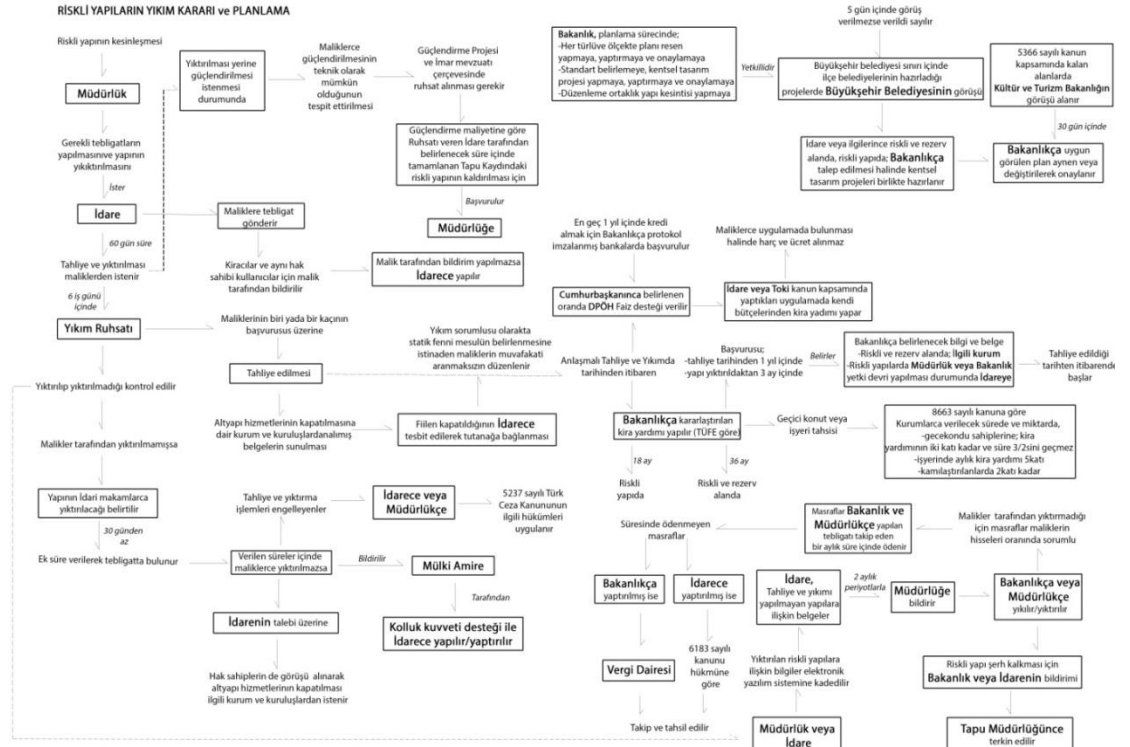
- 1966 yılında 775 sayılı Gecekondu Kanunu ile var olan gecekonduvarlarının ıslahı ve yapılacak gecekondu çalışmalarının önlenmesini sağlamak
- 1984 yılında 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile konut ihtiyaçlarını karşılamak

- 1984 yılında 2981 sayılı İmar Affı Kanunu ile mevzuatlara aykırı olan çalışmaların önlenmesi sağlamak
- 2004 yılında 5216 Büyükşehir Kanunu ile yönetimde hukuki düzen sağlamak
- 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu (2010 yılında 73. maddesinde düzenleme yapılmıştır.) ile belediyelerinin yetki ve görevlerini düzenlemek
- 2005 yılında 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıklarının Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkındaki Kanun ile tarihi değerlerin yenilenerek korunması ve yaşatılması sağlanmak
- 2005 yılında Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Kanunu Tasarısı düzenlenmesi ile korunarak yenilemenin sağlanması
- 2012 yılında 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanunu ile afet riski altındaki alanlara güvenli yaşam sağlamak için iyileştirme sağlanması

Kentsel dönüşüm kavramı ilk kez bir kanun metni içerisinde, 2005 yılında düzenlenen Belediye Kanunu'nun 73. Maddesinde yer bulmuştur. 2012 yılında 6306 sayılı Afet Riski Alanlarını içeren kanunla kentsel dönüşüm süreçleri için yeni bir yasal boyut yürürlüğe girmiş olmaktadır. Kanunla, var olan afet risklerine karşı bir düzenlemenin ön plana çıkması, ekonomik boyutlarda da birtakım değişikliklerin yapılmasına sebep olmuştur. Riskli alan ilanından sonra tüm yasal boyutları askıya alınarak kentsel dönüşüm projeleri hızlanmaktadır. Riskli alan içerisinde var olan kullanıcıların üçte birinin anlaşması ile kamulaştırma uygulanmaktadır. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanununu detaylı bir şekilde anlatmak gerekirse, alanların tespitinin akış şeması şekil 5'te, riskli yapıların yıkım kararı ve planlanması ile ilgili akış şeması şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 5: 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanununa Göre Alanların Tespitinin Akış Şeması

Şekil 6: 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülme Kanununa Göre Riskli Yapıların Yıkım Kararı ve Planlanmasının Akış Şeması

Dönüşüm alanları hakkındaki kanunda, sosyal boyutları de ele alan kamuya ait alanların düzenlenmesi ilişkin maddeler içermekte ve bunların yanında proje hazırlama, üretim ve uygulama süreçleri içinde yeterli bir açıklama yer almamaktadır. Aynı zamanda kullanıcıların projeye dâhil edilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme ve yasal boyutlar oluşturulmamıştır. Kurumsal alt yapının pasif bir şekilde geride kalması, kullanıcıların örgütlenmesi, mekânsal ve sosyal anlamda birleşemeyen planların oluşumuna sebep olmaktadır. Ülkemizde maalesef kentsel dönüşüm uygulamaları için belirli bir düzen içerisinde takip edilen belirli bir strateji bulunmamaktadır. Aynı zamanda birbirini desteklemeyen ve bütüncül olmayan kanunların varlığı ile oluşmuş yönetim anlayışı bulunmaktadır (Başarır, 2010).

Kentsel dönüşüm, kullanıcılar ile kullanıcıların mekânlarını konu olan yasaların meydana getirdiği maliyetleri karşılayacak güçleri çoğu zaman olmamaktadır. Hatta mülk sahiplerinin ve kiracılar için geliştirilen yasal boyutlarda yeterli olmamaktadır. Ülkemizde kentsel dönüşüm uygulamaları esnasında en çok sorun yaşanan konulardan biri de yasal çerçevedir. Sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için yasal-yönetimsel boyutun dönüşüm sürecinde önem taşıması gerekmektedir. Dönüşümler tek taraflı fiziksel alanların değil sosyal boyutları da içerdiği için yasal boyutların mağduriyetleri önleyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

2.2.3. Kentsel Dönüşüm Sürecinin Oluşturduğu Geçiş Dönemi

Kentsel dönüşüm, uzun bir süreci ifade etmektedir. Kentsel dönüşüm var olan alanların yıkılıp tekrardan inşa edilmesi basit bir süreç gibi gözükse de bazen kentsel dönüşüm süreçlerinin başlangıcı ve bitişi arasında 10 yıl kadar fark bulabilmektedir. Bu süreçlerinin uzaması toplumun bütün katmanlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Kentsel dönüşüm aktörlerinin sürece yaklaşımları oluşturulan tablo 1'de yer verilmiştir. Kamu kurumunu ve yatırımcıları ekonomik olarak etkilerken, yaşayan sakinleri/yerel halkı hem ekonomik hem de sosyal açıdan direk olarak etkilemektedir.

Tablo 1: Kentsel Dönüşüm Aktörlerinin Sürece Yaklaşımları (Dükkancı, 2013'ten geliştirilmiştir)

Kamu Kuruluşu	Yerel Halk		Yatırımcı
Yükselen arsa değeri, bölgenin değer kazanması, Markalaşma ve reklam değeri siyasi rekabeti,	Ev Sahipleri	Kiracılar	İnşaat maliyetlerinin karşılanması, Yapılacak projeden kar elde etme,
	Bölgenin değer kazanması ile bölgede taşınmaz sahibi olma isteği, Dönüşümü yatırım aracı görme,	Ev ve kira fiyatlarında artış meydana gelmesi, Buldukları yerden taşınmak zorunda kalmakta	

Kentsel dönüşüm projeleri, yerel halkın yani alanda yaşayan sakinlerin direk olarak etkilenmesi, yerel halkın da dönüşümde söz sahibi olmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü kentsel dönüşüm ister yerinde bir dönüşüm olsun isterse soylulaştırma olsun yaşayan sakinlerinin bir kısmını geçici olarak bir kısmını ise tamamen konu dışında bırakmaktadır. Genellikle dönüşüm projelerinde geçici olarak yaşadıkları alandan koparılan sakinler ev sahipleri olurken, tamamen alandan koparılan sakinler kiracılar olmaktadır. Kentsel dönüşümle beraber konut fiyatlarında meydana gelen artışlar ile kiracıların ucuza kaldıkları konutları almaları imkânsız olmaktadır. Ev sahiplerinin kentsel dönüşüm ile birlikte var olan bir konutun, bir ve birden fazla konuta dönüşmesi, kentsel dönüşüme yönelik pozitif bir algının oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle kentsel dönüşüm süreçleri kullanıcılarının özelliklerine göre farklı bir şekilde etkilemektedir.

Kullanıcıların gündelik hayatlarında var olan alışılmış rutinlerin kentsel dönüşüm ile değişime girmektedir. Kentsel dönüşüm süreçlerinin istemli ya da istemsiz bir şekilde uzaması da bu değişimi etkileyen başlıca nedenlerindedir. Kentsel dönüşüm öncesi var olan gündelik yaşantılarındaki aile ilişkileri, komşuluk ilişkileri, deneyimledikleri alanlar, toplu ya da bireysel gerçekleştirdikleri eylemler, kentsel dönüşümle ile değişmekte ve yeniden var olmaya çalışmaktadır. Bu nedenden

dolayı dönüşüm süreçlerinin iyi planlanması gerekmektedir. Dönüşüm süreçlerinin istemli ya da istemsiz olarak uzaması kullanıcıların tekrardan adapte oldukları yerlerden yeniden koparılması anlamını gelmektedir. Bu da kullanıcıların kent katılımlarını düşürmekte, bireyselleşmenin önünü açmaktadır.

Sonuç olarak kentsel dönüşümün kullanıcıların gündelik hayatları üzerindeki direk olarak etkisi olmaktadır. Bu etkiler geçici olduğu kadar kalıcı bir etkide oluşturmaktadır. Kullanıcılarının tüm isteklerini karşılamak imkânsız olabilir ama var oldukları değerleri korumak ve bunları topluma kazandırmak gerekmektedir. Bu yüzden de kentsel dönüşüm süreçleri projenin başlaması ve bitmesini ifade etmemektedir. Kentsel dönüşüm bir geçiş sürecini de oluşturmaktadır. Bu süreçler bir bütün olarak ele alınarak, planlama süreçlerine dâhil edilmesi gerekmektedir.

2.2.4. Kentsel Dönüşümde Ritim

Kent kullanıcılarının gündelik yaşam sırasında oluşan kentsel algısının ve mekân ilişkisinin araştırıldığı birçok çalışmalar var olmaktadır. Kentlerin yaya sokakları üzerinde yapılan çalışmalarında, bireylerin duygu ve düşüncelerinin yürüyüş ritimlerini de değiştirdiği bilinmektedir. Bu yüzden kentlilerin sürekli olarak kullandıkları yani deneyimledikleri bir sokağın, kullanıcılar üzerinde ortaya koyduğu algısal mekânı da var olmaktadır. Bundan dolayı değişen algıdaki mekân ve ritmin, gözlemlenen kullanım ritmi ile ilişkisine bakılması gerekmektedir. Kentsel dönüşüm ile birlikte değişen mekânın yani sıra zamansal farklılıkların ortaya çıkardığı ritimsel farklılıkları sebepleri ile birlikte anlamaya çalışmak gerekmektedir. Bu sebepleri, kullanıcılar ile yapılan görüşmelerde değişen mekân ve gündelik yaşamın etkileri ile oluşan ritimsel farklılıklarına odaklanılmalıdır. Kentsel dönüşüm projeleri ile birlikte bir değişen sadece yapıları çevreler olan mekânlar değil, mekânlarda yaşamını sürdüren kentlilerinde zamansal gündelik deneyimleri de kuşkusuz değişime girmektedir.

Kentsel dönüşümünü doğrudan etkileyen ve kentin temel yapıtaşlarından olan toplumsal boyut, bu süreçlerde etkilenen ve değişim sürecine katılan bir ana etkindir. Kentsel dönüşümün yasal boyutları arasından bir bütüncül planlama olmadığı gibi sosyal boyutlara da pek yer verilmemiştir. Bu yüzden de toplumsal sürdürülebilirlik

kavramı adı altında, kültür çalışmaları, mahalle çalışmaları, etnik mekânsal ayrışmalar gibi çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Ritimanaliz literatüründe bu konudaki en net niteliksel ayrımlar aslında yaş ve etnik köken üzerine yapılan çalışmalardır. Lager ve diğerleri (2016) Hollanda'nın Groningen kentinde, ritimanalizle birlikte kentsel alanda genç ve yaşlı nüfusun farklılaşan günlük ritimlerini araştırmıştır. Çalışmada özellikle yaş farkından yani zamansal uyumsuzluklardan kaynaklı, yaşlıların düşük günlük ritimleri üzerinden oluşan olumsuz algıyı araştırılarak, ritimlerden ortaya çıkan “kuşaksal bölünme” olgusuna ulaşılmıştır.

Ritmi oluşturan olguların ritimanalizi, yalnızca süreç içerisinde meydana getirdikleri ritimsel etmenlerle değil, olguların yapısının ritimanalizi ile olmaktadır (Lefebvre, 2004). Bu durumda toplumsal yapının durumu, sadece toplumun hareketlerinin ritminden değil aynı zamanda toplumun yapısının analizi ile de ortaya çıkarabilmektedir. Çoğunlukla metropolitan kentlerin toplumsal yapısının analizi, poliritmik yapıya sahip bu kentlerin ortaya koyduğu ritimler arası ilişkilerin anlaşılmasına yaramaktadır (Söylemez, 2020). Bu bağlamda kentin, kullanıcılarının ritimanalizi bu kullanıcıların ortaya koyduğu sosyal davranış kalıplarının kentsel mekânla ilişkisini anlamada aracı olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda kullanıcılarının çeşitliliği ve bunun mekânsal yansımalarını kullanıcılar hakkında birçok deneysel ve yaşamsal bilgisini de ortaya çıkarmaktadır.

Kentsel dönüşüm projesi ile birlikte ev sahipleri ve kiracılar geçici süreliğine, doğrudan (tamamıyla) ya da dolaylı olarak buldukları ortamlardan uzaklaştırılmaktadır. Her kentsel dönüşüm projesinin süreçleri ve işleyişleri farklı olmakla birlikte genel olarak durumdan en çok etkilenenler kiracılar olmaktadır. Yapılan derinlemesine görüşmeler ile kullanıcıların deneyimleri analiz edilerek kentsel dönüşüm ile günlük deneyimlerindeki değişimleri araştırılmaktadır. Kendi mahallelerinde akrabaları ile iç içe yaşayan bu katılımcıların mahalle algısı, dönüşüm projeleri ile değişime uğrayarak farklılaşma göstermektedir. Kentsel dönüşüm, katılımcıların taşındıkları yerde tanıdık insanlar ile gündelik karşılaşmalarının azalmasına neden olmaktadır. Gün içerisinde sürekli yaptığı ritimsel hareketliliği yapmaktan ya tamamıyla ya da geçici süreliğine uzaklaşmakta ve yerine yeni ritimsel

değerler koymaktadır. Bu ise her halükarda kullanıcıların gündelik rutinlerinde var olan ritimsel hareketliliğin değişimine sebep olmaktadır.

BÖLÜM 3

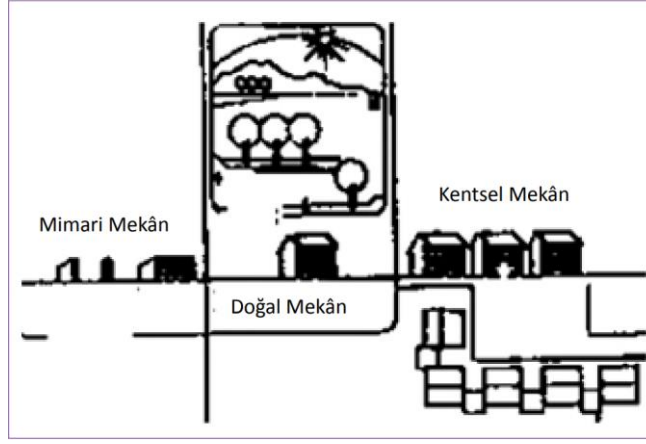
KENTSEL MEKÂN VE DEĞİŞEN MEKÂNIN BİÇİMLENDİRDİĞİ GÜNDELİK HAYATIN RİTİMANALIZİ

3.1. KENTSEL MEKÂN KULLANIMI

İnsanlar yapılı alanın içinde ve dışında, çevreleri ile kurdukları etkileşimli ilişkiler kurmaktadır. Bu ilişkiler mimari mekânlar sayesinde var olmaktadır. Bu sebeple varoluşsallığın temel nedenlerinden olan etkileşimlerin, mekânlar üzerinde somutsal bir halde işlenmesi mimari mekânları tanımlandırmaktadır. Ayrıca Schulz (1971)'de yaptığı ayrıntılı tanımına göre mimari mekânlar, kullanıcılar tarafından psikolojik, fizyolojik ve toplumsal ihtiyaçları karşılayan bir yapı parçası olarak nitelendirilmektedir.

Mekânların dış yapılarının birbirleriyle ilişkisi bulunmaktadır. Aynı zamanda bu yapıların başka mekânlardaki yapılar ve alanlarla ilişkisi kentsel mekânlar olarak tanımlanmaktadır. Madanipour (1999)'da fiziksel boyutta var olan ve herkes tarafından da erişilebilir olan bir yeri kentsel mekân olarak tanımlamaktadır.

Altan ve Joedicke ise mekânların ayrımları görüşlerini destekleyerek; mekânları kısıtlayan yapıların farklılıklarına göre doğal mekân ve mimari mekân ayrımı yapmaktadır. Duvarlar, sütunlar, kolonlar, kirişler vs yapılar mimari mekânlar olarak kullanılırken; çalılıklar, ağaçlar vs. yapılar ise doğal mekânlar olarak kullanılmaktadır. Bunlarla birlikte mekânların ilişkisellikleri ile kentsel mekânlar olarak nitelendirilen yeşil mekânlar, sokaklar, caddeler vb. ile sınırlandırarak dış mekânı adlandırmaktadır. Mekânsal kullanımlara göre Usta (1995)'nin yapmış olduğu mekânsal ayırım örneği şekil 8'de yer almaktadır.

Şekil 8: Kentsel Mekân, Mimari Mekân ve Doğal Mekân Ayrımı (Usta, 1995)

Kentsel mekânlar; sürekli değişen ve dönüşen, sosyo ekonomik koşullar ile var olan, kültürel dokular ile etkileşim içinde olan canlı bir organizmadır. Algılanan mekânlar, var olan koşullara ve duygu, düşüncelere göre değişiklik göstermektedir. Kullanıcıların mekânı algılaması ile mekân deneyimlenmektedir. Yani kullanıcılar yaşadıkları herhangi bir yeri ya da mekâna ait formları ve somut özelliklerini belleklerde depolamakta ve anlamlandırmaktadır. Bu o mekânda bulunduğu zamana ve kullanım sıklığına göre o mekânın çağrıştırdığı, belirli bilgi birikim oluşmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda mekânın algılanma süreci, kullanıcıların yaşam tarzına, görüşlerine ve var olduğu coğrafi konumdaki kültürel değerlerine göre değişiklik göstermektedir (Aytug, 2008). Bu mekânların algılanması sonucunda öğrenilen deneyimler ve bilgiler daha sonra kullanılmak üzere bellekte depolanmaktadır. Depolanan bu bilgiler daha sonra benzer mekânlar ile karşılaşıldığında, öğrenilen bilgileri kullanılmak üzere hazırda bekletmektedir. Ancak farklı ve tanıdık olmayan mekânlarda öğrenilen bu bilgiyi dolaylı kullanmak için işlenmektedir. Bu tıpkı lise çağına gelmiş bir öğrencinin ilk liseye başladığında yaşadığı tedirginlik ve sınıfa girdiğinde nereye oturacağını belirlemek için etrafı incelemesi gibidir. Öğrenci mekândaki bu bilgiyi ve tecrübeyi edindikten sonra sınıfa geldiğinde etrafı incelemeden belirlediği yere direk olarak oturmaktadır.

Kullanıcılardan elde edilen bilgiler, kullanılan mekânlara ait bilgiler verirken, çevresel özelliklerinin de anlaşılır bir şekilde biçimlenmesine yardımcı olmaktadır (Aytug, 2008). Bu yüzden de insan faaliyetleri sürekli bir tekrarlama

odaklanmaktadır. Temel olarak kalıplaşmış faaliyetleri daha okunabilir bir düzeye getirmek için yerlerinin mekânsal dağılımlarının göstermek gerekmektedir. Bunu da geometri şekillerde alansal olarak gösterilmekle okunaklı hale getirilebilmektedir. Kullanıcının bir kent düzlemi üzerindeki deneyimledikleri mekânların şekil 9'daki gibi harita üzerine işaretleyerek bir forum oluşturulabilmektedir. Bu forumda deneyimlenen alanların büyüklüğü, kullanım yoğunluğu ve hareket yönü gibi kullanıcıların mekânsal ilişkileri çıkartılabilmektedir.

Şekil 9: Faaliyet Noktası Deseni (Schönfelder, 2006'da geliştirilmiştir.)

Geometrik şekillerle oluşmuş olan kentsel mekân kullanımlarını gösterdiği desensel alanlar mevcutta var olan kullanımların ne kadar yoğunluğu oluşturduğunu ve ne kadar bir alana tekabül ettiğini göstermektedir. Kentin arazi kullanımı üzerinde hangi kısımlarının ihtiyaçlarını karşıladığını kullanım yoğunluğuna bakarak kolaylıkla algılamamızı sağlamaktadır. Aynı zamanda farklı mekânlar arasındaki geçişte algılanan hafızanın netliği, mekânda var olan kimliğin kavranmasında temel ilkeleri oluşturmaktadır.

Öyleyse bu faaliyetlerin oluşturduğu desenler şu soruları cevap verecektir;

- Başka yerlere ziyaret olasılığın olduğunu göz önüne alındığında (alansal kullanım)
- Bölgenin hangi kısmında ihtiyaçların ve tercihlerin giderildiği (kullanım yoğunluğu)
- Mekânlar arasında hareket ederken algılanan hafızaya (altyapının algılanması / ezberlenmesi)

De Certeau (2009) kentsel mekânda, kullanıcıları birer metnin okuyucusu olarak ilişkilendirmektedir. Kullanıcıların, kendi seçimleri ile kentsel mekânda var olmaları yani yürümesi gibi, metin okuyucularının da kendi seçimleri ile okuma yapması olarak ilişkilendirmektedir. De Certeau, bu olayı kullanıcıların sokakta yürürken, sokak ayrımlarında seçim yaparak durması zaman geçirmesi ve yolluna devam etmesi gibi metnin bazı bölümlerini sessiz bazı bölümlerine sesli okunmasına benzetmektedir. Okuyucunun her seferinde farklı bir duygu ile oku yapması, metnin her seferinde tekrar tekrar yazılması anlamına gelmektedir. Kentsel mekânlarda her seferinde tekrar tekrar anlaşılmaktadır. De Certeau böylelikle kentsel mekânlarda yaşanan deneyimleri hem yegâneliğine (biricikliliğine) hem de çoğulluğuna vurgu yapmıştır.

Sonuç olarak kentsel mekânlar, kullanıcıların kolaylıkla ulaşabildiği alanlar olarak mekânsal kısıtlamaların olmadığı her türlü alanları içermektedir. Raban (1974)'ın kentsel mekân ile kullanıcılar arasında ilişkiselliklere dayalı bir ilişki ağının olduğu kavram ile doğrusallık taşımaktadır. Buda kentte, kullanıcıların kendi istekleri ve düşünceleri özgür bir kimliğe bürünmelerini sağlayacaktır. Kent, bireyi ve kendisini yeniden yaratmaya, içinde yaşayabileceğiniz bir kalıpta şekillendirmeye davet etmektedir.

3.2. Kentsel Ritim

Kentsel ritimler, ritimlerin poliritmi terimiyle ilgilidir. Ritim aslında kentsel mekânın karmaşıklılığını anlamlandırırken, ritimanaliz ise bu karmaşık gerçekliği kabul ederek bu durumlarla başa çıkmak için bir proje olarak ortaya çıkmaktadır. Kavram olarak ritim, belirli araştırmalarda birçok alanda kullanılmıştır. Ritimleri anlamlandırmak için ritmin biri veya birileri tarafından yakalanmış olması gerekmektedir. Bu tıpkı müzikte veya bir dil öğrenirken gerçekten bilen, anlayan biri tarafından notaları, harfleri vs. sıraya dizip, üreterek anlamlandırmasına benzemektedir (Lefebvre ve Régulier 1996). Bu nedenle kentsel alanın fiziksel üretimi, insan kullanımlarını ve eylemlerini ayrılamadan bir bütünü içermektedir. Kentsel mekân, maddi gerçekliğin ötesinde sosyal etkileşimin gerçekleştiği ve bunların takip edileceği tasarımların oluşumudur.

Collen (1964) 'ın vizyon, yer ve içerik olarak kentsel alanı anlamlandırmaya çalışırken, Alexander, Ishikawa ve Silverstein (1977) ise farklı ölçeklerde tanımlamaktadır. Lynch (1988) ise kentin kişiliğini ve mekânsal karakterini toplumun görsel algılamaya öğelerine ayırmaktadır. Kentin farklı yönlerini analiz eden birçok kişi kentin morfolojisi ve fiziksel unsurları üzerinde durmaktadır. Fakat kentlerde var olan karmaşıklığı anlamlandırmak için Lefebvre'nin ritimanaliz çalışmasını kentteki ritimleri okutturmaktadır.

Kentteki var olan ritimleri algılayabilmek için Merrifield (2006)'ın dediği fiziksel (doğal) alan, zihinsel (soyut) alan ve sosyal alan bağlantılıları ile Lefebvre (1991)'ın dediği mekân temsili (algılanan), mekânsal pratikler (algılanan) ve temsil mekânlarını (yaşayan) ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Buda aslında mekânın fiziksel üretimi ve toplumsal yeniden üretimi arasındaki, diyalektik düşüncenin temelini kavramayı gerektirmektedir.

Kentsel ritimleri tüm boyutlarıyla ele almak, aşırı bir karmaşıklığa ve birçok bedensel karakterlerin analizine sahip olunmasını gerektirmektedir. Bu karmaşıklığı en aza indirmek için kentlerin portresini, odak noktası olarak alınan bir beden üzerinden (ritimanalist) düşüncelerini, hislerini ve izlenimlerini çizmeye çalışılmalıdır. Bununla beraber kentlere basit bir öznel özelliklerle nitelendirilmekten kaçınılmalıdır, zaman ve tekrarlardaki farklılıkları göz önünde bulundurularak, ritimlerdeki ilişkileri zihinsel bir edinim yoluyla ayırmaktan geçmektedir (Lefebvre, 2017). Bu yüzden ritim, sadece insan faaliyetlerini gözlemlemekle kalmaz bu faaliyetlerin mekânsal zamansallıklarını da ele almaktadır.

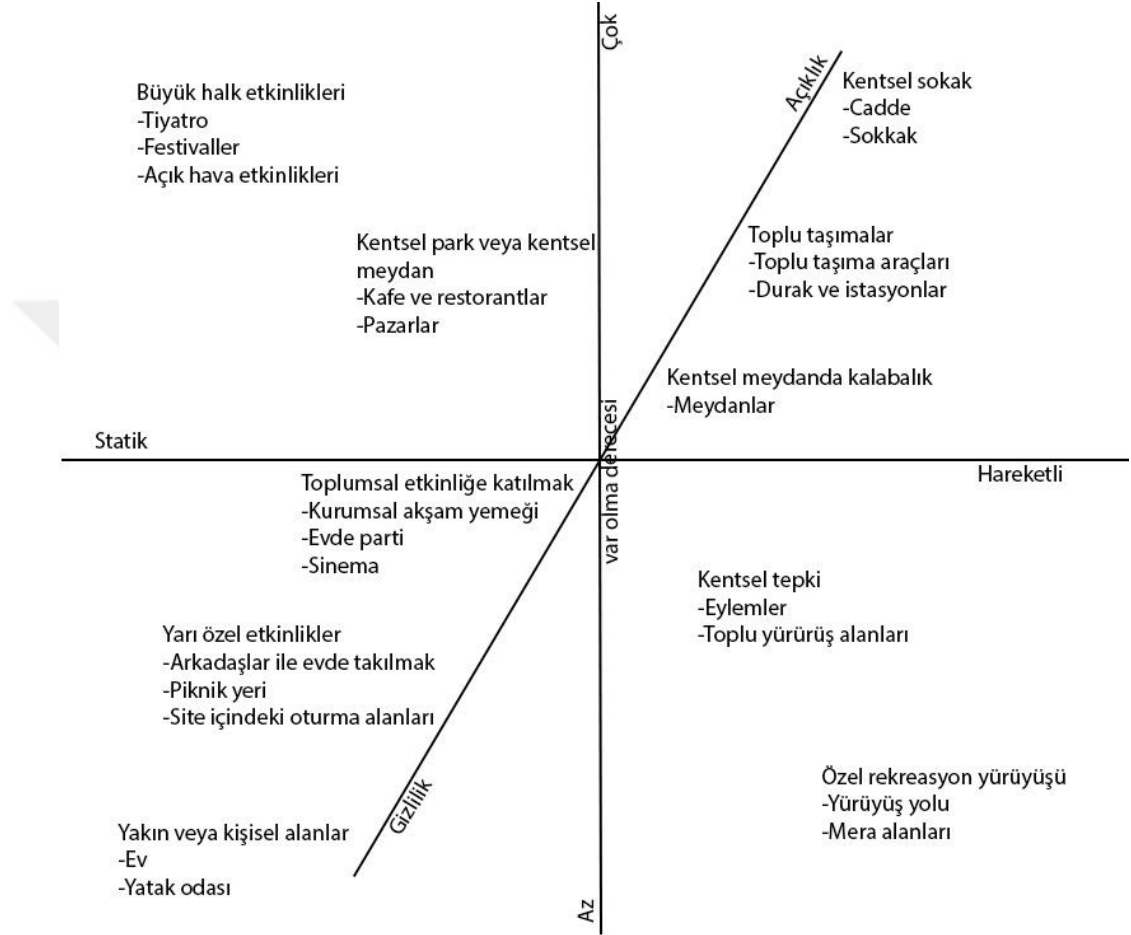
Kentsel mekânda var olan teknolojik gelişmeler ve değişiklikler beraberinde insan faaliyetlerini, ihtiyaçlarını ve beklentilerini değiştirmektedir. İnsanın değişen ihtiyaçları doğrultusunda kentlerin bunlara karşılık vermesi bir döngüyü oluşturmaktadır. Bu da kentsel mekânda ritimlerin değişime uğramasına ve bir çeşitliliği meydana getirmesini sağlamaktadır. Ritimler aynı zamanda insanın var olan bilincini, zaman ve mekân içinde uyarılarak kolektif tecrübenin oluşmasını meydana getirmektedir (Hillier 2007). Bunun sonucunda ise hangi ritimlerin kentsel mekânda değişebilir ve gelişebilir konusu ortaya çıkmaktadır.

Bu yüzden kentlerde süre gelen iktidar mücadeleleri, mekâna hâkim olma yoluyla kente hâkim olmayı çabalanmış ve bunlar üzerinden hep bir otoriterlik kurgulanmıştır. İktidarlar geçmişte olduğu gibi şimdide mekânı bir kontrol aracı olarak kullanmaktadır. İktidarların kentin yaşamına yaptığı müdahaleler sayesinde, kamusal yaşam maddiliğın, nesnelere ve sözlerin, simgelerin ve ürünlerin etrafında örgütlenmektedir (Lefebvre, 2017). Bu aynı zamanda mekânı, ticaretin salt bir ekonomik ve parasal boyuta indirgenmesini sağlamaktadır. Diğer taraftan kentte yaşayanların var olan durumlara başkaldırıları haricinde yöneticilerin siyasal amaçlarına sahip olduklarını nadiren görmemizi sağlamaktadır (Lefebvre, 2017). Kentsel planlamada oluşmuş olan yanılma; kent kullanıcılarını, neyin mümkün olduğuna veya neyin makul olduğuna karşılık, sürekli olarak çelişki içerisinde bırakılmaktadır. Buda belirli bir bütünü oluştururken karmaşıklığa sebep olmaktadır.

Kentte karmaşık bir bütünün kavranması zor olduğundan belirli bir "sınırlamalar" içinde, bölgesel bağlamların ritimlerinin belirlenmesi, sınırlarının çizmesini gerekli kılınmaktadır. Kentlerin, artık bir kırsal alandan ziyade çeşitlilik içeren toplanma merkezi olarak var olması, geniş bir perspektif parçalarının bütünü sunmaktadır. Bu perspektif içerisinde canlılığını yitirmemiş ticaret, konut, kamusal alanlarının vs. olduğu kadar canlılığını yitirmiş kullanılmayan yapılar, park alanları, terk edilmiş sanayi bölgeleri ve köhneleşmiş alanlar vs. yer almaktadır. Kentsel alanlar, sosyal ve tasarım perspektifinden bakıldığında planlı kentsel mekânlarda, yaşam izlerini vurgulayan sosyolojik ve politik bir yaşanan mekânı sunmasına rağmen morfolojik izleri ve tasarım niteliklerini de içermektedir. Böylelikle kentsel alanlar sadece iktidarın şekillendirdiği bir mekân olmaktan çıkıp tasarımların gündelik kullanıcılar tarafından bütünleşip keşfedilmesiyle, kullanıcıların kentsel alandaki hâkimiyetini de arttırmaktadır.

Kullanıcıların kentsel alandaki hâkimiyetini kentlerdeki kamu (açıklık) ile özel (gizlilik) alan arasındaki var olan ilişkiyle doğru bir orantı kurmaktadır. Bu ilişkinin şematik gösterimi şekil 10'da yer almaktadır. Kente, kamu ile özel arasındaki ayrım her yerde ortaya çıkmaktadır. Fakat bu oluşmuş olan ayrımlar her birimde (yerde) farklı karakteristik özellikler gösterilmektedir. Çünkü kamusal ve özel ayrımın gerçekliği özdeş değildir. Bu tıpkı var olan mesire alanlarındaki

kamusal ve özel ayrımıyla, meydanlarda var olan kamusal ve özel ayrım oluşumu gibidir. Birinde kendi özel alanına mahrem alanını oluştururken birinde ise özel alan oluşturamamakta bu yüzden kamusal alanın baskısı altında şekillenme sağlanmaktadır. Aynı zamanda var olan kamusal alanlar içindeki gündelik ilişkiler oluşmuş olan bu ayrımların bir geçiş noktasını oluşturmaktadır.

Şekil 10: Kentsel Alan İlişkileri (Koch 2007'da yapımından geliştirilmiştir)

Kentsel mekânda var olan gizlilik (özel alan) azaldıkça açıklık (kamusal alan) artmaktadır. Toplumda var olma derecesi de gizlilik ve açıklık arasındaki fark gibidir. Açıklığa yaklaştıkça toplumda var olma derecesi artmaktadır. Aynı şeyler statiklik ve hareketlilik içinde geçerlidir. Hareketlilik açıklığa yaklaştıkça artmaktadır. Gizlilik ile açıklığın ortak kesişiminden oluşacak eylemler statiklik ve hareketlilik olarak ayrılmakta ve yapılan eylemlerin var olma derecesine göre yukarıdaki şekilde yerini almaktadır.

Kentler, günlük ilişkilerle kendilerini ve birbirlerini tanımlamaktadır. Bu da kentler arasında ve içinde yapılacak seyahatlerle (bir yerden başka bir yere gidişte/gezilerde), çeşitli ritimleri barındırmaktadır. Bu geziler kentler arasında bir yandan somut bir geçişi oluştururken, diğer yandan anılar, duygular, algılar, bakış açıları arasındaki geçişi yaşanan yerler arasında soyut kavrayışları ortaya çıkartmaktadır (Augé 2002).

Kentsel alanlar, insanların oluşturduğu mekânlar olarak tek yönlü nitelendirilmemelidir. Çünkü mevcut haliyle, ne algılayan mekândan, ne de algılayan bedenden tamamen bağımsız bir nesnedir (Lefebvre, 2014). Bundan dolayıdır ki, hem kendi bedenimizin düzenlediği mekânlar içinde yaşamakta, hem de mekânın bedenlerimizin ötesine her şeyin bir parçası olarak algılanarak, kent mekânlarını oluşturmaktadır. Algılayan birey ve mekân ilişkilerinin hiyerarşik bir sistem içinde öznel ve nesnel ayrımları gibi bir ilişkisellikleri bulunmamaktadır. Bu yüzden her gündelik pratik gibi mekânsal pratikler de planlanmadan önce yaşanılmalı ki, planlamaların kullanıcılar üzerindeki etkisini var olan pratikleri ortadan kaldırmayacak (Lefebvre, 2014) şekilde düşünülmelidir. Tasarlanan her şey, ritmi ölçülebilen ve yönetilebilen bir soyutluğa indirgeyerek algılamamızı sağlamaktadır.

3.2.1. Kentsel Ritim Yaklaşımları

Kentsel ritimler, belirli zamansallıklarla tanımlanmaktadır. Kentsel ritimler bu yüzden belirli özellikler ile oluşan kombinasyonlara dayalı, kentsel mekânın belirli bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Böylece yaklaşımlar, farklı mekânsal ölçeklerde belirli bir zamansallar temelinde, bölgeselleşme olasılığını bulunmaktadır. Kentsel ritim çalışmaları üzerine 3 farklı yaklaşım olduğu bilinmektedir. Bu yaklaşımlar; Crang'ın "chronotope" yaklaşımı, Lefebvre'nin "polyrhythm" ve Mareggi'nin "pacemaker" yaklaşımlarıdır.

- Chronotope zaman ve mekânın yapılandırılmaları temsil etmektedir. Aynı zamanda dili ve edebiyattaki anlam teorisinde merkezi bir unsur olarak kullanan Rus edebi bilim adamı MM Bakhtin tarafından alınmıştır. Böylece kelimenin Türkçeye tam anlamıyla "zaman-uzay" olarak tercüme

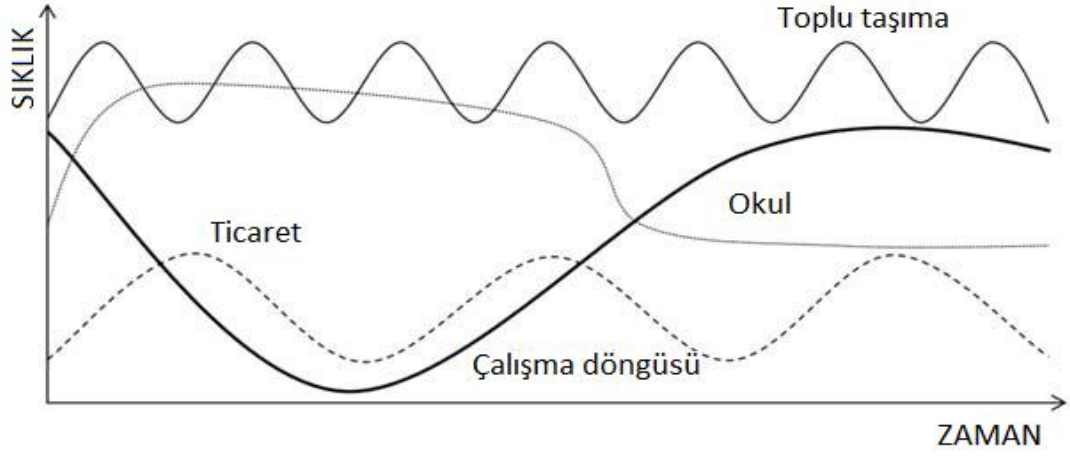
edilebilmektedir. Chronotope bugüne kadar ki en sistematik coğrafi uygulaması Mike Crang tarafından geliştirilmiştir. Mekânların yerel ritimlerinin spektral birleşimi kullanılmaktadır. Crang üç temel konuyu ele alır; söz konusu alan, zaman ve aralarında ki ilişkidir. Kentsel alan içerisinde benzer ritmik alanlara ve zamansallığa sahip mekânlar bulundurmaktadır. Bu yüzden kavramının benzersiz bir kombinasyonu olarak belirli bir yer ve belirli bir zaman, bir bölgeselleştirme gerçekleştirmek mümkündür. (Crang, 2001)

- Lefebvre'nin polyrhythm yaklaşımı; mekânsal ritim her zaman bir çelişkiden bir çeşitlilikten doğmaktadır. Aynı zamanda birden çok ritmin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Bu yüzden farklı olayların ritimleri, mekânın ritmini oluşturmaktadır. (Lefebvre, 2017)
- Pacemaker yaklaşımı; Pacemaker kalp pili olarak bilinmekte ve kalbin ritmi ve iletim sistemlerinde ki düzensizlikleri düzeltmek amacı ile bedene yerleştirilen elektronik alet olarak geçmektedir. Bu amaçtan yola çıkarak kentsel ritim yaklaşımlarını, kalp pili gibi kentsel ortam için zamanlamayı ayarlamaya odaklanmaktadır. Kentin çeşitli bölgelerinde kendine özgü zamansallığını göstermektedir. Kentsel ortamda var olan zamanlar içindeki tempoyu sağlayan işe gidiş ve dönüş saatleri, okul saatleri vs. kent içerisinde ritimin artış sağlamasına odaklanmaktadır. (Mareggi, 2013)

Bu yaklaşımların içerisinde çok yönlü ritim mantığına dayanan polyrhythm (poliritim) yaklaşımı ritimlerin birleşimini ifade etmektedir. Bu yüzden de yerel ritimlerin spektral (özellikli) kompozisyonu olan bu yaklaşım, her ritmin kendine özgü iniş ve çıkışları olduğuna dayanmaktadır. (Muliček, Osman, & Seidenglanz, 2015).

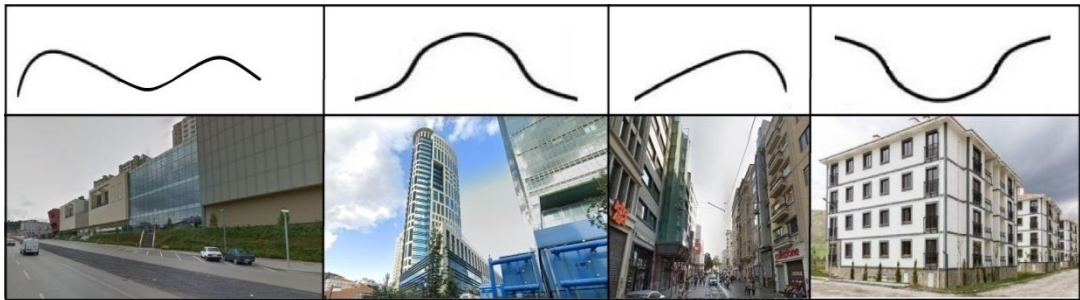
Genel olarak bir kente baktığımızda arazi kullanımı, işlev yoğunluğu, büyüklük ve yönetim biçimi bakımından benzer olan bu mekânların aslında ritimsel açıdan farklılaştığı ortadadır. Örneğin kent için önemli olan parklar ve parkların çevresine baktığımızda; etkinlik alanlarında hafta sonları ve yaz aylarında yoğunluk artışı olduğu bilinmektedir. Ya da meydanların öğleden sonra popüleritesinin arttığı ve bu yoğunluğun iş çıkış saati olan saat 16-18 saatleri arasında en yüksek seviyeye

çıkıldığı bilinen bir sonuç ürünüdür. Kentsel mekânda var olan kullanımlara göre oluşan ritimsel çeşitliliğin şematik gösterimi şekil 11'de yer almaktadır.

Şekil 11: Çeşitli Ritimlerin Şematik Gösterimi (Muliček, Osman, & Seidenglanz, 2015).

Kullanılan kentsel mekânlar, kullanan kişiye, farklı zaman dilimlerine ve mekâna göre farklı ritimsel hareketlilikleri oluşturmaktadır. Kentsel mekânda var olan ritimsel hareketlilik şekil 12'de örneklenmektedir. Bir işte çalışan kişi, iş saatleri içerisinde evde olmayacağı için evdeki ritimsel hareketlilikleri en alt seviye de olurken, bir işte çalışmayan kişi için evdeki ritimsel hareketliliği en üst seviyede olabilmektedir. Aynı şekilde toplu olarak kullanılan İstiklal Caddesi de sabah saatlerinden sonra sürekli artan bir ritimsel hareketliliği barındırırken, alışveriş merkezleri de kişilerin kullanım şekline göre ritimsel hareketlilikler değişiklik göstermektedir.

Şekil 12: Kentsel Mekânlarda Var Olan Ritimsel Hareketlilikler

Farklı zaman aralıkların da aynı kentsel mekânlar üzerinde izlenen ritimsel hareketlilikler, farklılaşa bilmektedir. Bu yüzden kent içinde yoğunlaşmış işlevler ve hızlı kent yaşantısının, ritmini ölçmek kısıtlı çalışmalar ve tahmine dayalı modellere dayanmaktadır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte elde edilen verilerden kentsel ritimleri yakalamak artık bir fenomen olmaktan çıkmaktadır. Ritimler, artık planlama ve tasarım süreçlerine dâhil edilecek, anlamlı sonuçlar elde edilebilecek veriler haline getirilmektedir. Bundan dolayı çalışmamız kentsel dönüşüm alanlarına odaklanılmıştır. Alanda toplanılan veriler sayesinde yapılacak ritimanaliz çalışmaları da günümüz planlama ve tasarım anlayışı için kuşkusuz yeni bir bakış açısı sağlayacaktır.

Lefebvre'nin öncülük ettiği ritimanaliz çalışması, Lefebvre'den sonrada başka konular içinde ele alınmış ve işlevliğini sürdürmüştür. Ritim üzerine yapılan bazı çalışma yaklaşımları;

Aksoy (2015)'un "Kent Ritmi ve Kamusal Alan İlişkilerinde Metro İstasyonları" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, çalışma alanını metro istasyonu olarak seçmektedir. Bu nedenle kentteki ritimlerinin, kamusal alanları üretme sürecinde metro istasyonlarının rolünü incelenmektedir. Çalışma yöntemi olarak mekân tasarımlarına bakarak insanların hareket sirkülasyonlarını incelemiş ve kullanım yoğunluklarını ölçmüştür. Bu sayede metro istasyonlarının kente sunduğu yeni kent ritimlerini, kent döngüsü içinde yarattığı dinamik etkileri ve yeni yaşam pratiklerini inceleyerek, yeni kamusal alanlarının yaratıldığı öngörülmektedir. Ayrıca bu alanların, yeni sosyal ilişkilere imkân tanıyarak kamusal alan tanımını sürekli sorgulamamıza neden olacağını belirtmektedir. Çünkü hızın etkili olduğu mekânlarda, sürekli değişerek farklı ihtiyaçlara karşılık vermesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Cihanger Ribeiro (2019)'ın yaptığı "The Poiesis of Everyday Life and Space in Yüksel Street (Yüksel Caddesinde Gündelik Hayatın ve Mekânın Yaratımı)" çalışmasında, çalışma alanı olarak yüksel caddesinde atıl alanlarını seçmektedir. Dikkate alınmayan sıradan ve geçici ritimlerin, mekânsal pratiklere etkisi incelemiştir. Kullanıcı odaklı bir yaklaşımla kurgulanarak, yaşantılar ve denemeler yoluyla ele almasını amaçlamaktadır. Çalışma yöntemini olarak var olan atıl

alanların belli zamanlarda fotoğraflayarak insanların zamansal kullanım yoğunluklarını çıkarmıştır. Sonuç olarak, kullanıcılarının gündelik hayatında değişen ritimsel değerlerin ve kullanıcılar üzerindeki rolünü, mekânsal üretimin önemini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda ise boş ve çöküntü alanlar olarak adlandırılan kullanıcılar tarafından kullanılan mekânlarının, geçici olarak kullandıkları gerekçesiyle önemsenmemesi, kamusal pratiklerin mekânsal ölçülerine değinmektedir. Bu nedenle resmi olarak tasarlanmamış ancak gündelik pratiklerin oluşturduğu ilişkisellikler ile ortaya çıkan, kullanıcıların mekânsal ve toplumsal etkinlikleri adı altında planlama araştırmalarına toplum odaklı yeni bakış açısını geliştirmekte katkı sağlamaktadır.

Koch ve Sand (2009)'ın "Rhythmanalysis – Rhythm as Mode, Methods and Theory for Analysing Urban Complexity (Ritmanaliz - Mod Olarak Ritim, Kentsel Karmaşıklık Analiz Etmek İçin Yöntem ve Teori)" çalışmasında; çalışma alanını alışveriş alanları olarak seçmektedir. Kentin nabzını, hayatını, anlama çabası içerisinde, bunların arasındaki gerilimi açıklayan "ritimanaliz"i çalışmada bir mod olarak kabul etmektedir. Ritimi analiz etmede yöntemi geliştirmesi gerektiğini ve yöntem geliştirilmesinde harita, doküman, temsil ve mevcut ritmi; gösterim sistemleri, terimler ve analiz şekilleri karmaşık, kafa karıştırıcı ve aşılmaz hale getirmeden sürdürülebilirliğinden söz etmektedir. Ritimanalizi bir araştırma yöntemi olarak değişim ve deneyler yoluyla metodolojik kavramları sanatsal yöntemler ile mutlak zorunluluklar haline getirmektedir. Bu nedenle ritmanalizi; doğal, sosyal ve kültürel ritimlere odaklayıp, değişim ve çeşitliliğin, sadece sürdürülebilirliğin ön koşulu olan yöntem ve teori olarak geliştirmeyi hedeflemektedir. Sonuç olarak ritmanaliz, daha fazla gelişmeye değer sağlayan çağdaş, karmaşık ve ortaya çıkan süreçleri, anlamları hakkında önemli bilgileri ortaya çıkartan güçlü bir analiz şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

McEachern, Warnaby ve Cheetham (2012)'ın "Producing & Consuming Public Space: A 'Rhythmanalysis' of the Urban Park (Kamusal Alanın Üretimi ve Tüketimi: Kent Parkın 'Ritimanalizi')" çalışmasında; çalışma alanı olarak parkları seçmektedir. Kentte yaşayanların, çeşitli etkileşimlerin oluşturduğu karmaşıklık yakalamaya yardımcı olan sosyo kültürel bağlamdaki etkileşimler, parklar

aracılığıyla görselleştirilmektedir. Bu yüzden de çalışmanın odak noktası parklardır. Çalışmanın yöntemi olarak farklı zamanlarda kullanıcıların yoğunluğunu ve hareketini gözlemlemektedir. Bu sayede kullanıcılar, parklar aralarındaki etkileşimlerinden ortaya çıkan çoklu ritimler; yer, zaman ve insan eylemlerini örneklenmesine yardımcı olacaktır. Sonuç olarak kentsel park kullanıcılarının, tüketimin zamansal doğasını deneyimlemesi ile ortaya çıkaracağını amaçlamaktadır. Bu yüzden de tüm parklarda tespit edilen baskın ritimler üzerinden kullanıcıların akışını göstermektedir. Aynı zamanda ritimlerin kenti canlandırdığı ve kolaylaştırdığı alanlarda "yer duygusu" oluşturulmasının üzerinde durulmaktadır.

Gökçe (2019)'ın "Büyük Veri ile Kentsel Ritmin Ölçülmesi: İstanbul Örneği" yüksek lisans çalışmasında; çalışma alanı olarak büyük verileri kullanımlarının İstanbul ölçeğinde 2018 yılında toplu taşıma sistemleri üzerinden yaya hareketliliğini seçmektedir. Çalışma kapsamı boyunca kentsel hareketlilik, kentsel ritim kavramı, büyük veri gelişimi ve akıllı şehirler ve kentsel bilişimin gelişimi incelenmektedir. Bunların yanı sıra İstanbul ölçeğinde 2018 toplu taşıma sistemleri üzerinden yaya hareketliliğine bağlı olarak İstanbul için bir kentsel ritim ölçümü gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın yöntemi olarak büyük veri kullanımı seçilmiştir. İstanbul bütününde kentsel ritim çalışması Belbim'den alınan 2018 yılı İstanbul kart verileri bütününde "hareketlilik" üzerinden gerçekleştirilmiş ve elde edilmiş bulgular ile zamansal ve mekânsal yaklaşımlar değerlendirilmiştir. İstanbul'un toplu ulaşım verilerini, veri madenciliği teknikleriyle yıllık, mevsimlik, aylık, haftalık ve saatlik döngüler içerisinde, sosyal takvimlerin kentsel hareketlilik üzerindeki ritim değişikliğini incelemiştir. İstanbul kart verileri 12 adımlık bir veri analizi ve haritalaması modeli ile birlikte çözümlenmiştir. Böylelikle İstanbul'un kentsel ritim haritaları ortaya çıkartılmıştır. Analiz sonuçlarında ortaya çıkan değerlerden İstanbul geneli ritim grafikleri oluşturulmuş ve haritalar yardımıyla genel ritmin mekânsal dağılımı belirlenen döngüsel ve sosyal takvimlere göre incelenmiştir. Büyük verinin sahip olduğu bilginin ortaya çıkartılması ile erişilen kentsel ritim analizi kent hareketleri hakkında fikir sağlamaktadır. Aynı zamanda genel ritim analizlerinden daha özel ölçeklere inilebilen bu yöntem ile kentsel tasarım, planlama ve yönetim alanlarında karar vericiler için bir yönlendirici niteliği olmakla birlikte, birbiri ile

benzer niteliklere sahip olan alanların zamansal olarak da karşılaştırma olanağı sunmaktadır.

İplikçi (2018)'nin "Moving- Image As a Means Of Reading The Rhythms in the Urban Scene: The Case of 'City symphonies' " (Okuma Anlamı Olarak Hareket-Görüntü Kentsel Sahne Ritimleri: 'Şehir Senfonileri' Olgusu) çalışmasında; çalışma alanı olarak Berlin'i seçmektedir. Kentsel mekâna bakmanın ve onu destekleyici bir görsel araçla anlatmanın yolu, hareketli görüntüden geçmektedir kurgusundan yola çıkarak çalışma yöntemini fotoğrafçılık ve sinema olarak belirlemiştir. Yani Kentsel sahnede ritimlere odaklanarak mekânda çıkarımları kaydeden ve hareketli görüntüleme tekniği ile analiz etmektir. Sonuç olarak kentsel mekâna ritimanaliz yaklaşımı ile ifade etme yöntemini, ritimleri görsel bir araçla temsil eden ve anlatan, imgeler kentsel tasarım söylemini oluştururken kentlere disiplinler arası bir yaklaşım önermektedir.

Göre (2017)'nin "Mimarlıkta Mekân, Zaman ve Beden Sarkacında Ritimanaliz" çalışmasında, çalışma alanı olarak Soykırım anıtı, pasajlar, Berlin Yahudi müzesi, Gelibolu yarım adası tarihi milli parkı olarak 4 tane yer belirlemiştir. Ritimanalizi mimari mekânları okumak için bir yöntem olarak seçmiş ve insan bedenlerinin nasıl hareket ettiğini incelemiştir. Çalışmada ritim ile döngüsel bir zaman kavramı oluşturularak, mekân üzerindeki sorulara somut ve soyut boyutta tekrar ele almayı amaçlamaktadır. Bu amaçla fiziksel boyuttan, soyut düşüncelere kadar var olan araştırmaların teorik düşünceleri ile zaman ve mekânı tepeden bakan bir soyutlamalar ile ele alarak incelemiştir.

Ondrej Mulicek, Robert Osman ve Daniel Seidenglanz (2014)'ın "Urban rhythms: A chronotopic approach to urban timespace" (Kentsel Ritimler: Kentsel Zaman Alanına Kronotopik Bir Yaklaşım" çalışmasında, çalışma alanı olarak Brno kentindeki toplu taşıma ve alışveriş sıklığı olarak belirlemiştir. Bu nedenle çalışmada ilgili noktalara cevap oluşturan chronotopic (kronotopik) yaklaşımlar tartışılmaktadır. Çalışmanın yöntemi olarak sosyal bilimlerini zaman ve mekân arasındaki ilişkilerle ele alıp belirlenen kronotop analitik ve yorumlayıcı modeli kullanmıştır. Daha sonrada Rus filozof ve edebiyat eleştirmeni Mikhail Bakhtin'in ikili karşıtlıkları aşmak için diyalog yönteminden de yararlanılmıştır. Çünkü

diyalogla oluşturulmuş benliğine odaklayarak bu sayede, her ifadenin kendiliğe ve başkalarına ikili bir bakış açısının yorumunu vurgulamaktadır. Sürekli diyalog perspektifi de çeşitli ifadeler, bir bölgenin manzara şölenini oluşturmaktadır. Bu yüzden de çalışmanın amacı da, modeli belirli bir kentsel alanın benzersiz bir zamansallıkla, yani belirli bir örtüşen ritimlerin kombinasyonu ile farklı mekânsal ölçeklerde belirli bir zamansallık temelinde bölgeselleştirmektedir. Belirli bir yerin sıklığını gözlemleyen düşük frekans ve yüksek frekans arasındaki farklar belirli yerlerin engellenmesi, zor gözlemin sonucudur. Bu yüzden de uzun frekanslı ritimlerin etkilerinin doğruluğu kendi mantıklarındaki farklardır. Alan olarak seçilen toplu taşıma durakları sadece yerel bir yere animasyon uygulayan mikropacemaker'lara coğrafi ölçekte bir örnektir. Bireysel yerel polyrhythm'lere (ritimlere) bağımsız varlıklar olarak oluşsa da ancak farklı koşulların etkisi ile birbirine bağlı bir ağ olarak meydana gelmektedir. Geçici olarak polyrhythm'lerin (ritimlerin) tesisine göre belirlendiğini çeşitli seviyelerde sıralananlar sonuçta birbirine bağımlı bir zamansallık yaratır. Sonuç olarak bir yerin zamansallığı başlangıçta ayrı ayrı analiz edilen ve daha sonra tekrar değerlendirilen bireysel ritimler karmaşık bir zamansal görüntüye dönüştürülmektedir. Brno şehrin analizinde ölçeğine göre seçilen üç ritime dayanır (kamusal trans bağlantı noktası, perakende ve günlük çalışma döngüsü) ve bunların birleşik etkileri açıklamaktadır.

Sonuç olarak incelenen ritimanaliz çalışmalarında yöntemsel olarak gruplandırıldığında tablo 2' yer almaktadır. İncelenen ritimanaliz çalışmalarında genel olarak tek bir yöntem kullanmamakla birlikte çoğunluklu olarak fotoğraflama yöntemini daha çok tercih etmişlerdir. Bu çalışmanın yöntemi olarak kullandığımız yöntemler de sarı renk ile ifade edilmiştir.

Yapılan çalışmaları sadece yöntemsel olarak gruplandırma yanlış olmaktadır. Çünkü çalışma mekânları/ alanları da yöntemleri belirlemede büyük bir önem içermektedir. Bu yüzden de çalışma alanları olarak bir gruplandırılma daha oluşturulmuştur.

Tablo 2: İncelenen Çalışmaların Yöntemsel Olarak Gruplandırılması

Çalışmalar/ Yöntemler	Fotoğraflamak	Hareket yoğunluğunu ölçmek	Mekân tasarımına bakmak	Zaman periyotları çıkarmak	Veri madenciliği	Grafiksel ya da bölgesel anlatım	Filmler/hareketli görüntüleme tekniği	Tarihsel anlatım	Gözlem	Diyalog incelemesi (bireysel)	Değişen eylemleri tespit etmek
Cihanger Ribeiro (2019)	+	+									
Aksoy (2015)		+	+								
Koch ve Sand (2009)									+		+
McEachern, Warnaby ve Cheetham (2012)		+		+							
Gökçe (2019)					+	+					
İplikçi (2018)	+						+				
Göre (2017)	+										
Highmore (2002)	+										
Erek ve Beşiroğlu				+		+					
Mendieta (2008)								+			
Schönfelder (2006)									+		
Mulıcek, Osman, Seidenglanz (2014)										+	+

İncelenen ritimanaliz çalışmalarında çalışma alanı olarak genelde kent ölçeğın ve kamusal/ yarı kamusal alanlar tercih edilmiştir. İncelenen çalışmalarının çalışma alanı olarak seçtiğı tercihler tablo 3'de yer almaktadır. Bunun ana sebebi ise

belirli bir zamansallık temeli içerisinde oluşan frekanslı ritimlerin oluşumunu, etkilerini gözlemlemekten geçmektedir. İncelenen çalışmalarda sadece bir tanesi anıtsal olarak çalışma alanı belirlemiştir. Bunun sebebi ise çalışmasını kent ölçeğinde değil de daha çok mimarı ve bedensel ölçekte yapmak istemesinden dolayı kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada kullanılan mekânlar gruplar da sarı renk ile ifade edilmiştir.

Tablo 3: İncelenen Çalışmaların Çalışma Alanları- Mekânları Olarak Gruplandırılması

Çalışmalar/ Çalışma alanları- mekânları	Kamusal ve yarı kamusal alanlar	Kent ölçeğinde	Anıtsal
Cihanger Ribeiro (2019)	+		
Aksoy (2015)	+		
Koch ve Sand (2009)	+		
McEachern, Warnaby ve Cheetham (2012)	+		
Gökçe (2019)		+	
İplikçi (2018)		+	
Göre (2017)		+	+
Highmore (2002)		+	
Erek ve Beşiroğlu		+	
Mendieta (2008)		+	
Schönfelder (2006)		+	
Mulicek, Osman, Seidenglanz (2014)	+	+	

İncelenen çalışmalar, tablo 4'de olduğu gibi çalışma konularına göre gruplandırılmıştır. İncelenen ritimanaliz çalışmaları ise çoğunluklu olarak mekânsal davranışları incelemek üzerine yoğunlaşmaktadır. Konu olarak mekânsal davranışları incelerken aynı zamanda genel olarak zamansal periyotlar ve sosyal/kültürel değişimleri incelemeyi tercih edilenler arasındadır. İncelenen çalışmalar arasında çoğunluklu olarak iki konu seçmektedir. Bunun sebebi ise

çalışmalarını yöntemi ve çalışma alanlarıyla ilişkili olmaktadır. Bu çalışmanın, çalışma konusu olarak kullanılan konuları da sarı renk ile ifade edilmiştir.

Tablo 4: İncelenen Çalışmaların, Çalışma Konuları Olarak Gruplandırılması

Çalışmalar/ Araştırma konusu	Mekânsal pratikler	Kamusal alanları incelemek	Mekânsal davranışları incelemek	Sosyal ve kültürel değişimleri incelemek	Zamansal periyotlarla incelemek	Seyahat davranışlarını incelemek
Cihanger Ribeiro (2019)	+					
Aksoy (2015)		+	+			
Koch ve Sand (2009)				+		
McEachern, Warnaby ve Cheetham (2012)			+	+		
Gökçe (2019)			+		+	
İplikçi (2018)			+			
Göre (2017)			+		+	
Highmore (2002)			+		+	
Erek ve Beşiroğlu			+		+	
Mendieta (2008)				+		
Schönfelder (2006)						+
Mulıcek, Osman, Seidenglanz (2014)				+	+	

Ritimanaliz çalışmaları, kentsel ve mimarlık pratikleri için düşünülmüş kavramları anlamada birçok kapsamlı boyutlulukları var olmaktadır. Mekânlar, beden ölçeklerinden uzaklaşsa ve başkalaşsa, hatta onu sınırlandıramayacak kadar

ayrı tutulmaya çalışılsa da, en temelinde bedenseldir. Bu sebeple ritimanalizi, bireyin algıladığı düzenden bakarak mekânla ilişkilendirmek gerekmektedir.

3.2.2. Kentsel Mekânda Ritimlerin Faaliyetlere Göre Sınıflandırılması

Mekân, kullanıcıların içinde var olduğu ve algıladığı mekânlardır. Mekânlar, kullanıcıların zihinde oluşturduğu etkiler sonucunda, zihinde oluşan imgeler olarak yansımakta ve yeniden üretmektedir. Mekân ve birey arasındaki ilişkinin, ritimsel etkileşimi mekânı canlı ve dinamik bir kavram olarak ifade etmemizi sağlamaktadır. Mekân, kullanıcıların kent içinde zaman geçirdiği ve sürekli olarak etkide bulunduğu ritimsel hareketlilikleri içermektedir. Bu yüzden aynı zamanda kullanıcıların dönüştürdüğü ritimler ile mekânın fiziksel boyutunu anlamlandırılmaktadır.

Kentsel mekânlar, sadece fiziksel unsurlar olarak var olmamakta, her anlamda düşünülen ve paylaşılan bir mekân olarak var olmaktadır. Bu sebeple mekânlarda sadece kısa ve anlık deneyimler sonucunda çıkan bulgulara göre değil sürekli olarak var olan ve deneyimlenen sonuçlara göre çıkan bulgular ile önem kazanmaktadır. Bu yüzden kent kullanıcısının (bireylerin) çoğunlukla deneyimlediği mekânları/ alanları, kentsel mekânın ritimlerini kavraya bilmek için parçalara ayırıp sınıflandırmak gerekmektedir.

1. İnsanın ritimleri
2. Ticari faaliyetlerin ritimleri
3. Ulaşım ritimleri
4. Yapısal katmanlar üzerindeki ritimler
5. Doğa ritimleri

3.2.2.1. İnsanın Ritimleri

İnsan, kentsel mekânda ritimleri belirleyen önemli bir faktördür. İnsanlar, oluşturdukları farklı gruplar arasındaki etkileşimler ile de birbirlerinden oldukça farklıdır. Fakat insanın sadece oluşturduğu hareketliliğin dışında, var olan alan kullanımlarında özel ve kamu ilişkileri kurulması ve biçimlendirmesi yarı özel ve yarı kamusal kullanımlarının da önemini artırmaktadır.

3.2.2.2. Ticari faaliyetlerin ritimleri

Ticari faaliyetlerinin bulunduğu yerlerde, insan hareketliliklerini değiştiren yeni ritimler bulunmaktadır. Örneğin ticari faaliyetlerinin bulunduğu alanlarda yapılarının içine daha fazla insan içeri girip çıkılmaktadır ve bu yüzden yürüyüş yolları rahatlık açısından daha geniş olmaktadır.

3.2.2.3. Ulaşım ritimleri

Araç ve yaya hareketliliklerinin davranışları çoğunlukla belli bir kalıp içindedir. Bir yerden bir yere gitmeye çalışan bir bireyin kat edeceği mesafe ve yolda geçireceği zaman bellidir. Trafik işaretlerinin trafiği yönlendirmesi gibi ya da trafik levhalarının belirli kuralları ve yönleri gösteriyor olmasıdır. Bu ilişkilerinin hepsi çoklu bir bütünü oluşturmaktadır.

3.2.2.4. Yapısal katmanlar üzerindeki ritimler

Her kentin kendine has belirli bir dinamiği bulunmaktadır. Bu dinamiklik bir kentin belirli bir imajını/kimliğini belirlerken aynı zamanda kentin alt ve üst yapılarını, kentsel alanlardaki ritimselliğini de belirlemektedir. Yapılar ile insanların etkileşiminin olması, alanda bulunan yapılarının var olan özellikleri insan üzerinde belirli etkiler oluşturmaktadır.

3.2.2.5. Doğa ritimleri

Çoğunlukla kent yaşantılarına ara vererek boş zamanlarını değerlendirdikleri park ve açık alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerde hissedilmektedir. Güneşin tadını çıkarttıkları, rüzgârlar esintisiyle serinleyen doğanın sakinleştirici etkisiyle iç içe rahatlatıcı ritimlerdir.

3.3. DEğİŞEN MEKÂNIN BİŐİMLENDİRDİęİ GÜNDELİK HAYAT

Hızlı kentleşmeler ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak kentsel mekânlar da hızlı bir şekilde değişime uğramaktadır. Fakat bu değişimler sadece fiziksel mekâna değil gündelik hayatlara da etki etmektedir. Var olan kentsel mekânlarda ve gecekondu alanlarında yaşayan bireylerin her birinin kendi gündelik rutinleri, hayat

telaşları, kendi zamanları vardır. Fakat kentsel dönüşümle beraber kendi alışık oldukları gündelik hayatlarını bırakmaktadır. Aynı zamanda kentsel dönüşüm projeleriyle yerinden edilip hiç alışık olmadıkları bir ortamda yaşamaya mahkûm edilen ve özgürlüğü kısıtlanmış bireyler, başka işler yapmak zorunda da bırakılabilmektedir. Bu yüzden de değişen mekânların biçimlendirdiği ve dayatılan ritimleri keşfetmek için geçmiş ve şimdiye bakmak gerekmektedir.

Değişen mekânın biçimlendirdiği gündelik hayat, art arda gelmiş olayların oluşturduğu şimdiyi yani geçmişteki düzenin açığa vurumuyla ilgilidir. Ankara'daki Çiçin mahallesinde geçmişte meydana gelen olayların şimdiyi oluşturması gibidir. Geçmişte yaşanan olaylar farklı olsa bir benzerlik içinde, bir düzeni oluşturduğu için şimdiyi oluşturmaktadır. Oluşturulan şimdi, geçmişten gelen düzenli edinimlerin oluşmasıyla ortaya çıkmaktadır. Önceden öğrenilmiş ve edinilmiş bir doğal adap, gündelik hayatların içinde yer almaktadır (Lefevre, 2017). Çünkü küçükken öğrenilmiş ve yer edinilmiş, istemsiz bir şekilde sürece dâhil edilmiştir. Fakat kentsel dönüşümle beraber yapılan köklü değişiklik, bir boşluk oluşturmakta ve hiç alışık olmadıkları ritimlere birden zorunlu bırakılmaktadır. Oysaki bir bireye, belli bir edinimleri tekrarlatarak adapte (biçimlendirmek) edilebilmektedir. Bu bir hayvanı eğitirken sürekli aynı şeyi tekrarlanması gibi o olaya adapte olunmasını sağlamaktadır. Yani alışılmamış yenilikler doğrusal komutlar eşliğinde, döngüsel tekrarların değişimli olarak yapılmasıyla ortaya çıkmaktadır.

Değişen mekânın biçimlendirdiği ritimler; süre, sertlik, ceza ve ödül olarak meydana gelmektedir. Dayatılan ritimler altında, toplumsal yani gündelik pratikler, bedenler ile üretilmektedir. Değişen mekân, insan bedenini de, gündelik hayatı da değiştirmekte ve biçimlendirmektedir. Burada önemli olan bireyin girişkenliğine yani özgürlüğüne yer bırakılabilmesidir. Ama ne yazık ki kentsel dönüşümle beraber değişen mekânda, düzenlenmiş zaman ve mekân bireyin adapte olma girişimine (özgürlüğüne) yer bırakmamaktadır. Bu tıpkı dönüşüm sonrasında farklı bir yerde yaşamaya başlayan insanların o yerdeki insanlar tarafından medeniyetsizce görülmesi üzerine bir takım kurallar adı altında talimatlarla sınırlandırılmasıyla eşdeğerdir.

Zaman, ritimlerin yapısına karışmış olan yönergelerin vücut bulmuş hali olmakla birlikte bireyleri denetim altında tutan, eylemler üzerinde hükmedici bir üstünlük kurmuş bir kimliktir. Bu yüzden farklı ritimlerin oluşması, gündelik hayatı kesintiye uğratmakla birlikte, Lefebvre'nin "şenliğe dönüş" anlamına getirdiği kavramdaki bir çeşitliliği de meydana getirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm projeleriyle gündelik hayatın dönüşüme girmesi, bir çeşitliliği ifade etmemekle birlikte, tek düze bir kalıp oluşturmakta ve onların bir ürününü ifade etmektedir. Burada temel sorunsal aidiyettir. Kullanıcıların var olduğu bir mekânı yok ederek, her açıdan razı olduğu bir mekânın oluşturulmasına, şenlik yerine aynılaştırılmış bir sistemi ifade etmesinin bir sonucudur.

Bununla beraber zamanla değişen mekânlar ve teknolojiler karşısında, gündelik hayatlar da tekdüze hale gelmeye başlamıştır. Önceden gereksinim duyulan ihtiyaçların tahmin edilebilir hale gelmesi insanı çevreleyen ve yönlendiren pratiklerin, toplumsal bağlamda bir yabancılaşma süreci içine girmesine neden olmaktadır. Gündelik hayat, çoğunlukla toplumsal roller ile mesleki rollerin arasında tanımlanmış ve kısıtlanmış olarak yaşanmaktadır. Bu süreç doğrultusunda gündelik hayat bilinçdışı olarak yaşanmaya başlanmıştır. Yabancılaşma, gündelik hayatın şenliklerin yok ederek değersiz göstermektedir. Bu sebepten dolayı kavramları bir bütün olarak düşündürmeyi gerekli kılmaktadır.

BÖLÜM 4

RİTİMLERİ GÖZLEMELİK VE BELGELENDİRMEK

Fiziksel mekânda daimi olarak, dikte edilmiş yani mekânın yönlendirdiği ritimler bulunmaktadır. Bu yüzden yaşanan hayatlarını kontrol altında tutulmaya çalışan insanlar; kendi mekânlarını işaretlemeye, hem sembolik hem pratik izler bırakmaya asla ara vermedikleri ve hayal etmekten asla vazgeçmedikleri görülmektedir (Lefebvre, 2014). Bu yüzden bedeninin gündelik pratikleri ve ritimlerinden yansıttığı nitelermeler, mekânı işgal etmektedir. Böylelikle de mekânsal belirlenimler yaşanan mekânı oluşturmakta ve algılatmaktadır.

Gecekondu alanlarında var olan mekânın alıştırdığı ve yaşayanların şekillendirdiği ritimler, gerçekleşen kentsel dönüşüm projeleri ile mekânsal değişikliklere neden olması yaşayan sakinlerin gündelik ritimlerinde kapsamlı değişikliklere sebep olmaktadır. Oluşan bu değişiklikler ritimler aracılığıyla, gözlemek ve belgelemek için derinlemesine mülakat ve deneyimlenen alanların haritalanması metodu bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ritimleri algılamak için var olan karmaşıklığı yalnızca zaman içinde parçalara ayırmak, daha sonra tekrardan parçaları bir araya getirip, analizler yapmakla mümkün olmaktadır. Ritimleri kavraya bilmek için ritimlerin dışına çıkmak ve onun tarafından kavranmış, teslim olunması gerekmektedir (Lefevre, 2017). Bu tıpkı kentsel dönüşüm sonrasında gündelik hayatın değişimine istemsiz bir şekilde kendini bırakmış olan insanların, yeni bir yaşam serisi üretmesi olayıdır. Bu yüzden de ritimleri gözlemlemenin en iyi yolu ritme dâhil olmak, odak noktası olarak da bireylerin kendisini ortaya koymasından (anlatmasından) geçmektedir. Var olan

mekânlar üzerinden kişilerin oluşturduğu gündelik pratikleri içinde; toplanma mekânları/ sosyalleşme alanları (kaç kişi, ne yaptıkları, nasıl kullandıkları ve zaman aralıkları), kişisel mekânlarını (kimlerle, ne yaptıkları, nasıl kullandıkları ve zaman aralıkları) ele alınmaktadır. Bunların arasındaki kullanıcıların oluşturmuş olduğu zamansallık ve var olduğu uzaklıkları derinlemesine mülakatlarla gözlemlemeye, bireylerin deneyimlediği alanların haritalandırması ise belgelendirme kısmını oluşturmaktadır. Tabi ki bunları ortaya çıkartırken zamansal boyutlarını unutmamak gerekmektedir.

Tekrar eden eylemlerin aynılığı ve farklılığı aynı anda barındırması bir çeşitliliği oluştururken, ritmin hem ilerleyen hem de geçmişe dönen bir hareketliliğin göstergesi olmaktadır. Ritim hem lineer hem de döngüsel hareketleri içinde barındırmaktadır. Bu yüzden döngüsel tekrar ve doğrusal tekrar, analizde birbirlerinden ayrışırken, yaşantıda yani gündelik olanda sürekli olarak birbirlerine müdahale etmektedir. Gündelik hayat içinde tekrarlayanlar, aralıklı zamanların zamansal kesişimleri (toplumsal olarak oluşturdukları pratikleri/ aktivitelerin birbiriyle çakıştırdıkları nokta) sayesinde var olan pratiklere nasıl bir sınırlanmanın (müdahalenin) geldiğini ve nasıl bir baskının ortaya çıktığını daha net bir şekilde görünür kılınmaktadır. Bu nedenle ritimanaliz çalışmasında, ritmik akışları etkileyen önemli stratejilere göre belli kırılma noktalarına odaklanılarak incelenmiştir. Böylelikle ritimler üç adım altında tariflenilmekte ve incelenmektedir.

1. Ritimleri tespit etmek/ ayırtmak
2. Ritimlerin kesişimi
3. Ritimlerin değişimi- etkisi

Bu adımların üçü de birbiriyle iç içe olup gerçekliğin üretilmesi ve keşfedilmesi için gerekli olan taşları oluşturmaktadır. Ritimleri tespit etmek için bireylerin var olan gündelik hayatlarındaki kendilerine özgü yaptıkları eylemlerle ayırtırken, toplu olarak yaptıkları her bireyin ritimlerinin birleştiği sosyal etkileşimlerini içeren eylemler, ritimlerin kesişimi olarak nitelendirilmektedir. Dışarıdan bir başka etken ile değişen mekânda, ritimlerin değişmesiyle gündelik pratikleri etkilenmesi (değişime uğramasının) ise son adımını içermektedir.

Bu yüzden kentsel dönüşümün getirdiği değişen değerleri görünür kılmak ve belgelemek için araç olarak kullandığımız ritimanaliz yöntemini 3 adım altında incelerken daha anlaşılır bir dilde desteklemek içinde deneyimledikleri alanların haritalaması metodu uygun görülmektedir. Böylelikle bilinçsel harita metoduyla beraber katılımcıların oluşturduğu gündelik pratikleri ile ortaya çıkan zihinsel kavramların üst üste çakıştırarak karşılaştırmalı bir şekilde sentezlendiği bölümde, çalışmanın temel hedeflerini oluşturduğu bulguların ortaya çıkmasını sağlanacaktır.

Gecekondu alanları ve kentsel dönüşüm sonrası alanlar olmak üzere iki farklı alanda haritalama yapılmakta olup haritalama sonucunda çıkan bulgular yukarıda verilen kavramsal çıkarımlar eşliğinde değerlendirilip analiz edilecektir. Tıpkı İstanbul'daki Ayazma kentsel dönüşüm örneğinde olduğu gibi; daha kolay ve ucuz ulaşım imkânı, takas veya bakkallara borç yazdırma üzerinden alış veriş ilişkileri, imece usulü yardımlaşma, birbirlerine güven veren komşuluk ilişkileri, mekâna ait olduklarını hissettikleri bir sahiplenme durumunun varlığını söz konusuuydu. Fakat kentsel dönüşümle beraber alanda soylulaştırmanın yapılmasıyla, TOKİ bloklarına ve apartman yaşantısına geçen gecekondu sakinlerinin, gündelik pratiklerinde (yaşam tarzında) keskin bir şekilde değişikliğe zorlandığı ve zorunda bırakıldığı görülmektedir. Kolay ve ucuz ulaşım imkânı yerine, iş yerlerine uzak kalan evi nedeniyle daha maliyetli bir ulaşım getirmiştir. Pazardan alış verişi yerine market gibi pahalı mekânlarla değiştirmiştir. Kullanıcıların imece usulü yardımlaşması yerine bireyselleşmenin verdiği, komşuluk ilişkilerindeki yabancılaşma gibi alışık olmadıkları bir ortama terk edilmektedir. Bu örnekteki gecekondu sakinleri mekânı kendilerine göre şekillendirmeye başladıklarında ise orada yaşayanlar tarafından medeniyetsiz olarak anılarak bir takım apartman yasaları ortaya çıkarmışlardır. Çalışma alanı olarak belirlediğimiz Söğütözü-Örnektepe kentsel dönüşüm projesine ne gibi değişikliklerin olduğu ve kendilerini yeni yaşam tarzına nasıl adapte ettikleri ve uyum sağladıklarını derinlemesine mülakat (görüşme) ve bilinçsel haritalama metoduyla belgelemeyi hedeflemektedir.

Sonuç olarak kentsel dönüşüm öncesindeki gecekondu alanlarında yaşayan sakinlerin gündelik pratiklerdeki ritimleri, kentsel dönüşümle beraber hızlı ve kökten bir değişime uğraması, anılardan yoksun oldukları ve aynılaştırma nedeniyle ilişki

kurmadıkları mekânlarda, alışık olmadıkları bir ritimle tanıştırılıp yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Zamanla deneyimlenen bu mekânlarda birey kendisini tam olarak konumlandıramadıkları için bir çelişkiye düşmektedir. Bu nedenle alışık olmadıkları mekânın görülmez yasalarına, farklı ritimlerle alışması, farklı pratikler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu geliştirdiği ritimlerin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymak için ritimleri gözlemlemek ve belgelendirmek gerekmektedir.

4.1. KENTSEL MEKÂNDA ALAN KULLANIMLARIN ÖLÇÜLMESİ VE HARİTALAMA

Harita, mekânsal bilgilerin bir kâğıt düzlemi üzerindeki izdüşümünün oluşturduğu iki boyutlu çalışmalardır. Haritalama ise, iki boyutlu izdüşümlerinin üzerini çalışmalara göre başka bilgilerin işlenmesidir. Yani hem kavramsal hem de mekânsal olarak ve deneyimlenen pratiklerin ilişkilerinden meydana gelen bilgiler, kenti ve belirli yerleri edimselleştirerek yeniden anlamlandırılan dönüştürücü potansiyelini ortaya koyan somut bir çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilişkiler çerçevesinde harita, mekânsal ve yüzeysel bir metinken; haritalama, somut ve soyut nesnelerin mekânlar üzerindeki ilişkiselliklerinin tasarlanarak kurgulanması ile oluşan mekânsal-söylemsel bir pratik çalışmalardır (Mitchell, 2008).

Türkiye'deki çalışmalardan derlenen TMMOB Mimarlık Odası Ankara Şubesinin 2019 yılında hazırlamış olduğu "İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama" çalışmaları haritalama bilgileri üzerinden teori geliştirerek, özellikle kurgularda ilişkiler üzerinde durulması, oluşacak olan hem kavramsal hem de mekânsal haritalamalarının çalışmalarının bilgi ve tasarım sürecindeki rolünü tartışmaktadır. Çalışma, haritaların veri çeşitliliği ile bir arada işlenmesi, verilerin belirli yerlerdeki birbirleriyle var olan ilişkilerini yeni ve özgün yöntemler ile ortaya çıkartmayı koymayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda var olan ilişkisellikleri kavranabilecek bir eylemler olarak deneyselleştirilen haritalandırılmanın, mimarlık eğitimi içerisinde gerçekleştirilmesi güncel bir düzenleme sunmaktadır.

Şenel, "Mimarlık Eğitiminde Haritalama: Geleneksel Eril Mimarlık Üretimine Yaratıcı Bir Eleştiri" başlıklı çalışmasında yeri ve deneyimi ikincil gören hükmedici mimarlık anlayışına başka seçenekler sunan haritalamanın çok

boyutluluğunu örnelemektedir. Bu kapsamda haritalamayı ayrıntıya önem veren ve bilgi verici bir nesne olarak değil, mekânın yeni üretmesi için eleştirerek ortaya koymaktadır.

Acar'ın "Bilginin Haritalanması: Bilgi, İlişkilendirme ve Temsil" başlıklı çalışmasında kavramsal haritalamayı ele almaktadır. Haritalamayı, birbirinden farklı iki nesnel elemanın kurallar kapsamına göre eşleştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tanımla beraber tüm gruplandırma işlemlerini görsel ve sözel olarak haritalama kavramını ortaya koymaktadır. Yapmış olduğu bu çalışmada kavramsal haritalamamayı, bütün haritalama işlemleri gibi ilişki olarak tanımlamaktadır.

Baykan'ın "Haritayı Altüst Etmek" başlıklı çalışmasında kentsel tasarım süreçlerinin temelinde, mekâna bağlı olmadan araçsallaştırmaktadır. Çünkü haritalama çalışmasını kentsel tasarımla birlikte uygulamalı bir yöntem olarak ortaya koymaktadır. Şenel'in çalışmasında anlatılan kavram ve yöntemlere zıt olarak, mekânın deneyimlenmesinden değil kavramsal olarak yola çıkmaktadır. Bu çalışma, kavramsal olarak kenti, anlamlandırmak için hâlihazır haritaların, bahsedilen kavramlar içerden tekrar kurgulanması içermektedir. Eleştirel boyutta ve öznel içerikli yeni mekânı ortaya koyan haritalamaların dönüştürücü gücünü vurgulamaktadır.

Arslan'nın "Kitabın Performansı ya da Basılı Bilginin Haritalanması Üzerine" başlıklı çalışmasında ise farklı bir mekânda, somut var olan bilginin özünü ortaya çıkarmak üzere haritalama çalışmasını bir yöntem olarak kullanmaktadır. Bu çalışmada var olan bilginin hareketsizliğine karşın taşınabilir, kavramsal bir ilişki oluşturan haritalar için deneysel, süreksiz ve geçici kurgulamaktadır. Bilginin formunu ilişki ve mekânsal etkileşimle kurgulayarak, dijital formlar aracılığıyla görsel bir ilişkiselliğe kavuşturmaktadır.

Ekip işi olan ve başta Şenel olmak üzere çalışmada birçok kişinin yer aldığı "Bilinmeyenler Haritası" çalışmasında ise, kavram ilişkileri üzerinden, kentsel mekânlara ele alıp, haritalama çalışmalarının kent mekânlardaki hareketli potansiyellerinin, oyunsallaştırarak ele almaktadırlar. Kente sokaktan, katılımcıların gözünden bakan bir yöntemle kent mekânında bulunan çoklu, değişken ve öznel

bilgilerin üretilmesidir. Bunları yaparken bir oyun eşliğinde harita ile ilişkilendirilmesi daha fazla kullanıcıların katılımını sağlayarak, çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Sonuç olarak incelenen haritalama çalışmalarında haritalama özellikleri olarak gruplandırılması tablo 5'de yer almaktadır. Bu çalışmada kullanılan deneyimlenen alanların haritalanması metodunda yer alan harita özellikleri sarı renk ile ifade edilmiştir. İncelenen haritalama çalışmalarında genel olarak tek bir özellik olarak düşünülmemiştir. Çalışmalarda çoğunluklu olarak deneyim ve üretkenlik, yenilik özellikleri üzerinden haritalandırmayı tercih etmişlerdir.

Tablo 5: İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama Çalışmalarında Yer Alan Çalışmaların Haritalama Özellikleri

Çalışmalar/ Haritalama Özellikleri	Deneyim	Üretkenlik/ Yenilik	Görsellik	İlişkisel
Şenel	+	+		
Acar			+	+
Baykan	+	+		
Arslan	+	+	+	+
Ekip	+	+		
Çalışması				

Yapılan çalışmaları sadece özellikleri olarak gruplandırma yanlış olmaktadır. Çünkü çalışmalarda deneyimler, mekânlar ve bunların birbirleriyle ilişkileri üzerinden çalışmaların yöntemlerini belirlemede büyük bir önem içermektedir. Bu yüzden de çalışmaların ürünleri olarak da bir gruplandırılma oluşturulmuştur.

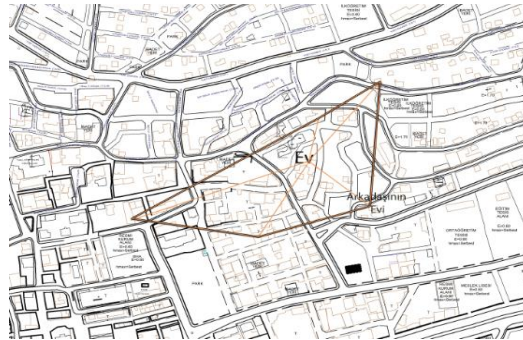
İncelenen haritalama çalışmalarında yer alan çalışmaların ürünleri tablo 6'da yer almaktadır. İncelenen çalışmalarda çoğunluklu olarak haritalama çalışmalarının sonucunda çıkan ürünün, haritanın yeniden üretimi olarak ortaya çıkmaktadır. Mekânların yani yerlerin, kişilerin deneyimleri ve bunların ilişkisellikleri de haritalama çalışmalarından elde edilen ürünlerindedir.

Tablo 6: İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama Çalışmalarında Yer Alan Çalışmaların Ürünü

Çalışmalar/ Çalışmaların Ürünü	Deneyimsel	İlişkisel	Yeniden Üretmek
Şenel			+
Acar		+	
Baykan			+
Arslan		+	
Ekip Çalışması	+		+

İnsanlar yaşamları boyunca yer seçimlerinde kendilerine, mekânsal olarak kullandıklarına göre bir bölge oluşturarak yaşam ortamı kurmaktadır. Worton (1987) mevcut yaşam alanı kurmayı (ev aralığı yöntemi) çokgenler, aktivite merkez çalışmaları, parametrik olmayan yöntemler olarak 3 ayrı sınıfta gruplandırmaktadır

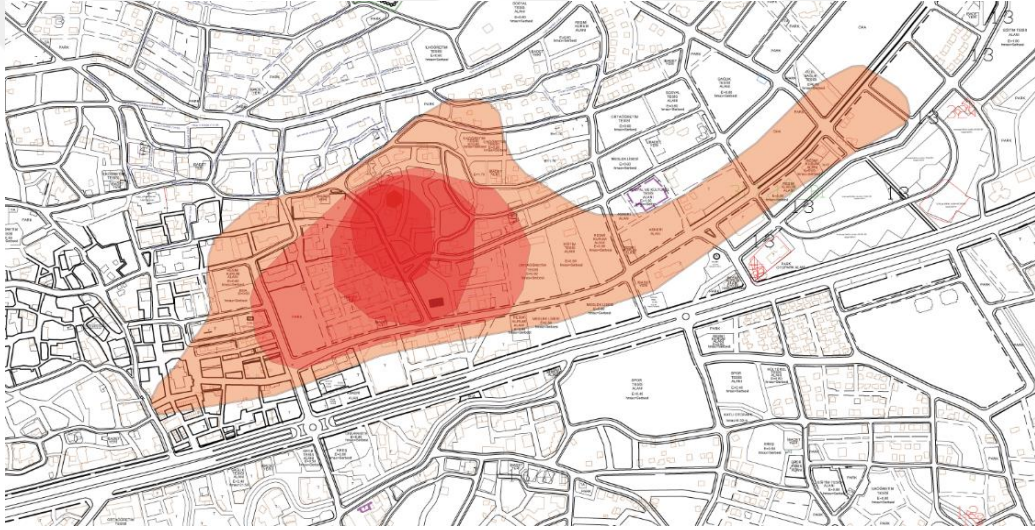
Çokgen yaklaşımı, genellikle çevre birimini bir birine bağlayan basit yaklaşımlardan oluşmaktadır. Ev menziline (ev ile başka bir konut vs. arasındaki uzaklık) kurmak için gözlemlenen yani belli bir yol aldıktan sonra dinlenmek için durulan, daha önce belirlenmiş yer mesafesindeki alanlardır. Kullanım yoğunluğu vermez ama ev aralıklarının ölçülmesinde, kullanılabilir uzaklık mesafesi karşılaştırılması çıkarmada işe yaramaktadır. Sınırları belli iç bölgeyi kapsamaktadır. Yerler minimum alanları oluşturmaktadır. Çokgen yaklaşımına örnek şekil 13'te gösterilmektedir.

Şekil 13: Çokgen Yaklaşımı

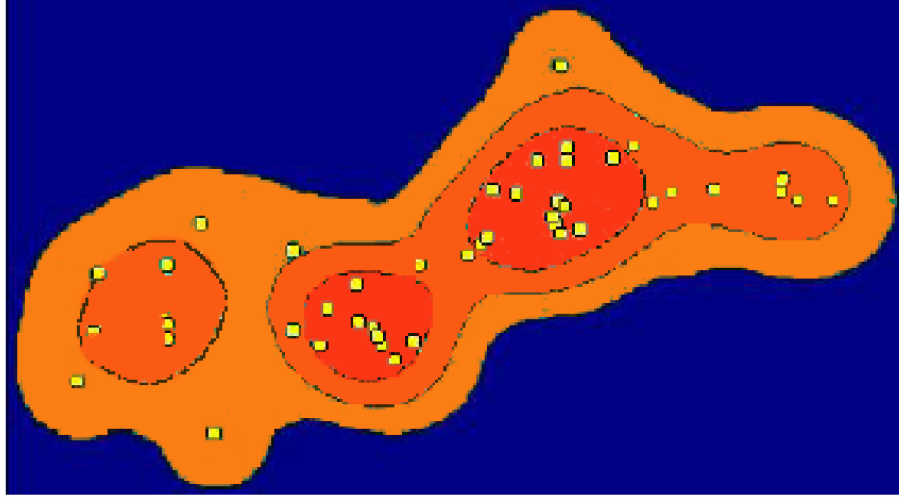
Etkinlik merkez yaklaşımları, aritmetik ortalamayı bireylerin ev aralığının, merkez ve bunun etrafındaki bölgenin analizine odaklanan noktalardır. Bireylerin yararına dayalı sabit bir güven bölgesi tanımlayan merkez halkaların dağılımıyla meydana gelmektedir. Önceden belirlenmiş merkez ile ilgili kullanım yoğunluğunun bir dağılımını tanımlamak gerektiğinde kullanılmaktadır.

Kullanım yoğunluk dağılımı şekil 14'de gösterilmektedir. Bireyin kendini en güvende hissettiği alan evidir. Daha sonrasında ise evin yakın olan alışveriş yerleri parklar yani evine yakın zaman geçirdikleri yerlerdir. Burada bireyin ne kadar bir alanı deneyimlediği, kendini ne kadar bir alanda güvende hissettiğini çıkarmak mümkündür.

Şekil 14: Etkinlik Merkez Yaklaşımlar

Parametrik olmayan yaklaşımlar, dağıtımsal (bir merkezden çeşitli yerlere gitme) varsayımların ön tanımından kaçınmaktadır. Yaklaşım gözlemlenen yerler için normal dağılım olarak bulunan, bireylerin davranışını ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak kullanım yoğunluğunu vermektedir. Aynı zamanda bireylerin birbirleriyle ilişkilerini açıklarken, hareket yönünü de göstermektedir. Parametrik olmayan yöntemlerin uygulanmasında ve görselleştirilmesinde özellikle son 20 yılda gelişmiş CBS teknolojisinin geliştirilmesinden faydalanılmıştır. Parametrik olmayan yaklaşımlara ait örnek şekil 15'te yer almaktadır.

Şekil 15: Parametrik Olmayan Yaklaşımlar (Worton, 1987)

Worton (1987)'un bu yaklaşımlar sonucunda kentsel mekânda alan kullanımlarını ölçülmesi aynı zamanda insan faaliyet alanlarını belirlemek için fayda sağlamaktadır. Bu yaklaşımlar ise insan davranışları ve çevresel algılarını haritalandırılırken, fiili karar süreçlerini de görselleştirme imkânını sunmaktadır.

4.2. KENTSEL MEKÂDA RİTİMLERİN ÖLÇÜTLENDİRİLMESİ

4.2.1. Ritimleri Tespit Etme ve Ayrıştırmak

4.2.1.1. Zamansal Periyotlar

Döngüsel zamanlar belli zaman aralıklarıyla başa dönen zamansallıkları ifade etmektedir. Bunların içine saat ve gün gibi zaman aralıkları girmektedir. Sosyal yapılarda zamanlara göre yapılanmaktadır ve bu durum da göz önüne alındığında, günlük kent ritimlerinin bu döngüler içerisinde benzer özelliklere sahip olması beklenmektedir.

Döngüsel ritimlerin kent üzerindeki etkisini görebilmek içinde aylık ve yıllık gibi döngüsel ritimleri de incelenmesi gerekmektedir. Fakat yapılan çalışmalarda kent ritimlerinden ziyade gündelik pratiklerinde meydana gelen değişimler ve bu değişimlere nasıl uyum sağladıkları söz konusu olduğu için zaman aralığını saatlik/günlük, haftalık ve aylık/yıllık olarak zaman dilimlerinde incelenmektedir.

4.2.1.1.1. Saatlik, Günlük Ritimler

Belli zaman aralıklarından sonra başa dönen zamansallıkları ifade etmektedir. Sosyal yapının da saatlik ve günlük zamanlara göre yapılandığı göz önüne alındığından günlük kent ritimlerinin bu döngüler içerisinde benzer özelliklere sahip olması çok normal bir hal olmaktadır.

Bir gün içerisinde yaptıkları eylemler, gün içerisinde zamanı en çok nerede geçirdikleri, gününü nasıl bölümlere ayırdıkları, örneğin mutfakta yemek yapma saati ya da ders çalışma saati vs. gibi gününü bölümlere nasıl ayırdıkları kişinin gün içerisinde yapmış olduğu ritimsel eylemleri göstermektedir. Bunun yanı sıra yapılan bu eylemlerin farkında olup olmaması, sürekli zorunlu olarak yapmak zorunda kaldıkları eylemler karşısında nasıl pratik eylemler oluşturduklarını da saatlik, günlük ritimlerde karşımıza çıkarmaktadır.

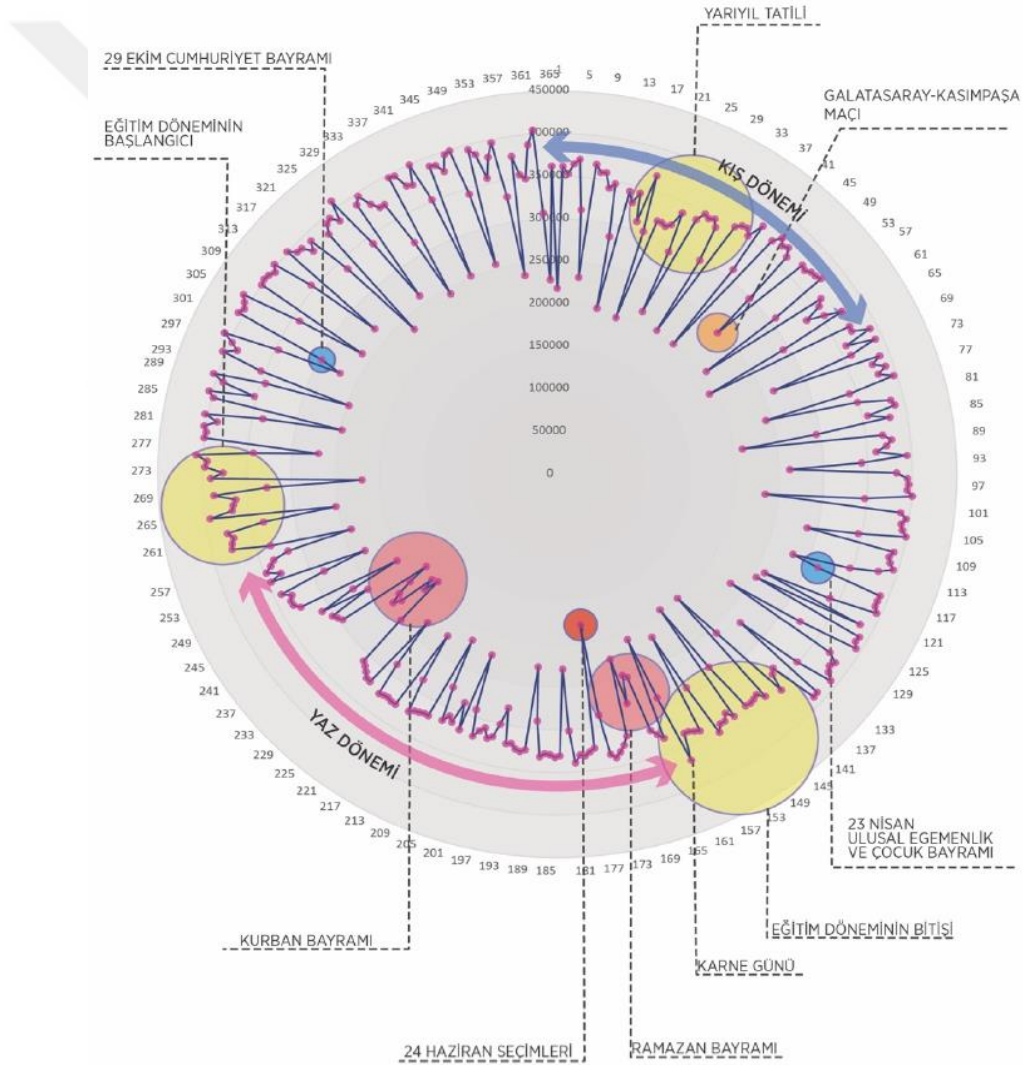
4.2.1.1.2. Haftalık Ritimler

Her gün tekrarlamadığımız ama belli zaman aralıklarında, belli günlerde tekrarladığımız eylemler bulunmaktadır. Bu eylemler o gün içerisinde geçici bir ritim olarak bulunuyormuş gibi durması sabit bir ritim olmadığı anlamına gelmemektedir. O gün, gün içerisindeki yapmış olduğumuz eylemleri sekmeye uğratması (duraklatması) yeni bir tekrar ritimlerin oluşmasına neden olmaktadır. Çünkü belli günlerde sürekli olarak yaptığımız haftalık ritimlerimiz oluşturmaktadır. Haftanın cuma günleri pazara gitmesi, haftanın belli bir gününde ev temizliği yapması gibi haftalık ritim döngüsünü oluşturmaktadır.

4.2.1.1.3. Aylık, Yıllık Ritimler

Sosyal ritimler toplumun kendisinin belirlediği kültürel bir takvimlerdir. Yıl içinde belirli bir sabit döngüye sahip değildir. Çünkü bu döngüler yaşanılan alanın sosyal biçimine göre çoğu zaman farklılaşma göstermektedir. Fakat kent ritiminde yarattığı değişiklik sosyal takvimin kent bütününe de hangi büyüklükteki nüfusu ilgilendirdiği ile alakalı bir sonuç çıkarmaktadır. Bazı sosyal takvimler bölgesel olarak gözlemlenirken bazıları kent bütününe değişimi yansıtmaktadır (Gökçe, 2019)

Bütününe bakıldığında kentsel hareketlilik ritim analizi için aylara göre bölünen veriler üzerinde aylık analiz yapılırken, yıllık ritim bu analizlerin toplamından yola çıkılarak bulunmaktadır. Yıllık ritimler mevsimsel olarak öne çıkan bölgeleri ve mekânları göstermektedir. Aylık ritim döngüsü içinde bir yıllık kentsel ritim döngüsüne örnek olarak Gökçe (2019)'un yaptığı şekil 16'da ki çalışma örnek olarak verilmektedir. Okul tatil olduğu aylarda, önemli kutlamaların olduğu ya da yıllık izin aldıkları aylarda yaptıkları eylemlere ve buldukları mekâna göre aylık ritimsel döngüyü belirlenmektedir. Aynı zamanda ay içerisinde tekrar etmeyen ama yıllık olarak genelde bir kızı tekrar eden ritimsel hareketlilikte belirlenmiş olmaktadır.

Şekil 16: Gökçe (2019)'nin hazırladığı 2018 yılındaki günlük İstanbul'un kentsel ritim çarkı

4.2.2. Ritimlerin Kesişimi

Bir birey gün içerisinde farklı bireyler/kişiler ile etkileşim ve diyalog halinde olabilir, birlikte bir eylem gerçekleştirebilir. Buda farklı bireylerin gerçekleştirdikleri farklı ritimlerin birbiriyle kesişmesi anlamına gelmektedir. Ritimlerin kesişiminin de farklı zaman dilimlerinde sosyal takvimlerin döngüsel (sürekli gerçekleşen) ritimlerin üzerindeki etkisini takip edilerek gerçekleşen sosyal etkinliğin gündelik mekân ve kent ritmine olan etkisini göstermektedir.

4.2.3. Ritimlerin Etkisi

Ritim farklılaşması ve kesişmesi kentin hareketlilik yoğunluğunu ve tercihleri hakkındaki bilgileri vermektedir. Kentsel ritimde görülen her tepkinin etkisi, bazen doğrudan bazen de dolaylı olabilmektedir (Göre, 2019). Bu yüzden de ritim analizi, kentlerin mekânsallığının yanı sıra zamansal olarak da farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Lefebvre'nin ritim yaklaşımına göre kentsel ritimler çok katmanlıdır ve çeşitli zaman aralıklarından yani takvimlerden etkilenmektedirler (Göre, 2019). Ritimlerin bu çok katmanlılığı birbiri ile uyum için de olsa da aynı zamanda birbirileri ile uyumsuzluk gösteren ritimleri de bulunmaktadır. Bu çeşitlilik sayesinde mekânın sahip olduğu çok katmanlılık, ritimsel olarak mekânın karakteristiğini anlatmaktadır. Mekânda hangi ritim çoğunluklu ise o karakteristik baskınlığına sahiptir. Aynı şekilde var olan mekânında ritimler üzerinde hükmedici bir üstünlüğü vardır ve insanların gündelik ritimleri üzerinde baskın bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda ritimlerin etkisini incelemek için oluşturulan sentez kısmında aşağıdaki kavramlardan yola çıkarak, görüşmeler için sorulacak sorularında temelini oluşturmaktadır.

4.2.3.1. Zamansal Olarak

- Gizli Ritimler;
 1. Anı/Bellek;

Yaşadıkları hatıralar (Mekânı gördüklerinde hissettikleri duygular, gündelik rutinlerinde karşılaşmalar)

Aile ilişkileri (Aile fertlerin günün çoğunluğunu nerede geçirdikleri, aile içerisinde toplu olarak yaptıkları etkinlikler ve bu etkinlikler hangi sıklıkla tekrar edilmektedir. Toplu olarak hangi mekânları kullandıkları, aile içerisinde özel günlerde yaptıkları eylemler ve bu eylemlerde değişiklik olup olmaması)

Komşuluk ilişkileri (Komşular ile görüşme sıklığı, günün hangi saatinde hangi mekânı kullanarak yaptıkları eylemler, komşular ile yaptıkları etkinlikler, komşular ile toplu olarak imce usulü yardımlaşma yapılır mı yapılırsa hangi zamanlarda ve hangi mekânlar kullanmaktadır)

Çocuklarının ilişkileri (Çocuklar gün içerisinde nerelerde bulunurlar, çocuklarla vakit geçirme sıklığı, sadece çocuklarıyla gittikleri yerler yaptıkları aktiviteler)

İkili ilişkiler vs. (aile, arkadaş dışında gün içerisinde alış veriş esnasında sohbetin olduğu fakat iş dışında ya da işinizin olmadığı konularda pek diyalogun olmadığı kişiler (manav, kasap vs.) ile ne sıklıkla nerelerde denk gelmektedir)

2. Algı;

Mekân algı (Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası yaşadıkları mekânlarda değişiklikler nelerdir, mekânlarda kendilerini nasıl konumlandırırlar)

Aidiyetlik hissi (Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında var oldukları ortama mekâna ve karşı hissettikleri duygular nelerdir)

Mekânı kendileme/ mekân edinme (Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında buldukları mekânlarda/yerde kendilerine ait hissetmek için yaptıkları eylemler, değişiklikler nelerdir)

- Umumi Ritimler;

1. Özel Günler/Kutlamalar;

Özel günlerde (doğum günü, düğün nişan gibi kutlamalar yapılır mı, bunun için kullanılan mekânlar nerelerdir)

2. Bayramlar;

Bayram günleri (Ne yaparsınız, nerede kutlarsınız, kentsel dönüşümden sonra değişen bir durum oldu mu)

- Kurmaca Ritimler;

1. Deneyimlenen Mekân;

Deneyimledikleri alanlar (haritanın çapı) (Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında buldukları mekânlar, deneyimledikleri alanlar, gün içerisinde en uzak gittikleri mesafeler vs.)

2. Yapılan Eylemler;

Yapılan eylemler (Günelik olarak hangi eylemleri hangi sıklıkla gerçekleştirilmekte, haftalık ya da aylık olarak yapılan düzenli eylemler var mı, eylemleri gerçekleştirirken hangi mekânlar kullanılır)

Alış veriş (alış veriş işlerini nereden karşıladıkları, hangi sıklıkla alış veriş yaptıkları)

Ulaşım (evden çıktıktan sonra gideceği güzergâhlarda ve hangi yollandıkları, en sık kullandığı yollar hangileri)

Sosyalleşme (Aile, akraba ve arkadaşlarla gün içerisinde nerelerde buluştukları, buluştuklarında nasıl vakit geçirdikleri ne gibi etkinlikler yapılmakta)

Ev işleri (Günün hangi saatinde hangi işleri yaptıkları, işleri yapma sıklıkları ve aralıkları)

Mekânsal kullanımlar (Buldukları mekânları nasıl tarif ettikleri, gün içerisinde hangi mekânlarda buldukları, mekânları kullanım sıklıkları, mekân içerisinde göstermiş oldukları eylemler)

4.2.3.2. Mekânsal Olarak

- Hükmeden-Hükmedilen Ritimler;

1. Kamu-Özel Mekân İlişkisi

Sosyalleşme (Akraba ve komşular ile nereden buluşulup toplanılır, toplanma alanları nelerdir, çocuklar nerede oyun oynar)

Gün içerisinde vakit geçirdikleri mekânlar neler

2. Çevre Koşulları

Deneyimledikleri mekânların (özellikleri, kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlarda değişen özellikler, mekânsal farklılıklar neler)

Yapılan eylemler ve sosyal doku ilişkisi (Kentsel dönüşüm ile değişen eylemler ve sosyal doku ilişkisi)

Oluşturulan kavramların hepsinin birbirleri ile iç içe bir ilişkisi var olmaktadır. Bu kavramsal çeşitliliğin oluşturulmasının en temel sebebi ritimlerdeki etkileşimi ve değişen değerleri anlamlandırarak sınıflandırmaktan geçmektedir.

5. BÖLÜM

ÇALIŞMANIN YÖNTEM KULLANIMI

5.1. ÇALIŞMANIN ALAN SEÇİMİ

Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanının araştırma alanı olarak seçilmesindeki en temel nedenlerden biri, alan ile ilgili çok fazla bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Aynı zamanda alanın küçük ve yapılaşmanın ise gecekondular olması yapılacak olan çalışmanın kolaylığını sağlarken aynı zamanda kentsel dönüşüm ile değişen değerleri de daha net ortaya koymaktadır. Alanın küçük olması, alana hem ulaşılabilirlik açısından hem de çoğu katılımcıların yakın çevrelerde yer seçmesinden dolayı katılımcılara ulaşım açısından kolaylık sağlamaktadır. Kentsel dönüşüm projesinde hak sahiplerine yani ev sahiplerine sadece yerinde dönüşüm olarak uygulanması asıl amacımız olan kentsel dönüşümün farklı açılardan, kullanıcılar üzerindeki etkilediğini göstermemizi sağlayacaktır.

5.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Kentsel dönüşüm projeleri sadece mekânı değiştirmekle ve dönüştürmekle kalmaz aynı zamanda mekân kullanıcılarının da gündelik yaşantılarını değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bu yüzden kentsel dönüşüm kavramı ile Lefebvre (2017)'nin ortaya koyduğu "Ritimanaliz" kavramını birleştirerek, kentsel dönüşüm projelerinin gündelik hayata ne gibi etkiler bıraktığı araştırılmaktadır. Çalışmanın temel amacı ise kentsel dönüşüm sonucunda kentlerde yaşayanların gündelik hayatında değişen ritimsel değerlerin neler olduğunu, bu değişimlerin sonucunda ne gibi etkiler ortaya çıktığını tespit etmektir. Kentsel dönüşüm süreçlerinde, kent de yaşayanların gündelik hayatlarındaki ritimsel değerleri düşünülmeden planlanması, hem kentlileri etkilerken hem de kentleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bu sebeple kentsel dönüşümün gündelik hayatlarda neler değiştirdiğine, nasıl etkiler bıraktığını

ve bu değişen değerler yerini nasıl değerlere bıraktığını araştırılması, çalışmanın sorunsalları olarak araştırmayı şekillendirmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda, çalışma alanının incelenmesi için derinlemesine görüşmeler ve haritalama metodu, yöntem olarak seçilmiştir. Derinlemesine görüşmeler yapmak için üç farklı bölümden oluşan sorular hazırlanmıştır. Birinci bölümdeki sorular, katılımcıların genel bilgilerini içermektedir. İkinci bölümde katılımcıların, kentsel dönüşüm hakkındaki düşünceleri ve kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası için buldukları mahalleler hakkında genel düşüncelerine yer verilmiştir. Bu sayede katılımcıların algıladıkları mekânsal farklılıklar ve değişimlerin çevresel faktörleri görüşmüş olmaktadır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların gündelik hayatlarındaki değişen ritimsel farklılıkları incelemek için hem zamansal periyotlar (gündelik, haftalık, aylık) olarak hem de mekânsal olarak sorular sorulmuştur. Bu sayede değişen mekânların oluşturduğu ritimsel hareketliliği ve bu değişim sonucunda ortaya çıkan yeni ritimsel hareketliliklerin neler olduğunu tespit edilecektir. Aynı zamanda katılımcıların kentsel dönüşüm öncesinde, deneyimledikleri mekânları harita üzerinde göstermeleri, mekânsal kullanırlıklarını da haritalandırılmasını sağlayacaktır. Kentsel dönüşüm öncesindeki mekânsal durum ile kentsel dönüşüm sonrasındaki taşındıkları yerlerin mekânsal durumları karşılaştırılarak var olan ritimsel değişimlerin mekânsal ve çevresel sebepleri tespit edilecektir.

Sütölüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanı için ilk öncelikle bağlı olduğu ile belediyesinden yapılmış çalışmaları ve hâlihazır altlığı almak için başvuru yapılmıştır. Beyoğlu Belediyesinde var olan bilgilere ulaşmak için 2020 yılının Haziran ayında başvurular yapılmış olsa da, bazı teknik nedenlerden dolayı Kasım ayı içerisinde bilgilere ulaşılmıştır. Kasım ayı içerisinde ilk öncelikle, alanla ilgili bilgiler almak için muhtarlığa gidilmiş ve görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda, katılımcılar ve alan ile ilgili bazı bilgileri ulaşılmıştır. Daha sonra ulaşılan katılımcılar ile bire bir görüşmeler yapılmaya başlanmıştır. Yarı yapılandırılan görüşmeler toplam 11 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında kentsel dönüşüm bitmediği için katılım göstermekten çekinen ve tedirgin olan birçok kişi bulunmaktadır. Hatta bu yüzden görüşmeleri kayıt altına almadan

sohbet ortamında bilgi edindiğimiz yaşayan sakinlerde bulunmaktadır. Bu nedenle toplam 5 kişi ile yapılandırılmadan görüşmeler yapılmıştır. Ulaşabilen katılımcılar, araştırma yapılan alandaki her yönden çeşitliliği (ev hanımı/ çalışan, kadın/ erkek, ev sahibi/ kiracı) sağlayacak şekilde seçmeye çalışılmıştır.

Derinlemesine görüşme (mülakat) yapmak için hazırlanan sorular 3 ana başlık altında toplanarak oluşturulmuştur. Derinlemesine görüşmelerin detaylı soruları, ek 2'de yer almaktadır.

1. Kişilerin genel bilgileri; cinsiyet, oturduğu semt, sosyo- ekonomik durumları (yaş, cinsiyet, hanehalkı sayısı, araba sahipliği, ev sahipliği, mülkiyet durumu, aylık gelir vs.), mahalleye taşınma durumu, konuttaki oda sayısı ve kentsel dönüşüm sonrasında sahip olduğu konut sayıları gibi genel sorular sorulmuştur. Bu sorulardaki amaç katılımcılarının sosyo ekonomik durumlarına bakılarak, katılımcılar hakkında ve yaşadıkları çevre hakkında bilgi sahibi olabilmektir.

2. Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değerlendirme kısmında, kentsel dönüşüm hakkındaki düşüncelerinin neler olduğunu ve istekleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Daha sonra ise mahallede kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası için; mahalleli ile görüşme sıklığı, nerede görüştüğü, katılımcıların mahalleye ait hissetmesi, dayanışmanın olup olmaması, mahallenin canlılık durumu, mahalleliler ile ilişkilerin nasıl olduğu ve zamanlarını en çok nerede geçirmekte olduklarına dair mahalleliler ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu sorulardaki amaç ise katılımcıların kentsel dönüşüm hakkındaki düşüncelerinin neler olduğunu anlamak ve kentsel dönüşüm ile değişen mekânlardaki yapısal farklılıkları anlayabilmektir.

3. Ritimsel değerlendirmeler kısmı ise 2 ana başlık altında, zamansal olarak ve mekânsal olarak alt bölümlere ayrılmıştır. Var olan ritimleri ayrıştırmak ve belgelendirmek için ilk öncelikli olarak zamansal periyotlar (aralıklar) içerisinde yapılan ritimsel hareketlilikler incelenmiştir. Daha sonrasında ise mekânsal değişimlerin ritimlere etkileri incelenmiştir.

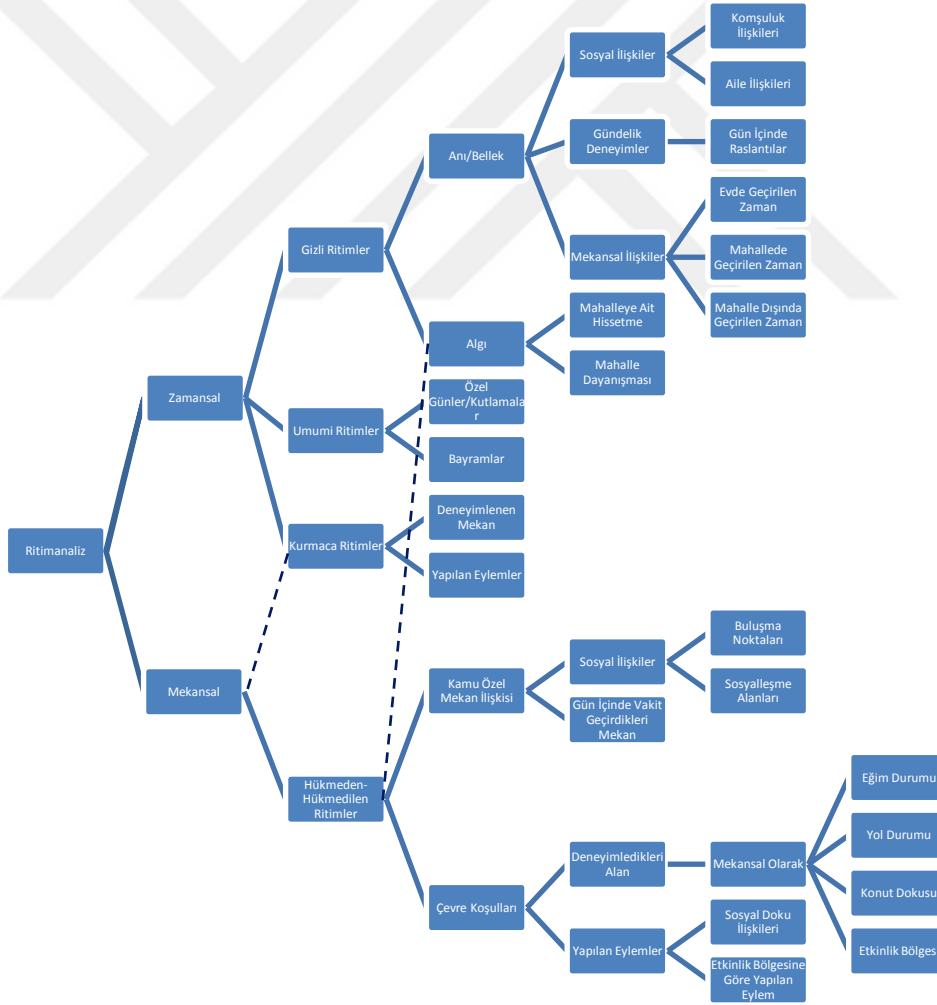
a. Zamansal olarak değerlendirdiğimiz soruları ise gündelik, haftalık ve aylık olarak zamansal periyotlara (dönemlere) bölerek

sorular oluşturulmuştur. Bu sebeple zamansal olarak değişen ritimlerin gündelik hayata bıraktıkları etkileri, belirli periyotlar içerisinde sınırlandırılacaktır.

- i. Gündelik zamanda; bir gün içerisinde yaptığı eylemler, gündelik olarak değişen alışkanlıklar, zamanını en çok nerede geçirdiği, zorunlu olarak yaptığı eylemler, saatte bakmadan zamanı nasıl ölçtüğü/anlamlandırdığı ve gününü nasıl ek bölümlere ayırdığı gibi gündelik hayatına ilişkin sorular sorulmuştur.
 - ii. Haftalık zamanda; haftalık olarak belirli günlerde yaptığı eylemler (örneğin pazara gitmek gibi), düzenli olarak takip ettiği TV programları, dizi vs. gibi alışkanlıkları sorulmuştur.
 - iii. Aylık zamanda; bireysel ya da toplu olarak kutlanan bayram/tören vb. kutlamalar ve bu kutlamalarda kullanılan mekânlar, belli aralıklarda tekrarlanan alışkanlıklar (mevsimlik olarak yapılan salça, turşu vb. malzemeler), eylem gerçekleştirirken önceden plan yaparlar mı gibi genel sorular sorulmuştur.
- b. Mekânsal olarak ise şuanda yaşanan çevreye nasıl uyum sağladığı, mahallede ihtiyaçlarını nereden giderdiği, mahalle ile anısı, önceki ile şimdiki yaşadığı yer ile benzerlik ya da farklılık nelerdir gibi sorular sorularak mekânsal bir analiz kısmı çıkartılmıştır. Aynı zamanda kentsel dönüşüm ile değişen mekânların karşılaştırılması yapılarak dokusal olarak da bir analiz yapılmıştır. Daha sonra ise mahalleyi tarifleme, mahallede en belirgin göze çarpan şeyler, mahallede hissettikleri dikkatini çeken ses ya da koku, kalabalık olarak buldukları yerler, evine ilk defa gelecek birisine evini nasıl tarif ettiği, okul tatillerinde ya da yıllık iş izinlerinde nereye gittiklerine dair mekânsal olarak sorular sorulmuştur. Sorulan sorular esnasında mekânsal olarak kullandıkları yerleri konumsal olarak göstermelerini istenmiştir. Daha sonraki süreçlerde evine yakınlıkları ve kullanım sıklığına göre deneyimledikleri mekânların

haritalandırılmaları oluşturulmuştur. Her bir katılımcının deneyimledikleri mekânların haritaları karşılaştırılarak, mahallenin kullanım haritasının da çıkartılması sağlanmış olacaktır.

Derinlemesine görüşme soruları hazırlanırken aynı kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası değişen ritimsel hareketlilikleri analizsel olarak sınıflandırmak gerekmektedir. Bu sınıflandırmayı zamansal ve mekânsal başlıklarının alt başlıkları olarak şekil 17'de olduğu gibi yapılmaktadır. Anı /bellek ile ilgili soruların bir kısmı görüşmelerin ikinci bölümünde mahalle ile ilgili düşünceleri kısmında yer verilmiştir. Değer bütün ritimsel başlıklar görüşmeler esnasında üçüncü bölümde sorulacak şekilde oluşturulmuştur. Bunu oluşturmadaki en temel amaç okunaklılığı arttırırken sistematik bir düzen oluşturmaktır.

Şekil 17: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Değişen Ritimsel Hareketlilikleri Analizsel Olarak Sınıflandırılması

5.3. ÇALIŞMANIN KISITLARI

Bu çalışmanın her çalışmada olduğu gibi bazı kısıtları da var olmaktadır. Alanının, 1. etap kentsel dönüşüm projesi hale devam etmektedir. Bu yüzden de başta hedeflediğimiz aynı alan üzerinde değişen mekânsal ve zamansal ritimlerini belgelendirmek imkânsız olmaktadır. Bunun için kentsel dönüşüm öncesinde var olan mekânsal ve zamansal hareketlilikleri belgelendirirken, kentsel dönüşüm sonrası için sadece sözel ve genel olarak verilen sonuçlara göre bir belgelendirme yapılacaktır. Çünkü dönüşüm projesinin bitmemesinden dolayı kaynaklanan kullanıcılar üzerinde bir tedirginlik mevcuttur. Hatta bu yüzden bazı ev sahipleri "kâğıt kalem varsa, not alırsan konuşmam" diyerek çalışmalara katılmamıştır. Bundan dolayı çalışmaya katılan katılımcılarda, yapılan haritalama çalışmasına sadece konumsal olarak katkı sağlamışlardır. Bunlara ek olarak kentsel dönüşümün sadece ev sahiplerine kazanç sağlamış olması, ev sahipleri üzerinde olumlu etkilere neden olmaktadır. Bu yüzden alan ve çevresinde yaşayanların kentsel dönüşüm projeleri için algıları da pozitiftir. Covid-19 nedeniyle sosyalleşmenin en düşük olduğu bu dönemde, görüşmelerde tedirginliklerin olması ve verilen cevapların bu süreçten etkilenmiş olması da kaçınılmaz bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM 6

ALAN ÇALIŞMASI: SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI

Bu bölümde tezde incelenme konusu olarak seçilen Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm projesi için; nasıl kentsel dönüşüm ilan edildiği, hangi süreçlerden geçtiği ve kentsel dönüşüm proje tasarımlarından bahsedilmiştir. Kentsel dönüşümün ile mahalledeki konut fiyat endekslerine yer verilmiştir. Aynı zamanda kentsel dönüşüm sürecine giren mahallelerinin sosyo ekonomik özellikleri, demografik yapısı ve kültürler özelliklerin neler olduğu ele alınmaktadır.

6.1. SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANININ GENEL BİLGİSİ

Beyoğlu ilçesi İstanbul'un yoğun nüfuslu ilçelerinden biridir. Beyoğlu ilçesinin belli yerlerinde gecekondu ve çarpık yapılaşmaların yer aldığı, kentsel açıdan yoksul ve emekçi toplulukların barındığı, kaçak yapılaşmalardan dolayı tapularında problemlerin yaşandığı alanlar bulunmaktadır. Sütlüce- Örnektepe Mahallesi de bu problemlerli alanlardan bir tanesidir.

Beyoğlu, 1984 yılına kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Şube Müdürlükleri aracılığıyla yönetilmiştir. 1984 yılında yayımlanan Yerel Yönetimler Kanunu ile yeniden düzenlenerek, toplamda 45 mahalleden oluşan, 896 hektarlık bir alanı kapsayan bugünkü biçimini oluşturmuştur (Beyoğlu Belediyesi Tarihçesi, 2020). İstanbul'da ulaşım açısından Beyoğlu bölgesi iyi bir konumda yer almaktadır. Bu sebeple, bulunduğu konumdan ötürü Havalimanı ulaşımında kolay sağlanmaktadır. Merkezi ilçelere otobüs, metro vs. gibi ulaşım kolaylığı bulunmakta olup bunun yanı sıra vapurlara da yakınlığında dolayı iyi bir konumda bulunmaktadır.

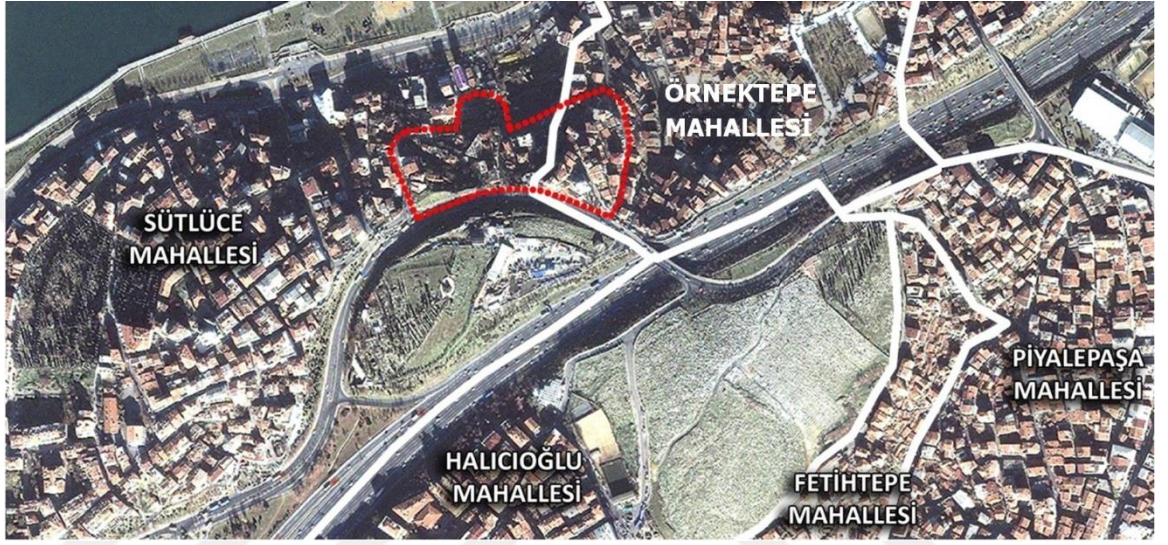
Beyoğlu'nun nüfusu TÜİK 2017 verilerine göre 234.606 kişi ikametgâh etmektedir. Beyoğlu genelinde kilometrekareye 28.099 kişi düşerken, İstanbul genelinde kilometrekareye 2.593 kişi düşmektedir (Beyoğlu Kaymakamlığı). Nüfusun %11,08'i ise yaşlı, %54,35'i orta yaş, %34,57'sini genç nüfus oluşturmaktadır. Beyoğlu genelinde nüfusun okuryazarlılık oranları; de üniversite mezunu ve üstünü bulunmamakta olup, %15,922'si orta öğretim veya lise mezunu, %69,05'i ilköğretim mezununu oluşturmaktadır.

İstanbul'un Beyoğlu Belediyesi'ne bağlı Sötlöce-Örnektepe Mahallesiinde, Bizans döneminden kalma ayazmalar, manastır, saraylar ve yazlıklar bulunmakta olup, aynı zamanda 16.yüzyıla ait Osmanlı dönemine ayazmalar, bahçelerin ve yalılar görölmektedir (Ak, 2016). 19.yüzyılda kurulmaya başlanan sanayi tesisleri ise daha sonrasında önemli bir sanayi bölgesi olarak bilinmesine yol açacaktır. O dönemlere kadar mesire yeri olarak var olan Örnektepe-Sötlöce bölgesi yıkılarak sanayi tesisleri ve miri sarayları inşasına konu olmuştur (Ak, 2016). Alanın nüfus yoğunluğunun artması da bu dönemlere denk gelmektedir. 20.yüzyılda ise Haliç'in suyunun kirlenmesine sebep olan sanayi tesislerin atıkların varlığı, dönemin belediye yöneticileri tarafından çözüm önerilerinin geliştirilmesine sebep olmuştur (Ak, 2016). 1984-89 yılları arasında Haliç körfezinde var olan kirlili suları temizleme işlemleri yapılmıştır. 1985 yılında 700 sanayi tesisinin Haliç bölgesinde bulunduğu bilinmektedir (akt. Ak, 2016: 93).

Sötlöce-Örnektepe Mahallesi, Beyoğlu ilçesinden geçen 15 Temmuz Şehitler Köprüsüne bağlı, E-5 Karayolunun geçtiği güzergâhta bulunması, stratejik açıdan önemli bir konum haline getirmektedir. Beyoğlu bölgesinin içinde yer alan semtlerin güçlü bir ticari aksa sahip olmaları sebebiyle, ekonomik açıdan çok fazla ilerleme gösterememesine sebep olmuştur.

Haliç bölgesinde kültürel boyutta gelişme göstere bilmesi için İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2007-2011 Stratejik Eylem Planında, Haliç'i kültür bir bölge haline getirilmesine yönelik hedefler geliştirilmiştir. Aynı zamanda Sötlöce bölgesinde bulunan mezbaha alanın için işlevsel olarak değişiklik yapılmaktadır. Mezbaha alanı 2009 yılında, uluslararası düzenlemelerin yapılacağı kongre merkezi adı altında çok amaçlı kültür ve sanat merkezi olarak düzenlenmesi hedeflenerek inşa

edilmeye başlamıştır. Bu kararlarla beraber Sötlöce Mahallesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ve İstanbul Ticaret Üniversitesi kampüsleri yer seçmeye başlamıştır. Daha sonrasında Hilton Otelinin inşa edilmesi, yerli ve yabancı yatırımcıları bu bölgelere çekmesine sebep olmuştur. Sonuç olarak bu kararlar Sötlöce- Örnektepe bölgesindeki mekânsal dönüşümlere ve hareketlendirmelere sebep olmuştur. (Çakırer-Özservet, 2019) Sötlöce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanının konumu ve çevre mahallelerin konumu şekil 18'de yer almaktadır.

Şekil 18: Sötlöce-Örnektepe Mahallelerinin Bölgedeki Konumu (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

İki sınır mahallenin sınırları içerisinde kalan proje alanı, Örnektepe mahallesinde bulunan Hilton Garden Inn otelinin yapımı sırasında yaşanan bazı sıkıntılar oluşması sonucunda, alanda bulunan yapılara zarar verildiği söylenmektedir. Fakat bu alanda yaşayan kullanıcılara tarafından kentsel dönüşüm yapılması için riskli alan olarak söyledikleri düşünülmektedir (Çakırer-Özservet, 2014). Ancak katılımcıların istekleri doğrultusunda yapılan bir dönüşüm projesi olmadığı da bilinmektedir.

2009-2014 yılları içinde kentsel dönüşüm kararlarının etkisi ile bölge yatırım hedefleri haline gelmiştir. Kentsel dönüşüm ile birlikte bölgeye gelen yatırımcılar, bölgedeki konut fiyatlarının da artışına sebep olmuştur. Bu yüzden bölgede oldukça büyük miktarda yatırım potansiyeline var olduğu söylenmektedir (Temel, 2009).

Ayrıca kentse dönüşüm alanının, kullanıcılarının dönüşümden nasıl etkileneceklerine, yaşam biçimleri vb. gibi analiz çalışmalarının yapılmadığı da görülmektedir.

6.1.1. Konumu

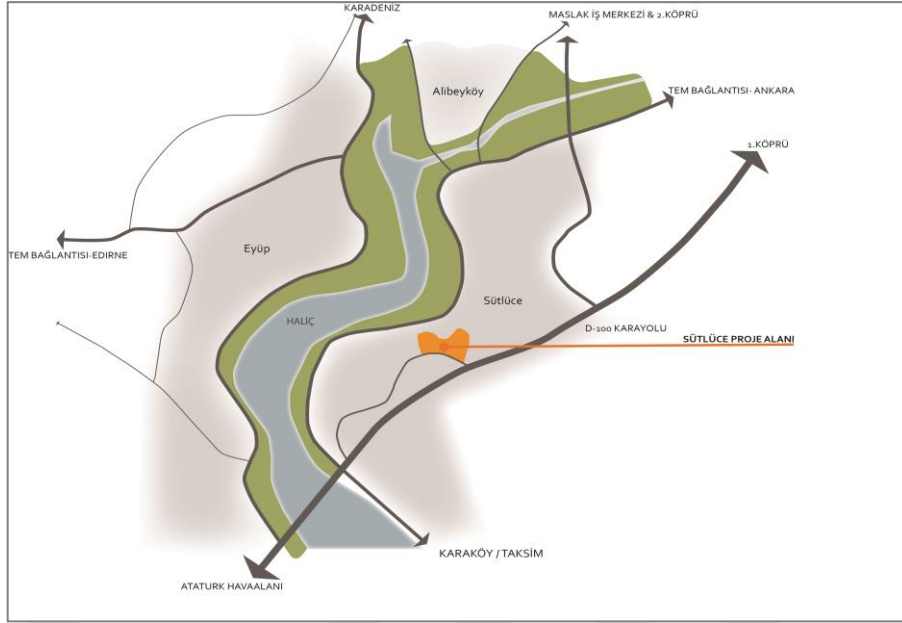
Riskli alan ilan edilen bölge; Beyoğlu ilçesinin kuzeyinde kısmen Örnektepe kısmen de Sütlüce Mahalle sınırları içerisinde yer alırken, kuzeyden Derka Sokak-Dutluk Sokak-Polis Sokak, doğudan Mercan Sokak, güneyden Bademlik Caddesi, batıdan 3.Bayır sokak ile çevrilidir. Yaklaşık 2,8 hektar büyüklüğündedir. İstanbul fotoğrafı içinde Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanının konumu şekil 19'da yer almaktadır.

Şekil 19: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

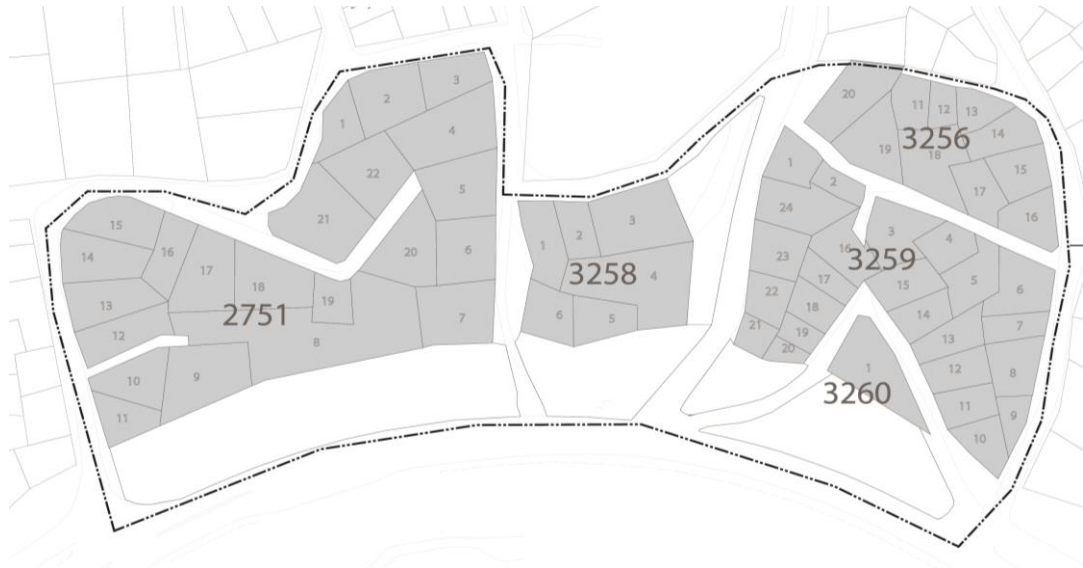
6.1.2. Riskli Alan İlan Süreci

Kentsel Dönüşüm Projesini Örnektepe-Sütlüce mahalleri içerisinde, 28.334 metrekarelik bir alanı kapsamaktadır. Yani 300 haneyi oluşturan ve 2000 kişilik bir nüfusu direk olarak etkileyen bir çalışmadır. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun kapsamında, söz konusu alanı, 24.09.2012 tarihinde 2012/3786 sayılı Bakanlar Kurulunun Kararı doğrultusunda "Riskli Alan" ilan edilmiştir. Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Proje Alanının sınırı şekil 20'de yer almaktadır.

Şekil 20: Sütlüce- Örnektepe Proje Alan Sınırı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

02.06.2015 tarihinde Beyoğlu Belediyesi ile TOKİ arasında yapılan anlaşmalar sonucunda protokol imzalanmıştır. Bu anlaşma 2751, 3256, 3258, 3259 ve 3260 adaları kapsamaktadır (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi). Alan içerisinde toplam 63 tane parsel bulunmaktadır. Alanın ada ve parsel durumları Şekil 21'de yer almaktadır.

Şekil 21: Sütlüce- Örnektepe Riskli Alan Sınırı İçine Giren Parseller (Beyoğlu Belediye, Arşivi)

17.12.2015 tarihinde imar planı hazırlanarak, alanın kentsel tasarım ve mimari projeleri tamamlanmış, ilk etap kapsamı içinde TOKİ'ye ruhsat verilmiştir (akt. Halman, 2019). Alanın 2014 yılına ait görüntüsü şekil 22'de yer almaktadır.

Şekil 22: 2014 yılı Sötlöce-Örnektepe Dönüşüm Alanının Görünümü (Çakırer-Özservet, 2019)

6.1.3. Yapı Bilgileri

Alan içerisindeki yapıların çoğunluğu, 1970'li yıllarda ülke genelinde İstanbul'a doğru yaşanan yoğun göç faaliyetleri sonrası gerçekleşen kontrolsüz yapılaşma sonucu ortaya çıkan gecekondu tipi yapılardır. Zaman içerisinde bu tek katlı yapıların bazıları kat ilavesi ve eklentiler yapmak suretiyle büyütölmüştür. Ancak binaların ortak noktaları yapı malzeme kalitesinin düşük yığma nitelikli yapılar olduğu ve mühendislik hizmeti almamış olmalarıdır (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi). Alanın yıkım öncesi görüntüsü şekil 23'te yer almaktadır.

Şekil 23: Örnektepe- Sötlöce Kentsel Dönüşüm Alanının Yıkım Öncesi Görüntüsü

Proje alanı içerisinde plansız, tapusuz, çoğunluğu ruhsatsız toplam 95 tane bina bulunmaktadır. Alanın parsel ve konut yerleşimi şekil 24'te yer almaktadır. Bunların 282 konut, 18 dükkân ve 300 bağımsız bina bulunmakta olup 28.334 m²'lık, yerinde dönüşüm uygulanarak burada yaşayan vatandaşlara iyileştirilmiş bir çevre imkânı sunan, yeni bir yaşam alanı oluşturmayı hedeflemektedir (TOKİ, 2017).

Şekil 24: Sütlüce- Örnektepe Yapıların Konum Haritası (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

6.1.4. Hak Sahipliliği

Bölgede hak sahibi olarak tapulu yer sahibi olan fakat binası ruhsatsız olan, tapulu yer sahibi olan ve binası ruhsatlı olan, tapusuz olup tapu tahsisli olan, tapusuz yerde binası olan vatandaşlarımız bulunmaktadır. Alanın mülkiyet durumlarının etaplar içindeki dağılımı tablo 7'de yer almaktadır. Ayrıca Musevi cemaatine ait eski bir mezarlıktan dolayı hak sahipliliği vardır. (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Tablo 7: Sütlüce- Örnektepe Hak Sahipleri Dağılımı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Mülkiyet	1. Etap	2. Etap	Toplam
Tapulu	59	65	124
Tapusuz	24	12	36
Kamu	2	1	3
Vakıf	-	2	2
Toplam	85	80	165

Proje alanı oldukça çeşitli bir mülkiyet yapısına sahip olup şekil 25'te harita üzerinde mülkiyet durumları gösterilmektedir. Temelde 5 çeşit mülkiyet bulunmakta, bunların kombinasyonu ile mülkiyet çeşitliliği 10'a yükseltilmiştir. (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

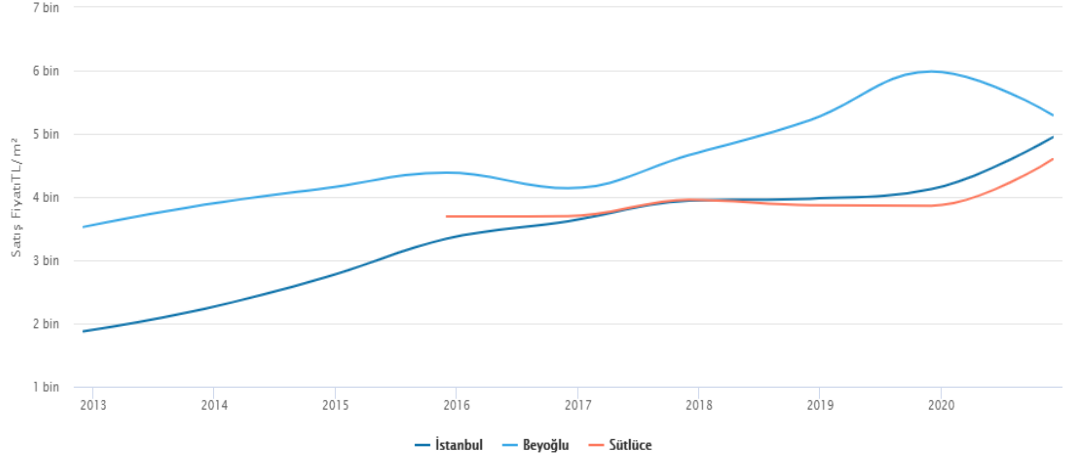
Şekil 25: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Mülkiyet Durum Haritası (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Beyoğlu belediyesine ait arsalar bulunmakla birlikte, İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait olan yerler de Beyoğlu belediyesine tahsis edilmiştir (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi). Tablo 8'de yer alan 1. ve 2. etapların bulunduğu mülkiyetlerin dağılım metrekareleri yer almaktadır. 1. etapta toplamda 16.202 m²'lık mülkiyet alanı yer alırken 2. etapta 12.142 m²'lık mülkiyet alanı yer almaktadır.

Tablo 8: Sütlüce- Örnektepe Mülkiyet Alanları Dağılımı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

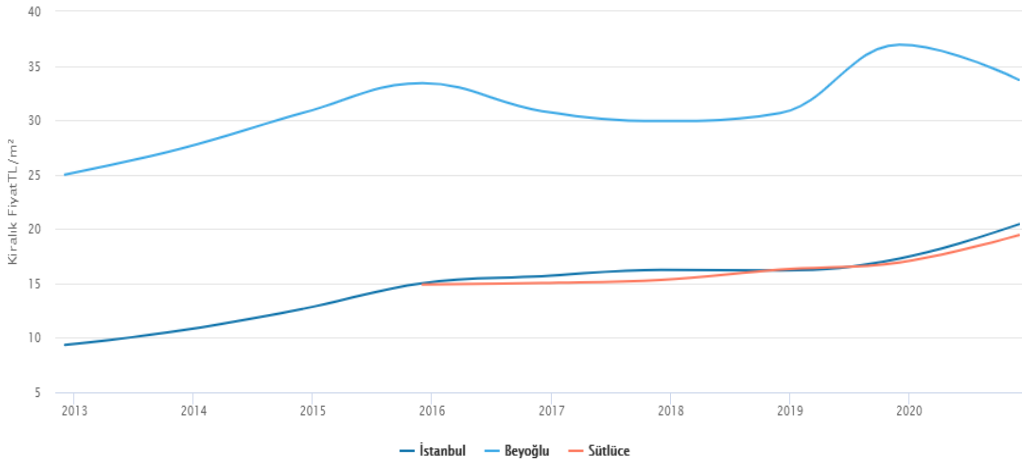
Alansal Dağılımı	1. Etap	2. Etap	Toplam
Şahıs parsel alanı	5.889 m ²	5.479 m ²	11.378 m²
Vakıf parsel alanı	-	1.650 m ²	1.650 m²
İBB parsel alanı	2.874 m ²	661 m ²	3.535 m²
BB parsel alanı	217 m ²	-	217 m²
Karayolu bandı+ Tescil dışı alan*	3.465 m ²	2.600 m ²	6.065 m²
Yol alanı	3.747 m ²	1.752 m ²	5.499 m²
Toplam	16.202 m²	12.142 m²	28.344 m²

* Karayolu bandı kısmı 5.225 m²'dir.

Şekil 27: Sütüce Mahallesi Yıllara Göre Konut Satış Fiyatı (Url-1)

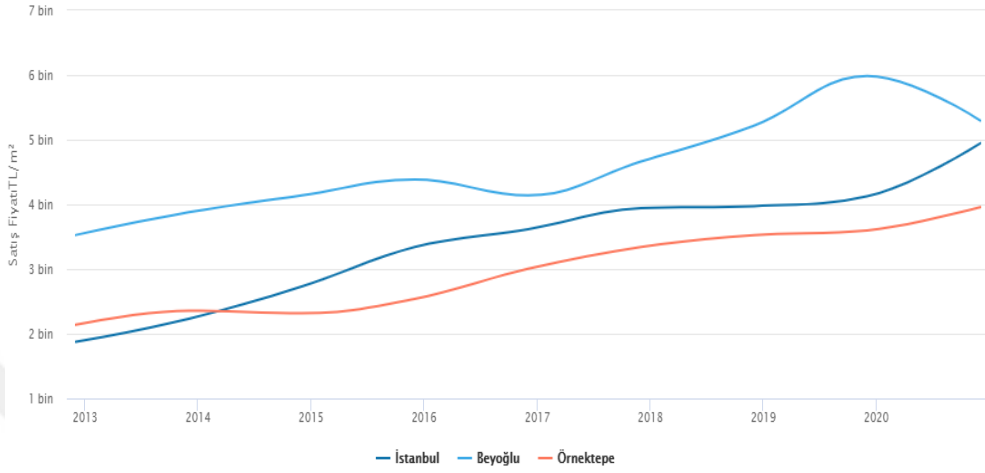
Sütüce mahallesinde kiralık konut piyasasında şekil 28'deki fiyatlarda %1.74 artış son bir ayda görülürken, %30.6 artış son 5 yılda da görülmektedir. Sütüce mahallesinde 1.944 TL ortalama konutun metrekare fiyatlarını oluşturmaktadır. 2020 yılı emlak endeksi de buna göre, bölge raporunda Sütüce mahallesinde 1.458 TL ile 2.430 TL arasında değişen kira konut fiyatları ortalama 100 metrekarelik bir konuta tekabül etmektedir.

Şekil 28: Sütüce Mahallesi Yıllara Göre Konut Kiralama Fiyatı (Url-1)

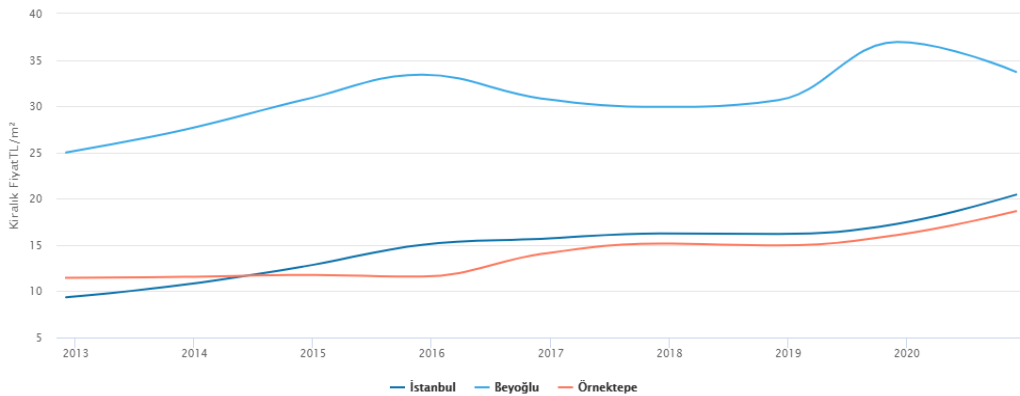
Örnektepe mahallesinde satılık konut piyasasında şekil 29'daki fiyatlarda %3.2 artış son bir ayda görülürken, %55.9 artış son 5 yılda da görülmektedir. Örnektepe mahallesinde 3.959 TL ortalama konutun metrekare

fiyatlarını oluştururken, geri ödeme süresi 20 yıl olarak düşülmüştür. 2020 yılı emlak endeksi de buna göre, bölge raporunda Sötlüce mahallesinde 296.906 TL ile 494.800 TL arasında değişen satılık konut fiyatlar ortalama 100 metrekarelik bir konuta tekabül etmektedir.

Şekil 29: Örnektepe Mahallesinin Yıllara Göre Konut Satış Fiyatı (Url-1)

Örnektepe mahallesinde kiralık konut piyasasında şekil 30'daki fiyatlarda %3.2 artış son bir ayda görülürken, %61.1 artış son 5 yılda da görülmektedir. Sötlüce mahallesinde 1.865 TL ortalama konutun metrekare fiyatlarını oluşturmaktadır. 2020 yılı emlak endeksi de buna göre, bölge raporunda Sötlüce mahallesinde 1.399 TL ile 2.331 TL arasında değişen kira konut fiyatlar ortalama 100 metrekarelik bir konuta tekabül etmektedir.

Şekil 30: Örnektepe Mahallesinin Yıllara Göre Konut Kiralama Fiyatı (Url-1)

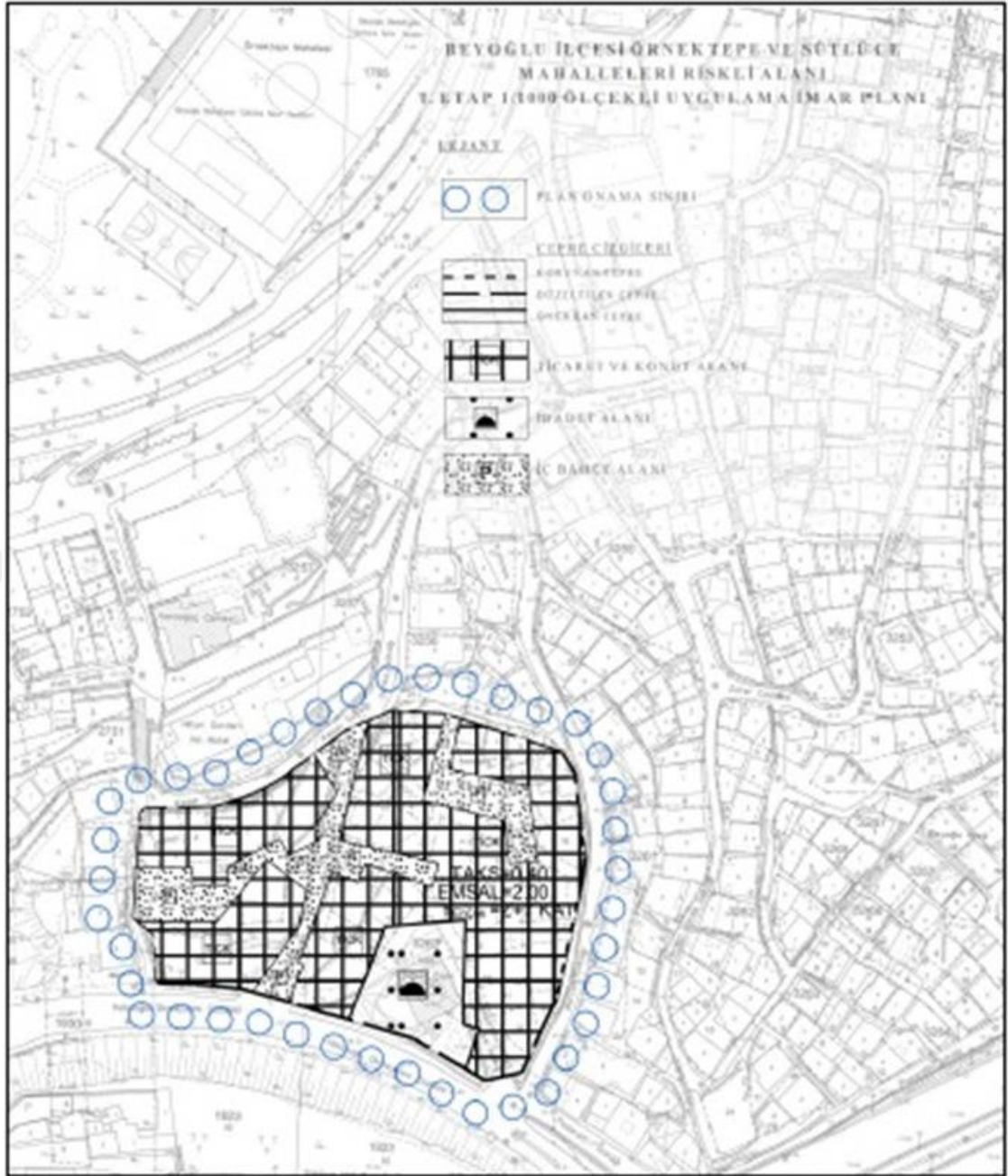
6.2. 1/1000 ÖLÇEKLİ I. ETAP SÜTLÜCE- ÖRNEKTEPE RİSKLİ ALANI KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMA İMAR PLANI

17.11.2015 tarihinde mahkeme kararı ile onaylanan Revizyon Uygulama İmar Planı iptal edilmiş olup, bölgeye ilişkin imar planı etaplar için ayrı ayrı hazırlanmak suretiyle yeniden hazırlanmıştır. Alanın hava fotoğrafından konumu şekil 31'de yer almaktadır.

Şekil 31: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Etap Sınırları (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanının 1. Etap kısmı Örnektepe mahallesi sınırları içerisinde kalmaktadır. 1. Etap Uygulama İmar Planı onaylanmış son hali şekil 32'deki planda mevcuttur. (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Şekil 32: 1/1000 Ölçekli 1.Etap Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Uygulama İmar Planı (Beyoğlu Belediye, Arşivi)

1/1000 Ölçekli I. Etap Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Uygulama İmar Planı, Plan Onama Sınırı kapsamında sahada Konut Alanı, Ticaret Alanı ve İbadet Alanı olarak planlanmıştır. Bu işlevlerinin yanı sıra, üst ölçek imar planlarında çizim ölçeği sebebi ile teknik açıdan gösterilmeyen yaklaşık 636 m² yüzölçümlü İç Bahçe Alanları düzenlenmiştir. Ticaret ve Konut Alanı'nda Taban Alanı Katsayısı

(TAKS) değeri 0.40 (%40) olarak; Kat Alanı Katsayısı (Emsal) değeri ise 2.00 olarak düzenlenmiştir. ±0.00 kot seviyesinin üzerinde inşa edilebilecek maksimum kat adedi Zemin Kat+7 Normal Kat (YEnÇok=Z+7Kat) olarak belirlenmiştir (Beyoğlu Belediye, Arşivi). Sütlüce - Örnektepe Kentsel Dönüşüm Planı şekil 33'de yer almaktadır.

Şekil 33: Sütüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Planı (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

Kentsel dönüşüm projesinin 1. etap kısmı devam etmektedir. Son durum olarak yapıların bir kaç tanesi hariç inşaat durumları bitmiş olup, sadece dış cephe yapımları ve çevresel tasarıları kalmış güncel olarak da çalışmaların devam ettiği alan incelemelerinde görülmektedir. Alanın 2020 yılına ait uydu görüntüsü şekil 34'te yer almaktadır.

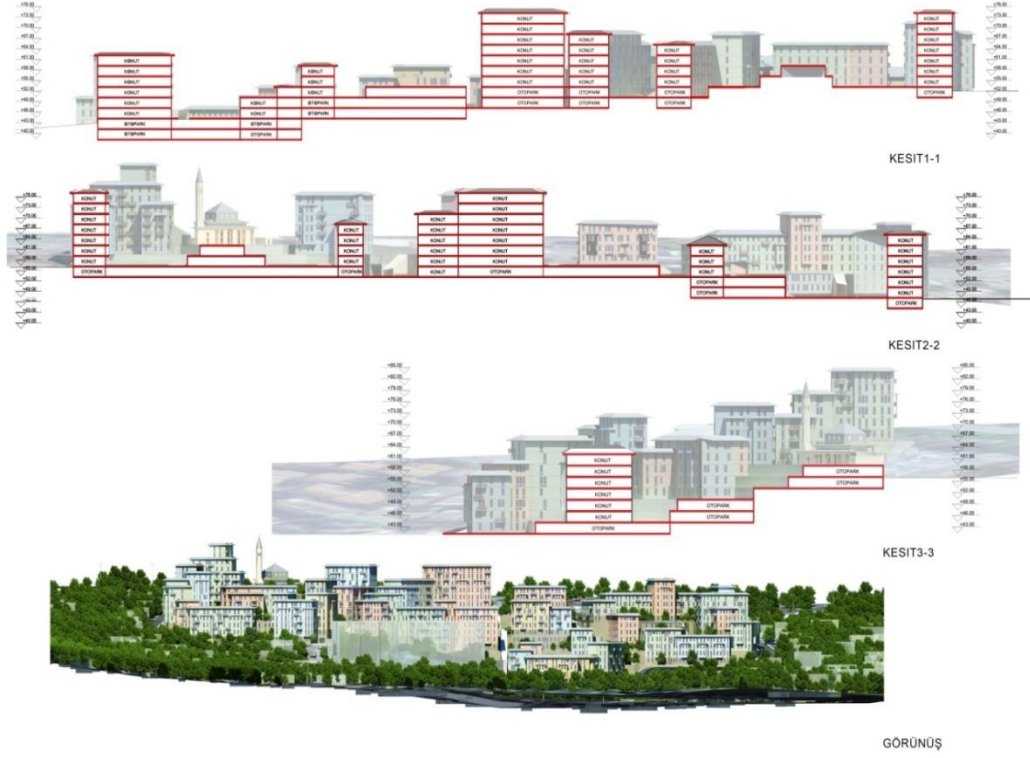

Şekil 34: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanının 2020 Yılına Ait Uydu Görüntüsü

6.2.1. Mimari Projesi

TOKİ tarafından kentsel dönüşüm projesi çerçevesi tarafından yapılacak ihalede, 397 konut ile 20 dükkânın inşa edilmektedir. İmar planında var olan yoğunluğunun altında yoğunluk kullanarak İstanbul ve Haliç kent silüetine uygun, mahalle konsepti dikkate alınarak tarihi mimari özellikler gözetilerek, özgün mimari bütünlüğünü sağlayacak ahşap, taş vs. malzemeler ile saçak, cumba gibi mimari öğeler kullanılarak mimari bir dil oluşturulması, düşünülmüştür (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi). Projede yer alan yapıların kesit ve görünüşleri şekil 35'te, yapı örnekleri ise şekil 36'da bulunmaktadır.

Proje alanını oluşturulan sokaklar diğer alanlara entegre (bütünleşme) yapılacak biçimde, korunup yayalaştırılarak vatandaşların hizmetine sunulmuştur. Alan içerisinde var olan Halid Bin Velid Camisi çevresi de yeniden planlanarak kamusal kullanıma açılacak sosyal tesisler düşünülmüştür. Ek olarak projede toplam 435 araçlık otopark planlanmıştır. (TOKİ, 2017)

Şekil 35: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Projesinde Yer Alan Yapıların Görünüş ve Kesitleri (Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

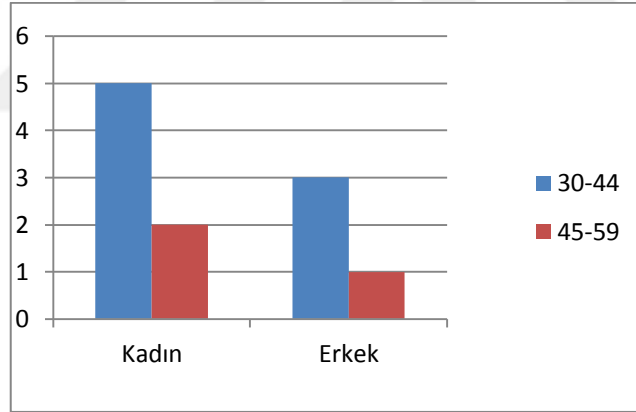
Şekil 36: Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Yapı Örneği(Beyoğlu Belediyesi, Arşivi)

BÖLÜM 7

SÜTLÜCE-ÖRNEKTEPE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI DERİNLEMESİNE GÖRÜŞMELERİN SONUÇLARI

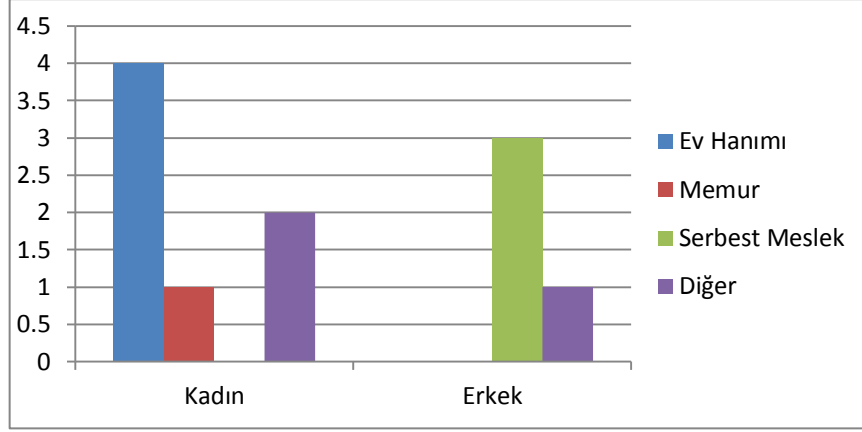
7.1. KATILIMCILARININ GENEL BİLGİLERİ

Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanının gerçekleştiği bölümde toplam 11 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Ankete katılanların 7'si kadın, 4'ü erkekten oluşmaktadır. Yaş aralığı 8 kişinin 30-44, 3 kişinin ise 45-59 aralığındadır. Katılımcıların yaş ve cinsiyet durumları şekil 37'de yer almaktadır.

Şekil 37: Katılımcıların yaş ve cinsiyet durumu

Katılımcıların 5 kişinin eğitim durumu ilköğretim iken, 6 kişinin eğitim durumu lise ve dengidir. Mesleki durumları olarak 4 kişi ev hanımı, 1 kişi memur, 3 kişi serbest meslek, 3 kişide diğer meslek gruplarından olan emekli, sağlık çalışanı ve işçidir. Katılımcıların meslek durumları şekil 38'de yer almaktadır.

Şekil 38: Katılımcıların mesleki durumu

Kentsel dönüşümle beraber taşınanlar 6 kişi Örnektepe mahallesine, 3 kişi Sütlüce mahallesine ve 2 kişi Halıcıoğlu mahallesine taşınmıştır. Katılımcıların taşındıkları yerlerin harita üzerindeki gösterimi şekil 39'da yer almaktadır.

Şekil 39: Katılımcıların Kentsel Dönüşümden Sonra Taşındıkları Yerler

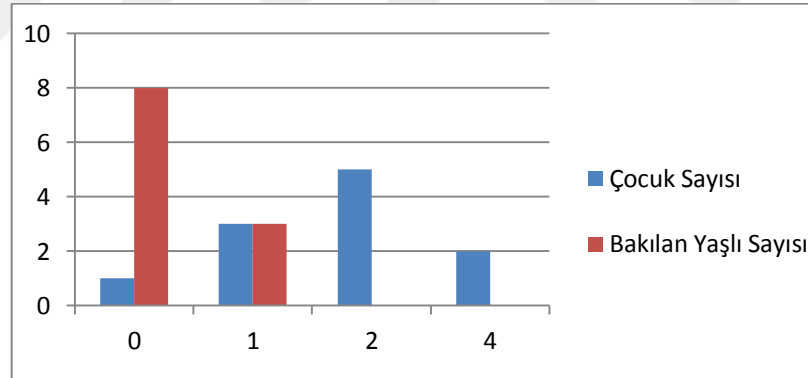
Katılımcıların hanehalkı sayısı ve hanehalkında çalışan sayısı tablo 9'da yer almaktadır. Hanehalkı sayısı 4 ve üzeri olan 6 kişi, hanehalkı sayısı 3 olan 4 kişi, hanehalkı sayısı 2 olan 1 kişi bulunmaktadır. Hanehalkında yani katılımcıların ailelerinde çoğunluklu olarak tek kişi çalışmaktadır. Bir kişinin çalıştığı hanehalkında, hanehalkı sayının 2 olduğu 1 kişi, hanehalkı sayının 3 olduğu 3 kişi, hanehalkı sayının 4 ve üzeri olduğu 3 kişi olmak üzere toplamda 7 kişi

bulunmaktadır. İki kişinin çalıştığı hanehalkında, hanehalkı sayının 3 olduğu 1 kişi, hanehalkı sayının 4 ve üzeri olduğu 3 kişi olmak üzere toplamda 4 kişi bulunmaktadır.

Tablo 9: Hanehalkı Sayısı ve Hanehalkında Çalışan Sayısının Durumu

Hanehalkı Çalışan Sayısı	Hanehalkı Sayısı 2 kişi	Hanehalkı Sayısı 3 kişi	Hanehalkı Sayısı 4+ kişi	Toplam
1 kişi çalışıyor	1	3	3	7
2 kişi çalışıyor	0	1	3	4
Toplam	1	4	6	

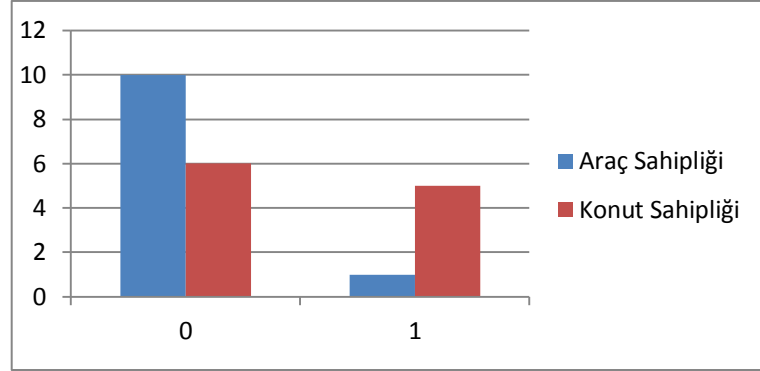
Hanehalkında var olan çocuk sayısı olarak, çocuğu olmayan aile sayısı 1, bir çocuklu aile sayısı 3, iki çocuklu aile sayısı 5, 4 ve üzeri çocuklu aile sayısı 2'dir. Evde bakılan yaşlı sayı olarak, evde yaşlı bakımı olmayan aile sayısı 8, evde 1 yaşlı bakımı olan aile sayısı 3'tür. Hane halkında bulunan çocuk ve bakılan yaşlı sayısı şekil 40'da gösterilmiştir.

Şekil 40: Hanehalkında Bulunan Çocuk Sayısı ve Bakılan Yaşlı Sayısı

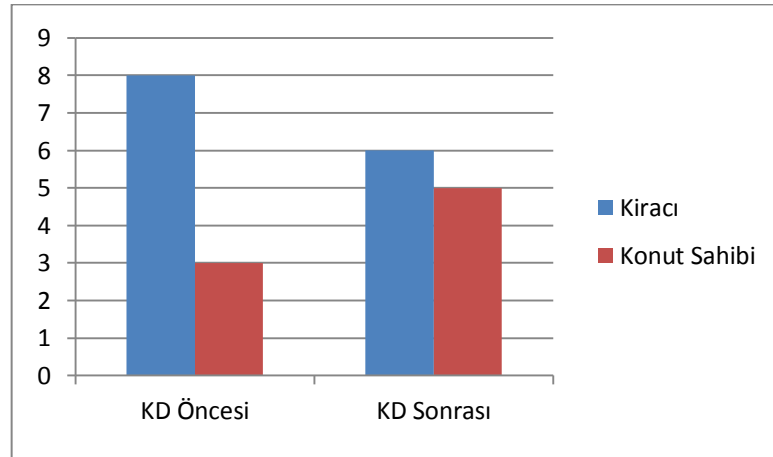
Katılımcıların Araç ve konut sahipliği şekil 41'de gösterilmiştir. Katılımcıların 10 kişisinde aile araç sahipliği bulunmamakta, 1 kişide ailesinde 1 araç sahipliği bulunmaktadır. İstanbul genelinde araç sahiplik düzeyinin 1000 kişi üzerinden hesapladığında ortalama olarak 254 çıkmaktadır buda Sütluçe- Örnektepe ketsel dönüşüm alanının araç sahipliğinin İstanbul geneline göre 2,7 çıkması gerekmektedir. Sonuca göre 1 kişisini araç sahipliğinin olması ortalama seviyenin

altında olduğunu göstermektedir. Konut sahipliği ise 6 kişinin ailesinde hiç konut sahipliği bulunmamakta, 5 kişinin ailesinde ise 1 konut sahipliği bulunmaktadır.

Şekil 41: Katılımcıların Araç ve Konut Sahipliği

Mülkiyet durumları şekil 42'de yer aldığı gibi katılımcıların 7 kişisi kiracı, 5 kişisi mülk sahibidir. Bir kişi ise hem kiracı hem ev sahipliğidir çünkü buralarda kira ucuz olduğu için burada kiracı olarak oturmaktadır. Kentsel dönüşüm öncesinde katılımcılardan 8 kişi kiracı, 3 kişi ev sahibidir. Kentsel dönüşüm sonrasında kiracı olan 8 kişiden 2'si kendi konutlarını almış, ev sahibi olan 3 kişinin 2'si 4 daire, 1'i 3 daire sahibi olmuştur.

Şekil 42: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Konut Sahiplik Durumu

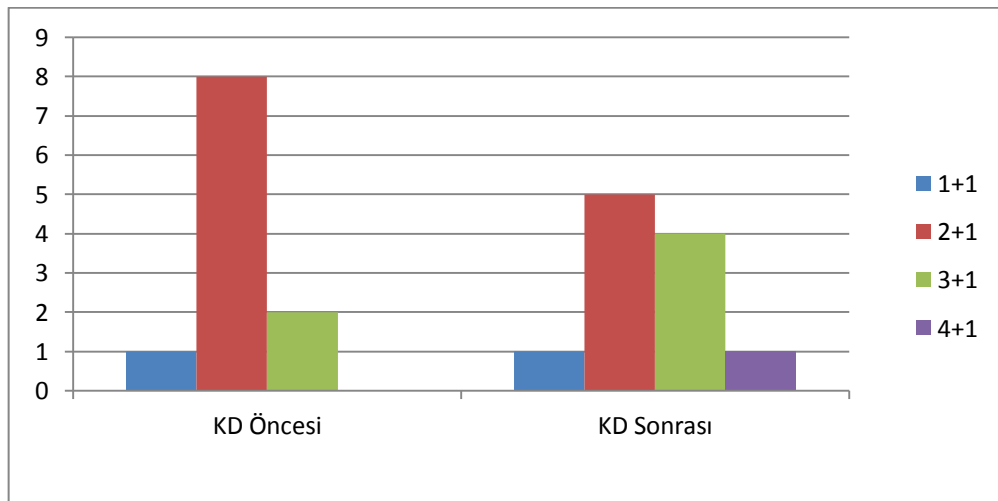
Katılımcıların mülkiyet durumlarına göre gelir dağılımı tablo 10'da yer almaktadır. Haneye giren aylık geliri 5 kişinin 2000-2999 arasında, 4 kişinin 3000-

3999 arasında, 2 kişinin ise 4000 ve üzerindedir. Mülk sahiplik durumuna göre kiracı olanların haneye giren aylık gelirleri 4 kişinin 3000-3999 arasında, 2 kişinin 4000 ve üzeri, 1 kişinin 2000-2999 arasındadır. Mülk sahiplik durumuna göre ev sahibi olanların haneye giren aylık gelirleri 4 kişinin 2000-2999 arasındadır.

Tablo 10: Mülkiyet Durumuna Göre Aylık Gelir Durumu

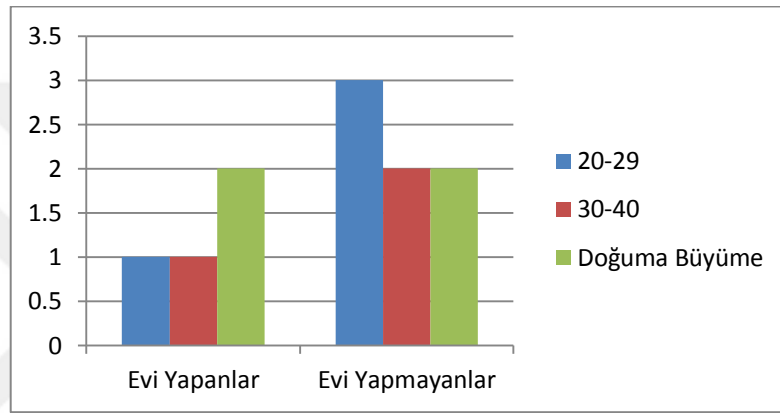
Mülkiyet Durumu/ Aylık Gelir	2000-2999	3000-3999	4000+	Toplam
Kiracı	1	4	2	7
Konut Sahibi	4	0	0	4
Toplam	5	4	2	

Katılımcıların dönüşüm ile değişen konutlarındaki oda sayısı durumları şekil 43'te yer almaktadır. Kentsel dönüşüm öncesinde ki konutlarının oda sayısı; 8 kişinin 2+1 evi olmakta bunların arasında da 2 kişinin evinde soba kullanılmakta, 1 kişinin 1+1 evi olmakta ve evinde soba kullanılmakta, 2 kişinin 3+1 evi olmaktadır. Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcıların taşındığı konutların oda sayısı ise; 5 kişinin 2+1 evi, 4 kişinin 3+1 evi, 1 kişinin 4+1 evi ve 1 kişinin de 1+1 sobalı evi bulunmaktadır. Genel olarak konuttaki oda sayılarına baktığımızda kentsel dönüşüm sonrasında 4 kişi oda sayısını büyültürken, 7 kişi oda sayısını aynı sayıda tutmuştur. Ama genelde evin m²'sının büyüdüğü yönünde olumlu sonuçlar vermişlerdir.

Şekil 43: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Konuttaki Oda Sayısı

Katılımcılarının mahalleye taşınma ve evi yapma durumları şekil 44'te yer almaktadır. Mahalleye taşınma yılı olarak 4 kişi doğuma büyüme, 3 kişisi 30- 40 yıl öncesi, 4 kişi ise 20-29 yıl öncesi taşınmışlardır. Evi kendileri ya da dedeleri tarafından yapılanların 2 kişi ise doğuma büyüme, 1 kişi ise 30-40 yıl önce, 1 kişi ise 20-29 yıl önce olmak üzere toplamda 4 kişi evi kendileri tarafından yapılmıştır. Evi kendileri tarafından yapılmayanların 2 kişi doğuma büyüme, 2 kişi 30-40 yıl önce, 3 kişi 20-29 yıl önce olmak üzere toplamda 7 kişi evi kendileri yapmamışlardır. Proje alanına taşınmadan öncede 8 kişi Örnektepe mahallesinde, 2 kişi Giresun'da, 1 kişi ise Kaynarca mahallesinde oturmaktadır.

Şekil 44: Mahalleye Taşınma Yılları ve Evi Yapma Durumları

7.2. KATILIMCILARIN KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASI YAŞAM HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ

Katılımcıların 10 kişisi yeni mahalleye taşınma düşüncesi yoktur. Fakat bunların içlerinden 2 kişisi başka imkânları olmadığı için taşınma düşüncesinin olmadığını söylemektedir. 1 kişinin ise yeni bir mahalleye taşınma düşüncesi vardır. Katılımcıların tamamı kentsel dönüşüm ihtiyacının olduğunu ve kentsel dönüşümün mahallenin tamamen yıkılıp yeniden yapılması gerektiğini söylemişlerdir.

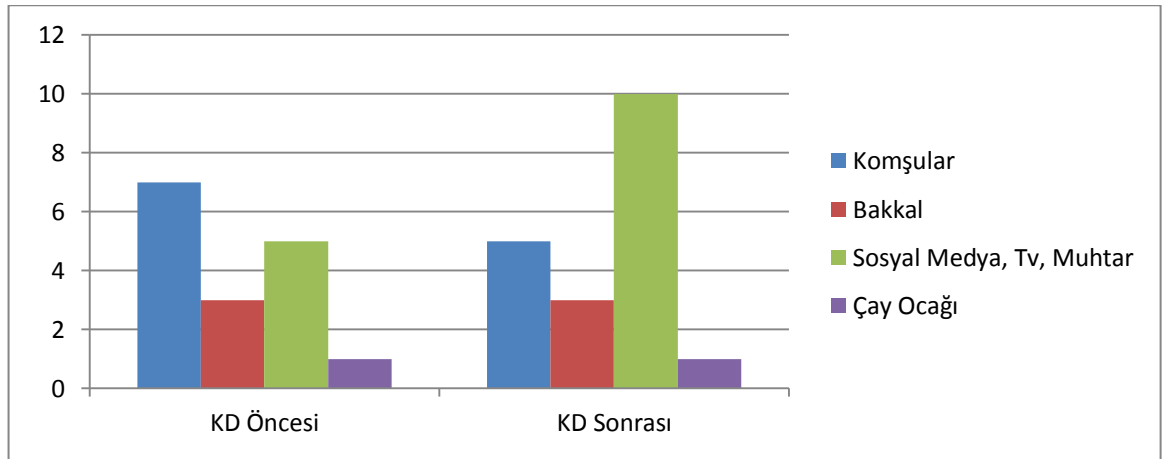
Kentsel dönüşüm avantajları ve dezavantajları olarak katılımcıların mülkiyet durumu tablo 11'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümün avantajları olarak; kiracılardan 7 kişisi depremden korunmak ve temiz çevre, 1 kişisi yeni bir ev yeni bir hayat, konut sahiplerinin 1 kişisi depremden korunmak ve temiz çevre, 2 kişisi yeni bir ev yeni bir hayat olarak bakmaktadır. Kentsel dönüşümün dezavantajları olarak;

özellikle kiracılarının görüşü ucuz kiralık evlerin fiyatlarının yükselmesi olurken, ev sahiplerinin ise dezavantaj görmemesidir.

Tablo 11: Kentsel Dönüşümün Mülk Sahipliğine Göre Avantajları ve Dezavantajları

	KD Avantajları		KD Dezavantajları	
	Depremden Korunmak	Yeni Ev, Yeni Hayat	Ev Fiyatlarının Yükselmesi	Dezavantajı Yok
Kiracı	7	1	8	0
Konut Sahibi	1	2	0	3
Toplam	8	3	8	3

Katılımcıların tamamı kentsel dönüşüm öncesinde ve kentsel dönüşüm sonrasında buldukları mahalleyi ilgilendiren etkinliklere katılmamaktadır. Mahalleden haber alma kanalı olarak şekil 45'de yer aldığı gibi kentsel dönüşüm öncesinde çoğunluklu olarak 7 kişi komşular derken, kentsel dönüşüm sonrasında çoğunluklu olarak 10 kişi sosyal medya vb. gibi kanal alanlarını söylemiştir. Tabii ki bu değişimin, teknolojilerin gelişmesi ve hayatımızdaki öneminin artmasının da etkisi olmaktadır.

Şekil 45: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahallelerde Haber Alma Kanal Durumu

Katılımcıların kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mahalleli ile görüşme sıklığı tablo 12'de yer almaktadır. Katılımcıların kentsel dönüşüm öncesinde

komşuları ile 7 kişinin her gün, 4 kişide iki günde bir defa görüşme sıklığı var iken, kentsel dönüşüm sonrasında 3 kişi her gün, 5 kişi haftada bir, 3 kişi 2 haftada bir olmuştur. Kentsel dönüşüm öncesinde akrabalar ile 6 kişi her gün, 1 kişi 2 günde bir, 4 kişi haftada bir görüşme sıklığı varken, kentsel dönüşüm sonrasında bu görüşme sıklıkları değişmemiştir. Kentsel dönüşüm öncesinde iş arkadaşları ile 1 kişi her gün, 7 kişi hafta içi her gün, 4 kişi ise ev hanımı oldukları için hiç görüşmemektedir. Kentsel dönüşüm sonrasında iş arkadaşları ile 1 kişi her gün, 5 kişi hafta içi her gün, 5 kişi ise ev hanımı ve emekli oldukları için hiç görüşmemektedir.

Tablo 12: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahalleli ile Görüşme Sıklığı

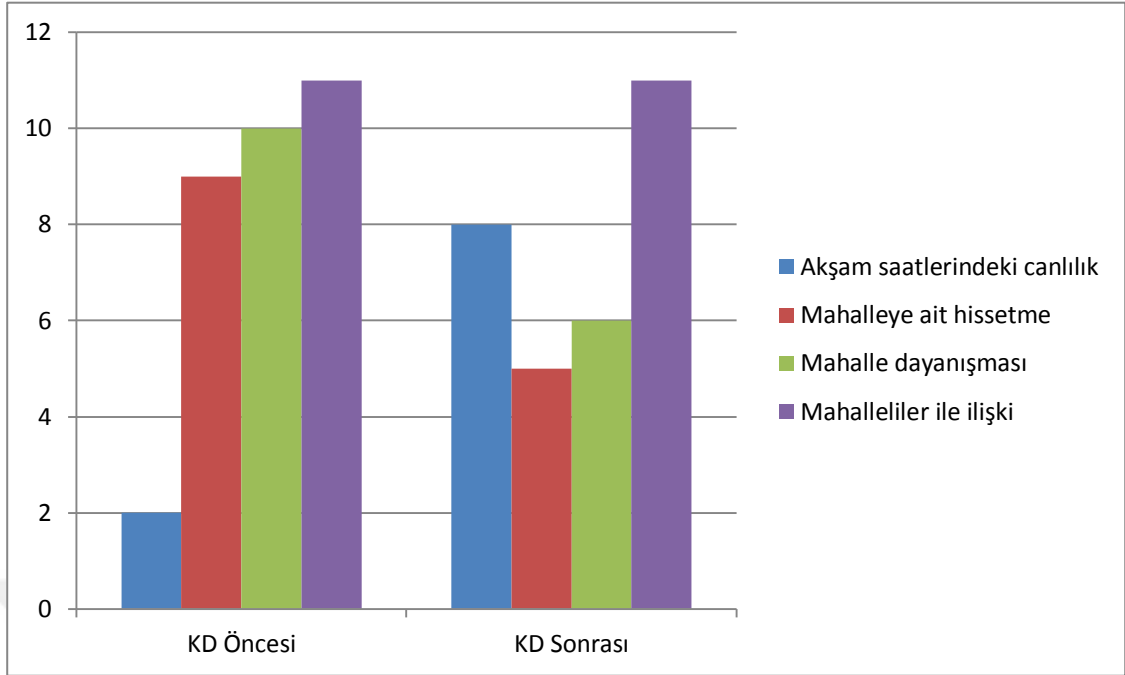
	Kentsel Dönüşüm Öncesi			Kentsel Dönüşüm Sonrası		
	Komşular	Akraba	İş Arkadaşları	Komşular	Akraba	İş Arkadaşları
Her gün	7	7	1	3	2	1
2 Günde bir	4	1	0	0	1	0
Hafta içi her gün	0	0	7	0	0	5
Haftada 1	0	4	0	5	7	0
2 Haftada bir	0	0	0	3	0	0
Ayda 1 defa	0	0	0	0	1	0
Yok	0	0	4	0	0	5

Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası katılımcıların mahalleli ile görüşme yerleri tablo 13'te yer almaktadır. Kentsel dönüşüm öncesinde komşularla mahallede görüşme yerleri çoğunluklu olarak 7 kişi evde, 7 kişi kapı önünde, 5 kişi sokak derken, kentsel dönüşüm sonrası çoğunluklu olarak 6 kişi evde demmiştir. Katılımcıların tamamı kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrası akrabalarla görüşme yeri olarak sadece ev olarak belirtmiştir. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrasında sadece çalışanlar işyeri, kafe ve cami olarak belirtmiştir.

Tablo 13: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahalleli ile Yerleri

	Kentsel Dönüşüm Öncesi			Kentsel Dönüşüm Sonrası		
	Komşular	Akraba	İş Arkadaşları	Komşular	Akraba	İş Arkadaşları
Bakkal, kuaför vb. yerlerde	3	0	0	1	0	0
Kapı önünde	7	0	0	2	0	0
Sokakta	5	0	0	2	0	0
Evde	7	11	0	6	11	0
Kafede	2	0	3	2	0	2
Çay ocağında	3	0	0	2	0	0
Camide	3	0	3	3	0	3
İş yerinde	0	0	7	0	0	5

Buldukları mahalledeki memnuniyet durumları şekil 46'da yer almaktadır. Akşam saatlerindeki canlılık kentsel dönüşüm öncesi daha az ve sakin, kentsel dönüşüm sonrasında taşındıkları yerdeki akşam saatlerindeki canlılık durumu daha fazla ve iyidir. Katılımcıların mahalleye ait hissetme durumu ise kentsel dönüşüm öncesine göre daha fazlayken kentsel dönüşüm sonrasında hissedilen aitlik düşmektedir. Aynı şekilde mahalle dayanışması da kentsel dönüşüm öncesinde fazlayken kentsel dönüşüm sonrasında taşındıkları yerde mahalle dayanışmasının eskiye göre biraz altında kalmaktadır. Ama mahalleliler ile ilişkiler olarak kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası iyilik değişen bir durum olmamaktadır.

Şekil 46: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mahallelerin Memnuniyet Durumu

Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası çocukların en çok zaman geçirdiği yerler tablo 14'te yer almaktadır. Çocukların en çok zaman geçirdikleri yer kentsel dönüşüm öncesinde ev ve parkken, kentsel dönüşüm sonrasında sadece ev ve evde PC oynamak olmuştur.

Tablo 14: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Çocukların En Çok Zaman Geçirdikleri Yer

	Kentsel Dönüşüm Öncesi	Kentsel Dönüşüm Sonrası
Evde	8	9
PC oynayarak	2	4
Kafede	0	2
Sokakta	4	0
Spor salonunda	1	1
Parkta	5	1

Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası katılımcıların en çok zaman geçirdiği yerler tablo 15'te yer almaktadır. Katılımcıların en çok zaman geçirdikleri yerler

kentsel dönüşüm öncesinde işyeri, ev, komşu ve mutfak iken, kentsel dönüşüm sonrasında en çok zaman geçirdikleri yerler ev, işyeri ve mutfak olarak değişmiştir.

Tablo 15: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Katılımcıların En Çok Zaman Geçirdikleri Yer

	Kentsel Dönüşüm Öncesi	Kentsel Dönüşüm Sonrası
Evde	6	7
Mutfakta	4	4
Komşuda	5	2
Restorant, kafe, cami	1	1
İşyeri	7	6

7.3. KATILIMCILARIN DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYATLARININ RİTİMANALİZİ

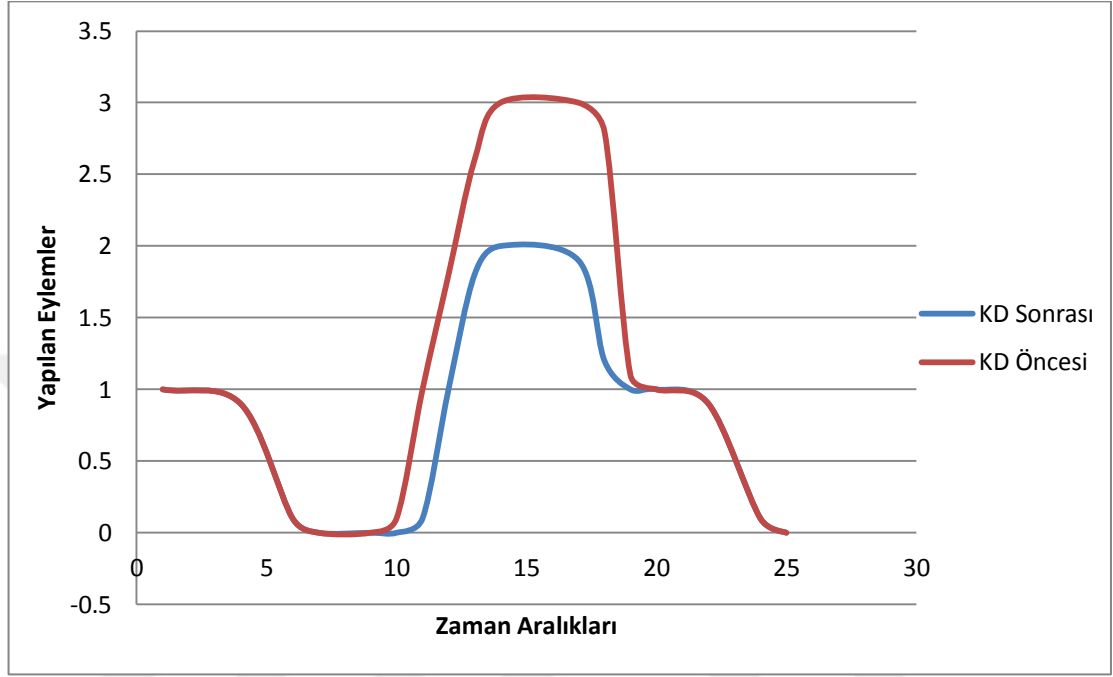
7.3.1. Birinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Birinci katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup diğer meslek gruplarından sağlık çalışanıdır. Kentsel dönüşümden sonra sütlüce mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 3 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişidir ve çocuk sayısı 2'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 3000-3999 TL arasındadır.

7.3.1.1. Birinci Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 7 gibi nöbetten çıkıp eve gelmesi, saat 8 gibi uyuyarak dinlenmesi, saat 13 gibi kalkıp kahvaltı yapması daha sonrasında ise ev işleriyle ilgilenmektedir. Saat 16 gibi yorgunluk kahvesi içmekte ardından saat 17 gibi yemek yapmakta ve çocukların ödevleriyle yemeğe kadar ilgilenmektedir. Saat 19 gibi yemek yiyerek ardından saat 24'de kadar ailecek TV izleyerek gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 12-13 gibi kalkıp kahvaltısını yaparak

ev işleriyle ilgilenmektedir. Bununla birlikte sokakta ya da kapı önünde kahve içerek akrabaları ya da komşularıyla birlikte vakit geçirmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 47'de yer almaktadır.

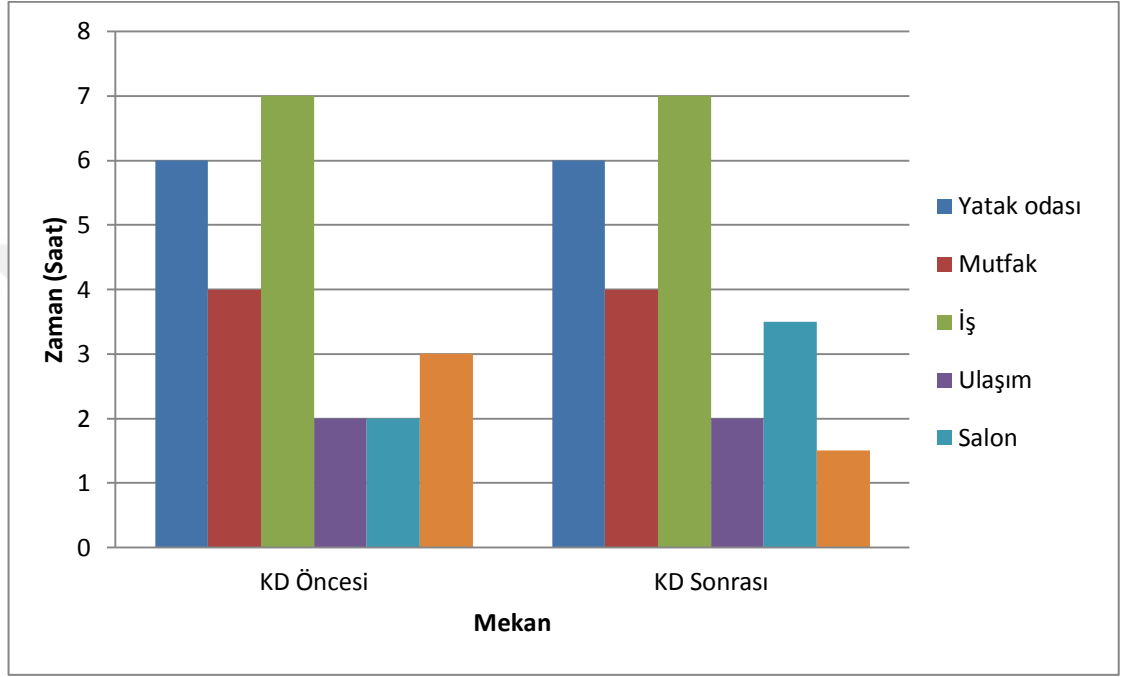

Şekil 47: Birinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı, gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen tek şeyin "*akrabalar ve komşuları ile görüşme sıklıklarının azalma oldu, onun dışında ise pek bir şey değişme işten eve, evden işe günlerinin aynen geçti*"ğini ifade etmektedir. Gününün çoğunun çalıştığı işyerinde, evde ise mutfakta geçirmektedir. Her gün sürekli olarak tekrarladığı eylemlerin başında aynı saatte işe gidiş gelişi ve evi temizlemesi yer almaktadır. Gündelik olarak işe severek gitse de bazen zorunlu olarak da gittiği olmaktadır. İş dışında yaptığı diğer eylemleri severek ve isteyerek yapmaktadır. Zorunlu olarak yapılan eylemlerin yerine aslında spor yapmak, sosyal aktiviteler gerçekleştirmek istemektedir. Buda gündelik olarak kullandığı tüm mekânları genelde zorunlu olarak kullandığını göstermektedir.

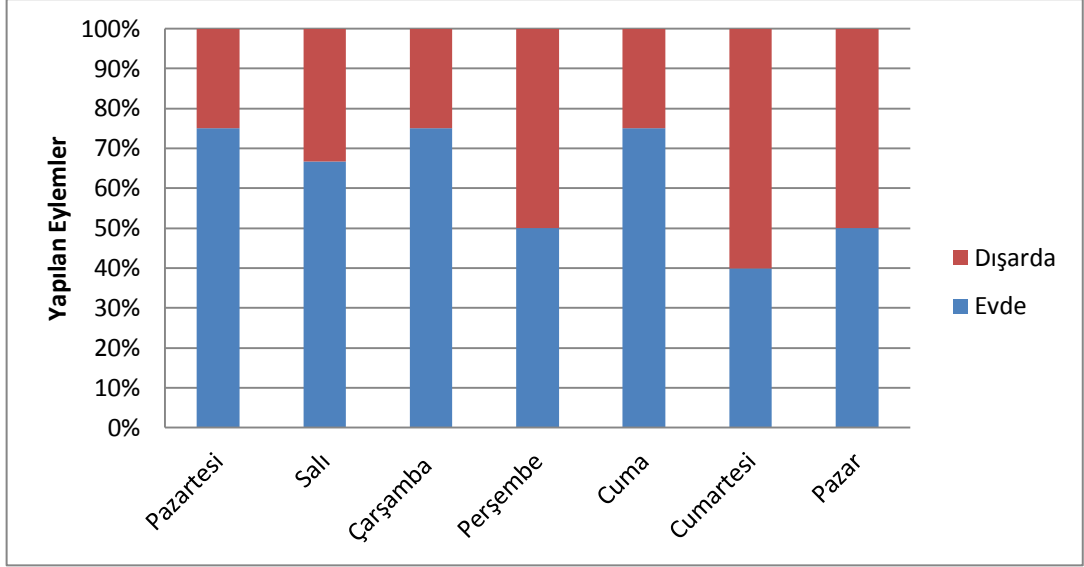
Gün içerisinde saate bakmadan işten çıkış saatlerine göre gün ışığına bakarak, evde ise okul zamanı çocuklarının okuldan gelmesine göre zamanı ölçmektedir.

Gününü ise uyku zamanı, temizlik zamanı ve mutfak zamanı olarak ek bölümlere bölmektedir. Yani gününü ev içinde geçirdiği zamana göre ek bölümlere bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 48'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da dışarıda zaman geçirdiği eylemlerinde azalmalar meydana gelmiştir. Dışarıda geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda geçirecek türden eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 48: Birinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak yaptığı rutinleri arasında, perşembe günleri halk pazarı ve evin market ihtiyaçlarını gidermek, hafta sonu da arkadaşları ve çocuklarıyla kafe, AVM vb. etkinlikler yapmak için dışarı çıkmak yer almaktadır. Düzenli olarak pazartesi çukur, salı eşkıya, çarşamba sadakatsiz, perşembe alev alev, cuma hercai, cumartesi gönül dağı, pazar ise TV'de denk geldikleri film ya da programları izlemektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 49'da yer almaktadır. Hafta içi günün çoğunu dışarıda ve iş yerinde geçirirken hafta sonu çoğunluklu olarak gününü evde geçirmektedir.

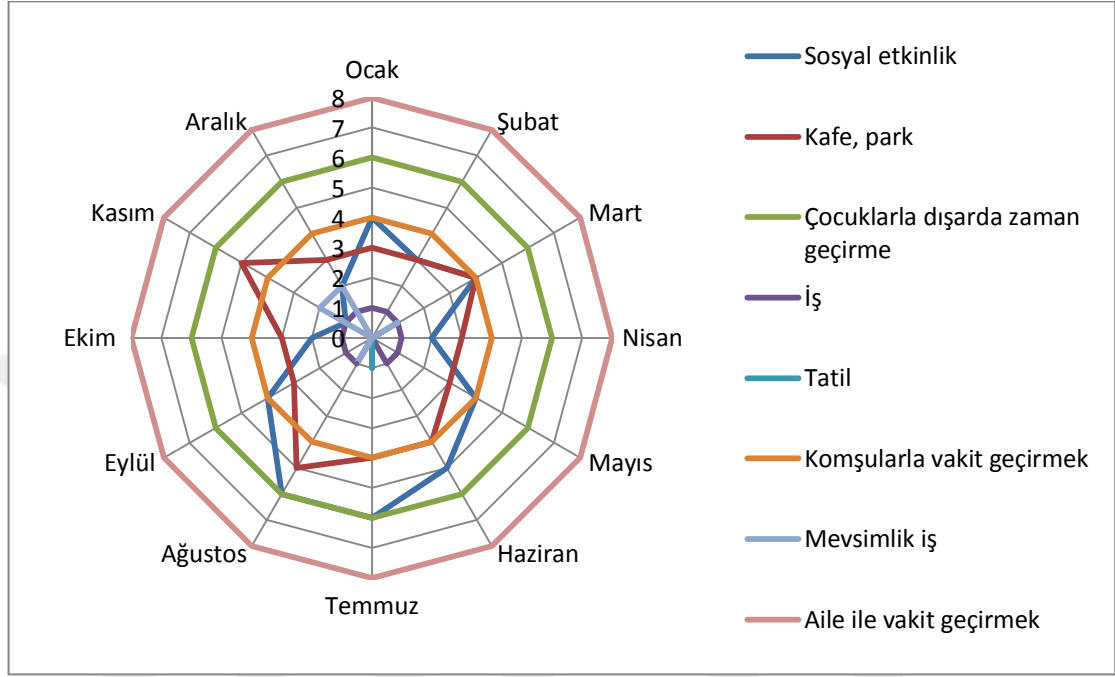
Şekil 49: Birinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık ay zamanları içerisinde düzenli olarak işte çalıştığı için toplu kutlamalara pek katılmamaktadır. Sadece düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmaktadır. 2-3 ayda bir arkadaşları ile kafede ya da evde zaman geçirmektedir. Hafta sonları düzenli olarak komple ev temizliğini yapmaktadır. Yazları izin günlerinde kuş adasına ya da memlekete tatile gitmektedir. Kışları ise boş kaldığı zamanlarda hobi olarak patik dokuyarak akşam film keyfi yapmaktadır. Yani mevsimlik olarak yaptığı rutinlerde mekânsal olarak kışın evde gerçekleştirirken yazın dışarıda gerçekleştirmektedir.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Plan yapmamasını da genellikle o plana uyamamasından kaynaklandığını ve hep bir aksilik vs. gibi durumların çıktığını söylemektedir. Genelde ayda 1-2 kez dışarıda kafe, nargile, bowling vs. gibi etkinlikler yapmakta, her hafta sonu iş çıkışı arkadaşları ile kafeye giderek sohbet etmekte, 10 günde bir çocuklarıyla dışarı çıkarak sinema, yemek vs. gibi etkinlikler yapmaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 50'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında arttığı, çalışma durumlarına göre de şekillendiği

görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumunda yaz aylarında arttığı kış aylarında azaldığı görülmektedir. Mevsimlik işi sadece belirli aylarda yapmaktadır. Ailesi çocukları ve komşuları ile yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 50: Birinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.1.2. Birinci Katılımcının Mekânsal Analizi

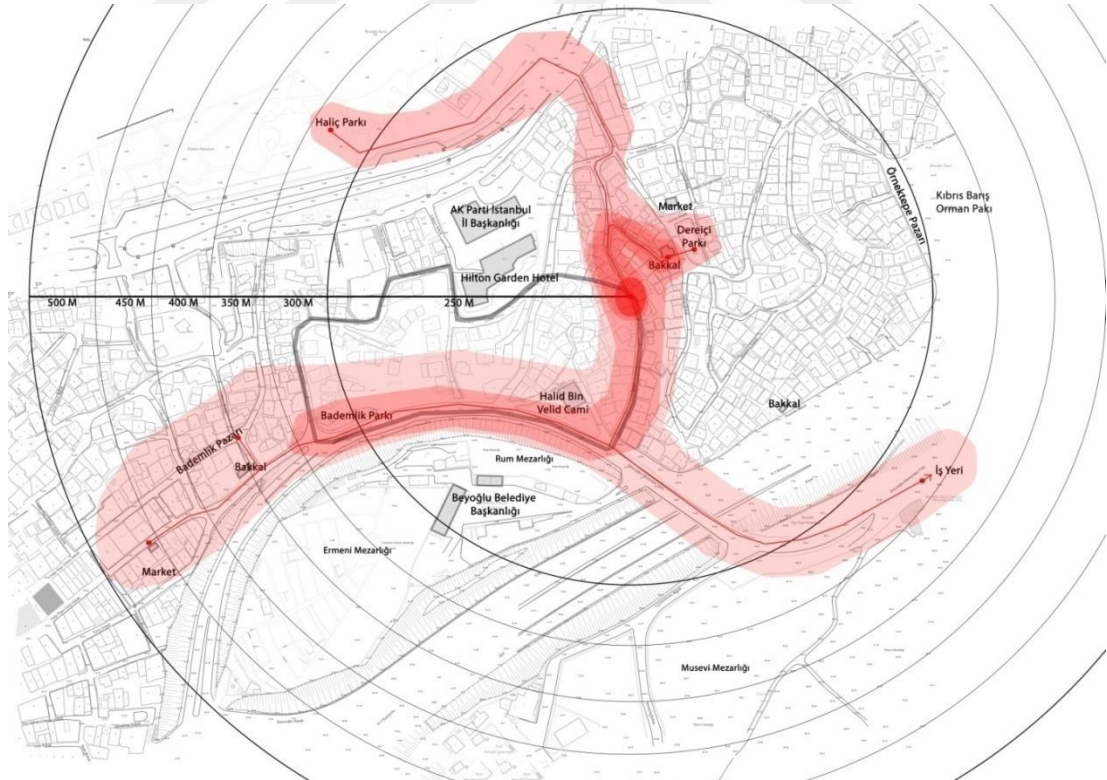
Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak için bir şey yapmamıştır. Zaman içerisinde komşuları ve arkadaşlarıyla tanışarak kaynaşmışlardır. Genelde çalıştığı için katılımcının iş saatlerine göre komşuları ve arkadaşları kendilerini ona ayarlamaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan, pazardan ve marketten gidermektedir. Maketler eve çok yakın olmadığı için ayda bir defa aylık alışverişini toplu olarak yapmaktadır. Mahallede iş ve evi dışında çok zaman geçirmediği için pek bir anısı bulunmaktadır. Genelde yaz aylarında kahve yaparak evin kapısının önünde zaman geçirirmiş fakat şimdi ev yıkıldığı için orada olan anıları da durmamaktadır. Şimdi bulunduğu evde ise kahve yaparak evin kapısının önünde

zaman geçirme alışkanlığını bıraktığını bununda mahallenin kalabalık olmasından dolayı kaynaklandığını söylemektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yeri *"yeşillik ve sakin bir yer iken şimdi taşındığımız yer yeşillikten uzak çok katlı sıra sıra binaların bulunduğu canlı bir yer"* olarak ifade ederek farklılıklarını göstermektedir. Mahalleyi, *"ana cadde altında, çıkmaz sokakları ve dik yokuşu bulunan, eski gecekonu yapılaşmalarının yoğun olduğu alanlar"* olarak tariflemektedir.

Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini ve eski gecekonu evlerini söylemiştir. *"Mahallede yürürken üst tarafta ana yol yer almaktadır. Bu yüzden trafik sesini sık sık duymaktayız, çöp kokusunu da arada hissedilmekte"* olduğunu dile getirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi alanda katılımcıların deneyimledikleri mekânların haritalandırılması şekil 51'de yer almaktadır.

Şekil 51: Birinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar

Kentsel dönüşüm öncesinde evine ilk gelecek kişiye, "*belediye binasının bulunduğu yerin karşı yolunda kalan caminin sağında bulunan dik yokuşun sonunda kalan binada*" diye evini tanımlamaktadır. Kalabalık olarak iş yerinde ve arkadaşları ile vakit geçirdiği kafe vb. yerlerde daha çok bulunmaktadır. Okul tatillerinde ya da yıllık iş izinlerinde 1-2 haftalığına memlekete gitmekte ya da 1 haftalığına Aydın'a arkadaşının yanına tatile gitmektedir.

Sonuç olarak katılımcının, ortalama gündelik hayatında deneyimlediği mekânsal sınırlamaları iş yeri, market ve Haliç Parkı oluşturmaktadır. Evden yürüme mesafesi uzaklığında bulunan en yakın bakkaldan gündelik ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bakkal ve evinin kapısının önünde komşularıyla sohbet etmektedir. Her perşembe günü Bademlik Pazarına giderek evin sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Mahallede kafe ve restoran gibi benzeri ihtiyaçları karşılayabilecek bir alan olmadığı için mahalle dışında ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Çocukları için Haliç Parkı, Bademlik Parkı gibi yakın parklarda sosyal etkinliklerini karşılamakta onun dışında haftanın belirli günlerinde AVM gibi yerlerde de zaman geçirmektedir.

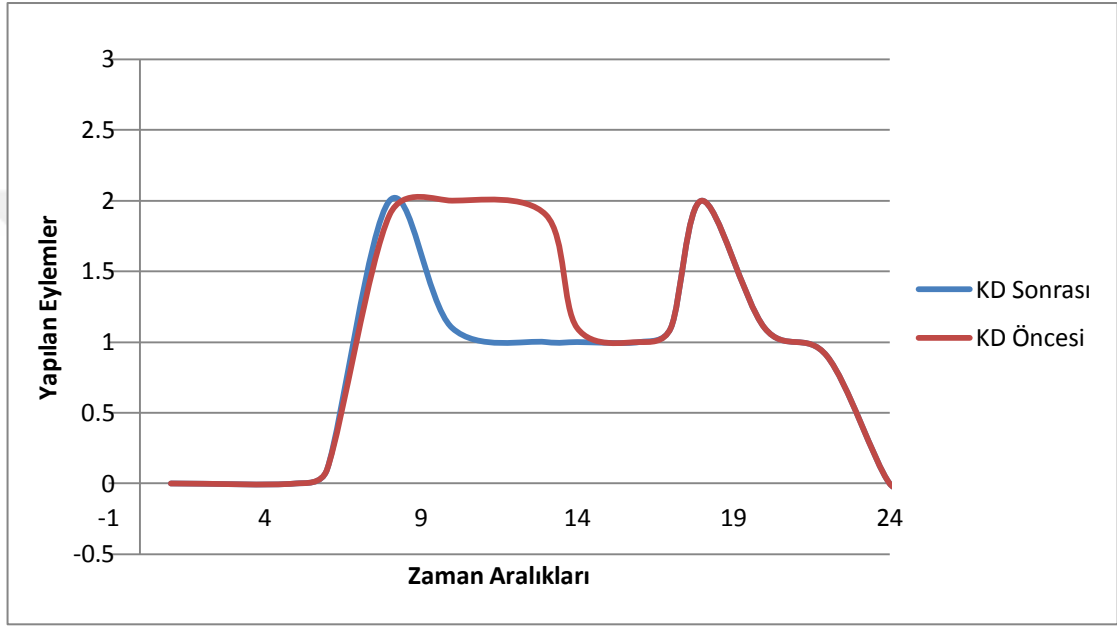
7.3.2. İkinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

İkinci katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu ilköğretim olup ev hanımıdır. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 6 kişi olup hanede çalışan sayısı 2 kişidir ve çocuk sayısı 2'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 4000 TL'in üzerindedir.

7.3.2.1. İkinci Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; Belirli bir uyku düzeni olmamaktadır. Sabah kalkıp sobayı yakmakta, kahvaltı hazırlayıp, çocuklarını okula yolcu etmektedir. Kışın günlerini genelde sabah akşam soba yakmakla, tahta kırmakla geçmektedir. Saat 6-7 gibi kalkmakta, saat 10 gibi sabah takip ettiği programları izlemekte, daha sonrasında tahta kırıp temizlik yapmaktadır. Saat 16 gibi yemek yapmaya başlar, sobayı çocuklarının okuldan gelmesine hazır ederek

çocukları okuldan geldikten sonra hep beraber yemeklerini yerler daha sonrada TV izleyerek gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 11 gibi komşuları ile birlikte sabah sohbet etmek ve TV izlemek yer almaktadır. Bunla birlikte komşuları ile toplu olarak toplanarak ekme, yufka gibi benzeri ürünler yapmaktadır. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 52'de yer almaktadır.

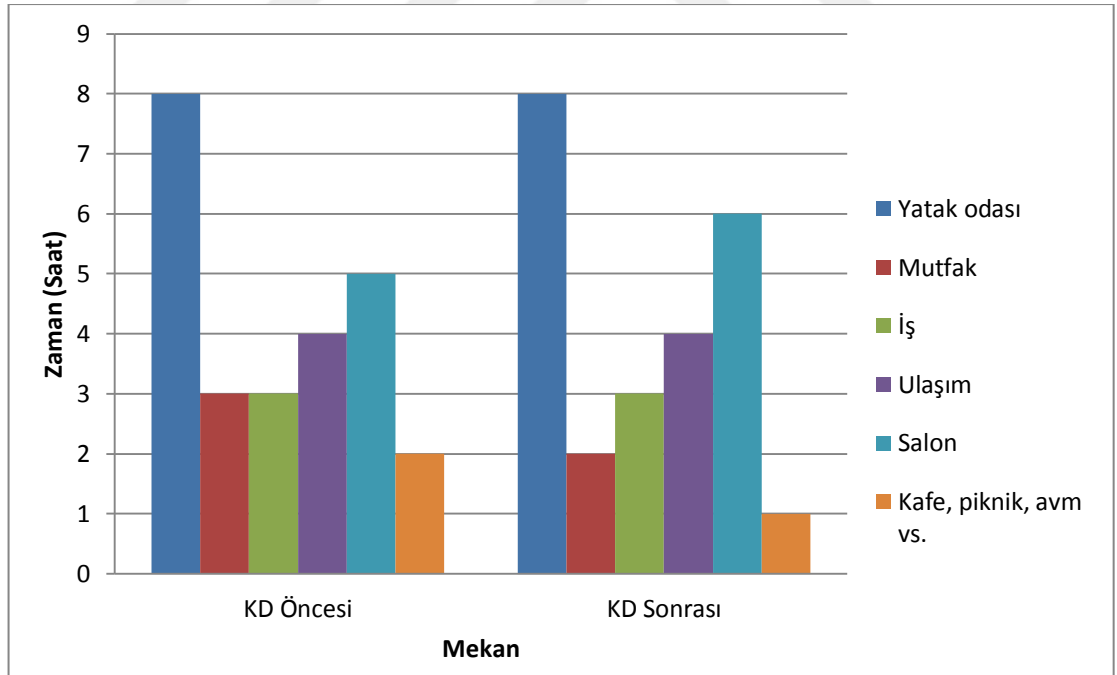

Şekil 52: İkinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen pek bir şey olmadığını eski evinde de soba yaktığını şimdiki evinde de aynı şekilde devam ettiğini söylemektedir. Gününün çoğunu soba yakarken, kömürlükte odun kırarken geçirmektedir. Her gün aynı şeyleri yapmaya devam etmekte değişen çok fazla bir şey olmadığını "*bende başka insanlar gibi başka aktiviteler yapmak isterim ama imkânım yok ancak bu yaşam koşullarında bu kadar oluyor*" diyerek içinde bulunduğu durumu dile getirmektedir. Yemekleri her gün yapmadığını, bir gün yaptığı yemeği 2 gün boyunca yediklerini söylemektedir. Eşinin taksicilik yaptığını bu yüzden sürekli olarak aynı şeyleri yapmadığını dile getirmektedir. Doğalgazsız bir evde kaldıkları için şartların iyi olmadığını, 6 kişi 1+1de kalmak

zorunda olduğunu, "yapmak istediğim çok şey var ama imkânsızlıktan dolayı hiç bir şey yapacak durumda değilim" sözleri ile dile getirmektedir. Herkes gibi zamanını geçirmek istediğini, soba yakmak ve odun kırmak istemediğini söylemektedir. Çünkü günün çoğu zamanını soba yakmak ve odun kırmakla geçirmektedir.

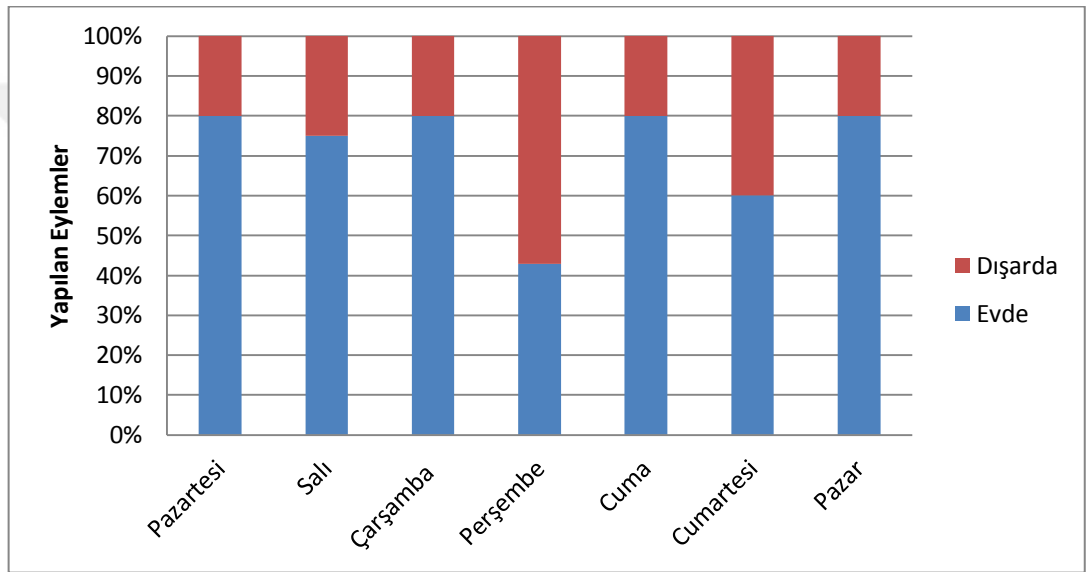
Gün içerisinde saate bakmadan kızının okuldan geliş saatine göre ama genel olarak ise ezan saatlerine göre anlamlandırmaktadır. Gününü ise soba yakma zamanı, mutfak zamanı olarak ek bölümlere bölmektedir. "Günü çoğu zamanını odun kırmak ve soba yakmakla geçirmekteyim. Çünkü soba hem ısınmamızı hem de sıcak su ihtiyacımızı karşılamaktadır." diyerek soba yakmayı kendi işi olarak gördüğünü dile getirmektedir. Bu yüzden de gündelik olarak yapmak istemediği iki eylemi yani soba yakmak ve yemek yapmak eylemleri arasında gününü ek bölümlere bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 53'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da dışarıda geçirdiği zamanlardaki eylemlerde azalmalar meydana gelmiştir. Dışarıda geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda geçirerek türden eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 53: İkinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak sokakta yürüyüş yapmaktadır. Her hafta pazara gitmeye imkânı olmadığı için 2 haftada bir pazara gitmektedir. Bakkallar pahalı, market uzak

olduğu için ayda bir market alışverişini yapmaktadır. Düzenli olarak pazartesi çukur, salı baraj, çarşamba sadakatsiz, perşembe alev alev, cuma hercai, cumartesi gönül dağı, pazar kefaret dizilerini izlemektedir. "Dizi izlemek insanı rahatlatmakta ve bazı şeyleri kısa sürede olsa unutturmakta bu yüzden her gün takip ettiğim dizi ve programlar bulunmakta" demektedir. Ayrıca her sabah müge anlıyı, her akşam haberleri izlemektedir. Bu yüzden de haftanın çoğunluğunu evde geçirmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 54'da yer almaktadır. Sadece dışarıya odun kırmak, pazar alış veriş için ya da gündelik ihtiyaçlarını karşılamak için çıkmaktadır.

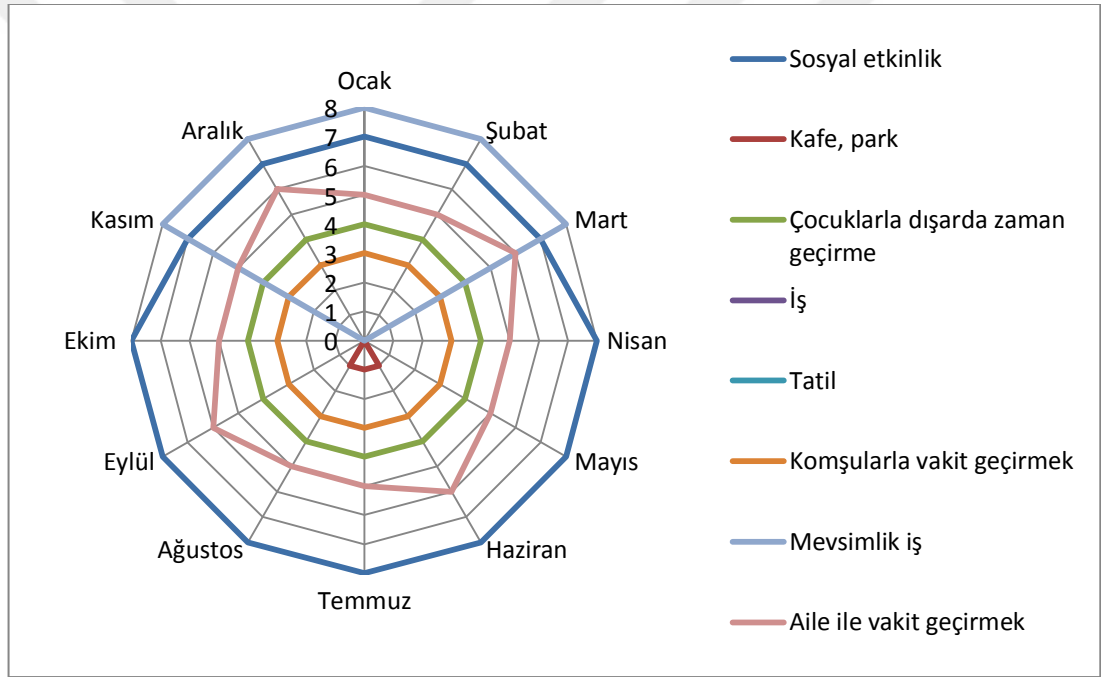
Şekil 54: İkinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık zamanları içerisinde toplu olarak dini bayramlarda, aile büyüklerinin yanına giderek ve mezar ziyaretleri yaparak geçirmektedir. Onun dışında ise sadece çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmaktadır. Yazları sokakta halı yıkamakta, yün çırpmakta ve evi boyamaktadır. İmkân oldukça kışlık malzemeler hazırlamaktadır. Yani mevsimlik olarak yaptığı rutinlerde mekânsal olarak kışın sadece dışarıda gerçekleştirirken yazın dışarıda ve ev içinde gerçekleştirmektedir.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmaktadır. Bir kaç gün önceden nereye gideceğini, ne alacağını planlayarak gitmektedir. Pazar alışverişlerini bile hangi gün

ne yemek yapılacağını planlayarak yapmaktadır. 2 haftada bir pazara gitmekte, kışın her gün odun kırıp soba yakmakta, 2 günde bir yemek yapmakta, ayda 2-3 defa ise akrabaları ile buluşup sohbet etmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 55'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumunda yaz aylarında arttığı kış aylarında azaldığı görülmektedir. Mevsimlik işi sadece kış aylarında yapmaktadır. Çocukları ve komşuları ile yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir. Aileleri ile görüşme sıklığı 2-3 ayda bir toplu olarak buluşmalar düzenledikleri için artmaktadır.

Şekil 55: İkinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.2.2. İkinci Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak için bir şey yapmamıştır. Herkesin aynı şekilde kendi yaşamıyla ilgilendiğini söylemektedir. Ev standartları açısından da aynı ev tipinde oturmaktadır. Bu yüzden de aynı çevrede yer seçtiği için gündelik rutinlerinde değişen çok fazla bir durum olmamıştır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan, pazardan ve marketten gidermektedir. Marketler eve çok yakın olmadığı için ayda bir defa aylık alışverişini toplu olarak yapmaktadır. Bakkalı ise sadece ekmek almak için kullanmaktadır. Mahallede odun kırmak dışında pek zaman geçirmediği için pek bir anısı bulunmamaktadır. Fakat babası sokakta kalp krizi geçirmiş, eskiden o yerden geçerken hep aklına gelmekteymiş ama kentsel dönüşümle her yer yıkıldığı için o sokakta şuanda durmamaktadır. Şimdi bulunduğu evde de aynı gündelik rutinlerini gerçekleştirmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzerlik olarak yine 1+1 sobalı bir evde kalıyor olmasıdır. Fark eden tek şey konum olarak yer değiştirmeleridir. *"Mahalleyi, dik yolu bulunan, eski gecekonduların yapılaşmalarının yoğun olduğu alanlar"* olarak tariflemektedir.

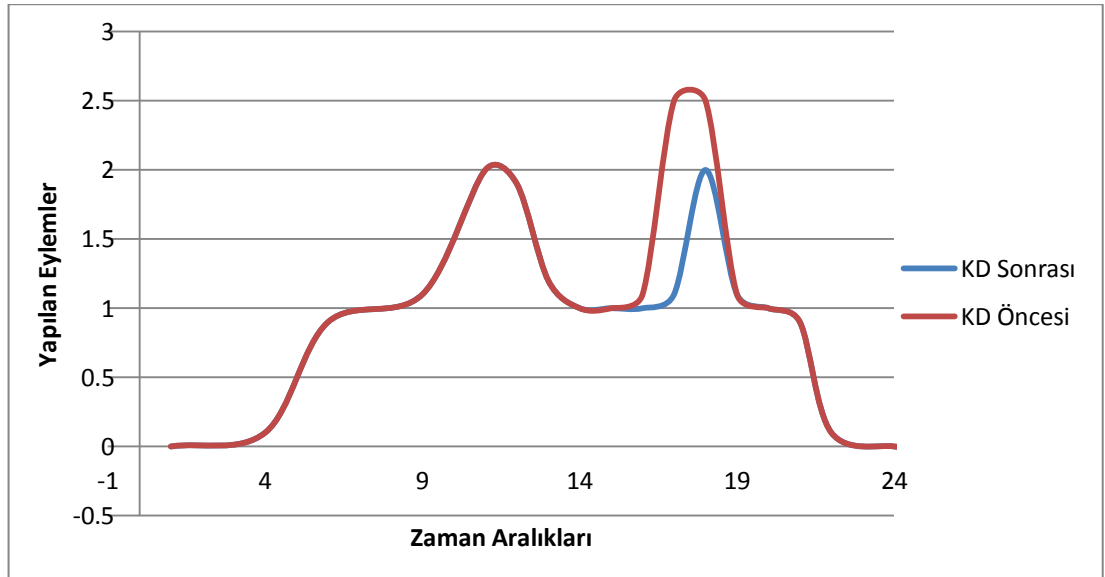
Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini söylemektedir. *"Mahallede yürürken üst tarafta ana yol olduğu için trafik sesini sık sık duyulduğunu, eskiden haliç kokusunu hissettiğini"* dile getirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi alanda katılımcıların deneyimledikleri mekânların haritalandırılması şekil 56'da yer almaktadır.

7.3.3. Üçüncü Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Üçüncü katılımcı, 44-59 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu ilköğretim olup ev hanımıdır. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 2 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk sayısı 1'dir. Mülkiyet durumu ev sahibidir. Kentsel dönüşüm ile beraber 4 konut sahibi olmuşlardır. Aylık ortalama gelir 2000-2999 TL arasındadır.

7.3.3.1. Üçüncü Katılımcının Zamansal Analizi

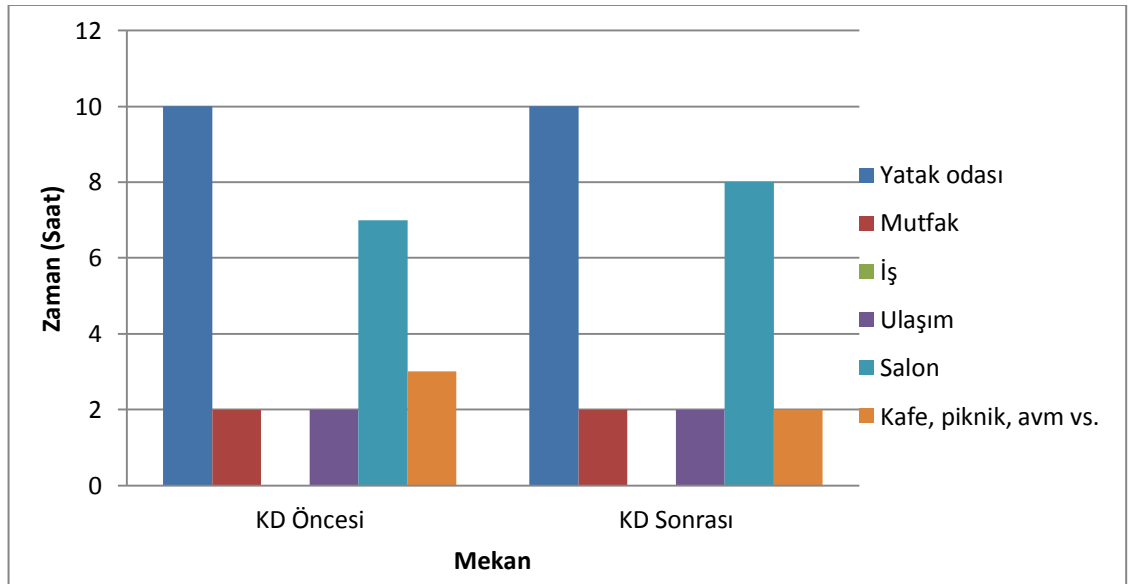
Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; sabah ezanıyla kalkarak namazını kılmaktadır. Saat 7 gibi kızını işe yolcu etmektedir. Saat 11 gibi kahvaltı yaparak ilaçlarını yutmaktadır. Saat 12 gibi takip ettiği TV programlarını izler, saat 17 gibi yemek yaparak, kızının işten gelme saatine göre yemekleri hazır etmektedir. Saat 20 gibi TV izler ve saat 22-23 gibi uyuyarak gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 15-16 gibi komşuları ile sohbet haftada bir defa ise yufka açma gibi eylemler gerçekleştirmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 57'de yer almaktadır.

Şekil 57: Üçüncü Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

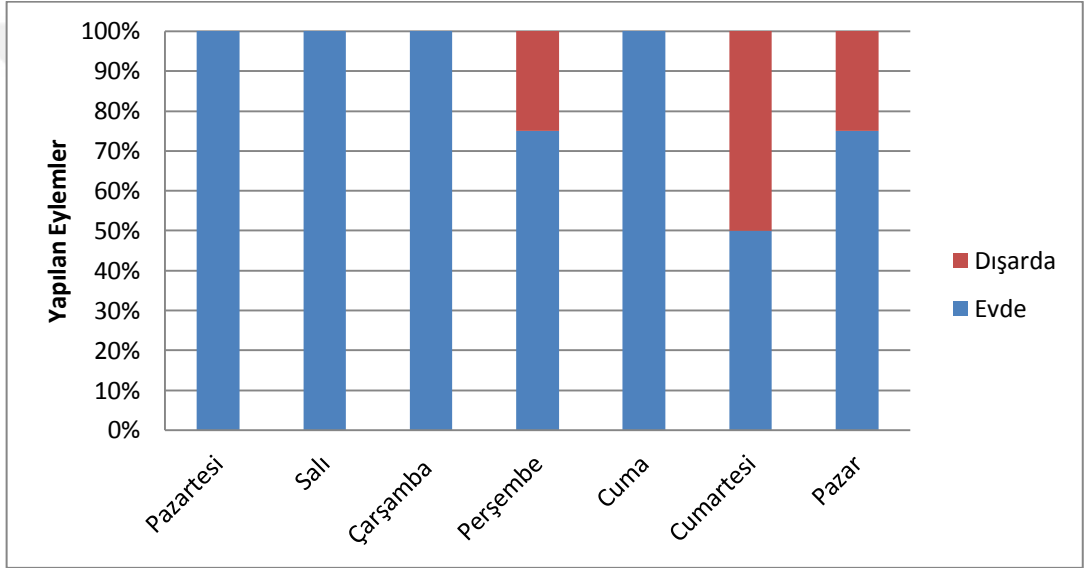
Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen tek şey eskiden sobalı bir evde oldukları için soba yakarlarmış, şimdi doğalgazlı bir evde oturmaktadır. Gününün çoğunun TV izleyerek geçirmektedir. *"Her gün sürekli olarak aynı eylemleri gerçekleştiriyorum sadece ara sıra kızımın beraber dışarı çıkıyoruz"* diyerek sürekli aynı eylemleri yaptığına vurgu yapmaktadır. Gün içerisinde isteyerek namazını kılarak, dua etmekte fakat zorunda olduğu için yemek yapmaktadır. Herkes gibi bir şeyler yapmak zorunda olmasaydı *"kızımın beraber zaman geçirmek gezmek"* istemektedir. Bu yüzden de mekânsal olarak kızının işte olduğu zamanlar katılımcı günün evde geçirmektedir.

Gün içerisinde saate bakmadan ezan saatine göre ve kızının işten geliş ve gidiş saatine göre zamanı ölçmektedir. Günü ise TV izleme ve mutfak zamanı olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi ise eskiden komşularıyla beraber zaman geçirirken şimdi taşındığı yerde kızı dışında pek fazla bir kimseyi tanımadığından dolayıdır. Bu yüzden de gününü ev içerisinde geçirdiği zaman göre ek bölümlere bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 58'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da dışarıda komşuları ile birlikte zaman geçirdiği eylemlerinde azalmalar meydana gelmiştir. Dışarıda geçirdiği eylemlerin yerini, evde salonda geçirecek türden eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 58: Üçüncü Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak 2 haftada bir perşembe günleri halk pazarına gitmekte, hafta sonu kızıyla beraber dışarı çıkmakta ve yürüyüş yapmaktadır. Haftada bir komşular ile toplanıp sohbet muhabbet etmektedir. Düzenli olarak pazartesi sefirin kızı, salı masumlar apartmanı, çarşamba sadakatsiz, perşembe alev alev, cuma hercai, cumartesi gönül dağı, pazar menajerimi ara dizilerini izlemektedir. Her gün müge anlıyı, gelinim mutfakta gibi sabah programlarını izlemektedir. Eskiden bu gündelik döngü içerisinde komşuları ile sohbet ederken şimdi oluşan mekânsal değişimle beraber katılımcı eski komşuları ile ettikleri sohbetlerini bulamamaktadır. Bu yüzden de günlerinin çoğunu evde TV izleyerek geçirmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 59'da yer almaktadır.

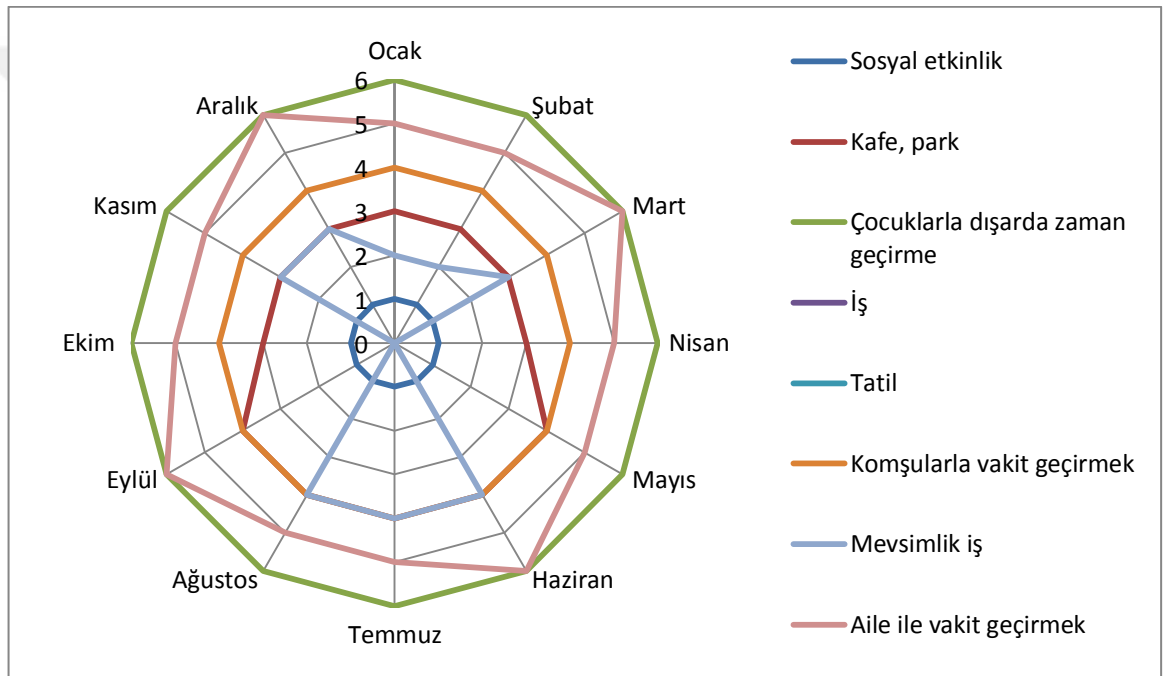

Şekil 59: Üçüncü Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak toplu kutlamalara pek katılmıyor sadece düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece dini bayramlarda toplu olarak bir araya gelmektedir. Yazın yün çırpmakta, kışlık menemen yapmakta, kışın ise yufka açmaktadır. Boş kaldığı zamanlarda ise patik vs. dokumaktadır. Yani mevsimlik olarak yaptığı rutinlerde mekânsal olarak kışın sadece evde gerçekleştirirken yazın dışarıda ve ev içinde gerçekleştirmektedir.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Genellikle kızı çalıştığı için kızının yaptığı planlara uymaktadır. Hafta sonları kızı ile dışarı çıkmakta, haftada bir komşuları ile çay içerek sohbet etmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 60'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında arttığı görülmektedir. Sosyal etkinlik durumunda her ay aynı şekilde devam etmektedir. Mevsimlik işi sadece yaz ve kış aylarında yapmaktadır. Ailesi, çocukları ve komşuları ile yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 60: Üçüncü Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.3.2. Üçüncü Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanan çevreye ve yaşam şekline kızı olduğu için uyum sağlamak konusunda zorluk çekmemiştir. Zaman içerisinde komşuları ile tanışarak kaynaşmışlardır. Fakat o eski komşuluklarının olmadığını dile getirmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan, pazardan ve marketten gidermektedir. Marketler eve çok yakın olmadığı için ayda bir defa aylık alışverişini

Kentsel dönüşüm öncesinde evine ilk gelecek kişiye, "*camiyi geçtikten sonra ilk sokak üzerinde kalan ev*" olarak tarifi etmektedir. Kalabalık ortamda komşuları ile evde ya da sokakta zaman geçirirken bulunmaktadır. Okul tatillerinde ya da yıllık iş izinlerinde genellikle evde zaman geçirmektedir.

Sonuç olarak katılımcının, ortalama gündelik hayatında deneyimlediği mekânsal sınırlamaları market, Haliç parkı ve Kıbrıs Barış Orman Parkı oluşturmaktadır. Evden yürüme mesafesi uzaklığında bulunan en yakın bakkaldan gündelik ihtiyaçları karşılamaktadır. Evinin kapısının önünde komşularıyla sohbet etmektedir. İki haftada bir perşembe ya da cumartesi günleri pazara giderek evin sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İki günde bir ya da üç günde bir evden çıkarak Haliç Parkı'na giderek ya da Kıbrıs Barış Orman Parkı'na giderek yürüyüş yapmaktadır. Bademlik Parkı gibi yakın parklarda sosyal etkinliklerini karşılamaktadır.

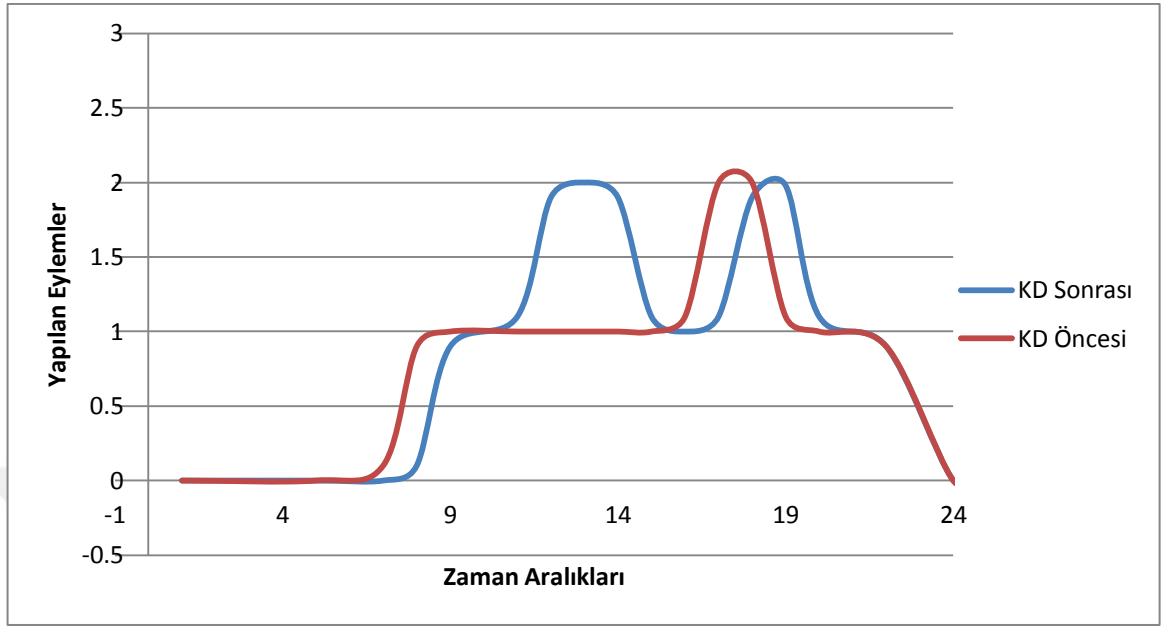
7.3.4. Dördüncü Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Dördüncü katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup ev hanımıdır. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 5 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk sayısı 2'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 4000 TL'nin üzerindedir.

7.3.4.1. Dördüncü Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 10'da kalkarak hastasıyla ilgilenmekte ve kahvaltı yapmaktadır. Daha sonra komşuları ile kahve içerek beraber zaman geçirmektedir. Saat 16-17 gibi yemek yapmakta, saat 20 gibi TV izleyerek günlerini bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; çalıştığı için saat 8 gibi işe gider, saat 17-18 gibi işten gelmektedir. Bunla birlikte boş kaldığı zamanlarda sokakta ya da kapı önünde kahve içerek akrabaları ya da komşularıyla birlikte vakit geçirmektedir. Bu sonuçlarda

çıkarak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 62'de yer almaktadır.

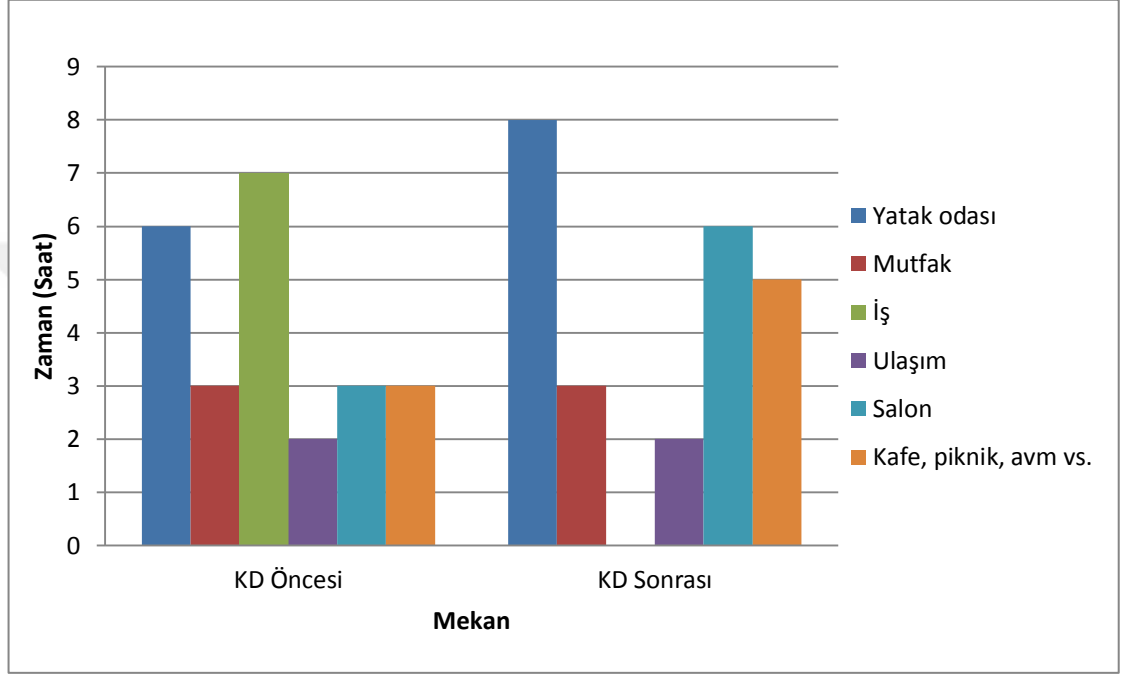
Şekil 62: Dördüncü Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen şey eskiden iş arkadaşları ile kahvaltı yapmaktaydı, şimdi hasta baktığı için evden dışarı pek çıkamamaktadır. Gününün çoğunun komşuları ve arkadaşları ile geçirmektedir.

Her gün sürekli olarak aynı eylemleri tekrarlamaktan rahatsız olmaktadır. Gündelik olarak yaptığı her işi zorunlu olarak yapmaktadır. Yemek yapmayı bile sevmemektedir fakat zorunlu olduğu için yapmaktadır. Zorunlu olarak yapılan eylemler yerine "*özgürlüğüme düşkün bir karakterim bu yüzden her gün gezmek farklı şeyler yapmak, çalışmak*" istediğini dile getirmektedir. Eskiden çalıştığı için gündelik rutinlerinde işe gitmek ve arkadaşları ile kafe, restoran vb. yerlerde zaman geçirmektedir. Ama şimdi çalışmadığı için gündelik rutinlerinde işe gitmek gibi bir eylem yer almamaktadır.

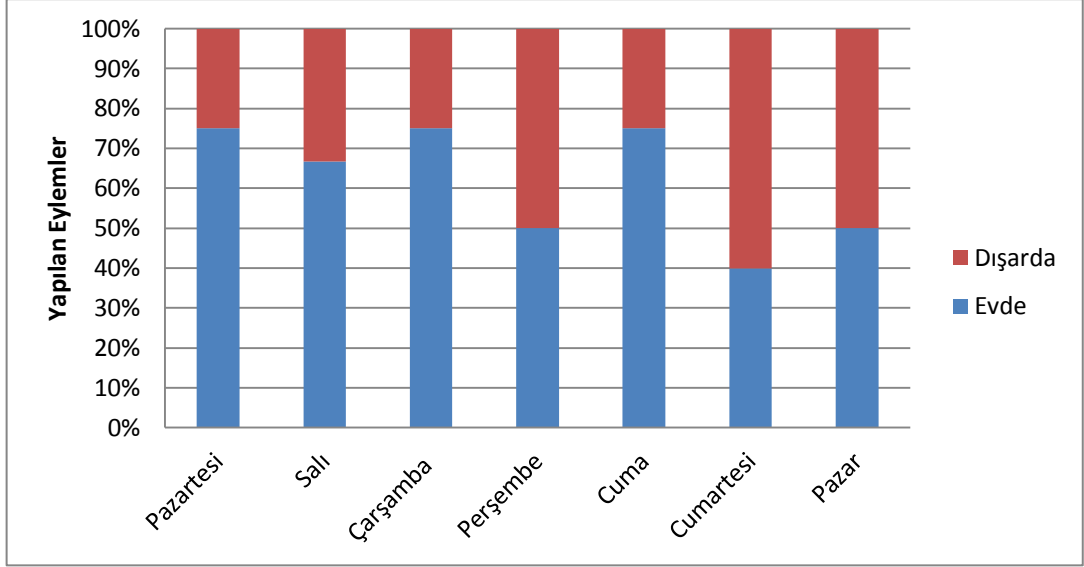
Gün içerisinde saate bakmadan eşinin işe gidiş ve geliş saatlerine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise evde geçirdiği zaman ve arkadaşları ile geçirdiği zaman

olarak ek bölümlere bölmektedir. Çünkü arkadaşları ile zaman geçirmediği zamanlarda günün kötü geçtiğini söylemektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 63'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da işten çıktığı için daha çok evde zaman geçirdiği eylemlerinde artış meydana gelmiştir. İşte geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda ve dışarıda arkadaşları ile geçirdiği eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 63: Dördüncü Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak perşembe ve cumartesi günleri halk pazarına, hafta sonu da annesinin yanına gitmektedir. Düzenli olarak pazartesi sefirin kızı, salı masumlar apartmanı, çarşamba doğduğun ev kaderindir, perşembe bir zamanlar Çukurova, cuma kırmızı oda dizilerini izlerken hafta sonu hiçbir dizi takip etmemektedir. Bu yüzden hafta sonunu çoğunlukla dışarıda geçirmektedir. Arkadaşları ile zaman geçirmeyi sevdiği için günün belli saatlerini arkadaşlarına ayırmaktadır. Yaz aylarında daha çok kapı önünde oturarak dışarıda zaman geçirmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 64'de yer almaktadır.

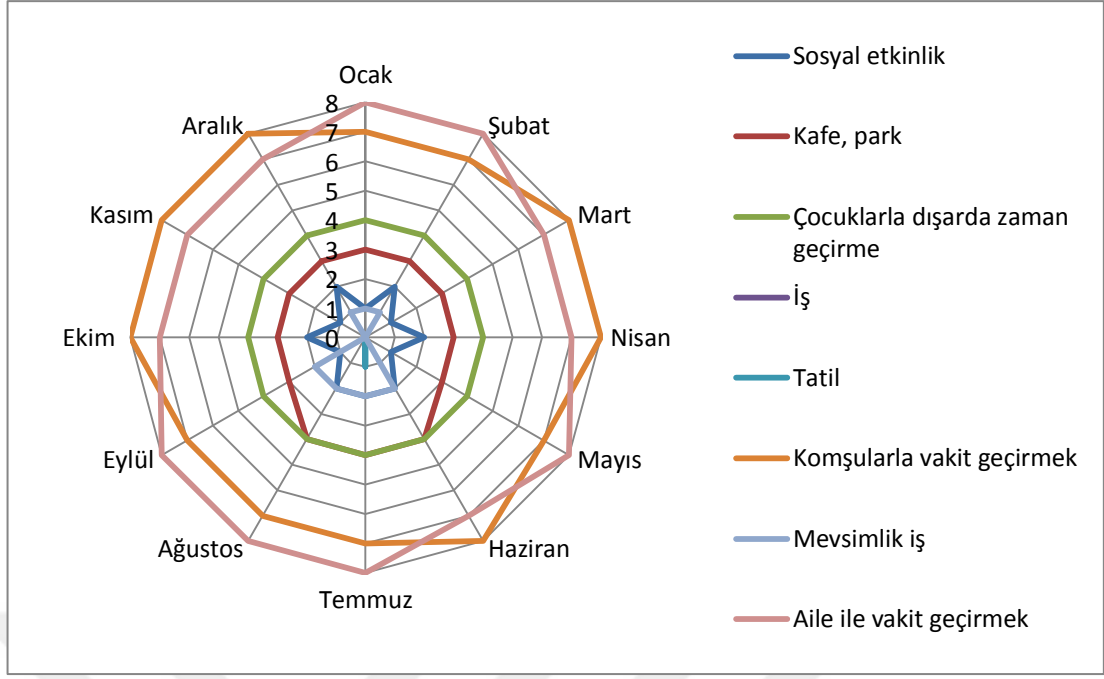

Şekil 64: Dördüncü Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmaktadır. Hafta sonları düzenli olarak komple ev temizliğini yapmaktadır. Halı yıkama hobisi olduğu için güneş olduğu zaman ayda bir defa halı yıkamaktadır. Yani mevsimlik olarak yaptığı rutinlerde mekânsal olarak kışın bir şey yapmadığı için evde gerçekleştirirken yazın dışarıda ve ev içinde gerçekleştirmektedir.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmaktan ziyade anı yaşamayı sevmektedir, o yüzden plan yapmamaktadır. Yapılacak işlerin bir anda olması ya da bir anda karar vermeyi sevmektedir. Her gün düzenli olarak arkadaşları ile görüşüp vakit geçirmektedir. Genel olarak yaptığı bütün eylemleri düzenli olarak tekrarlamaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 65'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında arttığı görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumunda 2 ayda bit görülmektedir. Mevsimlik işi sadece yaz ve kış aylarında yapmaktadır. Çocukları ile yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 65: Dördüncü Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.4.2. Dördüncü Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline çok zor ve geç uyum sağlamıştır. Bütün arkadaş çevresi ve komşular değiştiği için alışana kadar çok zaman geçmiştir, o yüzden de şimdi alıştığı yeri asla terk etmek istememektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan, pazardan ve marketten gidermektedir. Maketler eve çok yakın olmadığı için daha çok aylık alışveriş olarak gitmektedir. Mahallede her öğlen ve akşam sokakta, kapı önünde toplanarak çay, kahve içmektedir. Fakat şimdi ev yıkıldığı için orada olan anıları da durmamaktadır. Şimdi bulunduğu yerde çevreye alışana kadar yabancılık çekmiştir şimdi de eskisi gibi olmasa da aynı gündelik rutinlerinin bir kısmını gerçekleştirmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdiki yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. "Önceki yaşadığım yerde evler sık değil ve markete ulaşma imkânı kolay değildi, şimdiki yaşadığım yerde evler sık, yüksek katlı ve markete ulaşma imkânı daha kolay" olduğunu dile getirerek mekânsal karşılaştırma yapmaktadır. "Mahalleyi, çıkmaz sokaklı ve dik yokuşlu, komşuları ve arkadaşlıkları ile sıcak memleketim gibi hissettiğim alan" olarak tariflemektedir.

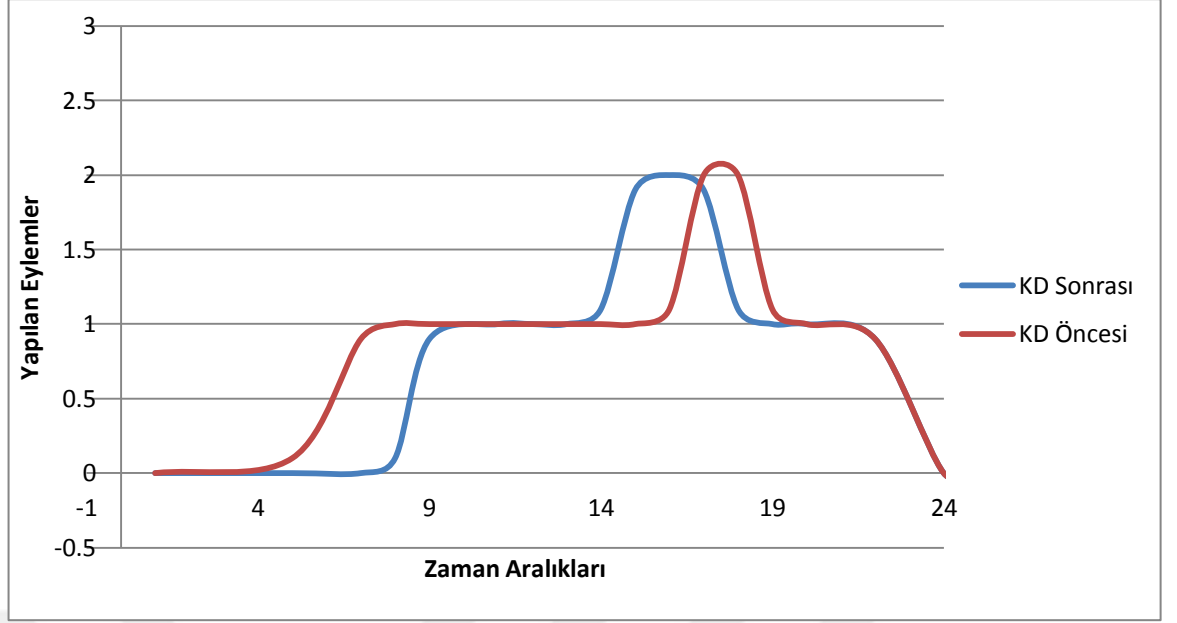
gündelik ihtiyaçları karşılamaktadır. Evinin kapısının önünde komşularıyla sohbet etmektedir. İki haftada bir perşembe ya da cumartesi günlerinde pazara giderek evin sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Cumartesi günleri arkadaşları ile pazara gideceği zaman Kıbrıs Barış Orman Parkı'nda da zaman geçirmektedir.

7.3.5. Beşinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Üçüncü katılımcı, 44-59 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu ilköğretim olup emeklidir. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 3 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk sayısı 1'dir. Mülkiyet durumu kiracıdır. Kentsel dönüşümden sonra kendileri konut olarak ev sahibi olmuşlardır. Aylık ortalama gelir 2000-2999 TL arasındadır.

7.3.5.1. Beşinci Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 9 gibi kalkar kahvaltı yapmakta, arkadaşları ile kahve ya da çay içip sohbet etmektedir. Saat 3-4 gibi mutfakta yemek yapmaya başlamakta, mutfakta zaman geçirmeyi sevdiği için günün çoğunu da mutfakta geçirmektedir. Yemek yapmayı terapi gibi görmektedir. Saat 18 gibi eşi işten geldikten sonra akşam yemeği yemektedir. Saat 20 gibi komşuları ile buluşup hep beraber TV izleyerek sohbet muhabbet ederler, saat 24'te de uyuyarak gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; işte çalıştı için saat 8 gibi işe gitmekte, saat 17-18 gibi işten gelmektedir. İşten geldikten sonra kalan zamanlarını komşuları ve arkadaşları ile geçirmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 67'de yer almaktadır.

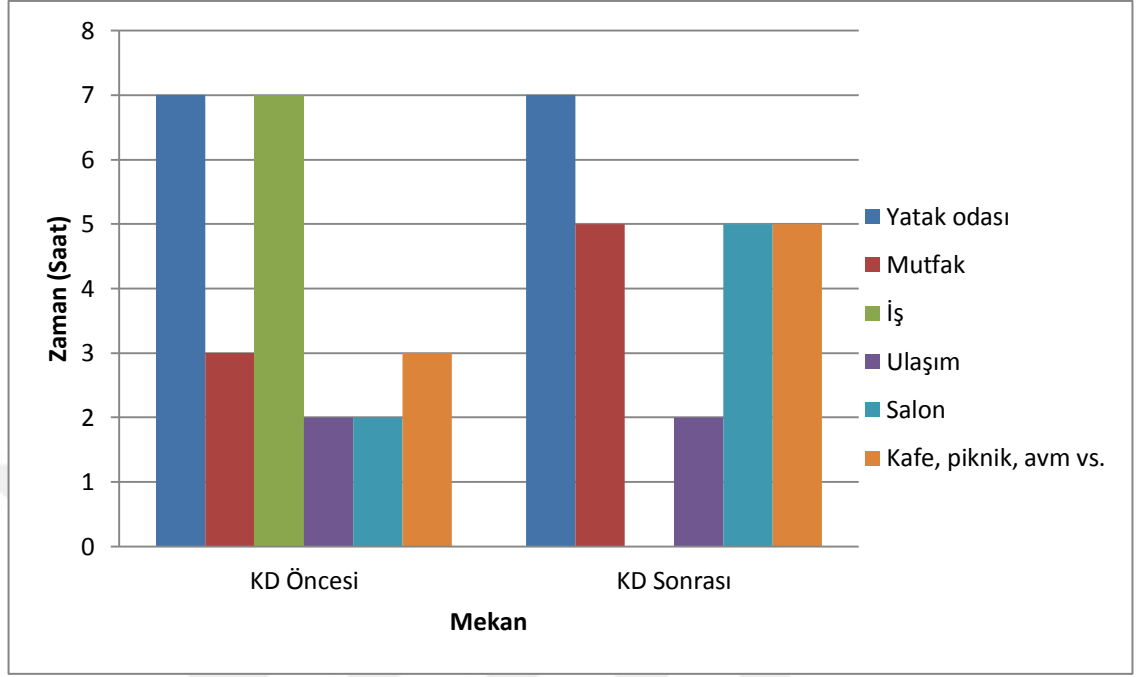
Şekil 67: Beşinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen şeyleri eski komşuları ile sık görüşmemesi ve birbirlerine sık gelip gitmemeleri olarak dile getirmektedir. Gününün çoğunu mutfakta kek poğaçaya vs. gibi yeni tarifler deneyerek geçirmektedir.

Her gün "sürekli olarak aynı eylemleri tekrarlamaktan rahatsızım bu yüzden de bir şey yaparken sürekli olarak değiştirmeye çalışmaktayım" diyerek rahatsızlığını dile getirmektedir. Gündelik olarak yaptığı her işi isteyerek yapmaktadır. Yemek yapmayı çok sevmektedir. Eskiden çalıştığı için gündelik rutinlerinde işe gitmek ve arkadaşları ile kafe, restoran vb. yerlerde zaman geçirmek bulunmuş ama şimdi çalışmadığı için gündelik rutinlerinde işe gitmek gibi bir eylem yer almamaktadır.

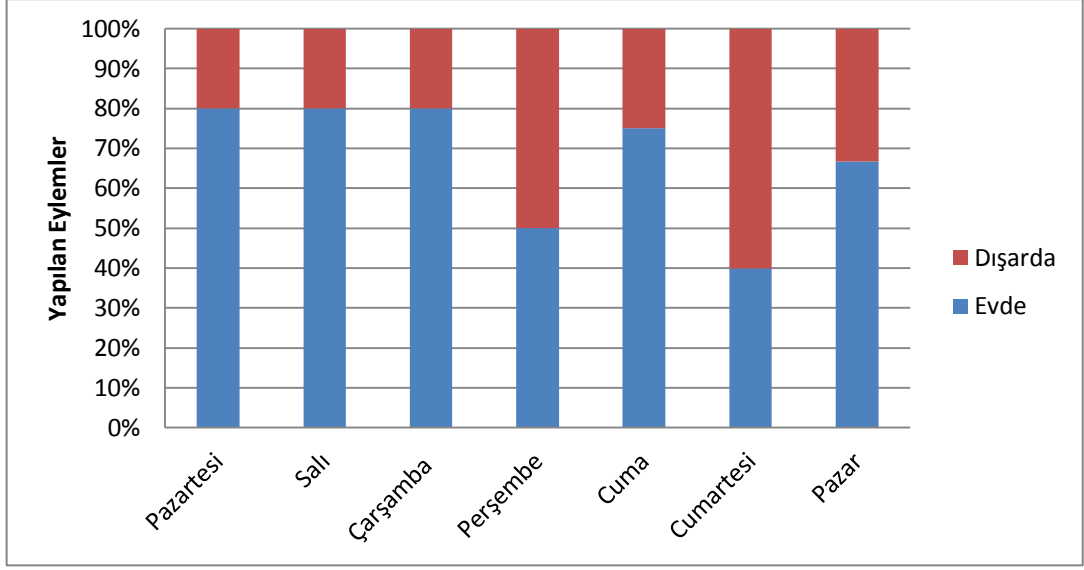
Gün içerisinde saate bakmadan eşinin işe gidiş ve geliş saatlerine, okul zamanında ise çocuklarının okuldan gelme saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise mutfakta geçirdiği zaman ve arkadaşları ile geçirdiği zaman olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi ise gün içerisinde en çok severek yaptığı eylemlere göre ek bölümler oluşturmasıdır. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 68'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da işten çıktığı için daha çok evde zaman geçirdiği eylemlerinde

artış meydana gelmiştir. İşte geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda ve dışarıda arkadaşları ile geçirdiği eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 68: Beşinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak perşembe ve cumartesi günleri halk pazarına gitmektedir. Genel olarak her gün sokakta yürüyüş yaparak Haliç Parkı'na dolaşmaya gitmektedir. Düzenli olarak dizi ve programlar takip etmemekte, arkadaşları ile buluştuğunda onlar ne izlerse onları izlemektedir. Bu yüzden günün çoğunu arkadaşları ile dışarıda ya da evde geçirmektedir. Hafta içi dışarıda olduğu zamanlar genellikle kapı önünde arkadaşları ile çay sohbeti yaptığı zamanlardır. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 69'da yer almaktadır.

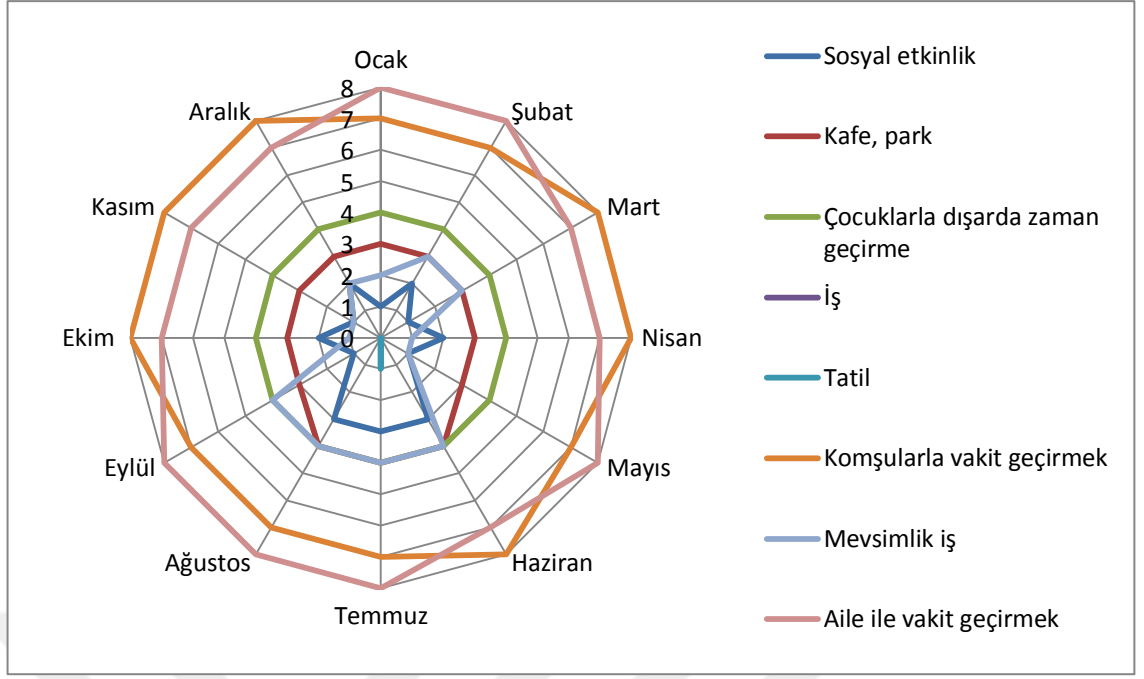

Şekil 69: Beşinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmakta, dini bayramları da aile büyüklerine giderek kutlamaktadır. Yaz aylarında kışa hazırlık olarak menemen, salça turşu vs. gibi hazırlıklar yapmaktadır. Genel olarak ise ekmeklerini kendileri yapmaktadır. Yani mevsimlik olarak yaptığı rutinlerde mekânsal olarak kışın evde gerçekleştirirken yazın dışarıda ve ev içinde gerçekleştirmektedir.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmaktadır. Her duruma karşı alternatif bir planı bile bulunmaktadır. Her gün düzenli olarak arkadaşları ile görüşüp vakit geçirmektedir. Genel kış aylarının, yaz aylarına oranla daha durağan geçmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 70'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında arttığı görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumunda yaz aylarında arttığı kış aylarında da 2 ayda bir şeklinde azaldığı görülmektedir. Mevsimlik işi sadece belirli aylarda yapmaktadır. Çocukları ile yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 70: Beşinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.5.2. Beşinci Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline çok zor ve geç uyum sağlamıştır. Bütün arkadaş çevresi ve komşular değiştiği için alışana kadar zaman geçmesi gerekmiştir. Çünkü çok uyumlu bir kişiliğe sahip olmamaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını pazardan ve marketten gidermektedir. Marketler eve çok yakın olmadığı için aylık alışveriş olarak yapmaktadır. Mahallede her akşam sokakta, kapı önünde toplanarak çay, kahve içmektedir. Fakat şimdi ev yıkıldığı için orada olan anıları durmamaktadır. Şimdi bulunduğu yerde çevreye alışana kadar yabancılaşmış ve şimdi de eskisi gibi olmasa da aynı gündelik rutinlerinin bir kısmını gerçekleştirmektedir. Eskiden perşembe günleri gittiği pazara artık uzak olduğu için gitmemekte sadece cumartesi pazarına gitmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdiki yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler sık değil ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdiki yaşadığı yerde evler sık sık ve markete ulaşma

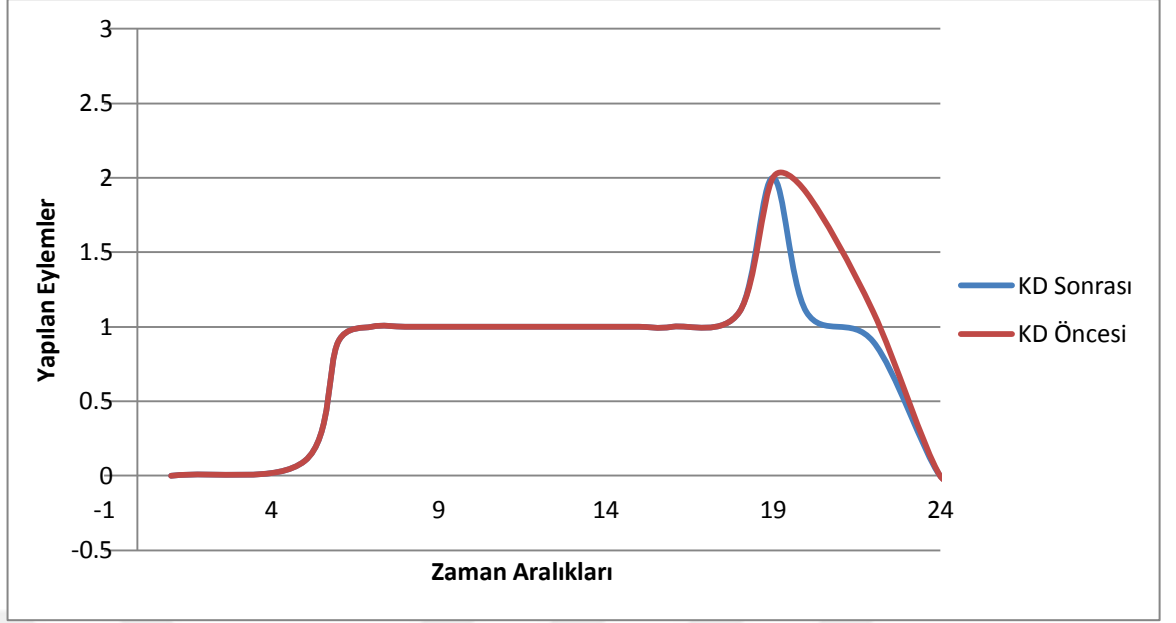
Sonuç olarak katılımcının, ortalama gündelik hayatında deneyimlediği mekânsal sınırlamaları market, Haliç Parkı ve Kıbrıs Barış Orman Parkı oluşturmaktadır. Evden yürüme mesafesi uzaklığında bulunan en yakın bakkaldan gündelik ihtiyaçları karşılamaktadır. Evinin kapısının önünde komşularıyla sohbet etmektedir. İki haftada bir perşembe ya da cumartesi günleri pazara giderek evin sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Cumartesi günleri arkadaşları ile pazara gideceği zaman Kıbrıs Barış Orman Parkı'nda da zaman geçirmektedir. Hafta sonları ise haliç parkında ailecek zaman geçirmektedir.

7.3.6. Altıncı Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Altıncı katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup memur olarak çalışmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 3 kişi olup hanede çalışan sayısı 2 kişi ve çocuk sayısı 1'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aynı zamanda ev aldıkları halde kiracı olarak buldukları yerde oturmaya devam etmektedir. Aylık ortalama gelir 4000 TL'in üzerindedir.

7.3.6.1. Altıncı Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 6-7 gibi kalkıp hazırlanıp ve saat 8'de işte olmaktadır. Saat 19 gibi işten eve gelmekte, yemek hazırlayıp, çocukları ile ilgilenmektedir. Saat 22- 23 gibi uyuyarak gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 19 gibi işten geldikten sonra gündelik rutinleri gerçekleştirip komşuları ile akşam çayı içmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 72'de yer almaktadır.

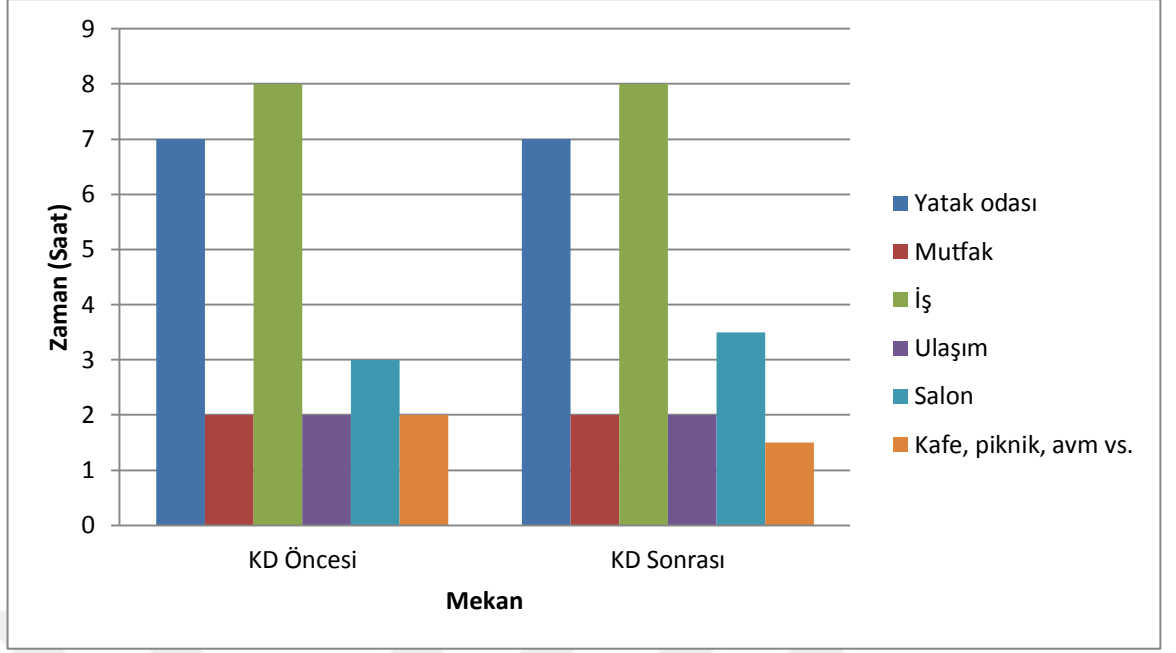

Şekil 72: Altıncı Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen tek şey eski komşuları ile görüşmemesidir. Hafta içi günün çoğunu işte, hafta sonu ise eşi ve çocuklarıyla gezerek geçirmektedir.

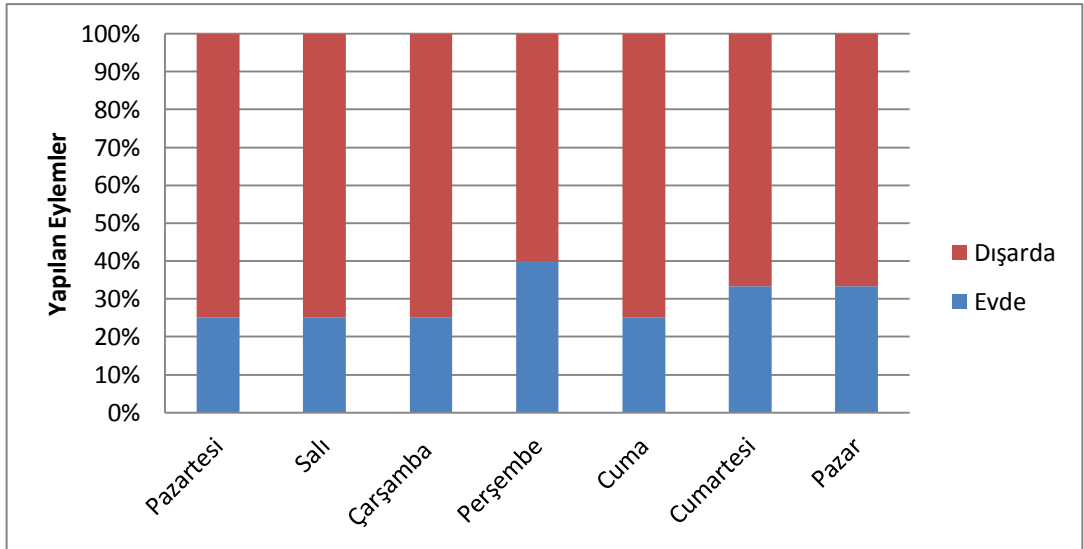
Her gün sürekli olarak aynı eylemleri tekrarlamaktadır. En çok iş yerinde zaman geçirdiği için çalışmayı çok sevmemektedir. Gezmeyi çok sevdiği için işi zorunlu yapmasaydı gezmek isterdi. İş dışında gündelik olarak yaptığı her şeyi isteyerek yapmaktadır.

Gün içerisinde saate bakmadan iş arkadaşlarının davranışlarına(mola vermesi, iş bitirmesi vs.) göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise iş saati, ev saati ya da hafta içi, hafta sonu olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi de değiştirdiği mekânlara göre ya da haftalık olarak yaptığı etkinliklere göre bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 73'de yer almaktadır.

Şekil 73: Altıncı Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak cumartesi günleri halk pazarına, hafta sonları ise ailecek gezmeye, AVM'ye gitmektedir. Alışveriş yapmayı çok sevmektedir. Düzenli olarak sadece perşembe günü alev alev dizisini takip etmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 74'de yer almaktadır. Bu yüzden de hafta içi çalıştığı için hafta sonu da gezdiği için günün çoğunu dışarıda geçirmektedir.

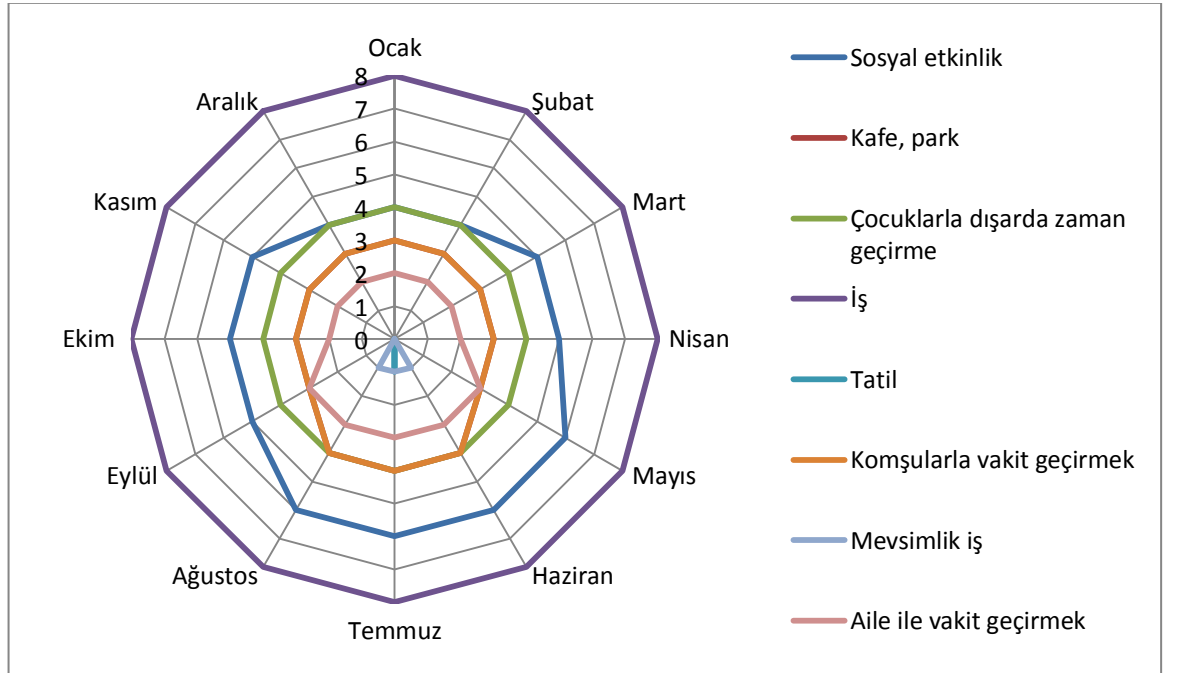

Şekil 74: Altıncı Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmakta, dini bayramları da aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmaktadır. Hafta içinde hafta sonu nereye gideceğini ya da ne alacağını önceden planını yapmaktadır. Yazın hafta sonu 2 haftada bir piknik yapar, 2 haftada bir AVM'ye gider, her hafta sonu annesinin yanına gitmeye çalışmaktadır. Hafta içi çalıştığı için ailesi ile çok zaman geçiremediğinden dolayı mutlaka her hafta sonu ailecek günü birlik gezmeye gitmektedir. Yaz aylarında yaptığı aktivite sayılarında bundan dolayı artma vardır.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 75'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin yaz aylarında arttığı görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumunda yaz aylarında arttığı bununla birlikte komşuları ile vakit geçirmelerinde arttığı sadece kış aylarında azaldığı görülmektedir. Mevsimlik işi sadece yaz aylarda yapmaktadır. Çocukları ile dışarıda zaman geçirmek ve işe gitme yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 75: Altıncı Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.6.2. Altıncı Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak için çok uğraşmamış zaten çalıştığı için çokta vakti olmamaktadır. Bütün arkadaş çevresi ve komşular değiştiği için belli bir miktar düzeni de değişmiştir.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını pazardan ve marketten gidermektedir. İşi ve sosyal bir hayatı olduğu için mahallede içinde yaşadığı bir anı çok yoktur. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdiki yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler sık ve yüksek katlı değil ve markete ulaşma imkânı kolay değildi, şimdi evler sık sık ve markete ulaşma imkânı kolaydır. *"Mahalleyi, otobanın altında kalan dik yokuşları bulunan, eski ve düzensiz evlerin olduğu yer"* olarak tariflemektedir. Şimdiki bulunduğu yerde çevreye alışana kadar yabancılik çekmiştir eskiden çocuklarını komşularına bırakırken şimdi ablasına bırakmaktadır.

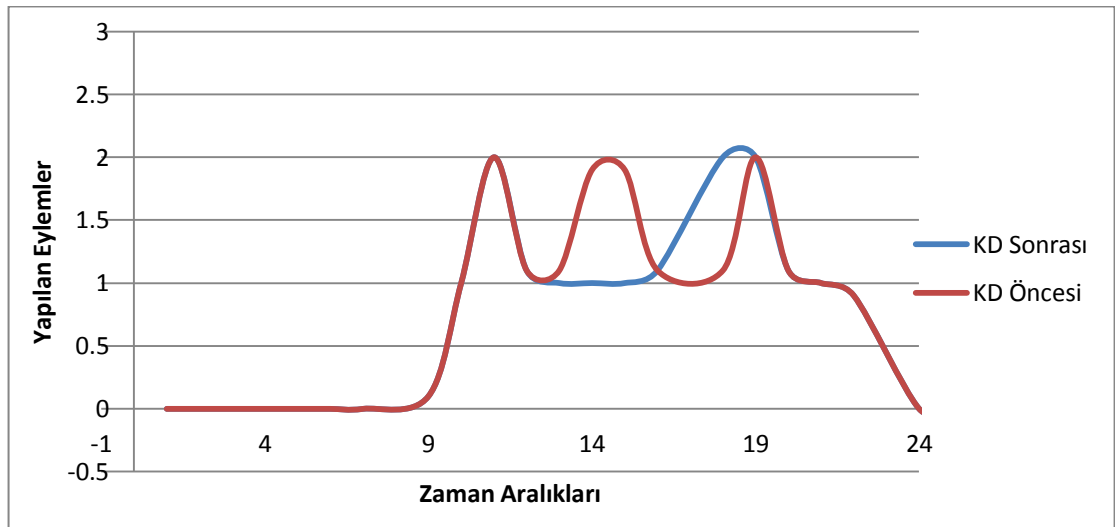
Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini ve otoban yolunu söylemiştir. *"Mahallede yürürken yoldan gelen trafik seslerini ve haliç kokusunu mahallede yaşarken hissetmekte"* olduklarını dile getirmiştir. Kentsel dönüşüm öncesi alanda katılımcıların deneyimledikleri mekânların haritalandırılması şekil 76'da yer almaktadır.

7.3.7. Yedinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Yedinci katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup kadın bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup ev hanımıdır. Kentsel dönüşümden sonra Sütlüce mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 4 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk sayısı 2'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 3000-3999 TL arasındadır.

7.3.7.1. Yedinci Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 10-11 gibi kalkar ama okul zamanı çocuklarının okul saatine göre değişir ve daha sonrasında kahvaltı yapmaktadır. Saat 2-3 gibi çocuklarını parka götürmektedir. Her gün aynı saatlerde olmasa da mutlaka gün içerisinde kendisi ya da çocukları için dışarı çıkmaktadır. Saat 17 gibi yemek yapar, eşi eve geldikten sonra yemekleri yerler ve ailecek zaman geçirmektedir. Saat 22 gibi de uyuyarak gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 15-16 gibi akraba ve komşular ile çay içerek sohbet etmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 77'de yer almaktadır.

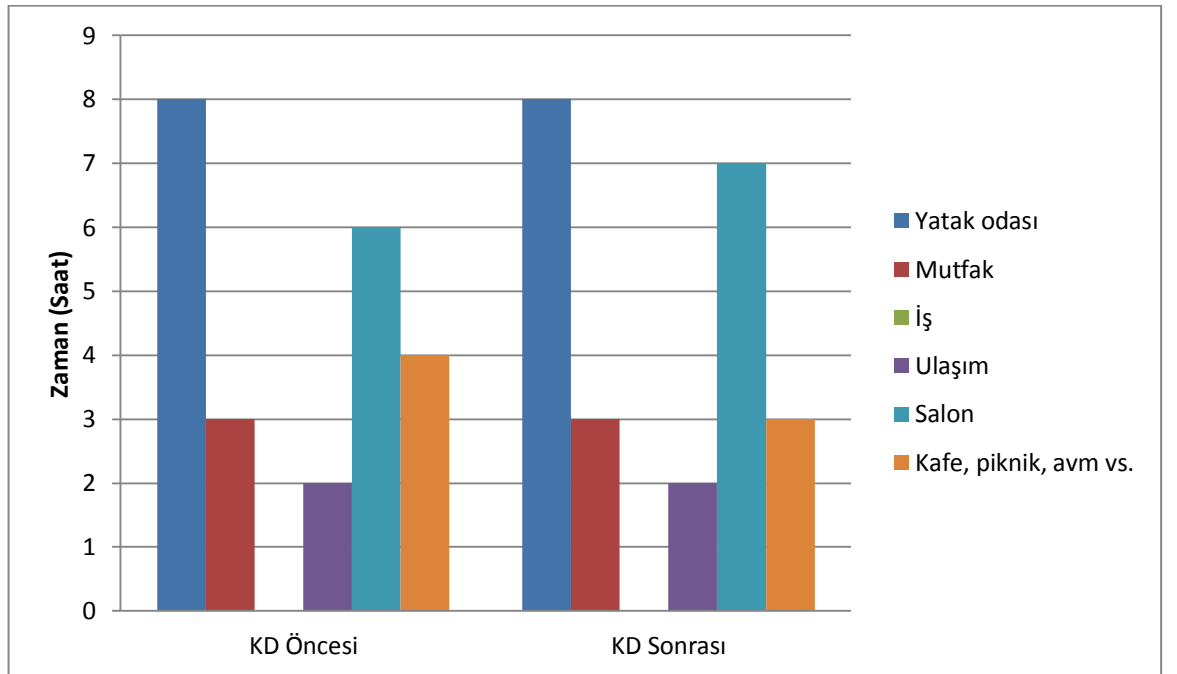

Şekil 77: Yedinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen pek bir şey olmadığını ifade ederek, sadece evinin konumunun değiştiğini bundan dolayı pazar ve market alışverişine giden mesafelerin değiştiğini söylemektedir. Çocukları küçük olduğu için günün çoğunu çocuklarıyla geçirmektedir. Çocuklar dışında kalan zamanı ise mutfakta harcamaktadır.

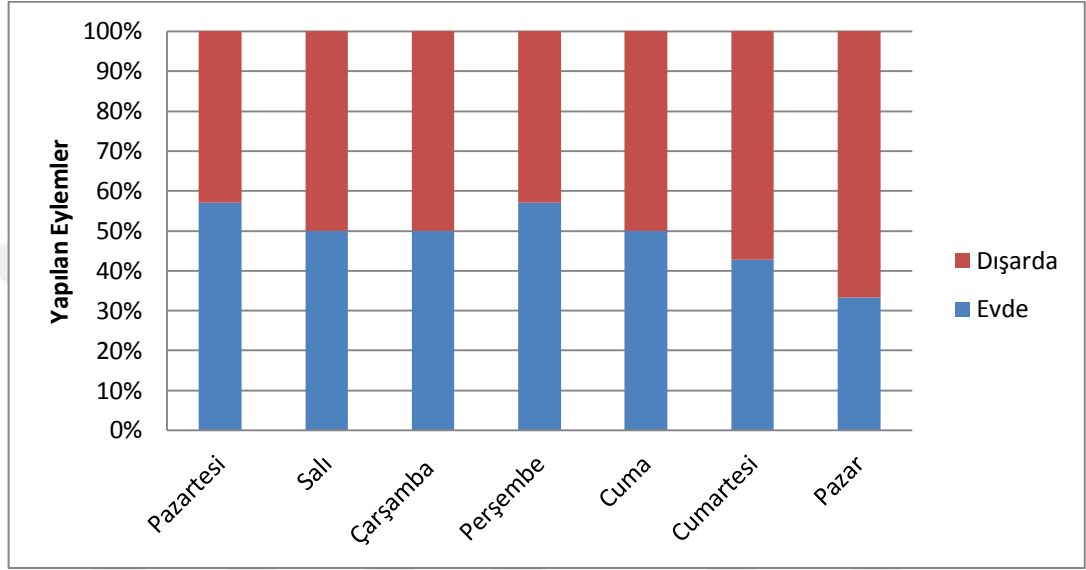
Her gün sürekli olarak aynı eylemleri farklı zaman aralıklarında tekrarlamaktadır. Gün içerisinde sürekli temizlik yapmaktadır. *"Temizlik yapmayı seviyor ama bazen zorunlu olarak yaptığında oluyor"* diyerek zorunlu olarak yaptığı durumlarında olduğunu söylemektedir.

Gün içerisinde saate bakmadan eşinin işten gidiş geliş saatine göre ya da ezan saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü dışarıda geçirdiği zaman, çocuklarıyla geçirdiği zaman ve evde mutfakta geçirdiği zaman olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi ise bir gün boyunca yaptığı eylemlerin genel özet hali olmasıdır. Kentsel dönüşümden sonra da komşuları ve akrabaları ile geçirdiği zamanlarda azalmalar meydana gelmiştir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 78'de yer almaktadır.

Şekil 78: Yedinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak perşembe günleri halk pazarına, hafta sonları ailecek gezmeye, AVM'ye gitmektedir. Düzenli olarak takip ettiği dizi ve programlar bulunmamaktadır. Bu yüzden günün çoğunu çocuklarına ayırmaktadır. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 79'da yer almaktadır. Her gün mutlaka bir defa zorunlu ya da isteyerek dışarı çıktığı için günün belli kısmını dışarıda geçirmektedir.

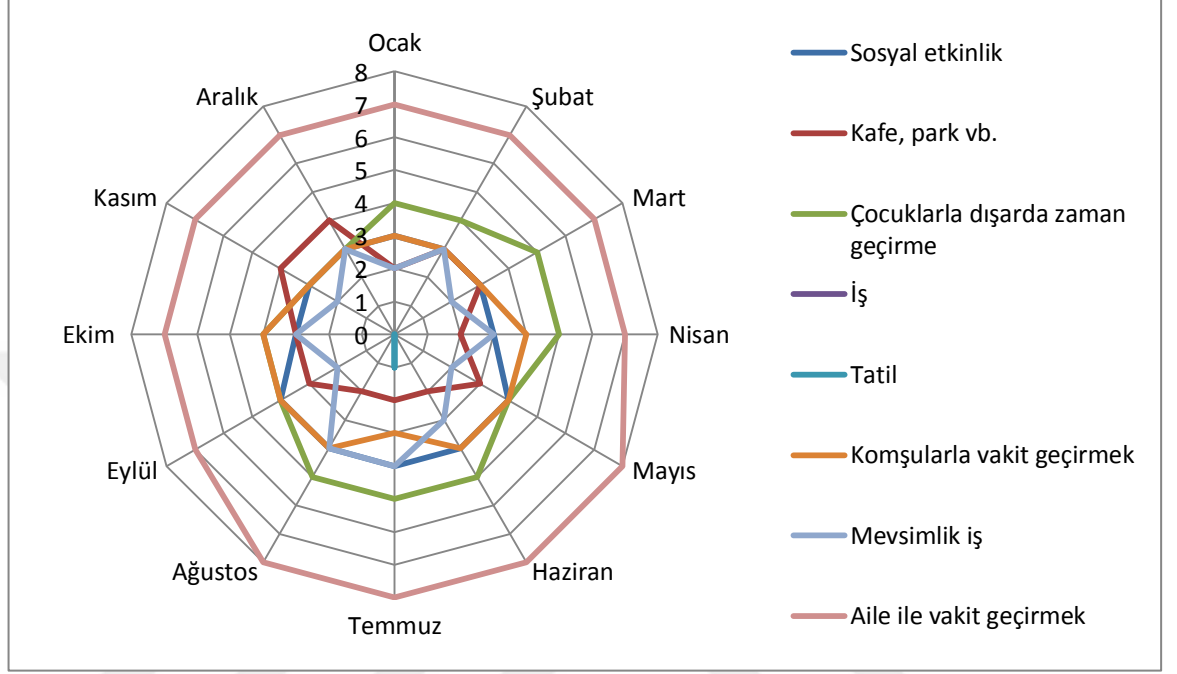
Şekil 79: Yedinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece çocuklarının okulda yapılan okul törenlerine katılmakta, dini bayramları da aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmaktadır. Dışarı çıktığında nereden ne alacağını ya da nereye gideceğinin önceden planını yapmaktadır. Genellikle 2-3 günde bir ekmek, ayda 1 kez de evde yufka açmaktadır. Yazın hafta sonu 2 haftada bir piknik yapar, halıları yıkar, kışa hazırlık olarak salça, menemenlik, turşu yapmaktadır. Yani mevsimlik olarak gerçekleştirdiği eylemleri genellikle evde yapmaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 80'de yer almaktadır. Kafe ve park

etkinliklerinin aylara göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumları da aylara göre farklılık göstermektedir. Mevsimlik işi belirli aylarda yapmaktadır. Ailesi çocukları ve komşuları ile vakit geçirme sıklığı aylara göre değişiklik sahiptir.

Şekil 80: Yedinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.7.2. Yedinci Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak zaman içerisinde gelişmiştir. Çocuklarını komşuya emanet edip dışarı çıkabilirken, tanımadığı bir yere taşındığı için öyle bir imkânı bulunmamıştı. Fakat zaman içerisinde tanışıp arkadaş edindikçe alışmıştır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını pazardan ve marketten gidermektedir. Arkadaşları ile kapı önünde sokakta çay içip sohbet etmektedir. Kentsel dönüşüm sonrasında taşındığı apartman önünde sohbet etmemektedir. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler dağınık gecekondular ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdi yüksek katlı evler ile dizili ve markete ulaşma

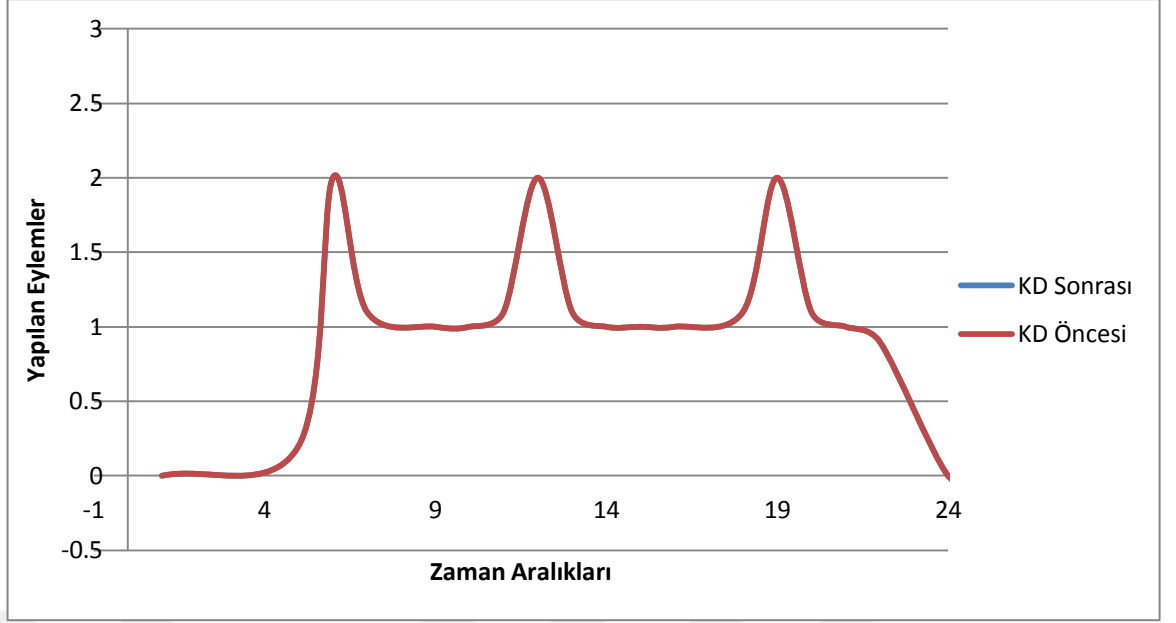
Sonuç olarak katılımcının, ortalama gündelik hayatında deneyimlediği mekânsal sınırlamaları market, Haliç Parkı ve Kıbrıs Barış Orman Parkı oluşturmaktadır. Evden yürüme mesafesi uzaklığında bulunan en yakın bakkaldan gündelik ihtiyaçları karşılamaktadır. Perşembe günleri pazara giderek evin sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Hafta sonları arkadaşları ya da çocukları ile Kıbrıs Barış Orman Parkı'nda da zaman geçirmektedir. Hafta sonları ailecek ise haliç parkında ya da AVM vb. yerlerde zaman geçirmektedir.

7.3.8. Sekizinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Sekizinci katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup erkek bir katılımcıdır. Eğitim durumu ilköğretim olup serbest meslekte çalışmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra Halıcıoğlu mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 5 kişi olup hanede çalışan sayısı 2 kişi ve çocuk sayısı 1'dir. Mülkiyet durumu ev sahibi olup kentsel dönüşümden 4 konut sahibi olmuşlardır. Aylık ortalama gelir 2000-2999 TL arasındadır.

7.3.8.1. Sekizinci Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; Sabah ezanıyla kalkarak namazını kılmaktadır. Saat 7 gibi işe gitmektedir ama işe gitmediği zamanlar geç kalkmakta ve arkadaşları ile dışarı çıkana kadar evden çıkmamaktadır. Saat 18 gibi eve gelip, saat 19-20 gibi akşam yemeği yemektedir. Daha sonra TV izleyerek saat 24 gibi uyuyup gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı değişen bir şey olmadığını dile getirmiştir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 82'de yer almaktadır.

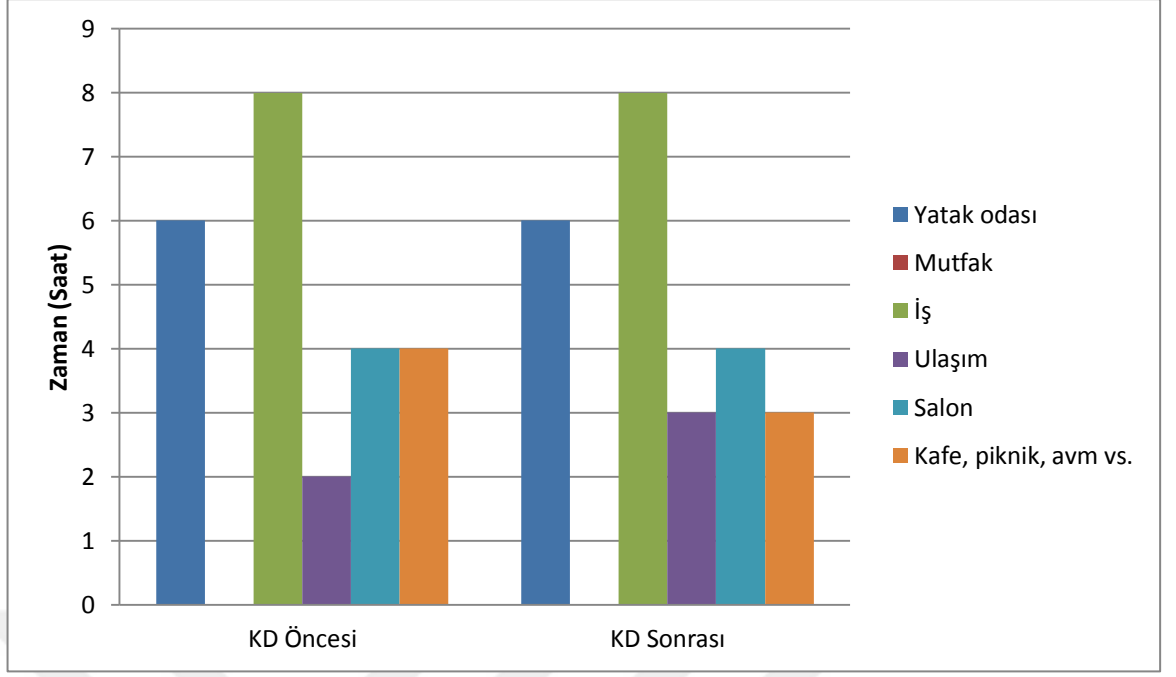

Şekil 82: Sekizinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen pek bir şey olmadığını ifade ederek sadece evinin konumun değiştiği için işe giderken kullandığı araç sayısının değiştiğini söylemektedir. Gününün çoğunluğu işte geçmektedir.

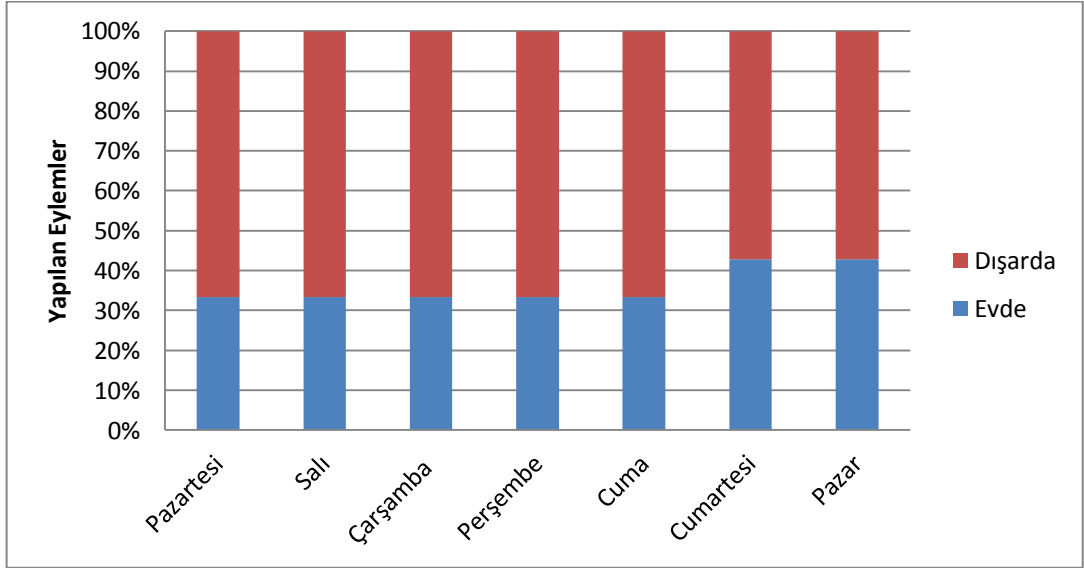
Genellikle her gün aynı eylemleri aynı zaman aralıklarında tekrarlamaktadır. Gerçekleştirdiği tüm eylemleri isteyerek ama görevi olduğu için yapmaktadır. İşte çalışmak zorunda olmasaydı gezmek, arkadaşları ile zaman geçirmek isterdi.

Gün içerisinde saate bakmadan işe gidiş geliş saatine göre, havanın aydınlanmasına kararmasına göre ya da ezan saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise namaz saati, ev saati ve iş saati olarak ek bölümlere bölmektedir. Bununla birlikte günlük olarak gerçekleştirdiği eylemlerin yerine yani mekânına göre konumuna göre bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 83'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da işe giderken kullandığı ulaşım sefer sayılarında artma olduğu için günlük ulaşımında geçirdiği saatte artış meydana gelmiştir.

Şekil 83: Sekizinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak cumartesi günleri camiye giderek sohbet dinlemektedir. 2 haftada bir hafta sonları ailecek gezmeye gitmektedir. Düzenli olarak pazartesi çukur, perşembe alev alev dizilerini takip etmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 84'de yer almaktadır. Gününün çoğunu ise çalıştığı için dışarıda geçirmektedir.

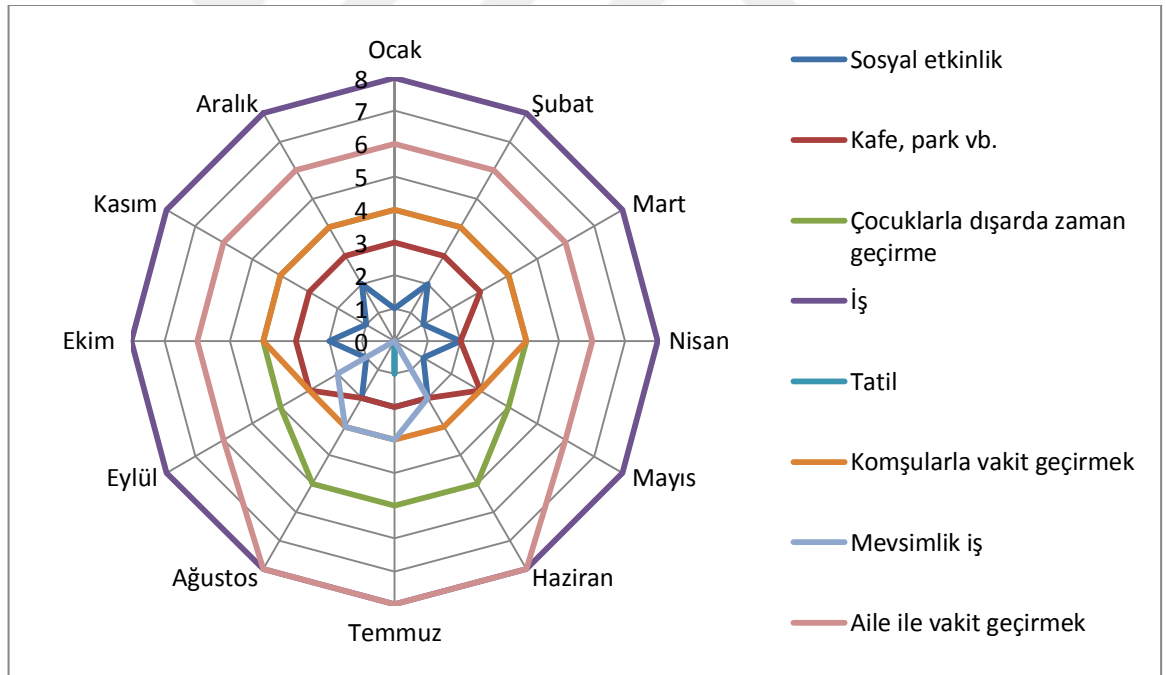

Şekil 84: Sekizinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece dini bayramları camiye ve aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Haftada 2 defa camiye sohbet dinlemek için gider, hafta sonları caminin çay ocağında arkadaşları ile çay içmektedir. 2 haftada bir ailecek piknik yapmaya gitmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 85'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin kış aylarında arttığı, yaz aylarında da değişiklik gösterdiği görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumu 2 ayda bir olacak şekilde düzenlendiği görülmektedir. Mevsimlik işi sadece yaz aylarda yapmaktadır. Ailesi ve çocukları ile yaz aylarında vakit geçirme sıklığının arttığı, komşuları ile görüşme sıklığının da kış aylarında arttığı görülmektedir.

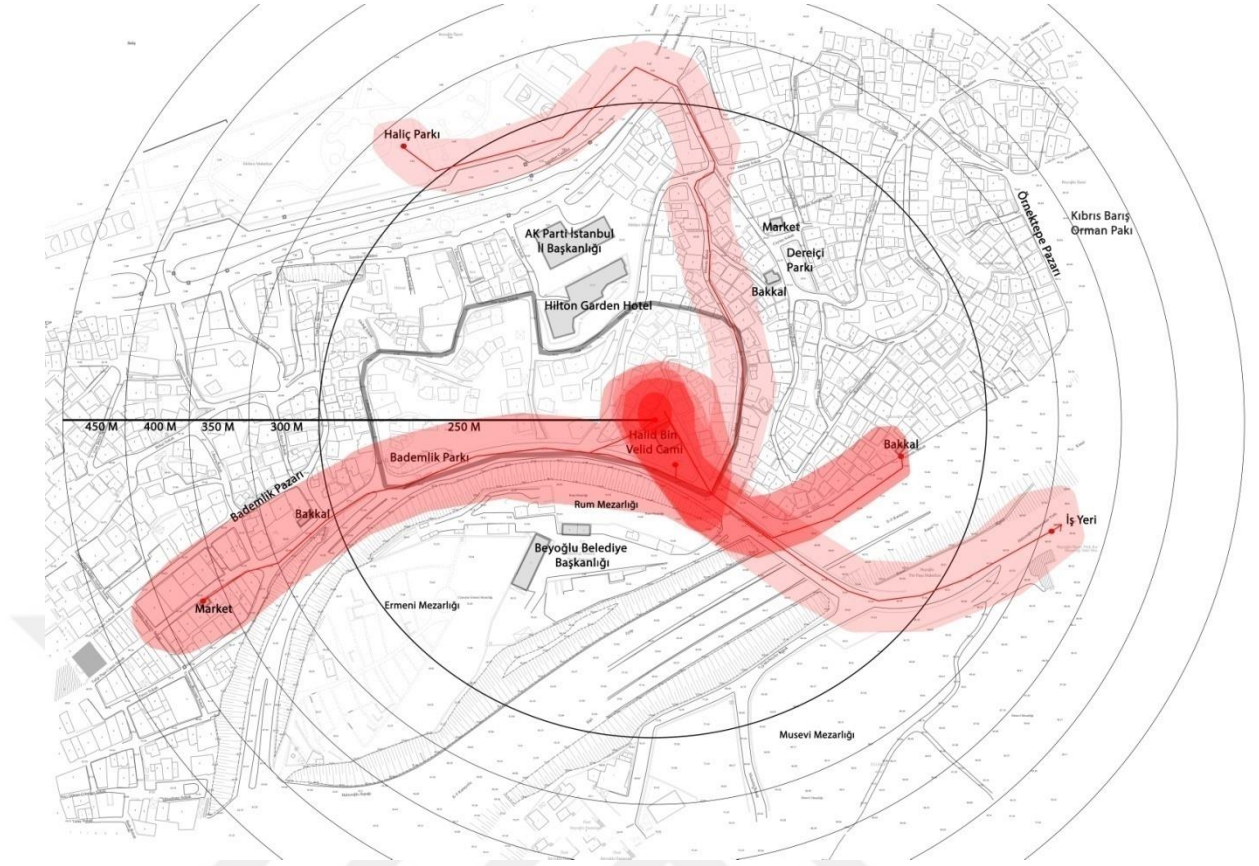
Şekil 85: Sekizinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.8.2. Sekizinci Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak zaman içerisinde gelişmiştir. *"Arkadaşları ile toplanarak camiye, caminin çay ocağına giderdik fakat şimdi herkes farklı yerlere dağıldı"* diyerek taşındığında ilk başta yalnızlık hissiyatı olmuşluğunu dil getirmektedir. Fakat zaman içerisinde tanışıp arkadaş edindikçe alışmıştır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını marketten gidirmektedir. Arkadaşları ile sokaklarda dolaşmakta ve ailecek haliç sahile giderek zaman geçirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler dağınık gecekondular ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdi evler büyük dizili ve markete ulaşma imkânı kolaydır. *"Mahalleyi, eski ve düzensiz gecekondular evlerin olduğu yer"* olarak tariflemektedir.

Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini ve otoban yolunu söylemiştir. *"Mahallede yaşarken haliç kokusunu hissetmekte"* olduğunu dile getirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi alanda katılımcıların deneyimledikleri mekânların haritalandırılması şekil 86'da yer almaktadır.

Şekil 86: Sekizinci Katılımcının Deneyimlediği Alanlar

Kentsel dönüşüm öncesinde evine ilk gelecek kişiye, "belediye binasının bulunduğu otopanın karşında camiyi arkasında kalan bina diye evini" tarif etmektedir. Hafta sonları ailesiyle birlikte piknik, AVM vb. gibi alanlara gittikleri zaman kalabalık olarak bir ortamda bulunmaktadır. Okul tatillerinde ya da yıllık iş izinlerinde gezi turlarına katılır ya da caminin köy gezilerine katılmaktadır.

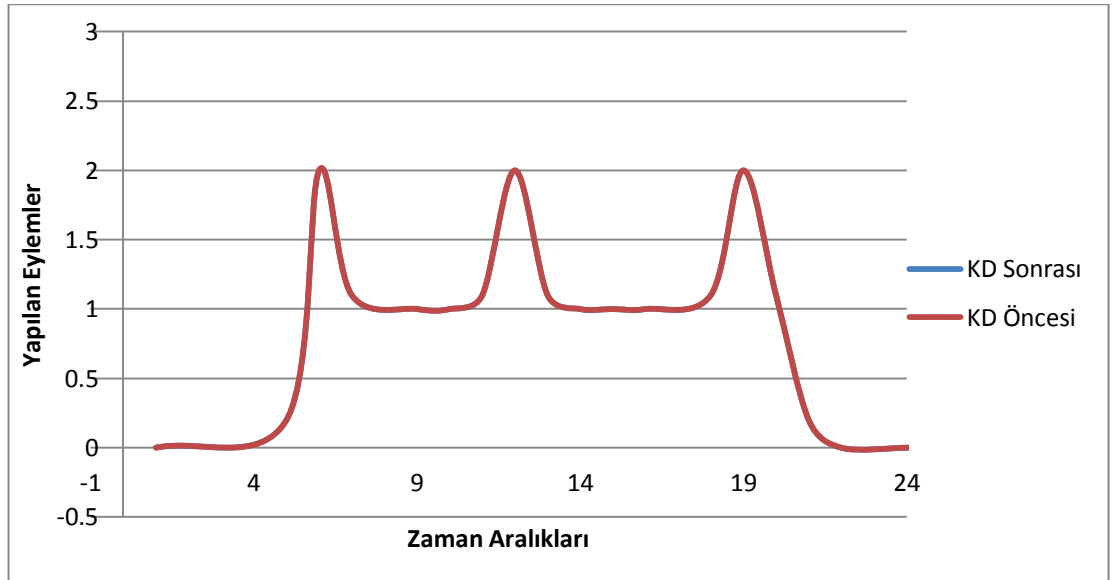
Sonuç olarak katılımcının, ortalama gündelik hayatında deneyimlediği mekânsal sınırlamaları market, Haliç Parkı ve iş yeri mesafesi oluşturmaktadır. Evden yürüme mesafesi uzaklığında bulunan en yakın marketten alış veriş ihtiyaçları karşılamaktadır. Cumartesi günleri caminin sohbetlerine katılmaktadır. Hafta sonları arkadaşları ile camin çay ocağında zaman geçirmektedir ya da ailecek ise Haliç Parkı'nda ya da AVM vb. yerlerde zaman geçirmektedir.

7.3.9. Dokuzuncu Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Dokuzuncu katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup erkek bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup serbest meslekte çalışmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra Halıcıoğlu mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 3 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk bulunmamaktadır. Mülkiyet durumu ev sahibi olup kentsel dönüşümden sonra 3 konut sahibi olmuşlardır. Aylık ortalama gelir 2000-2999 TL arasındadır.

7.3.9.1. Dokuzuncu Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; Sabah ezanıyla kalkarak namazını kılmaktadır. Saat 7 gibi işe gitmektedir ama işe gitmediği zamanlar geç kalkmaktadır. Boş zamanlarında arkadaşları ile dışarı çıkmaktadır. Saat 18 gibi eve gelip, saat 19-20 gibi akşam yemek yemektir. Daha sonra da TV izleyerek, saat 22 gibi uyuyup gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı değişen bir şey olmadığını dile getirmiştir. Bu sonuçlarda çıkarak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 87'de yer almaktadır.

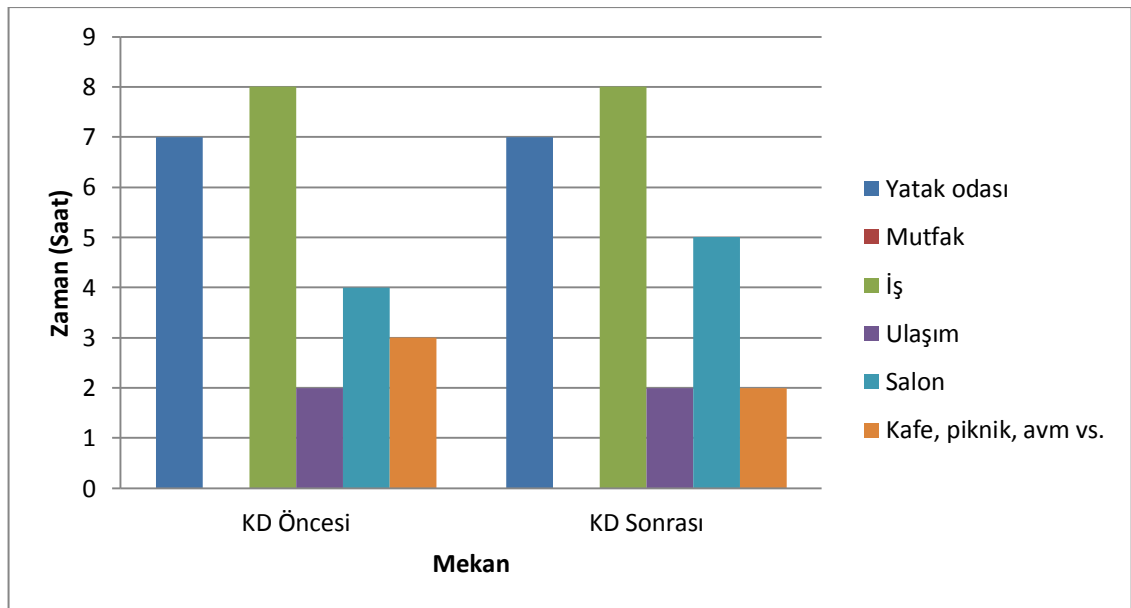

Şekil 87: Dokuzuncu Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında tek değişen eskiden hafta sonları daha fazla dışarı çıkıyor olmasıdır. Ama şimdi arkadaş çevresi değiştiği için çok fazla dışarı çıkmamaktadır. Bu yüzden de gününün çoğunluğunu evde PC oynayarak geçirmektedir.

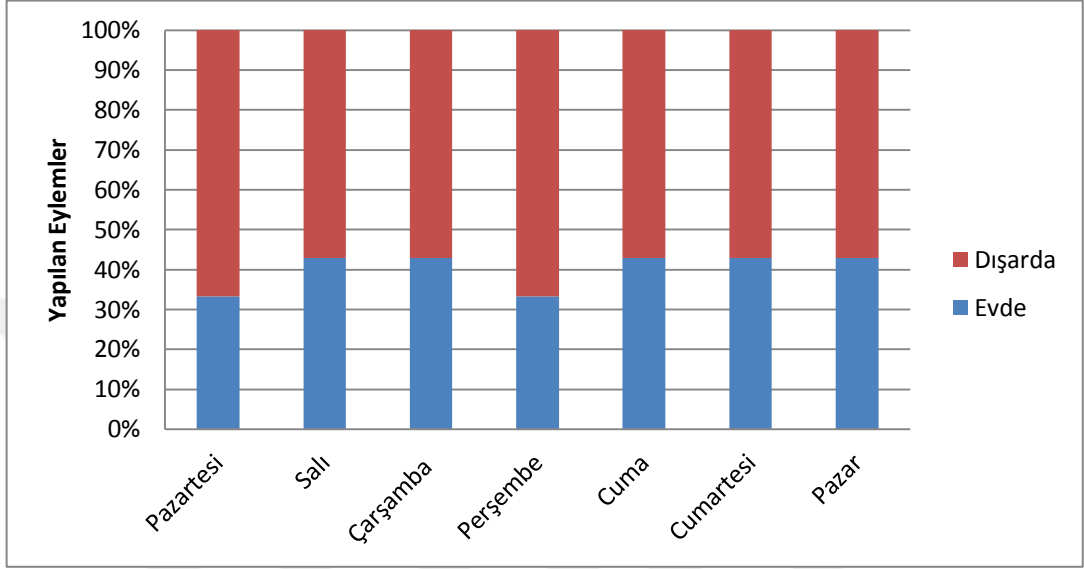
Genellikle her gün aynı eylemleri aynı zaman aralıklarında tekrarlamaktadır. İşe zorunlu olarak gitmektedir. Hayatında yaptığı çoğu eylemleri mecburen yapmaktadır. İşte çalışmak zorunda olmasaydı "evde oturarak TV izlemek, PC oynamak ve gezmek, arkadaşlarım ile zaman geçirmek" istediğini dile getirmektedir.

Gün içerisinde saate bakmadan işe gidiş geliş saatine göre ve ezan saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise iş ve aile saati olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi ise gün içerisinde değiştirdiği mekâna göre ek bölümlere bölmesidir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 88'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da dışarıda zaman geçirdiği eylemlerinde azalmalar meydana gelmiştir. Dışarıda geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda geçirerek türden eylemlere yer verilmiştir. Kentsel dönüşümden sonra da dışarıda zaman geçirdiği eylemlerinde (caminin çay ocağına gidip arkadaşlar ile sohbet etmek gibi) azalmalar meydana gelmiştir. Dışarıda geçirdiği eylemlerin yerine evde salonda geçirerek türden eylemlere yer verilmiştir.

Şekil 88: Dokuzuncu Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık düzenli olarak pazartesi ve perşembe günleri süt dağıtmaktadır. Düzenli olarak TV dizilerini takip etmemektedir. Evde olduğu zamanlar internet üzerinden diziler ve filmler izlemektedir. Gününün çoğunu işte geçirmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 89'da yer almaktadır.

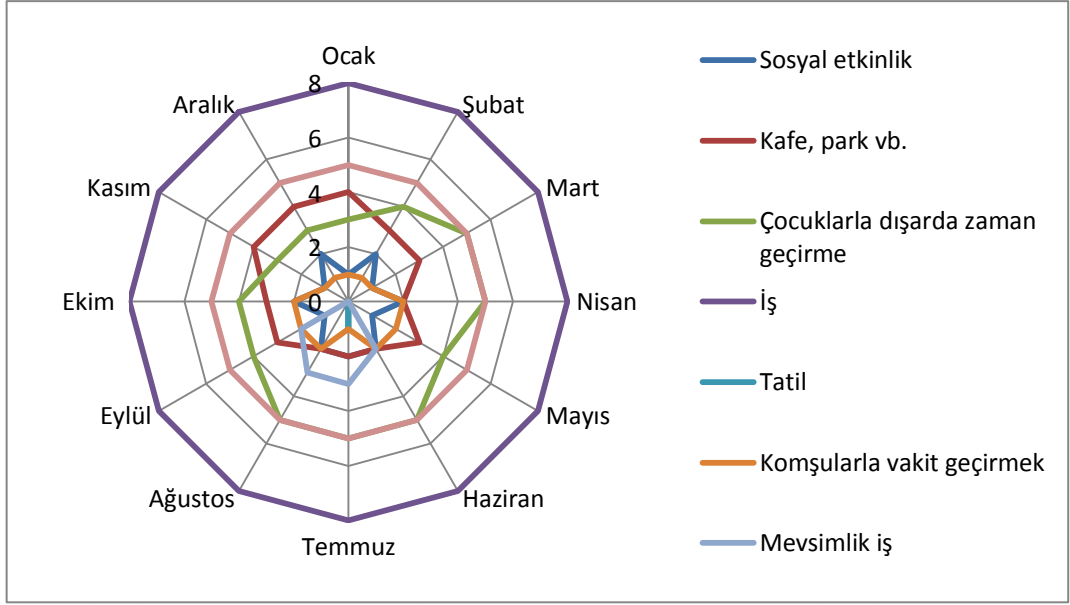

Şekil 89: Dokuzuncu Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece dini bayramları camiye ve aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Haftada 1 defa camiye sohbet dinlemek için gitmektedir. Hafta sonları caminin çay ocağında arkadaşları ile çay içmektedir. 2 haftada bir ailecek piknik yapmaya gitmektedir. Beşiktaş'ın maç günlerinde arkadaşları ile birlikte toplanarak izlemektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 90'da yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin kış aylarında arttığı görülmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlik durumları 2 ayda bir değişiklik göstermektedir. Mevsimlik işi sadece yaz aylarında yapmaktadır. İş hayatı yılın her ayında aynı vakit geçirme sıklığına sahiptir.

Şekil 90: Dokuzuncu Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.9.2. Dokuzuncu Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlaması zaman içerisinde gelişmiştir. Arkadaşları ile toplanarak camiye, caminin çay ocağına giderken herkes farklı yerlere dağıldığı için ilk başta yalnızlık hissiyatı oluşmuştur. Fakat zaman içerisinde tanışıp arkadaş edindikçe alışmıştır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan ya da marketten giderirdi. Eskiden arkadaşları ile sokaklarda dolaşmakta ve ailecek haliç sahiline giderek zaman geçirmekteydi. Fakat şimdi arkadaşları ile sokakta zaman geçirmemektedir. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler dağınık gecekondular ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdi evler düzenli ve markete ulaşma imkânı kolaydır. "Mahalleyi, eski ve düzensiz gecekonduların olduğu yer" olarak tariflemektedir.

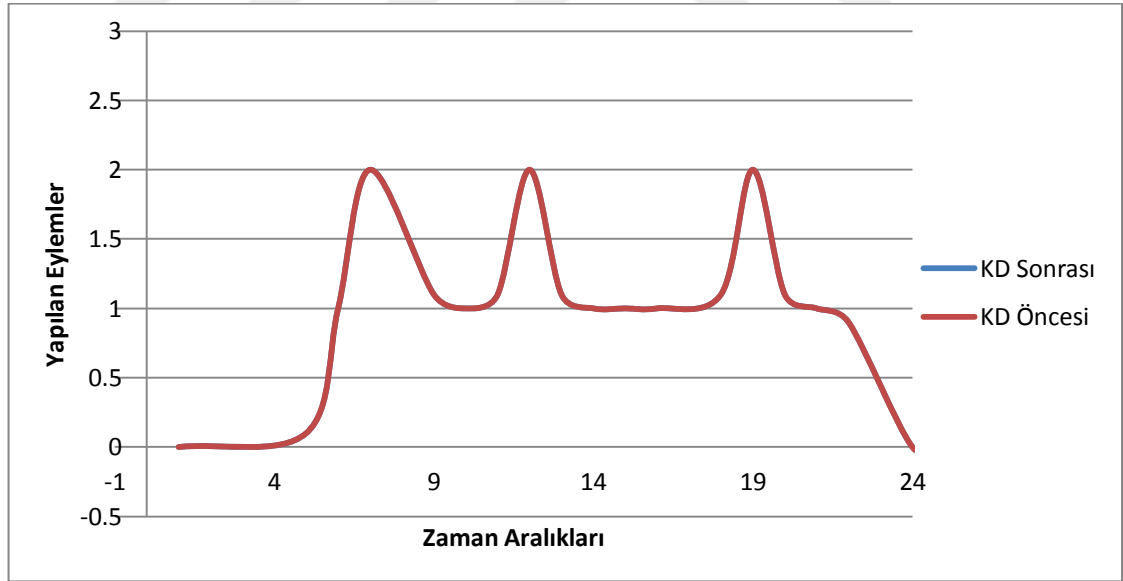
Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini ve otoban yolunu söylemiştir. "Mahallede yaşarken trafik araç sesleri ve haliç kokusunu hissetmekte" olduğunu dile getirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi alanda katılımcıların deneyimledikleri mekânların haritalandırılması şekil 91'de yer almaktadır.

7.3.10. Onuncu Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

Onuncu katılımcı, 30-44 yaş aralığında olup erkek bir katılımcıdır. Eğitim durumu ilköğretim olup serbest meslekte çalışmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra Sütlüce mahallesi taşınmıştır. Hanede sayısı 6 kişi olup hanede çalışan sayısı 1 kişi ve çocuk sayısı 3, evde bakılan yaşlı sayısı da 1'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 2000-2999 TL arasındadır.

7.3.10.1. Onuncu Katılımcının Zamansal Analizi

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; Sabah ezanıyla kalkıp namazını kılmaktadır. Saat 8 gibi işe gitmektedir. Saat 18 gibi eve gelip, saat 19-20 gibi akşam yemeği yemektir. Daha sonrasında çocukları ile zaman geçirmekte, TV izlemektedir. Saat 23-24 gibi uyuyarak gününü bitirmektedir. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 92'de yer almaktadır.

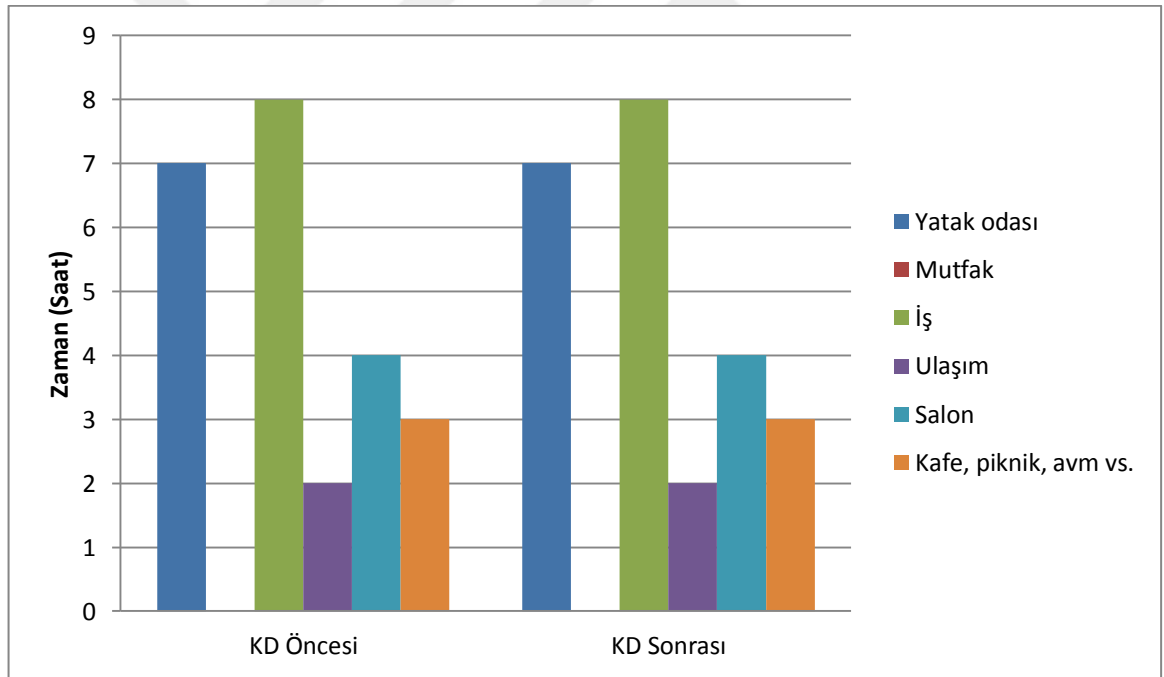
Şekil 92: Onuncu Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen pek bir şey olmadığını ifade etmektedir. "Sadece evinin konumu değişti bu

yüzden de işe giderken kullandığım araç sayısı da değişti" diyerek gündelik rutinlerinde değişen bir şey olmadığına vurgu yapmaktadır. Günün çoğunluğu işte geçmektedir.

Genellikle her gün aynı eylemleri aynı zaman aralıklarında tekrarlamaktadır. İşe zorunlu olarak gitmektedir. Hayatında yaptığı çoğu eylemleri mecburen yapmaktadır. İşte çalışmak zorunda olmasaydı "evde oturmak, ailem ile zaman geçirmek isterdim" demektedir.

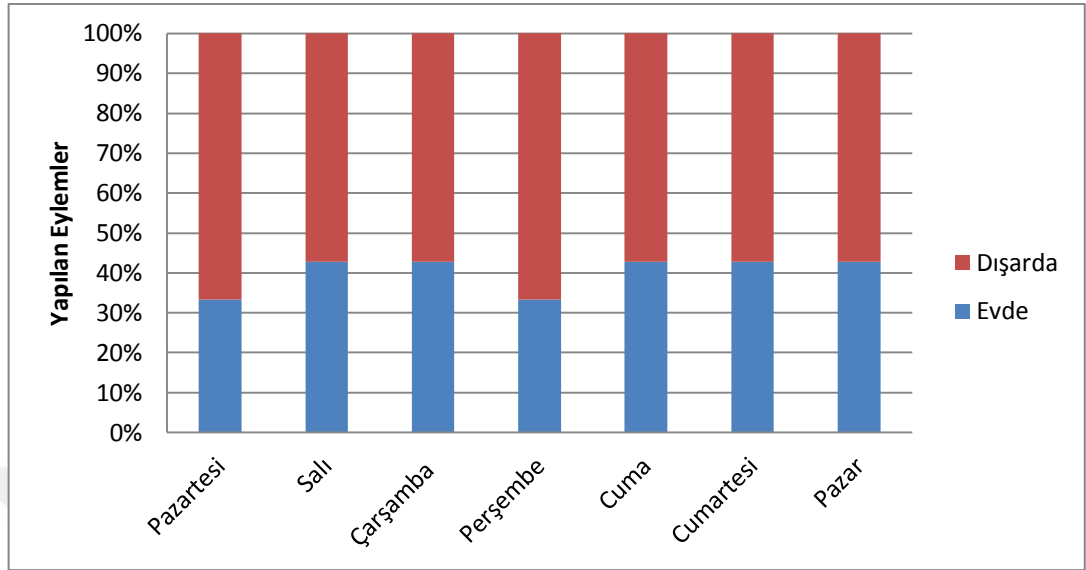
Gün içerisinde saate bakmadan işe gidiş geliş saatine göre ve ezan saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise iş ve ev saati olarak ek bölümlere bölmektedir. Bunun sebebi ise yaptığı eylemlere göre değil, bulunduğu konuma göre ek bölümlere bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 93'te yer almaktadır.

Şekil 93: Onuncu Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak, hafta sonları ailecek alışverişe gitmektedir. Düzenli olarak TV dizilerini takip etmemektedir. Evde olduğu zamanlar haber programlarını izlemektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen

zamanları şekil 94'de yer almaktadır. Gününün çoğunu işte geçirmektedir. Bu sebeple evde olduğu zaman kalan vakitlerini çocuklara ayırmak istemektedir.

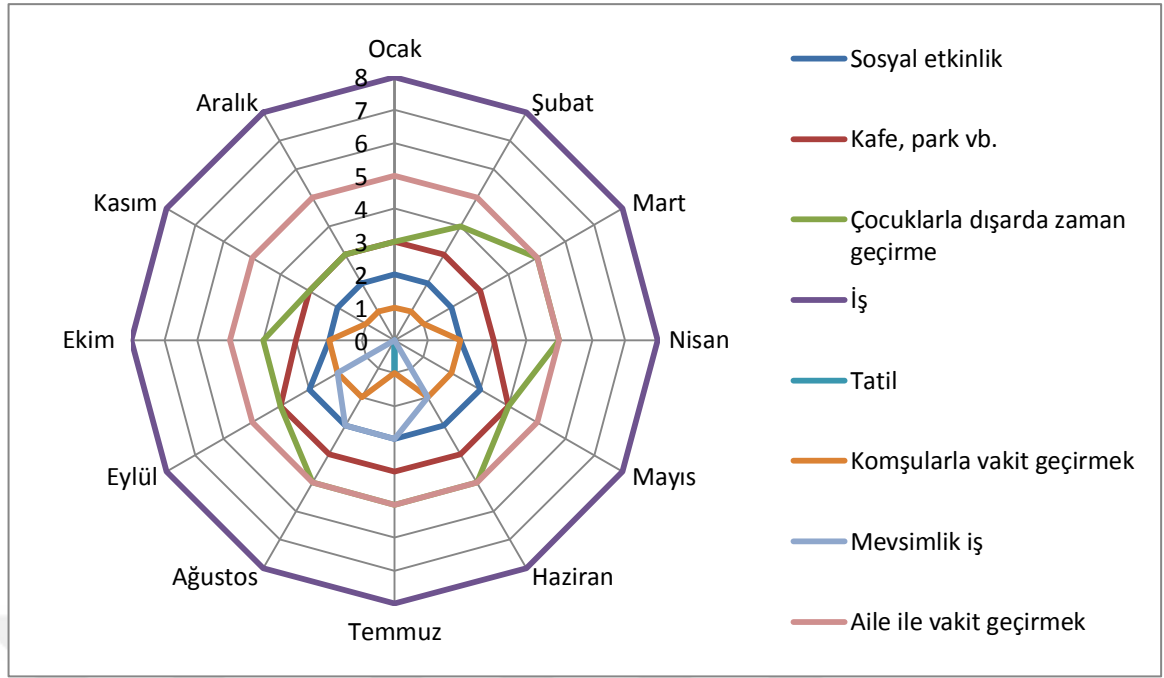

Şekil 94: Onuncu Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece dini bayramları camiye ve aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Haftada 1 defa camiye sohbet dinlemek için gitmektedir. Hafta sonları caminin çay ocağında arkadaşlarla çay içmekte, 2 haftada bir ailecek piknik yapmaya gitmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 95'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin, sosyal etkinlik durumunun yaz aylarında arttığı görülmektedir. Komşularla vakit geçirme ve çocuklarla dışarıda vakit geçirme sıklığının aylara göre değişiklik göstermektedir. Mevsimlik işi sadece yaz aylarında yapmaktadır. Ailesi ve işte zaman geçirme yılın her ayında aynı sıklığına sahiptir.

Şekil 95: Onuncu Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.10.2. Onuncu Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlaması zaman içerisinde gelişmiştir. Arkadaşları ile toplanarak camiye, caminin çay ocağına giderken herkes farklı yerlere dağıldığı için ilk başta yalnızlık hissiyatı olmuştur. Fakat zaman içerisinde tanışıp arkadaş edindikçe alışmıştır. Eskiden kolaylıkla haliç parkına inerlermiş ama şimdi o kadar kolay gidememektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan ya da marketten gidermektedir. Arkadaşları ile caminin çay ocağında ve ailecek ise haliç sahile giderek zaman geçirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdi yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler dağınık gecekondular ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdi evler büyük ve markete ulaşma imkânı kolaydır. "Mahalleyi, eski ve düzensiz gecekonduların olduğu yer" olarak tariflemektedir.

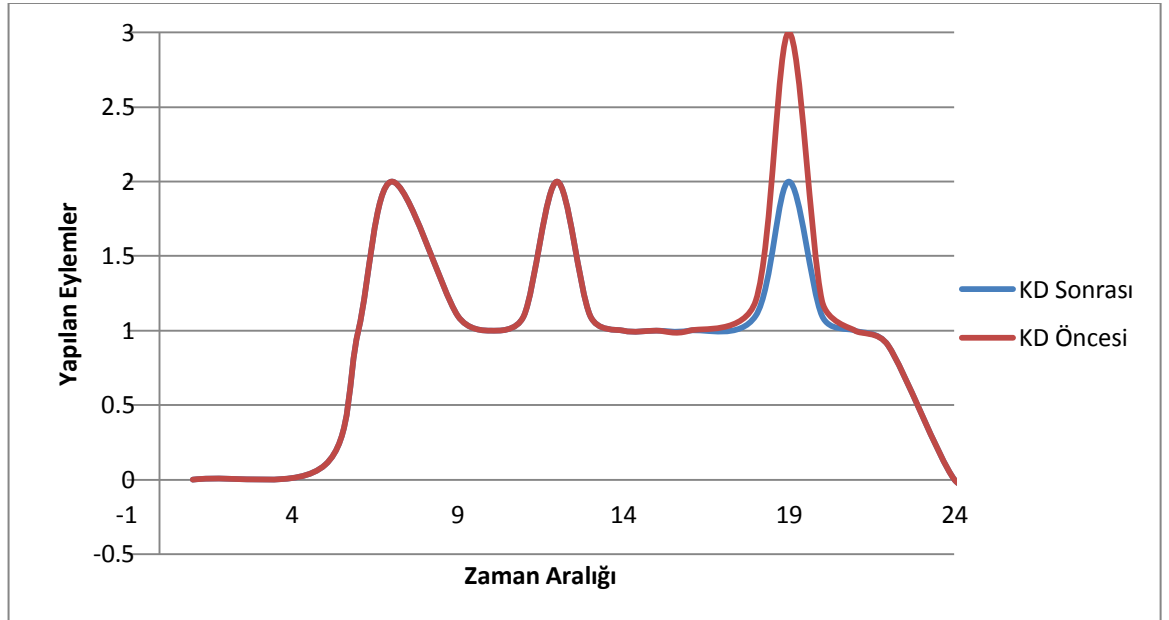
Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini ve otoban yolunu söylemiştir. "Mahallede yaşarken trafik araç sesleri ve haliç kokusunu hissetmekte" olduklarını dile getirmektedir. Kentsel

7.3.11. On Birinci Katılımcının Zamansal ve Mekânsal Analizi

On birinci katılımcı, 44-59 yaş aralığında olup erkek bir katılımcıdır. Eğitim durumu lise ve dengi olup işçi olarak çalışmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra Örnektepe mahallesine taşınmıştır. Hanede sayısı 6 kişi olup hanede çalışan sayısı 2 kişi ve çocuk sayısı 3, evde bakılan yaşlı sayısı da 1'dir. Mülkiyet durumu kiracı olup aylık ortalama gelir 3000-3999 TL arasındadır.

7.3.11.1. On Birinci Katılımcının Zamansal Analizi

Katılımcının bir gün içerisinde yaptığı rutinleri yani gerçekleştirdiği eylemleri sıralayacak olursak; saat 6 gibi kalkıp, saat 7 gibi işe gitmek için evden çıkmaktadır. Saat 12 gibi öğlen arası vererek öğlen yemeği yemektedir. Saat 18 gibi eve gelir, saat 19- 20 gibi akşam yemeğini yemektedir. Daha sonra çocukları ile zaman geçirip, TV izlemektedir. Saat 23 gibi uyuyarak gününü bitirmektedir. Fakat kentsel dönüşüm öncesinden yapmış olduğu gündelik rutinleri arasında farklı olarak; saat 18 gibi soba yakmak ve akrabalar ile birlikte vakit geçirmek yer almaktadır. Bu sonuçlarda çıkararak oluşturulan katılımcının gün içinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 97'de yer almaktadır.

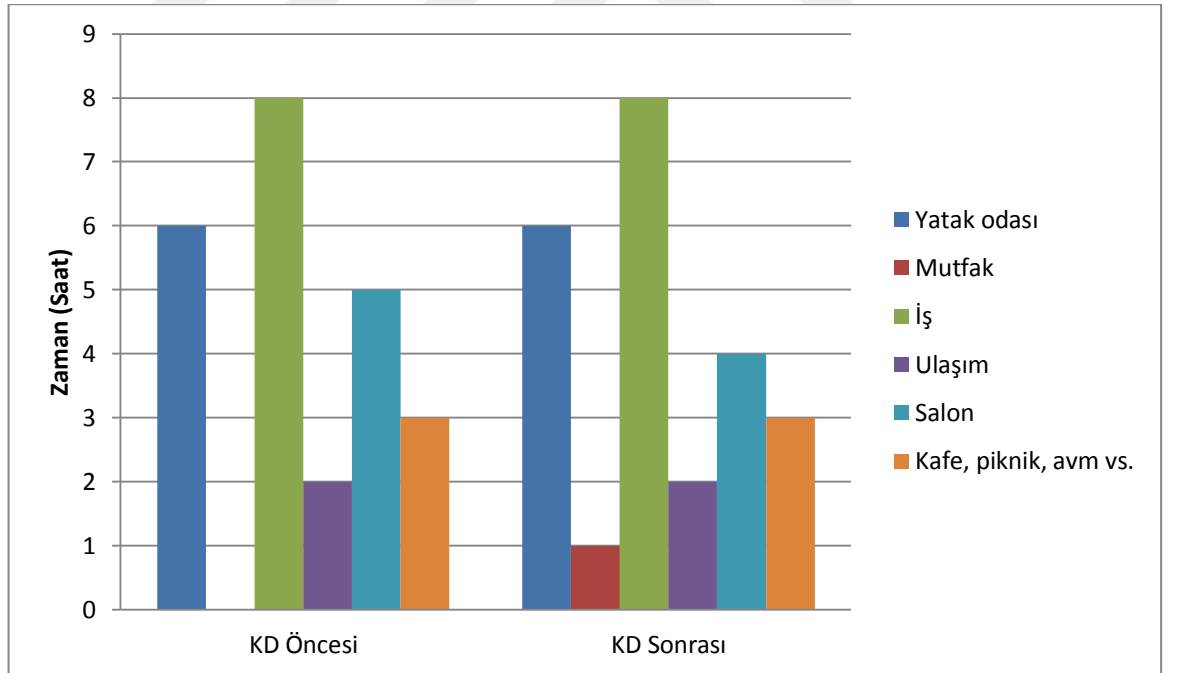

Şekil 97: On Birinci Katılımcının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcı gündelik hayatında kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen tek şey eskiden sobalı bir evde oldukları için soba yakmak zorunda kalırlarmış şimdi doğalgazlı bir evde kaldıkları için öyle bir derterleri kalmamıştır. Gününün çoğunluğu işte geçmektedir.

Genellikle her gün aynı eylemleri aynı zaman aralıklarında tekrarlamaktadır. İşe zorunlu olarak gitmektedir. İşte çalışmak zorunda olmasaydı "*evde oturmak ailem ile zaman geçirmek isterdim. Hafta sonlarında eşimle beraber yemek yapmayı çok severim.*" Diyerek aile ilişkilerin kuvvetli olduğunu dile getirmektedir. Düzenli olarak haftada bir gün eşine yemek konusunda yardım etmektedir.

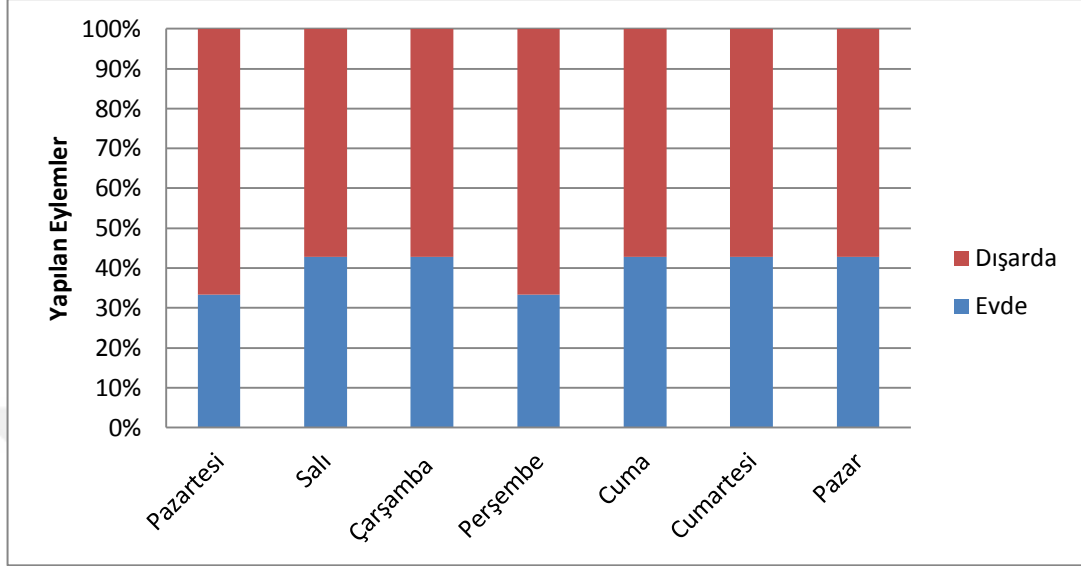
Gün içerisinde saate bakmadan işe gidiş geliş saatine göre ve ezan saatine göre zamanı ölçmektedir. Gününü ise iş ve ev saati olarak ek bölümlere bölmektedir. Katılımcının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânlara göre zaman geçirme çizelgesi şekil 98'de yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra da evde geçirdiği zamanlarda artışlar meydana gelmiştir.

Şekil 98: On Birinci Katılımcının Mekâna Göre Geçirilen Zaman Çizelgesi

Haftalık olarak, hafta sonları ailecek zaman geçirmek için etkinlikler yapmaktadır. Düzenli olarak TV dizilerini takip etmemektedir. Evde olduğu

zamanlar haber programlarını izlemektedir. Hafta içi gününün çoğunu işte geçirmektedir. Haftalık olarak günlerin mekâna göre evde ve dışarıda geçirilen zamanları şekil 99'da yer almaktadır.

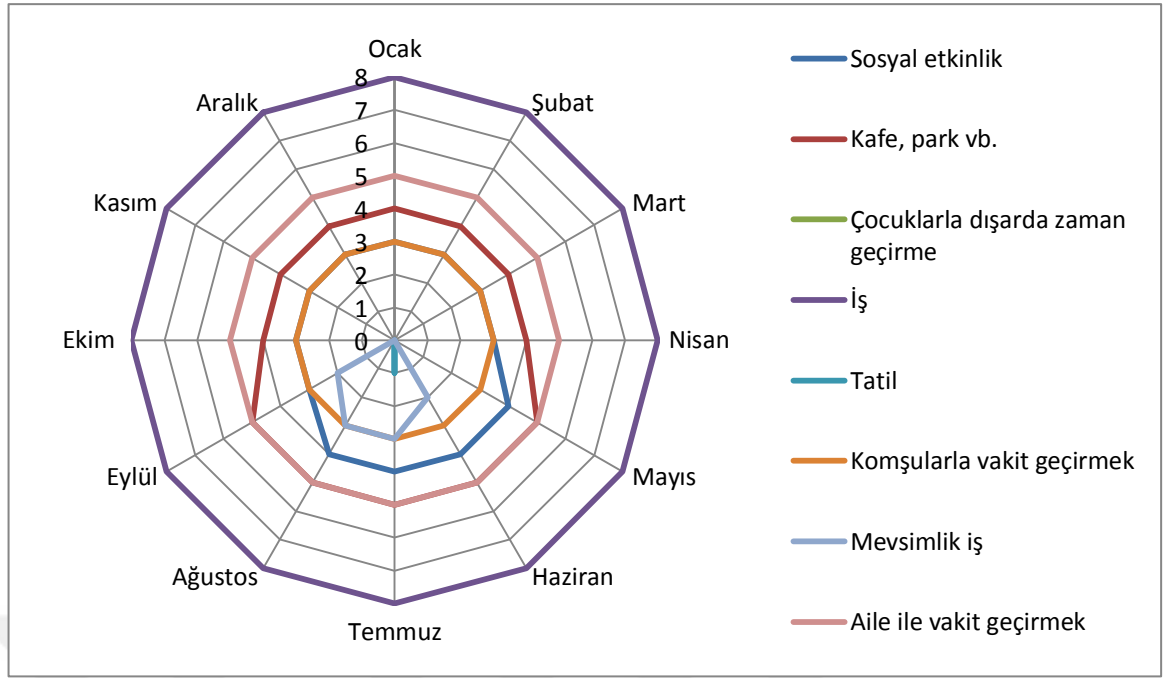

Şekil 99: On Birinci Katılımcının Belirli Günlerde Mekâna Göre Yapılan Sabit Eylemleri

Katılımcı yıllık, ay zamanları içerisinde düzenli olarak doğum günü kutlamaları, düğünler vs. gibi ailevi konularda katılımlarını göstermektedir. Onun dışında ise sadece dini bayramları camiye ve aile büyüklerine giderek kutlamaktadır.

Bir eylem gerçekleştirirken plan yapmamaktadır. Haftada 1 defa camiye sohbet dinlemek için gitmektedir. Hafta sonları caminin çay ocağında arkadaşları ile çay içmekte, 2 haftada bir ailecek piknik yapmaya gitmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi katılımcının bir yıl içinde aylara göre ortalama yapılan etkinliklerin değişim şeması şekil 100'de yer almaktadır. Kafe ve park etkinliklerinin, sosyal etkinlik durumunun yaz aylarında arttığı görülmektedir. Mevsimlik işi sadece yaz aylarında yapmaktadır. Aile, çocuklar, komşular ve işte zaman geçirme yılın her ayında aynı sıklığına sahiptir.

Şekil 100: On Birinci Katılımcının Bir Yıl İçerisinde Aylara Göre Yapılan Etkinlikleri

7.3.11.2. On Birinci Katılımcının Mekânsal Analizi

Şuanda yaşanılan çevreye ve yaşam şekline uyum sağlamak zaman içerisinde gelişmiştir. "Arkadaşları ile toplanarak camiye, caminin çay ocağına giderdik şimdi herkes farklı yerlere dağıldığı" diyerek taşındıktan sonra ilk başta yalnızlık hissiyatı olmuşluğunu dile getirmektedir. Fakat zaman içerisinde tanışıp arkadaş edindikçe alışmıştır. İşe giderken kullandığı otobüs güzergâhı değişmiştir.

Kentsel dönüşüm öncesinde ihtiyaçlarını bakkaldan ya da marketten gidermektedir. Arkadaşları ile camin çay ocağında ve ailecek haliç sahiline giderek zaman geçirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesinde yaşadığı yer ile şimdiki yaşadığı yer arasında benzer bir ilişki bulunmamaktadır. Önceki yaşadığı yerde evler dağınık gecekondular ve markete ulaşma imkânı kolay değildi şimdi evler düzenli sıralı ve markete ulaşma imkânı kolaydır. "Mahalleyi dik yokuşları bulunan, eski ve düzensiz evlerin olduğu yer" olarak tariflemektedir.

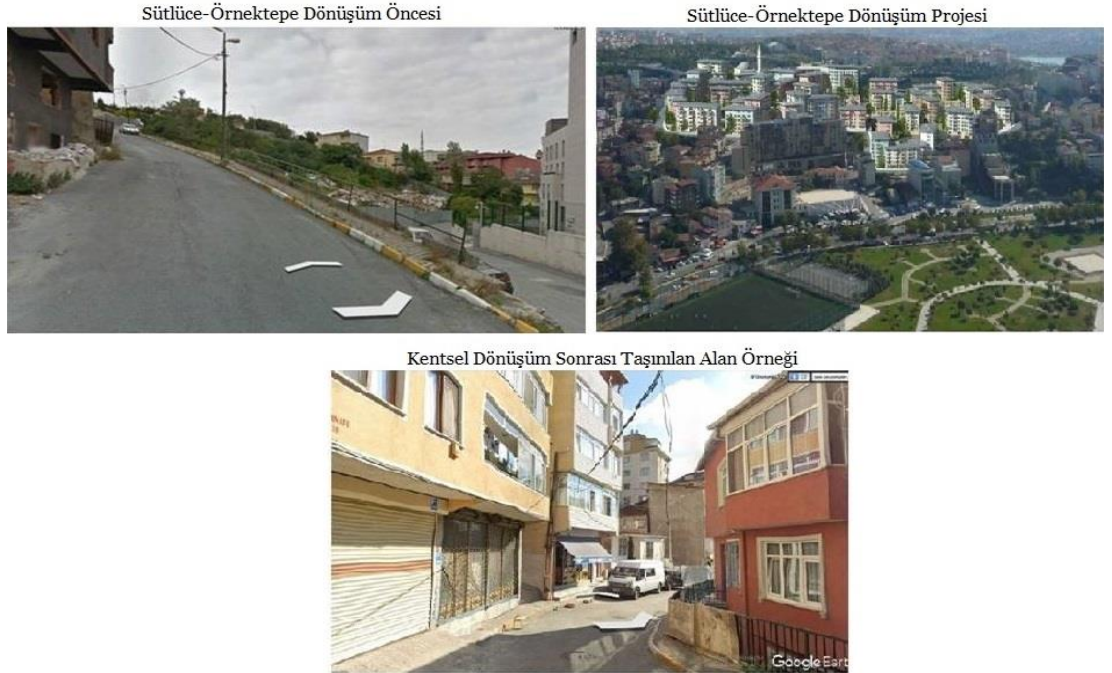
Mahalle içerisinde hareket ederken algılanan en belirgin mekân ve konum olarak mahallenin camisini söylemiştir. "Mahallede yaşarken trafik araç sesleri ve halicin kokusunu hissetmekte" olduğunu dile getirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi

7.4. KATILIMCILARIN KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASI YAŞADIKLARI MEKÂNLARIN ANALİZİ

7.4.1. Alanların Eğimi

Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanı kurulduğu yer itibariyle eğimli bir yapılaşma alanını oluşturmaktadır. Alanın morfoloji özellikleri ve topoğrafik durumu ile ilgili yapılmış bir çalışma ya da bir bilgi bulunamamaktadır. Fakat alan genelinde bazı yerlerin eğim olarak normal standartların biraz üzerinde bir eğimli yolların olduğu Google Map/ Street View (Google Harita/ Sokak Görünümü) işlemi ile gezildiğinde de belli olmaktadır.

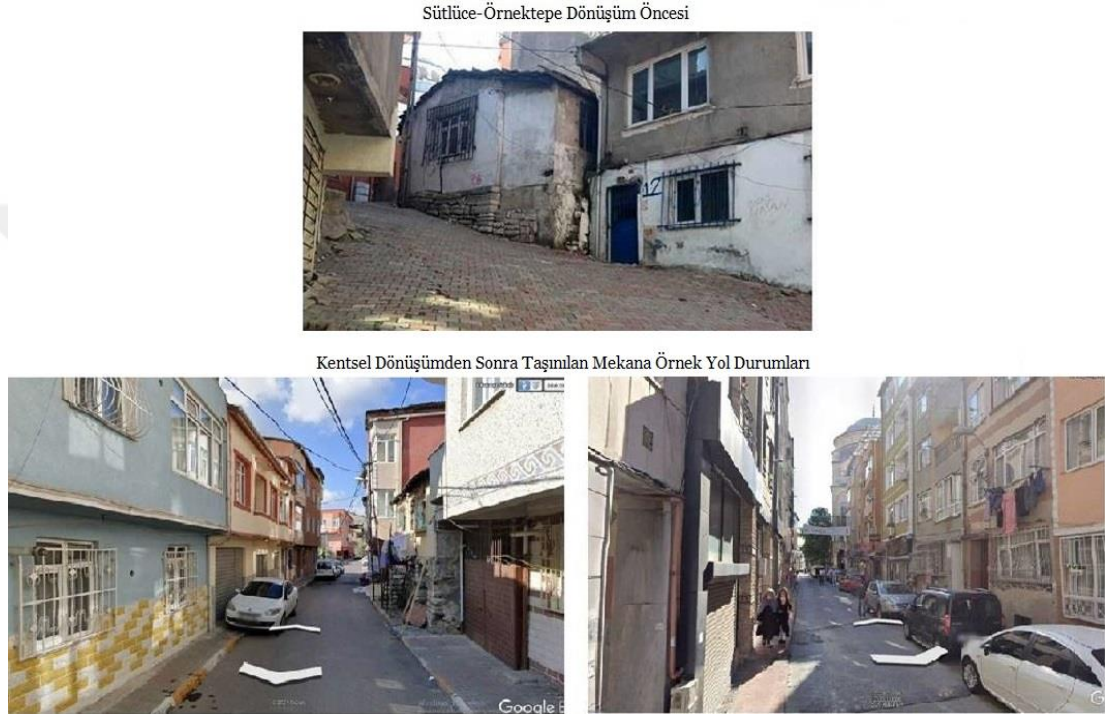
Alanın kentsel dönüşüm ile eğim durumunu sokaklarda kademeli olarak azaltacakları yapılaşmaları da eğim düşünülerek bir tasarım oluşturdukları da mevcut planlanmış projede de görülmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânların eğim durumları şekil 102'de yer almaktadır.

Şekil 102: Sütlüce - Örnektepe Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Taşınılan Alanların Eğim Durumu

7.4.2. Alanların Yol Durumu

Kentsel dönüşüm alanının dış kısmında sınırında kalan yollarının durumu asfalt olmaktadır. Fakat yol kenarlarında drenajı sağlayacak bir ağ sistemi bulunmamaktadır. Alanın iç kısımları yollar ise örme parke taşları ile oluşturulmaktadır. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânların yol durumları şekil 103'te yer almaktadır.

Şekil 103: Sütlüce - Örnektepe Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mekânların Yol Durumu

Katılımcının şuanda yaşadığı yerlerin ortalama eğim durumu ve yol durumu normal standartlarda olmaktadır. Örnektepe bölgesine taşınanların diğer bölgeye taşınanlara göre sokaklarının daha dar olduğu görülmektedir. Bunun sebebi ise yapılaşmaların daha eski olduğundan kaynaklanmaktadır. Binalar mülk sahipleri tarafında yıkılıp tekrar yapılırsa çekme mesafesinin uygulanmasından dolayı kendileri tekrardan yıkılıp yapma taraftarları değildir.

7.4.3. Alanların Konut Tipolojisi

Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm projesinde, alanda yaşayanlara yani ev sahiplerine gelecek olarak sunulan yaşamlarında, çok katlı ve site tipi yaşam tarzı vardır. Katılımcıları ve konuşmacıların bir kısmı yapılan dönüşüm çalışmalarından memnun kalmaktadır. Çünkü var olan müstakil bahçelerini ve mülklerini daha fazla mülk hakkına sahip olabilmek adına kentsel dönüşüme sokmuşlardır. Ama aynı zamanda dönüşüm sonrası değişen yaşam tarzları ile müstakil ev ve bahçelerini kaybeden katılımcılar ve konuşmacılar bu durumdan rahatsızlıklarını da dile getirmektedir.

Eski konut tipleri bir kaç katla oluşan müstakil ev ya da bahçeli ev tiplerinden oluşan en fazla 4 katlı yapılaşmaların olduğu bir alandır. Kentsel dönüşüm ile yenilenen ev tipleri ortalama 10 + kattan oluşan site tarzı bir alandır. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası mekânların konut tipolojisine ait durumlar şekil 104'te yer almaktadır.

Kentsel dönüşüm sonrasında katılımcıların taşındığı alanlar genel olarak Sütlüce, Örnektepe ve Halıcıoğlu mahalleleridir. Bu alanlar arasında en çok kentsel dönüşüm sınırları içerisinde kalan alana, Örnektepe mahallesine taşınanların mekânsal dokusu uygunluk göstermektedir. Çünkü genellikle iki üç katlı yapılaşmış alanlar bulunmaktadır.

Sütlüce ve Halıcıoğlu mahallesine taşınan katılımcıların yaşadığı konut dokusu çok katlı apartman yaşam tarzı yer yer işlek caddelerin bulunduğu alanları içermektedir. Bu sayede ulaşım ve market ihtiyaçlarını daha kolay giderebilmektedir.

Kentsel Dönüşüm Öncesi Konut Tipolojisi

(Çakırer-Ozseret, 2015)

Kentsel Dönüşüm Projesi

Kentsel Dönüşüm Sonrasında Taşınlan Mekanlara Örnek

Halıcıoğlu

Sütlüce

Örnektepe

Şekil 104: Katılımcıların Kentsel Dönüşüm Öncesi, Proje Alanı ve Kentsel Dönüşüm Sonrası Taşındıkları Mekânlarına Örnek Yapı Görüntüsü

7.4.4. Alanların Sosyal Dokusu

Kentsel dönüşüm öncesinde mahallenin sosyal dokusu olarak yaşayanların yakın çevresiyle sık sık görüştükları akrabaları, komşuları yer almaktadır. Mekâna sosyal aidiyet bağlarıyla bağlı olduklarını sohbetlerde de dile getirmişlerdir. Kendi mahallelerinde akrabaları ile iç içe yaşayan bu katılımcıların mahalle algısı, dönüşüm projeleri ile katılımcıları farklı yaşam tarzları ve farklı beklentiler içine sokmuştur. Bu beklentiler ise mülk durumuna göre farklılık göstermektedir. Ev sahipleri sağladıkları kazançlarının peşinde, kiracılar ise eskiden anılarını hatırlayarak yeni yaşantılarına adapte olmuş, umutla bakmaya çalışmaktadır.

Kentsel dönüşüm sonrasında taşındıkları yerlerde ortalama olarak her etnik kökenden ve kültürden bulunan kullanıcılar var olmaktadır. Sosyo ekonomik durumları olarak orta düzeyde toplulukların yer aldığı mahalleleri içermektedir. Yapılaşmanın fazla olmasından dolayı canlılık ve sokaklarda bulunan insan yoğunluğu da fazladır. Bu yüzden kentsel dönüşüm öncesinde bir arka sokakta yaşayan komşuları tanırken şimdi bir yan apartmanda yaşayan kullanıcıları tanıyamayacak kadar yabancı kalınmaktadır.

7.4.5. Alanların Etkinlik Bölgesi

Bu dönüşüm ile sadece yetişkinlerin yaşam tarzını değiştirmekle kalınmamış çocukların da sokaktaki oyun alanları ve diğer imkânları da ellerinden alınmıştır. Çünkü işlek ve çok katlı konutların sıralandığı dar sokak aralarında güvenli bir şekilde rahatça oynayamayacaklardır.

Kentsel dönüşüm projesi bitmediğinden dolayı tedirginlikleri olduğu için eski yaşadıkları yerleri net bir şekilde göstermemişlerdir. Haritalama yapılan çalışmalarda deneyimlenen mekânların katılımcılarının buldukları konuma göre ve gündelik olarak yaptıkları eylemlere göre farklılık göstermektedir.

Kentsel dönüşüm öncesinde katılımcıların deneyimledikleri etkinlik alanlarına/ bölgelerine ait görüntüler şekil 105'te yer almaktadır. Mahallede çocuklarının oyun alanları için tam net bir konum belirtilmemiştir. Bunun büyük bir nedeni ise bademlik parkı haricinde tanımlı oyun alanlarının olmayışıdır. Katılımcıların çocukları evlerinin yakınlarındaki sokakta ve nerede uygun boş bir alan bulurlarsa orayı oyun alanları seçtiklerini dile getirmişlerdir.

Haliç parkının alana yakınlığı ve mahallelilere kazandırılması, alanda yaşayan sakinlerin kullanılabilirliği arttırmış bu sayede de gündelik rutinlerinde kullandıkları ve deneyimledikleri mekânları arasına almışlardır.

Çocukların Oyun Alanları

Kapı Önü Sohbet Alanları

Haliç Parkı

Şekil 105: Kentsel Dönüşüm Öncesi Etkinlik Alanlarına Ait Örnek Görüntü

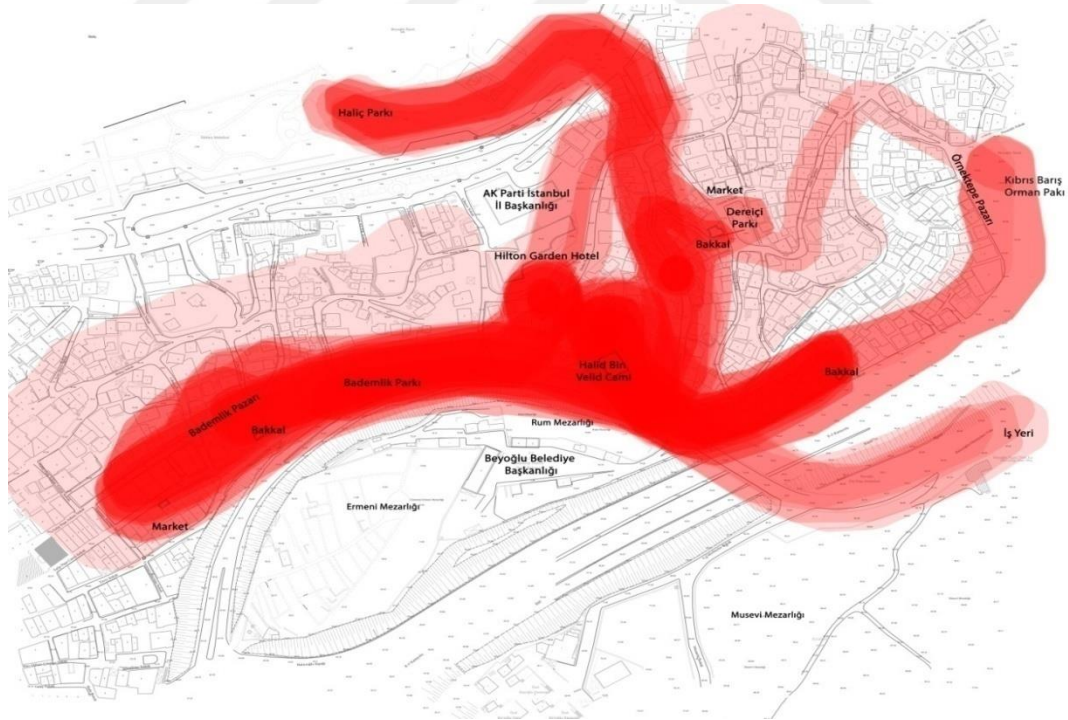
Kentsel dönüşüm öncesinde ev hanımları ağırlıklı olmak üzere çalışan kadınlarda dâhil sabah ve akşam sohbetlerini kapı önlerinde yapıp çay içme alışkanlıklarının olduğunu dile getirmektedir. Havanın soğuk olduğu zamanlarda evlerde, havanın iyi olduğu zamanlarda kapı önleri ve bahçelerde komşular ve akrabalar ile güzel zaman geçirdiklerini dile getirmektedirler.

7.4.6. Alanların Deneyimlenmesi

Kentsel dönüşüm öncesi kullanıcıların deneyimledikleri alanlar yoğunluklu olarak ev ve çevreleridir. Çünkü sokak ya da kapı önünde oturma sohbet etme, komşuları ile vakit geçirme alışkanlıklarının çok olmasından dolayıdır. Hatta şimdi bu alışkanlıklarının bazılarını taşıdıkları yer itibariyle tekrar yerine getirememektedir. Bu alışkanlıklar yerine evde zaman geçirecekleri alışkanlıklar edinmişlerdir.

En temel ihtiyaçlarını karşıladıkları bakkallar, pazarlar ve marketler ise bu kullanımda ikinci sırada yer almaktadır. Kentsel dönüşümden sonra taşındıkları yerler nedeniyle bir kısmının pazar güzergâhları değişmiş, bir kısmının yaptığı tanıdık bakkal sohbetleri yerine daha sıradan alış veriş ilişkisi yer almıştır.

Kentsel dönüşüm öncesi alanda en çok kullanılan mekânlar ve mekânsal deneyimlerini haritası Şekil 106'da yer almaktadır. Kentsel dönüşüm öncesinde Haliç Parkı ve daha sonrasında Kıbrıs Barış Orman Parkı zaman zaman aileleri ve arkadaşları ile gidip vakit geçirdikleri, kullandıkları yer olmaktadır. Fakat kentsel dönüşümden sonra taşındıkları yerlerin uzaklık mesafelerine göre var olan alışkanlıkları değişmiştir. Halicioğlu mahallesine taşınanların başta iş yer güzergâhları olmak üzere pazar ve park ihtiyaçlarını giderecekleri yerlerde değişmiştir. Örnektepe mahallesine taşınanların bir kısmının sadece pazar güzergâhı değişirken diğer alışkanlıkları aynı kalmaktadır. Sütlüce mahallesine taşınanların bir kısmının sadece pazar güzergâhı değişirken, bir kısmının gün içerisinde kullandığı ulaşım güzergâhları ve bakkal ihtiyaçlarını giderdikleri yerlerde değişmiştir.

Şekil 106: Katılımcıların Sütlüce- Örnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı İçerisinde En Çok Kullandıkları ve Deneyimledikleri Mekânların Haritası

7.5. SONUÇ: KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASINDA KATILIMCILARIN DENEYİMLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Geçmişten günümüze kadar kentsel dönüşüm üzerine yapılan birçok araştırma özgün bir şekilde, kentsel yapının ve toplumsal düzenini anlamaya çalışmaktadır. Bu çalışmada farklı olarak kentsel dönüşümde ritimanaliz yöntemini kullanacak bir yaklaşım benimsenmesidir. Bu sayede bu yaklaşım, araştırmanın özgün yanını oluştururken, amaçlarını ve sınırlarını da çizmiştir. Bu kapsam doğrultusunda yöntemde (Bölüm 5. Çalışmanın Yöntemi) belirtilen etken sınırlamalar neticesinde ulaşılan Sütlüce- Örnektepe kentsel dönüşüm alanı için genellemeler yapılsa da bazı kesin sonuçlara ulaşılabilmektedir. Araştırma soruları doğrultusunda edinilmiş olan kesin sonuçlar çok boyutlu, farklı dinamiklerden (toplumsal yapıdan, ekonomik vs.) beslenen, diyalektik (ilişkisel) bir olguya, tek boyuttan da bakılmaması gerekmektedir.

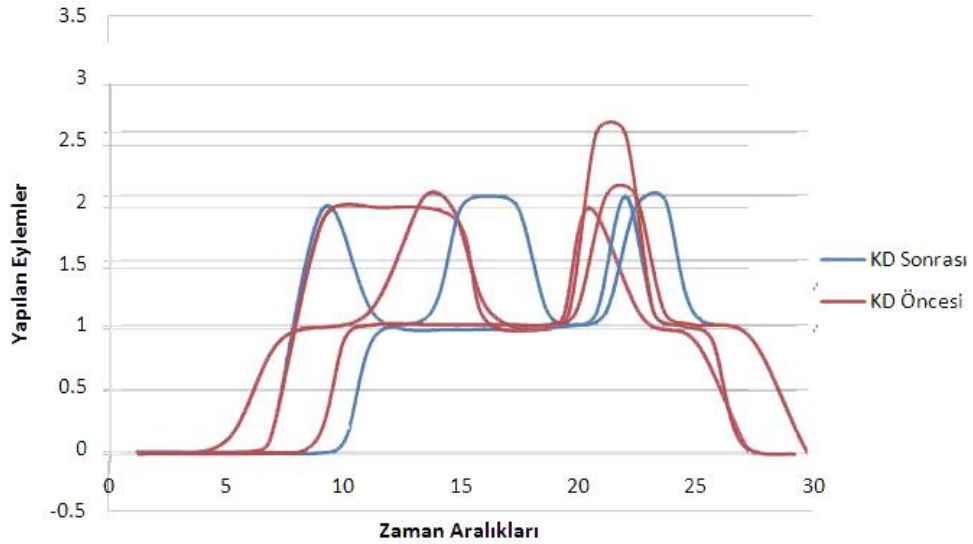
Yapılan araştırmalar birbirini tamamlayıcı durumdaki olan derinlemesine görüşmeler (mülakatlar) ile haritalama metodu kullanılmıştır. Bu sayede alanda yaşayanların mekânsal deneyimleri, algıları ve gündelik yaşam pratiklerini birbirleri üzerinden anlamaya çalışmaktadır. Sözü geçen alanlar için yaşayanların sosyal ekonomik durumlarını sadece sayısal verilerle elde etmek zor olduğundan (sayısal verilerin bulunmamasından dolayı) sayısal verilerden ziyade sözel olarak elde ettiğimiz verilerden yorumlanabilmektedir. Farklı alanların, farklı durumdaki zıtlık ve benzerliklerden faydalanılarak, bir öngörü geliştirilmesi, kent ve gündelik yaşam üzerinde yapılan çalışmaların kapsamını genişletmektedir.

Tez kapsamında alanın mekânsal ve toplumsal var olan dinamiğine odaklanmanın yanı sıra kullanıcıların gündelik hayatında değişen ritimlerin üzerinden araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Sonuç olarak ise elde edilen veriler ışığında kentsel dönüşüm alanının geleceği üzerine tahminler yürütülmektedir. Ancak her bir araştırma kapsamında olduğu gibi bu çalışmada da belli boyutlara odaklanılmış ve başka bir boyutun etkisini araştırmanın dışında tutulmuştur.

Katılımcılar, gündelik rutinleri içerisinde sürekli bir dönüşümün temelini oluşturmaktadır. Var olan ritimleri ayırtmak ve belgelendirmek için ilk öncelikli

olarak zamansal periyotlar (aralıklar) içerisinde yapılan ritimsel hareketlilikler incelenmiştir. Benzer kriterlerdeki kullanıcılar, sosyal yapılarındaki zamanlar göz önüne alındığında, günlük kent ritimlerinin bu döngüler içerisinde, benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bir gün içerisinde yaptıkları eylemler, gün içerisinde zamanı en çok nerede geçirdikleri, gününü nasıl ek bölümlere ayırdıkları sorulara verilen cevaplar, çalışan ve ev hanımı olarak ayırdığımızda genelde benzer yapılan eylemler olduğu için hep aynı kriterlere göre ayırdıkları görülmektedir. Ev hanımların bir gün içerisinde gerçekleştirdiği eylemlerin ritimsel hareketliliği şekil 107'de görülmektedir. Çalışanlar genellikle iş ve ev zamanı olarak ayırırken, ev hanımları TV izleme saati - mutfak saati ya da komşuları ile zaman geçirdiği saat ve ev saati olarak günlerini ek bölümlere bölmektedir. Özellikle erkek kullanıcılar ile kadın kullanıcılar arasında gündelik rutinlerinde var olan değişimler farklılık göstermektedir. Bunun en büyük sebeplerinden bir tanesi iş hayatlarının olmasından dolayı kaynaklanan standart bir bölümün olmasıdır. Katılımcıların çoğunluğu yaptığı eylemleri öğle saatlerinde daha çok gerçekleştirmektedir.

Şekil 107: Ev Hanımlarının Bir Gün İçerisinde Gerçekleştirdiği Eylemlerin Ritimsel Hareketliliği

Katılımcıların oluşturduğu çeşitlilikler, ortalama belirli bir günde gerçekleştirilen eylemlerin sayılarında ve kullanılan mekânların sayılarında farklılık göstermektedir. Katılımcıların özelliklerine göre gerçekleştirdikleri eylem ve kullanılan mekân sayıları tablo 16'da yer almaktadır. Erkek kullanıcılar, gerçekleştirdikleri eylemler ve kullandıkları mekânlar sayıları olarak, kadın kullanıcılarına göre daha az hareketlilik içermektedir. Çalışan kadınlar ise ev hanımlarına göre gerçekleştirdikleri eylemler ve kullandıkları mekânlar sayıları olarak daha az hareketlilik içermektedir. Buda Kadınların çalışma hayatı olsa da sosyal ilişkilerine, komşuluk ilişkilerine önem verdiklerine göstermektedir. Fakat kentsel dönüşüm sonrasında gerçekleştirdikleri eylemler ve kullandıkları mekânlar sayıları erkeklerde pek farklılık göstermezken, kadın kullanıcılarda azalma olmaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Özelliklerine Göre Gerçekleştirdikleri Eylem ve Kullanılan Mekân Sayıları

	KD Öncesi		KD Sonrası	
	Gerçekleşen Eylemler	Kullanılan Mekânlar	Gerçekleşen Eylemler	Kullanılan Mekânlar
Erkekler	7	4	7	3
Çalışan Kadınlar	9	5	7	3
Ev Hanımları	10	5	8	3

Bunun yanı sıra sürekli zorunlu olarak yapmak zorunda kaldıkları eylemler karşısında kentsel dönüşüm öncesinde tanıdıkların yardımı ile işleri kolaylıkla hallederken, artık kentsel dönüşüm sonrasında yapılan yardımlar yerini daha kolay ama ekonomik gideri olan pratik eylemlere dönüşmüştür. Bunlara örnek verecek olursak; halı yıkama yerine, halı yıkamacıya verilmesi ya da ekmek yapmak yerine, ekmeği bakkaldan ya da fırından almak gibi daha kolay ama ekonomik karşılığı olan eylemlere dönüşmüştür.

Her gün tekrarlanmayan ama belli zaman aralıklarında, belli günlerde tekrarladığımız eylemler bulunmaktadır. Bu eylemler o gün içerisinde geçici bir ritim

olarak bulunuyormuş gibi durması sabit bir ritim olmadığı anlamına gelmemektedir. Belli günlerde sürekli olarak yaptığımız eylemler, haftalık ritimlerimiz oluşturmaktadır. Haftanın cuma günleri halk pazarına gitmesi, haftanın belli bir gününde ev temizliği yapması, hafta sonraları ailecek gezmek gibi haftalık ritim döngüsünü oluşturmaktadır. Kentsel dönüşüm sonrasında var olan bu ritimsel döngülerde komşular ve arkadaşlar ile yapılan etkinliklerde azalmalar olurken, halk pazarına gitmek ya da ailecek gezmek, piknik yapmak gibi etkinliklerde azda olsa azalma olurken aynı zamanda mekânsal bir değişiklikte meydana gelmiştir.

Toplumun kendisinin belirlediği sosyal ritimler yani kültürel bir takvimlerin oluşturduğu ay, yıl içinde belirli bir sabit döngüler oluşturmaktadır. Bu döngüler, yaşanılan alanın sosyal ilişkilerine göre çoğu zaman farklılık göstermektedir. Kentsel dönüşümden önce toplu bir kullanım alanları ve etkinlik bölgeleri (kapı önü gibi) varken kentsel dönüşümden sonra toplu etkinlikler yerini daha bireysel ölçekte etkinlikler ya da aile içerisinde yapılan etkinliklere bırakmıştır. Mevsimsel olarak ritim döngüsünde ev hanımları ağırlıklı olarak yaz aylarında kışa hazırlık için menemen, salça vb. işler yapmaktadır. Kış aylarında patik dokumak, örgü örmek vb. gibi alışkanlıkları bulunmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra toplu olarak imcece usulü yaptıkları yufka, menemen yapmak gibi alışkanlıklarını azaltarak bireysel olarak devam ettirilmektedir.

Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası değişen ritimsel farklılıkların sınıflandırılması tablo 17'de yer almaktadır. Ritimsel farklılıkları dört başlık altında incelenmiştir. Gizli ritimler; anı/bellek ve algı gibi kavramları ifade etmektedir. Kentsel dönüşümden sonra yaşadıkları yerlerdeki anısı olan mekânlarda yıkıldığı için eski anılarında kopukluk meydana gelmiştir. Algısal olarak algılanan mekânın değişmesi kentsel dönüşümden sonra alışık olmadıkları mekânlarda zorluklar çekmelerine neden olmuştur. Mahallenin ait hissetme duyguları kentsel dönüşümden sonra azalmıştır. Umumi ritimler; özel günleri/kutlamaları ve bayram günlerini ifade etmektedir. Kutlama zamanları değişirse de, kentsel dönüşümden sonra eskisi gibi kalabalık kutlamalar çok yapılmamaktadır. Kurmaca ritimler; gündelik deneyimler ve yapılan eylemleri ifade etmektedir. Kentsel dönüşümden sonra gündelik deneyimler ve yapılan eylemlerde azalmalar olmuştur. Eski eylemler yerini başka

eylemlere bırakmıştır. Hükmeden- hükmedilen ritimler; kamu-özel mekân ilişkilerini ve çevre koşullarını ifade etmektedir. Kentsel dönüşümden sonra toplu olarak yapılan eylemlerde azalmalar meydana geldiği için kapı önündeki sohbetler gibi yapılan etkinlikler azalmıştır.

Tablo 17: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Değişen Ritimsel Faklılıkların Sınıflandırılması

	Gizli Ritimler		Umumi Ritimler		Kurmaca Ritimler		Hükmeden-Hükmedilen Ritimler	
	Anı/ Bellek	Algı	Özel Günler/ Kutlamalar	Bayramlar	Gündelik Deneyimler	Yapılan Eylemler	Kamu-Özel Mekân İlişkisi	Çevre Koşulları
KD Öncesi	Anı ve bellek birikimi fazla	Mahalle ait hissetme ve dayanışma fazla	Kutlamalar yapılmakta	Kutlamalar yapılmakta	Deneyimlenen mekânlardan fazla	Yapılan eylemler fazla	Kamu ve özel kullanım alanları fazla	Çevre koşullarından etkilenmemekte
KD Sonrası	Dönüşümden sonra anıların geçtiği mekânlardan kaybolmuş	Mahalle ait hissetme ve dayanışma yok denecek kadar az	Kutlamalar yapılmakta	Kutlamalar yapılmakta ama eskisi gibi kalabalık olarak değil	Deneyimlenen mekânlardan azalmakta	Yapılan eylemler azalmakta hatta bireyselleşmekte	Kamu ve özel kullanım alanları azalmakta	Çevre koşullarından etkilenmemekte

Bireyin/katılımcının gün içerisinde farklı bireyler/kişiler ile etkileşim ve diyalog halinde olması, bir eylem gerçekleştirebilmesi, ritimlerin kesiştiği zamanları ve mekânları açıklamaktadır. Kentsel dönüşüm öncesinde daha fazla ritimlerin

kesişti, toplu olarak eylemler gerçekleştirdikleri yapılan görüşmelerde dile getirilmektedir. Grup olarak yardımlaşmaların olmasının etkisi ile buldukları ortama/mekâna daha çok bağlı hissetmelerine sebep olmaktadır. Kentsel dönüşüm ile sosyal etkinliklerin gündelik hayat içerisinde mekânsal olarak değişmesinin yanı sıra toplu olarak yapılmasının da azalması gündelik hayatları içerisine kentsel ritimlerinde azalmasına sebep olmakta ve bireyleri yalnızlaştırmaktadır. Bu yüzden de katılımcılar yeni taşındıkları yerlerde zorlanmakta ve alışmaları zaman almaktadır.

Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen sosyal ve mekânsal ilişkilerin karşılaştırılmalı olarak Tablo 18'de yer almaktadır. Kentsel dönüşüm öncesi komşuluk ilişkileri, aile ilişkileri fazla iken kentsel dönüşüm sonrasında komşuluk ilişkilerinin azaldığı görülmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi gündelik deneyimler ve gün içinde rastlantılar-karşılaşmalar fazla iken kentsel dönüşüm sonrasında bu deneyimlerin ve rastlantıların azaldığı görülmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi deneyimledikleri mekânlar, mahalleye ait hissetme fazla iken kentsel dönüşüm sonrasında bu ilişkilerin azalmaktadır. Kentsel dönüşümden sonra evde geçirilen zaman artmakta mahallede ve mahalle dışında geçirilen zaman azalmaktadır.

Tablo 18: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Sosyal ve Mekânsal İlişkilerin Karşılaştırılması

	Sosyal İlişkiler				Mekânsal İlişkiler		
	Komşuluk İlişkileri	Aile İlişkileri	Gündelik Deneyimleri	Gün İçinde Rastlantı	Evde Geçirilen Zaman	Mahallede Geçirilen Zaman	Mahalle Dışında Geçirilen Zaman
KD Öncesi	Fazla	Fazla	Fazla	Fazla	Orta	Orta	Orta
KD Sonrası	Orta	Fazla	Orta	Orta	Fazla	Az	Az

Ritimlerin analizi bedenın zaman ve mekândaki ilişkilerini yani anatomik olarak değil, poliritmik ve öritmik olarak bedenden bahsetmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası var olan ritimlerin ritimsel kavramlar çerçevesinde değerlendirilmesi tablo 19'da yer almaktadır. Bu yüzden ritim bedenın yani kişinin/ kullanıcıların deneyimi ve bilgisi üzerine kurulmaktadır. Kentsel dönüşümden önce gündelik hayatları içinde oluşturmuş oldukları bir düzen ve yapmış oldukları eylemlere karşı oluşturmuş oldukları bir çeşitlikte dengenin varlığından yani izoritminden söz edilebilmektedir. Ama kentsel dönüşüm sonrasında bireysel bir yaşantıya bürünerek ortak yapılan eylemlerin azalması ile ritimlerin kesişimi dolayısı ile etkilerinin de azalmış ve izoritmi bozulmuştur.

Tablo 19: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Var Olan Ritimlerin Ritimsel Kavramlar Çerçevesinde Değerlendirilmesi

	Poliritmi (ritimlerin kesişimi)	Öritmi (ritimlerin etkileri)	Aritmi (düzensiz ritimler)	İzoritmi (ritimlerin denkliği)
KD Öncesi	Gündelik hayatları içinde toplu olarak yapılan eylemler fazla bulunmaktadır	Yapılan eylemlerin birbirleriyle etkileşimi daha fazla görülmektedir	-	Var olan ritimlerin zamansal ve mekânsal olarak bir çeşitliği var olmaktadır
KD Sonrası	Gündelik hayat içinde toplu olarak yapılan eylemler azalmış hatta bireysel eylemlere dönmüştür	Yapılan eylemler azaldığı için ritimlerin birbiriyle etkileşimi azalmıştır	Fazla görülmeye başlanmış daha sonra ortama alışıkça azalmaya başlamıştır	Var olan ritimlerde zamansal ve mekânsal olarak çeşitliliği azalmış bu yüzden tek düze bir yaşantı haline gelmeye başlamıştır

Ritim farklılaşması ve kesişmesi kentin hareketlilik yoğunluğunu ve tercihleri hakkındaki bilgileri vermektedir. Her bir katılımcı için oluşturulan haritalarının üst

üste çalıştırılmasıyla (7.4.6 Alanların Deneyimlenmesi Bölümünde), alanın kullanım yoğunluğunu ve hareketliliğini göstermektedir. Kentsel ritimde görülen her değişimin etkisi, bazen doğrudan bazen de dolaylı gerçekleşebilmektedir. Fakat bu alanda gerçekleşen kentsel dönüşümün etkisi doğrudan yaşayanları ve çevresinde var olanları da etkilediği bir gerçektir. Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası kentsel mekândaki ritimsel faaliyetlere göre sınıflandırılması tablo 20'de yer almaktadır. Bu kentsel mekândaki ritimleri insan, ticaret alanları, ulaşım, yapılar ve doğal ritimler olarak sınıflandırdığımızda, kentsel mekânda dönüşüm ile değişen faaliyetleri daha iyi anlaşılacaktır. Kentsel dönüşümden sonra ticaret faaliyetlerine ulaşım kolay sağlanırken, işe ulaşım imkânlarında zorluklar ortaya çıktığını görülmektedir. Kentsel dönüşümden sonra katılımcıların bireysel bir yaşantı benimsemesi insan etkileşimlerinde azalmalara neden olmuştur. Kentsel dönüşüm ile birlikte mekânların yapısının değişmesi insanlar üzerindeki algılarında değişmesine sebep olmuştur. Çok katlı yapıların bulunduğu yerlere taşınan katılımcılar çok rahat olmadıkları rahatsız olduklarını dile getirmektedir. Kentsel dönüşümün ile alan ve çevresinde emlak konut fiyatlarında da artışların meydana geldiğinin hatta çevre sakinlerince de bir daire fiyatının en az 700.000 TL olduğu söylenmektedir. Hatta bu yüzden dairesi olan çevre sakinlerinin de kentsel dönüşüme sıcak baktığı ve kendi oturdukları alanlarının da dönüşüme girmesi taraftarları oldukları, yapılan görüşmelerde çıkan sonuçlar arasındadır. Doğal ritim olarak bulunan park, bahçe, yürüyüş alanları kentsel dönüşüm sonrasında benzer mekânlara taşınmayan kullanıcılar için sosyalleşmenin azalması ile kamusal alanların kullanımında azalmasına neden olmuştur.

Tablo 20: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Kentsel Mekânda Ritimlerin Faaliyetlere Göre Sınıflandırılması

	İnsan Ritimleri	Ticari Faaliyetlerin Ritimleri	Ulaşım Ritimleri	Yapısal Katmanların Ritimleri	Doğal Ritimler
KD Öncesi	İnsan etkileşimi ve yapılan eylemler fazla	İmkânlar olarak az ve kısıtlı sayıda olduğu için belli aralıklarla ve belli günlerde gerçekleştirilme kte	İşi ulaşım imkânı yakınlıktan dolayı daha kolay	Daha az yapılaşma ve boş alanlar bulunmakta	Yapılan eylemler fazla park, piknik ve yürüyüş imkânı fazla
KD Sonrası	İnsan etkileşimi ve yapılan eylemlerde azalmalar olmuştur	Ticari imkân fazla olduğu için isteklerine bağlı olarak daha kolaylaşmıştır ve fazladır	İşe ulaşım imkânı olarak kullanılan otobüs seferlerinde artışlar bulunmakta	Fazla yapılaşma bulunmakta boş alanlar bulunmamaktadır	Sosyalleşmenin azalması ile yapılan eylemlerde azalmalar bulunmaktadır

Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında değişen mekânların durumlar, karşılaştırmalı olarak Tablo 21'de yer almaktadır. Kentsel dönüşüm öncesi konut doku olarak az ve dağınık yapılaşmadan, kentsel dönüşüm sonrası çok katlı ve düzenli yapılaşmaya geçmişlerdir. Kentsel dönüşüm öncesinde etkinlikleri kapı önünde, bahçede, parkta, boş arsada gerçekleştirirken, kentsel dönüşüm sonrasında sadece parkta zaman geçirmektedir. Kentsel dönüşüm öncesi sosyal ilişkiler ve komşuluk ilişkileri kuvvetli ve gelişmişken, kentsel dönüşüm sonrasında komşuluk ilişkileri çok gelişmemiş daha çok bireysel yaşamın olduğu bir sosyal ilişki düzeyi bulunmaktadır. Bu yüzden de kentsel dönüşüm sonrasında katılımcıların sosyal ilişkileri azaltarak, bireysel ilişkilerin daha çok olduğu eylemlere yönelmişlerdir.

Tablo 21: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası Mekânsal Durumların Karşılaştırılması

Zaman/Mekân	Eğim Durumu	Yol Durumu	Konut Dokusu	Sosyal Doku	Etkinlik Bölgesi	Deneyimledikleri Alan
KD Öncesi Yaşanan Mekân	Fazla	Orta	Az katlı, dağınık yapılaşma	Akraba ve komşuluk ilişkileri kuvvetli	Kapı önü, bahçe, park,	Fazla
KD Projesi ile Tasarlanan Mekân	Fazla ama azaltılma ya çalışılmış	İyi	Çok katlı, site yaşam yapılaşması	-	Park	-
KD Sonrası Taşınılan Mekân	Orta	İyi	Çok katlı, düzenli yapılaşma	Komşuluk ilişkileri orta	Park	Orta

Yapılan çalışma tek taraflı bir sokağı, insanı ya da kentteki diğer canlıların temaslarını üretmek değil, bütün etmenlerin çeşitli aşamalarda sürece devam eden üretimlerinin, paylaşımlarını ve çabalarını incelemektir. Kentsel dönüşümle birlikte, tanıdık insanların gündelik karşılaşmalarının azalmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda ise ilk taşındıklarında var olan mekânında ritimler üzerinde şekillendirmesi ile yabancılaşmışlar, fakat zaman içerisinde alışarak benimseme duygusunu kazanmışlardır.

Kentlere, kullanıcıların bakış açısından bakmak, kentsel mekân kullanıcılarının gündelik deneyimlerini anlamak ve hızla dönüşümlerin gerçekleştiği günümüz kentlerin nasıl üretildiğinin algılanmasını sağlayacaktır. Çünkü kentsel

mekânlarda var olan hareketler dönüşümün etki ile giderek azalmakta ve bireyselliğe dönmektedir. Kentsel dönüşüm etkilediği gündelik yaşamdaki değişimleri anlamak kentsel dönüşüm projelerine de önemli katkılar sunmaktadır.

Sonuç olarak yaşayan sakinlerin, kentlerde var olan yaşam koşullarını, kentsel mekân kullanımlarını, gündelik hayat içerisinde buldukları mekânları nasıl algıladıkları gibi konular üzerinden yapılan çalışmalar devamlılığı katılımcılara gelecekte sunulacak yeni yaşam alanları için referans olacaktır. Günümüzde kentsel yaşamda katılımcı bir şekilde yer alamayan kullanıcıların, ileride de mekânları katılımcı olarak kullanılması beklenmemektedir. Bu doğrultuda kentsel dönüşüm öncesinde katılımcıların kentsel mekânlarda ne kadar zaman geçirdiği, mekân kullanımlarında nasıl bir ilişkisellik oluşturulduğu, bulunduğu mekâna ne kadar kendini ait hissettiğini bilmek, kentsel dönüşüm projelerinin kullanıcılar üzerindeki oluşturduğu sorunları ortaya çıkartırken çözüm önerileri geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

BÖLÜM 8

SONUÇ

Kentsel anlamda yöntem olarak kullanılan ritimanaliz kavramı, Lefebvre ile günümüze kadar gelmiş, birçok araştırmalar ve çalışmalara konu olmuştur. Ritimanaliz üzerine yapılan birçok çalışma, ritimanalizi kentin gündelik yaşamını anlamada önemli bir araç haline getirmiştir. Bu tez kapsamında, kentsel dönüşümün ritimanaliz yöntemi ile gündelik yaşamın değişen değerleri araştırılmaktadır. Bu araştırmada kentsel dönüşüm projeleri, gündelik hayat kapsamında ele alınmış, böylelikle kentsel dönüşümün insan üzerindeki etkilerinin incelenmesine, farklı bir bakış açısı sunan ritimanaliz yaklaşımı ile birleştirilmiştir.

Uygulanan kentsel dönüşüm projesi sonucunda değişen kentsel hareketlilik yani ritimsel değişimlere göre kentsel dönüşüm öncesi ve kentsel dönüşüm sonrası devam eden belirli zamansal örüntüler (periyotlar) dâhilinde incelenmiştir. Sütlüce-Örnektepe Kentsel Dönüşüm alanındaki belirli kişiler ile yapılan çalışmalar doğrultusunda ritimler (hareketlilik) ölçülmüştür. Zaman seçimlerinde belirli döngüsel aralıklar belirleyerek, değişen mekânın kent ritmini nasıl değiştirdiği ortaya konmaktadır. Elde edilen sonuçlar, belirli kişilerle yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilere dayanmaktadır.

Bu araştırmada yöntemsel yaklaşımlar ve ulaşılan sonuçlar, özgün bir çalışmanın ürünüdür. Ancak çalışma kapsamı boyunca katılımcıların, gündelik yaşamının bütününe değil yalnızca ortalama bir parçası alınmıştır. Bu doğrultuda kullanılan yöntemde, sadece bütünü oluşturan parçaların belirli bölümleri algılanmaktadır. Ritimanaliz yöntemiyle, bu parçaların (zaman-mekân, mekân toplum) her birini ele alarak, çalışmaların eksik kalan bakış açısını geliştirip, bir bütünü kavramak gerekmektedir. Bu yüzden zaman-mekân ve kullanıcılarının gündelik hayatlarındaki etkileşimi (diyalektiğini) anlamlandırmaktan geçmektedir.

Gündelik hayatın içinde ritimler; zamansal, mekânsal ve toplumsal olarak birçok katmanlılık oluşturması, kentlerde birden fazla ölçek, duygu ve düşüncüyü içeren kent kavramını oluşturmaktadır. Bu yüzden çalışma, nitel ve katılımcının deneyim ayrımını içeren ritimanaliz perspektifinden bakılacak olursa;

- Zaman-mekân ve toplum ilişkilerini, bu çalışma yalnızca zaman-mekân ve gündelik hayat ilişkilerinin üzerinden kavrama yönünde sonuç vereceği,
- Zaman-mekân ve gündelik hayatın ilişkileri araştırılarak, var olan dinamikleri ve elde edilen sonuçları sadece niteliksel yöntemlerle değil, katılımcıların deneyimledikleri alanları algılayacak veriler olmadan tam olarak tanımlayamayacağı,
- Hem deneyimsel hem de niteliksel yöntemler ile birlikte, araştırmaların ritimanaliz kapsamında gündelik hayatın değişen değerlerinin analizleri ile doğruya yaklaşacağı ancak belirli kısıtlar dolayısıyla tüm boyutları değerlendiremeyeceği, bu yüzden de genelleme yapılamayacağı,

sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışma konuları doğrultusunda elde edilen sonuçlara baktığımızda ise;

- Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası ritimanaliz ile kıyaslayarak gündelik değişen ritimsel değerleri, ritimleri tespit etmek- ayırtmak, ritimlerin kesişimleri ve ritimlerin etkisi olarak 3 alt başlıkta incelenmesi, analiz kısmını kolaylaştırmıştır.
- Zamansallık ve mekânsallık olarak dile getirdiği, bireyin belirli yerlerde belirli zaman aralıklarıyla tekrarladıkları, ortaklaşa geliştirdikleri, sosyal ilişkileri ve mekânsal eylemleri bulunmaktadır. Yaşam boyunca biriktirdiği kişisel nesnelere ve buldukları yerler yani deneyimleri, beden mekânsal sınırlarını değiştiren ya da genişleten etkilerindedir. Bir anda tüm kişisel nesnelere de bulunduğu yerden ve ortamdaki kopması beden haritalama sürecinde ani kopmalara neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise bağlarından koparılmış, yaşama uyum sağlamak zorunda kalan katılımcılar ancak belirli zaman aralıklarından sonra mekânı kişiselleştirmeye

imkân sağlamıştır. Bu süreç sonucunda kullanıcılar, yeni yerlerinde kendilerini tekrardan konumlandırmıştır.

- Bu çalışma, değişen mekânın değiştirdiği gündelik ilişkileri ritimanaliz yöntemiyle açıklamaktadır. Fakat kentsel dönüşüm projesi bitmediğinden dolayı katılımcıların tedirginliğin var olması taşındıkları yerlerdeki deneyimleri alanların haritalandırılmamasına sebep olmuştur.
- Çalışmaların odağında bulunan değişim olgusunun yani dönüşüm süreci ile ele alanın çalışmanın, sadece fiziksel boyuttaki mekânsal değişimin gerçekleşmediği aynı zamanda gündelik yaşamdaki alışkanlıkların, toplumsal ilişkilerinde değiştiği görülmektedir.
- Kentsel dönüşüm ile hiç alışık olmadıkları ve deneyimlemedikleri yerlere taşınmaları gündelik hayatlarında, önceden var olan bazı ritimleri gerçekleştirememişlerdir. Bunlara örnek olarak kapı önünde çay içmek, komşuları ile sohbet etmek, halı yıkamak, toplu olarak yufka açmak gibi eylemlerdir. Bunların yerine evde zaman geçirmek, halıları yıkamacıya vermek gibi çözümler geliştirmişlerdir.
- Çalışmada mekânsal analizin, katılımcıların gündelik hayatları üzerine etki ettiği, bu sebeple de gündelik hayatlarında değişiklikler olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Kentsel dönüşüm ile değişen toplumsal yapı katılımcıları hem bireysel olarak hem de toplumsal olarak gerçekleşen eylemlerine, kısıtlamalar getirmiştir. Bundan dolayı da kentsel dönüşüm öncesine kıyasla dönüşümden sonra toplumsal ilişkilerin azaldığı görülmektedir. Kentsel dönüşüm ile birlikte katılımcıların farklı mekân ile karşılaşması ile kent ilişkilerinin yüzeyselleşmesi, çıkan sonuçlar arasındadır.
- Kentsel dönüşüm öncesi için haritalama yapılanması, deneyimlenen mekânların katılımcıların buldukları konuma göre ve gündelik olarak yaptıkları eylemlere göre farklılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda katılımcıların, ritimlerinin kesişmesi yani sosyal ilişkilerin fazla olması, alan bütününde deneyimledikleri çerçevenin fazla olduğunu göstermektedir. Fakat kentsel dönüşüm sonrasında toplu olarak yapılan eylemlerin azalması kullanılan yani deneyimlenen alanların azalmasına sebep olmuştur.

- Kentsel dönüşüm öncesi yapılan pratiklerin yerine yeni pratikler geliştirmedikleri, sosyal ilişkilerinin ve yapılan eylemlerin azalması ile ev hanımlarının ya da kadınların evde daha çok zaman geçirdikleri görülmektedir. Erkeklerin gün içerisinde yaptığı pratiklerin pek fazla değişmediği sadece ulaşım mesafesi olarak değiştiği çıkan sonuçlardandır. Bunun en büyük etkisi ise iş hayatlarının oluşudur.
- Algıladıkları ve deneyimledikleri yerlere benzer mekânlara taşınanların bazı alışkanlıklarını sürdürdüğü görülmektedir. Örnek olarak halı yıkamaya devam etmesi ya da odun kırmaya devam etmesi verilebilir. Fakat farklı mekâna taşınanların benzer ilişkileri sürdüremediği bunların yerine ekonomik gideri olan eylemlere dönüştüğü görülmektedir.
- Ev sahipleri yaptığı kazançların peşinde olup, değişen ritimleri hayatındaki önemli yerlere koymamaktadır. Bunun en büyük sebepleri yapılan kazançlar ve buldukları eski evlere geri dönmeme korkusu içinde olmalarıdır. Bu sebeple projenin bitimini beklemektedir. Fakat aynı zamanda eskiye bir özlem duydukları da yapılan görüşmeler esnasında dile getirilmiştir.
- Kentsel dönüşümde ev sahiplerin kazançlı olması algısal olarak pozitif bir etki bırakmaktadır. Hatta çevre sakinlerince de ev sahiplerinin kazançlı dönüşümünden dolayı kentsel dönüşüm kavramına olumlu baktıkları konuşmalar sırasında tespit edilen bir gerçektir.
- Kentsel dönüşüm ile birlikte çevre mekânlarının da emlak fiyatlarında artışa sebep olması, kiracıların gündelik hayatlarına olumsuz etki etkilemektedir.
- Çalışmalarda kentsel dönüşümün avantajı olarak, mekânın iyileştirmesi, ev sahipleri için yaşam standartlarını artması olurken, kentsel dönüşümün dezavantajlarında sosyal ilişkileri azalttığı, bireyleri yalnızlaştırdığı, mekân kullanımının ve gündelik eylemlerinde azaldığı görülmektedir.

Yapılan çalışma tek taraflı bir sokağı, insanı ya da kentteki diğer canlıların temaslarını üretmek ve incelemek değil, bütün etmenlerin çeşitli aşamalarda sürece devam eden üretimlerini, paylaşımlarını ve değişimlerini incelemektir. Kentsel

dönüşümle birlikte, tanıdık insanların gündelik karşılaşmalarının azalmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda ise ilk taşındıklarında yabancılaşma çekmişler zaman içerisinde alışarak benimseme duygusunu kazanmışlardır.

Ritimanaliz kavramı ile kentsel dönüşümün ele alınması, değişim halinde olan mekân ve gündelik hayat ilişkilerinin anlaşılmasına, değişimin günümüzdeki ve gelecekteki etkilerinin belirlenerek öngörülerin yapılması kentsel dönüşüm projelerinin başarılı olmasında büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda, Lefebvre'nin (2017) ritimlerin çıkış noktasında tanımladığı zaman boyutunun kentsel dönüşüm ile birlikte ortaya çıkacak farklılıklar/değişimler ile ele alınması, başka çalışmalara da önemli bakış açısı sunmaktadır.

Son olarak ise yapılan bu araştırma ile birlikte, kentsel dönüşümde gündelik yaşamda değişen değerleri oluşturan boyutların, ritimler üzerinden analizi edilmesi kentsel dönüşüm süreçleri için potansiyel katkıları ortaya koymaktadır. Bunlar da aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

- Ritimanaliz konusu, son yıllarda şehir planlama çalışmalarında daha çok dikkate alınmakta ve bu yöntemleri destekleyecek farklı alternatif bakış açıları sunulmaktadır.
- Bu tür çalışmalar ile birlikte ritimanalizin yöntem olarak kullanılması, kentsel dönüşüm ile gündelik yaşamın değişen tüm boyutlarının anlaşılması, yeni yapılacak projeler için ilham kaynağı olacaktır.
- Kentsel dönüşüm süreçlerinin iyi planlanması için kentleri etkileyen dinamiklerin, yaşayan sakinlerin katılımı ve beklentileri göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Kullanıcıların bütün beklentileri karşılamak imkânsız olabilir ama bu gibi çalışmalar ile kullanıcıların yaşarken farkına varmadıkları değerleri analiz ederek planlama süreçlerinde ortak bir çözüm oluşturulabilir.
- Projelerde, yaşayan sakinlerin kullandığı gündelik hayatlarındaki mekânları kullanıma devam ettirecek tasarım anlayışlarının geliştirilmesi ve kullanıcıların sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilecekleri mekânlar üretilmelidir.

- Projelerin başlangıç ve bitiş tarihleri iyi belirlenerek, yaşayan sakinlerin/kullanıcıların mağdur olmasının önüne geçilmelidir.
- Kentsel dönüşümler alan bütününe uygun yapılmalı, geleceğin sorunlu mekânlarının yaratılmasından kaçınılmalıdır.

KAYNAKÇA

Ak. (2016), Katılım perspektifinden toplum temelli kentsel dönüşüm: Örnektepe Deneyimi, İstanbul Üniversitesi Yerel Yönetimler Kent Ve Çevre Çalışmaları, Ekim 2016

Akkar, Z.M. (2006), Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar ve Süreçler ve Türkiye. Kentsel Dönüşüm Planlama, 2006/2, 36, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 29-37.

Alexander, C., Ishikawa, S. ve Silverstein, M. (1977), Bir Desen Dili. Londra: Oxford Üniversitesi Yayınları.

Aksoy E.S. (2015), Kent Ritmi ve Kamusal Alan İlişkilerinde Metro İstasyonları, İstanbul Teknik Üniversite

Altan, İ., (1992), Mimarlıkta Mekan Kavramı, Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Yıldız Üniversitesi Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri, Uygulamalı Araştırma Merkezi, İstanbul.

Artuç D, (2016), Kentsel Dönüşümün Sosyal Ve Mekânsal Etkileri. Fikirtepe Dönüşüm Alanı, Maltepe Üniversitesi, Mimarlık Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Ataöv, A. ve Osmay, S., (2007), Türkiye'de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım,

METU Journal of the Faculty of Architecture, (24:2) 57-82.

Augé, Marc (2002), In the metro. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Başarır, A., (2010), Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Çok Amaçlı Yaklaşım, İnegöl Kenti Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Baysal Uzunçarşılıoğlu C. (2010), İstanbul'u Küresel Kent Yapma Aracı Olarak Kentsel Dönüşüm ve Ardındaki Konut Hakkı İhlalleri: Ayazma(n)'dan-Bezirganbahçe'ye Tutunamayanlar, Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Berger, P. L. ve Luckmann, T. (2008), Gerçekliğin sosyal inşası: Bir bilgi sosyolojisi incelemesi (Çev. V. S. Öğütle), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Bergson, H. (2015), Madde ve Bellek (Çev. Işık Ergüden), Dost Kitabevi. Ankara

Beyoğlu Belediyesi Tarihçesi (2020), Web sitesine erişim tarihi 17 Ekim 2020, Adresinden erişildi <http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/detay/Belediye-Tarihcesi>

Beyoğlu Kaymakamlığı (2020), Web sitesine erişim tarihi 17 Ekim 2020, Adresinden erişildi <http://www.beyoglu.gov.tr/ilcemiz>

Çakırer-Özservet, Y. (2014) "İstanbul Sötlüce-Halıcıoğlu Bölgesi Yerleşim Dokusunun Dönüşümü", Artium Dergisi, Cilt 2, Sayı: 43-57

Çakırer-Özservet, Y. (2015), "Kentli Çocukların Hayali Sokakları: Beyoğlu Sötlüce-Örnektepe Bölgesi", (içinde) I. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı (16-17 Nisan 2015). IV. Cilt. (Eds. Mustafa Altunoğlu ve Şerife Geniş).

Çakırer Y. (2019), Çocukların Resimlerinden Sokak ve Mahalle İlişkilerini Tartışmak: Sötlüce ve Örnektepe Mahalleleri, Marmara Üniversitesi, Yerel Yönetimler Bölümü, Anadolu Hisarı Kampüsü, İstanbul

Cihanger Ribeiro, D. (2019), The Poiesis of Everyday Life and Space in Yüksel Street. Ankara Araştırma Dergisi

Colebrook, C. (2002), Gilles Deleuze. Routledge. New York

Coleman, N. (2015), *Lefebvre for Architects*. Routledge. New York

Crang, M. (2001), *Temporalised space and motion*. *TimeSpace: Geographies of Temporality* Eds J May, N Thrift (Routledge, London) pp, 187–207.

Cullen, G. (1964), *Townscape* (3. Baskı ed.). New York: Yeniden tut.

Deleuze, G. (1994), *Repetition and Difference*. (Çev. Paul Patton). Columbia University Press. New York

De Carteau, M. (2009), *Gündelik Hayatın Keşfi-1: Eylem, Uygulama, Üretim Sanatları*, Dost Kitapevi, İstanbul.

Doğan, S. (2012), *Sokağı Büyülemek: Gündelik Hayatın Seküler Temelleri Üzerine Bir Soruşturma*, *İnsan & Toplum*, 2 (4), 83-11

Dükkancı, U. (2013). *Türkiye’de kentsel dönüşüm sürecinin gelişimi ve günümüzdeki yasal yönetsel boyutunun irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 118.

Elden, S. (2004), *Understanding Lefebvre*. Continuum. Londra

Ertaş, M (2011), *Kentsel Dönüşüm Çalışmalarında Sosyal Boyutun İncelenmesi, Ankara ve Londra Örnekleri*, Selçuk Teknik Dergisi

Gökçe P. (2019), *Büyük Veri İle Kentsel Ritimlerin Ölçülmesi: İstanbul Örneği*, Kentsel Tasarım Anabilim Dalı, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü

Göre, D. (2017), *Mimarlıkta Zaman ve Mekân Sarkacında Ritimanaliz*. İstanbul Bilgi Üniversitesi

Halman D. (2019), *İstanbul'daki Belediyelerin Kentsel Dönüşüm Tanıtım Filmlerinin Göstergibilimsel Analizi*,

Hillier, J. (2007), *Stretching beyond the horizon : a multiplanar theory of spatial planning and governance*. Burlington, VT: Ashgate.

Highmore Jencks, C. (2013), Architecture Becomes Music, The Architectural Review

Joedicke, J., (1985), Raum und Form in der Architektur: Ä Über den behutsamen Umgang mit der Vergangenheit [Space and Form in Architecture]. Stuttgart, Germany: Kraemer

Kambur E. (2019), Kentsel Dönüşümün Sosyo-Ekonomik ve Mekasal Etkileri: Rize Timya Vadisi Örneği, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon

Koch D. ve Sand M. (2009), Rhythmanalysis – Rhythm as Mode, Methods and Theory for Analysing Urban Complexity, Stockholm, Sweden

Koch, Daniel (2007) Structuring Fashion: Department Stores as Situating Spatial Practice, Ph.D. KTH School of Architecture and the Built Environment. Stockholm: Axl Books

Lager, D., Van Hoven, B., & PP Huigen, P. (2016), Rhythms, ageing and neighbourhoods. Environment and Planning A, 0(0), 1–16.

Lefebvre, H. (1991) Critique of Everyday Life: Foundations For a Sociology of the Everyday, London: Verso Publishing.

Lefebvre, Henri & Catherine Régulier (1996), Writings on Cities, trans. Lebas & Kofman (ed.). Cambridge, Mass.: Blackwell.

Lefebvre, H. ve Regulier, K. (2005), Gündelik Hayat ve Ritimleri (çev. E. Gen), Birikim Dergisi, 191, 79-85.

Lefebvre, H. (2014), Mekânın Üretimi. (Çev. Işık Ergüden), Sel Yayıncılık, İstanbul

Lefebvre, H. (2017). Ritimanaliz: Mekân, Zaman ve Gündelik Hayat (Çev. Ayşır Lucie Batur), Sel Yayıncılık, İstanbul,

Lynch K. (1984), Good City Form, Cambridge, Mass.: MIT Press.

Madanipour, A., (1999), Why are the design and development of public spaces significant for cities, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 26(6), 879-891.

Mareggi, M. (2013), Urban rhythms in the contemporary city. *İçinde Space–Time Design of the Public City* (ss. 3–20). Springer.

McEachern, M. Warnaby, G ve Cheetham, F. (2012), *Producing & Consuming Public Space: A ‘Rhythmanalysis’ of the Urban Park*. University of Minnesota Duluth McCracken Grant, The Long Interview, Sage Publications, London, 1988.

Merrifield, A. (2006), *Henri Lefebvre: a critical introduction*. London: Routledge.

Muliček, O., Osman, R., & Seidenglanz, D. (2015), Urban Rhythms: A Chronotopic Approach to Urban Timespace. *Time & Society*, 24(3), 304-325.

Nalkaya, S. (2006), Kentsel Dönüşüm ve Kent Kimliği. *Yapı Dergisi*, 292, 39-43.

Özden, Pelin P. (2002), *Yasal ve Yönetmelik Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması: Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul

Özden, P.P. (2008), *Kentsel Yenileme*, Ankara: İmge.

Peta Mitchell (2008), *Cartographic Strategies of PostModernity –The Figure of Map in Contemporary Theory and Fiction*, London: Routledge.

Raban, J. (1974). *Soft City*, E. P. Dutton, New York.

Roberts P. ve Sykes H., (2000), *The Evolution Definition and Purpose of Urban Regeneration*, *Urban Regeneration A Hand Book*, ed. Roberts vd., Sage Publications, London, Thousand Oaks, New Delhi, 8-34.

Seydioğulları H.S. (2016), Yeni Yasal Düzenlemelerle Kentsel Dönüşüm, TMMOB Şehir Plancıları Odası, *Planlama 2016*, 26(1):51-64

Söylemez E. (2020), *Kent Coğrafyasında Diyalektik Bir Yöntem Olarak Ritimanaliz: İstanbul, Kadıköy Kent Araştırmaları Üzerine*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, *Kentsel Tasarım Programı*, İstanbul

Schönfelder, S. (2006), Urban Rhythms-Modelling The Rhythms Of Individual Travel Behaviour, Deutscher.

Schulz-Norberg, C. (1971), Existence, Space and Architecture, London: Studio Vista, London.

Şahin, S.Z. (2003), İmar Planı Değişiklikleri ve İmar Hakları Aracılığıyla Yanıltıcı (Pseudo) Kentsel Dönüşüm Senaryoları: Ankara Altındağ İlçesi Örneği. Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul; Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, 89-100.

Şahin, S.Z. (2006), Kentsel Dönüşümün Kentsel Planlamadan Bağımsızlaştırılması/Ayrılması Sürecinde Ankara, TMMOB Şehir Plancıları Odası Dergisi

Temel, A. T. (2009), Gayrimenkul Yatırım Aracı Olarak Otel Yatırımları: Sötlüce Bölgesinde "Hilton Garden Inn Haliç" Örneği, İTÜFBE, İstanbul.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi (2019), İlişkisel Bir Eylem Olarak Haritalama, Ankara

TOKİ (2017), Kentsel Dönüşüm Kapsamında İstanbul Beyoğlu'na (397 konut, 20 dükkân), 15 Mart 2017, TOKİ sitesi, web sitesine erişim tarihi 17 Ekim 2020, adresinden erişildi <https://www.toki.gov.tr/haber/kentsel-donusum-kapsaminda-istanbul-beyogluna-397-konut-20-dukkan>

Usta, A. (1995), Kentsel Çevre Modeli Olarak Kampus Yerleşmelerinde Dış Mekan Kaliteleri, Mimari ve kentsel çevrede kalite arayışları sempozyumu: 5, 6, 7 Haziran: bildiriler / İTÜ, İstanbul, 104-111.

URL1- <https://www.zingat.com/beyoglu-ornektepe-bolge-raporu>

Üstün, G. (2009), "Kentsel Dönüşümün Hukuki Boyutu", İstanbul

EKLER

EK 1: Etik Kurul Raporu

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ - FEN VE
MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Tarih: 09/12/2020

Sayı: E-80281877-050.99-00000071367

E.0000071367

GENEL SEKRETERLİK

Tarih: 09/12/2020

Sayı: E-80281877-050.99-00000071367

Sayı : E-80281877-050.99
Konu : Etik Kurul Raporu

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 21.10.2020 tarih ve 58061159-050.03-E.069004 sayılı yazımız.

Enstitünüz Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Dönüşüm Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özge KARAMAN'ın tez çalışması kapsamında, geçekonu sakinlerinin yaşamlarındaki değişimi ve bunun etkilerini ritimanaliz yöntemiyle araştırarak; bu değişen değerler (ritimler) karşısında gündelik hayatlarının nasıl şekillendiğini, var olan değerler yerine nasıl değerlere yer vererek kullandıklarını karşılaştırmak amacıyla uygulanmak istenen anket çalışmasının Üniversitemizin Etik Kurul'u tarafından değerlendirilmesi talebi, Üniversitemiz Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgiliye bilgi verilmesini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Can ÇOĞUN
Rektör

Ek: 20.11.2020 tarih ve 09 sayılı Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Proje Onay Formu

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.cankaya.edu.tr> adresinden 57c174bf-c4e7-48e0-977e-694b78717ecf kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Merkez Kampüsü: Yukarıyurtçu Mah. Mimar Sinan Cad. No:4 06790, Etimesgut-ANKARA / Balgat Kampüsü : Çukurambar Mah. Öğretmenler Cad. No: 14, 06530 - ANKARA Tel:0 (312) 233 10 00/1134 / 0 (312) 284 45 00 / 134 Faks:0 (312) 233 11 49 / 0 (312) 286 96 31 E-Posta:genelsekreterlik@cankaya.edu.tr

EK 2: Aydınlatılmış Onay Formu

ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAY FORMU

Çankaya Üniversitesinde Kentsel Tasarım ve Dönüşüm Yüksek Lisans Anabilim Dalında, "Kentsel Dönüşümle Değişen Gündelik Hayatın Ritimanalizi" başlıklı araştırma çalışmamı yürütmekteyim. Araştırma Örnektepe- Sütluce Kentsel Dönüşüm Projesi öncesi ve sonrasında değişen gündelik hayatın alanda yaşayanlar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmaya katılmayı kabul etmeniz ve vereceğiniz yanıtlar yüksek lisans tezimin tamamlanmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu araştırma kapsamında yürütülecek anket, mülakat ve haritalandırma çalışmaları yoluyla elde edilecek bilgiler başka kişilerle paylaşılmayacaktır ve sadece bilimsel amaçlar için araştırmacı tarafından kullanılacaktır. Araştırma bulgularının yer alacağı yüksek lisans tezi içerisinde hiçbir şekilde açık isim, adres ve iletişim bilgileriniz kullanılmayacaktır. Görsel belgeler ise sadece sizin onayınız olursa kullanılacaktır. Tezin tamamlanması durumunda sonuç ürün sizlerle paylaşılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya çalışma esnasında istemezseniz son verebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

Tez Yürütücüsü

Dr. Öğr. Üyesi Deniz ALTAY KAYA

Çankaya Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Dönüşüm Anabilim Dalı

Araştırmacı

Özge KARAMAN

Katılımcı

EK 3: Stlce- rnektepe Kentsel Dönüşüm Alanı Grme Soruları

ANKETİ YANITLAYAN KİŞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER							
Soru 1	Cinsiyetiniz nedir? a)Erkek b)Kadın						
Soru 2	Yaşınız? a)15-29 b)30-44 c)44-59 d)60-74 e)75+						
Soru 3	Eğitim durumu ? a)Yok b) Okur/yazar c) İlköğretim d)Lise ve dengi e) Universite f) Yüksek lisans /Doktora						
Soru 4	Mesleğiniz? a)İsiz b)ğrenci c)Serbest Meslek d)Memur e)ğretmen f)Doktor g)İ Adamı/Kadını h)Diğeri						
Soru 5	Oturduğunuz semt? a)Stlce b)Hacığlu c)Fetihtepe d)Piyalepaa e)Diğeri.....						
Soru 6	Hanehalkı sayısı a)1 b)2 c)3 d)4+						
Soru 7	Hanehalkı alıan sayısı a)1 b)2 c)3 d)4+						
Soru 8	ocuk sayısı a)1 b)2 c)3 d)4+						
Soru 9	Evde bakılan yaşı a)1 b)2						
Soru 10	Araba sahipliği a)0 b)1 c)2						
Soru 11	Sahip olduğu konut sayısı: a)0 b)1 c)2						
Soru 12	Mülkiyet Durumu a)Ev sahibi b)Kıracı c)Diğeri...						
Soru 13	Kentsel dönüşüm öncesinde ve sonrasında sahip olduğunuz konut sayısı ve sahipliği						
Soru 14	Haneye giren aylık gelir a) 1000-1999 b) 2000-2999 c)3000-3999 d)4000+						
Soru 15	Toplam aylık gelir ne kadar						
Soru 16	Konuttaki oda sayısı Kentsel dönüşüm ncesi 2+1 3+1 Kentsel dönüşüm sonrası 2+1 3+1						
Soru 17	Mahalleye kaç yılında taındınız/ Evinizi siz mi yaptınız / Onceden nerede oturuyordunuz						
KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ VE SONRASI YAŞAM HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRME							
KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖNCESİ							
Soru 1	Yeni bir mahalleye ya da konuta taınmayı dnyormuydunuz					Kentsel dönüşümün avantajları ve dezavantajları nelerdir	
Soru 2	Kentsel dönüşüme ihtiyaç var mıydı a)Evet b)Hayır						
Soru 3	Kentsel dönüşümün nasıl olmasını beklerdiniz a) Binamın tadilat onarım olmasını b)Binamın yıkılıp yeniden yapılmasını c)Mahalle tamamen yenilensin						
ÖNCESİ							
Soru 4	Mahalleyi ilgilendiren etkinliklere katılıyormuydunuz a)Hayır b)Evet ise ne tür etkinlikler Mahalleden haber alma ve iletişim kurma kanallarınız neydi					SONRASI Mahalleyi ilgilendiren etkinliklere katılıyormusunuz a)Hayır b)Evet ise ne tür etkinlikler Mahalleden haber alma ve iletişim kurma kanallarınız şimdi ne oldu.	
Soru 7	Mahalleli ile grme sıklığı Komular ile;					Mahalleli ile grme sıklığı Komular ile;	
Soru 8	Akrabalar ile;					Akrabalar ile;	

	İş arkadaşları ile;									İş arkadaşları ile;
Soru 9	Mahalleli görüşüyordunuz	ile	nerede							Mahalleli ile şimdi nerede görüşüyorsunuz
	Komşular ile;									Komşular ile;
Soru 21	Akrabalar ile;									Akrabalar ile;
	İş arkadaşları ile;									İş arkadaşları ile;
Soru 24	Akşam saatlerinde canlılık nasıldı									Akşam saatlerinde canlılık nasıl
Soru 25	Mahalleye ait hissetme nasıldı									Mahalleye ait hissetme nasıl
Soru 26	Mahalle dayanışması var mıydı									Mahalle dayanışması var mı
Soru 27	Mahallede yaşayanların profilleri nasıldı (sosyo ekonomik olarak ekonomik durumu)									Mahallede yaşayanların profilleri nasıl
Soru 28	Mahalleliler ile ilişkiler nasıldı									Mahalleliler ile ilişkiler nasıl
Soru 29	Çocuklarınız en çok zamanı nerede geçiyordu									Çocuklarınız en çok zamanı nerede geçiyor
Soru 30	Siz zamanınızı en çok nerede geçiriyordunuz									Siz zamanınızı en çok nerede geçiriyorsunuz
	RİTİMSEL DEĞERLENDİRMELER									
	Not: Soru başlarında "*" olarak işaretlenmiş olan sorularda Kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası sorulacaktır.									
	ZAMANSAL OLARAK GÜNDELİK									
Soru 1*	Bir gün içerisinde yaptığımız eylemler (rutininiz) nasıldır (saat belirterek anlatmasını iste)									
Soru 2*	Günlük hayatlarınızda değişen neler vardır (eski evinizde / yeni evinizde)									
Soru 3*	Gün içerisinde en çok zaman geçirdiğiniz yer.									
Soru 4*	Gün içerisinde sürekli yaptığınız eylemler (ritimler) nelerdir ve farkında mısınız tekrar ettiğinizin?									
Soru 5	Günlük olarak yaptığınız eylemleri isteyerek mi yapıyorsunuz yoksa zorunluluğunuz mu var? Hangilerini mecbur yapıyorsunuz									
Soru 6	Zorunlu olmasaydınız günlük (gün içerisinde) olarak yapmak istediğiniz eylemler neler olabilir?									
Soru 7*	Tekrarlarınız başka eylemlere/işlere (pratiklerinize) yol açıyor mu?									
Soru 8*	Saate bakmadan zamanı nasıl anlamlandırırınız (ölçer ve konumlandırmak) (Ezan saatlerine, çocuğun okuldan gelmesine vs.)									
Soru 9*	Gününüzü nasıl ek bölümlere ayırırsın (mutfak zamanı vs.)									
	HAFTALIK									
Soru 10*	Belirli bir günde yaptığımız sabit işler/eylemler nelerdir? (pazara gitmek)									
Soru 11	Düzenli olarak takip ettiğini tv programı , dizi vs. varmıdır? hangi günler, hangi saatlerdir?									
	AYLIK/YILLIK									
Soru 12*	Bireysel ya da toplu olarak kutladığınız bayramlar törenler va mıdır? Bunun için hangi mekanı kullanıyorsunuz									
Soru 13*	Belli aralıklarla (mevsimlik, aylık) tekrarladığınız özel alışkanlıklarınız (ekmek yapma, salça yapma, halı yıkama vs) var mı? Varsa hangi aralıklar?									
Soru 14	Bir eylem gerçekleştirirken plan yapar mısınız/ plan yaptığınız ve gerçekleştirdiğimiz eylemlerden örnek verebilirmisiniz?									
Soru 15	Hayatınızda kullandığınız ölçen ve ölçülen (kıyaslama) şeyler nelerdir? (birinin diğeriyle ölçülmesi/ kıyaslanması)örnek komşunu çocuğu daha hızlı okuyor gibi)									
Soru 16*	Etkinlik olarak yaptığınız eylemlerin listesi ve tekrarlama aralıkları nelerdir?									

	MEKANSAL								
Soru 17	Şuanki yaşadığınız ev/ çevreye ve yaşam şekline nasıl uyum sağladınız?								
Soru 18*	Mahallenin hangi kısmında ihtiyaçlarınızı ve tercihlerinizi giderirsiniz (kullanım yoğunluğu)?								
Soru 19*	Kentsel dönüşüm öncesi hatırladığınız bir yere ait (mekansal) bir anı ve kentsel dönüşüm sonrası hatırladığınız bir yere ait (mekansal) bir anı?								
Soru 20	Anınızın geçtiği yer hala duruyor mu? Anınızın olduğu o yerden geçerken şimdi nasıl hissediyorsunuz?								
Soru 21	Önceki yaşadığınız yer ile şimdi yaşadığınız yer arasında bir ilişki var mıdır? Var ise nelerdir? (benzerlik)								
Soru 22	Önceki yaşadığınız yer ile şimdi yaşadığınız yer arasındaki farklılıklar nelerdir?								
Soru 23*	Mahallenizi tarif etseydiniz (yada betimleyseydiniz) nasıl edersiniz?								
Soru 24*	Yerler/konumlar (mekanlar) arasında hareket ederken algılanan belirgin şeyler nelerdir (altyapının algılanması / ezberlenmesi)?								
Soru 25*	Mahallenizde gözünüze ilk ne çarpar / ne algularsınız?								
Soru 26*	Sokakta caddede yürüğünüzde duyduğunuz hissettiğimiz dikkatinizi çeken ses ve kokular var mıdır? (ritimleri dikkate alıp almadıkları ile ilgili)								
Soru 27*	Kalabalık olarak bulunduğunuz ortamlar nelerdir? (cezbeden alan ne /neyi görmek istiyorlar? / kalabalık gündelik içinde mi değil mi?) Ailecek gittiğimiz yer; Komşularla gittiğimiz yer; Arkadaşlara gittiğimiz yer;								
Soru 28*	Kentsel dönüşüm öncesindeki ve sonraki evinizde, başka bir mahalleden ilk defa evinize gelecekte kişiye evinizin yolunu nasıl tarif edersiniz? (referans olarak aldığı noktaları b)								
Soru 29*	Okul tatillerinde, yaz tatillerinde, yıllık izinlerinde neler yaparsınız, nerelere gidersiniz?								
Soru 30	Bir eylem gerçekleştirirken plan yapar mısınız/ plan yaptığımız ve gerçekleştirdiğimiz eylemlerden örnek verebilir misiniz?								